

บทบาทของผู้เสียหายในคดีอาญาในการกำหนดโทษ : สิทธิในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับ
ผลกระทบของอาชญากรรม

นางสาวกานต์ชิตา ชิตานนท์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

The Role of the Injured Person at Sentencing Process : Right to Submit a Victim
Impact Statement

Miss Karnchita Chitanont

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws Program in Laws

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2015

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

บทบาทของผู้เสียหายในคดีอาญาในการกำหนดโทษ :
สิทธิในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของ
อาชญากรรม

โดย

นางสาวกานต์ชิตา ชิตานนท์

สาขาวิชา

นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริณา ศรีวินิชย์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.นันทวัฒน์ บรมานันท์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ดร.ดล บุญนาค)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริณา ศรีวินิชย์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ร้อยตำรวจเอก ดร.โชคชัย สิทธิผลกุล)

กานต์ชิตา ชิตานนท์ : บทบาทของผู้เสียหายในคดีอาญาในการกำหนดโทษ : สิทธิในการยื่น
คำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม (The Role of the Injured Person
at Sentencing Process : Right to Submit a Victim Impact Statement) อ.ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์หลัก: ผศ. ดร.ปาริณา ศรีวินิชย์, 170 หน้า.

เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายในคดีอาญาเป็นบุคคลที่ได้รับผลจากอาชญากรรมทั้ง
ทางด้านร่างกาย จิตใจและสูญเสียทรัพย์สิน แต่เหยื่ออาชญากรรมก็ยังคงถูกละเลยจากกระบวนการ
ยุติธรรมทางอาญา เนื่องจากพัฒนาการเกี่ยวกับระบบการลงโทษ และการมีกระบวนการยุติธรรมทาง
อาญาโดยมีแนวคิดที่ว่าอาชญากรรมที่เกิดขึ้นนั้นเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายของรัฐ ทำให้เหยื่ออาชญากรรม
อยู่ในบทบาทที่เป็นรอง โดยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิของ
จำเลยหรือผู้ถูกกล่าวหาจนดูเหมือนว่าละเลยสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายไป จึงทำให้มี
การเรียกร้องให้เหยื่ออาชญากรรมเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามากขึ้น
โดยเฉพาะในขั้นตอนการกำหนดโทษ ในขณะนี้สิทธิของเหยื่ออาชญากรรมได้มีการรับรองมากขึ้นเพื่อ
เป็นไปตามหลักการที่ได้ประกาศรับรองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบ
เพื่อให้เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายได้รับการปกป้องและเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น หลาย ๆ
ประเทศ ได้มีมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการ
ยุติธรรมทางอาญามากขึ้น วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาถึงบทบาทของเหยื่อ
อาชญากรรมหรือผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในขั้นตอนการกำหนด
โทษ โดยได้ทำการศึกษากฎหมาย บทความ และสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมและวิวัฒนาการของเหยื่อ
อาชญากรรมที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จากการศึกษาพบว่า ในประเทศไทยยังไม่มี
การกำหนดบทบาทของเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายอย่างเพียงพอในการรับฟังผู้เสียหาย ผู้วิจัยจึง
ได้เสนอแนะแนวทางให้มีการกำหนดให้สิทธิผู้เสียหายให้เข้าร่วมในการกำหนดโทษโดยมีสิทธิยื่นคำ
แถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม เพื่อให้ผู้เสียหายมีความพึงพอใจต่อระบบ
กระบวนการยุติธรรมทางอาญามากขึ้น

สาขาวิชา นิติศาสตร์

ปีการศึกษา 2558

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

5585954634 : MAJOR LAWS

KEYWORDS: VICTIM IMPACT STATEMENT,VICTIM'S RIGHT,RIGHT TO BE HEARD

KARNCHITA CHITANONT: The Role of the Injured Person at Sentencing Process : Right to Submit a Victim Impact Statement. ADVISOR: PAREENA SRIVANIT, 170 pp.

Crime victims experience an array of physical, psychological, emotional, and financial consequences, yet they have been considered the 'forgotten persons' of the criminal justice system. The historical evolution of the penal system, as well as the concept of crime as an offence against the state and its attendant administration of justice, have resulted in a criminal justice process in which the victims play only a secondary role and concerned with the rights of the accused than with the rights and needs of the victim. For many years crime victims and victims' advocates have called for increasing attention to be focused on the needs and concerns of victims of crime and on greater input into the criminal process, in particular at the sentencing stage. The Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power has been referred to as a milestone in the development of victim protection and participation, and during the last decade, much progress has been made overseas, with various countries creating avenues for victim integration in the criminal justice process. This research will focus on a new role for the crime victim, with an emphasis on the participation in the sentencing process. Secondary data analysis is the method used for the research. The data include governmental, law, scholarly, and victims' rights studies. The reader is taken through the historical approaches of victim involvement in the criminal justice process. The results from this research indicate that there are insufficient legal measures for providing the right to be heard and the victim participation for victim in Thailand, therefor the researcher recommends legal measures for depose an impact statement at sentencing to leave victims more satisfied with their involvement, and can better accommodate a victim in a criminal justice system.

Field of Study: Laws

Student's Signature

Academic Year: 2015

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องด้วยความเมตตาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริณา ศรีวินิชย์ ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าของท่านในการรับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ทั้งยังได้ให้คำแนะนำต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างมากในการเขียนวิทยานิพนธ์ ผู้เขียนซาบซึ้งและระลึกในบุญคุณของท่านที่ให้ความเอาใจใส่ในการแก้ไขวิทยานิพนธ์ของผู้เขียนมาตั้งแต่ต้นจนแล้วเสร็จ ซึ่งผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ดร.ดล บุณาค ที่ให้ความอนุเคราะห์ผู้เขียนมาโดยตลอด ตั้งแต่การเลือกหัวข้อวิทยานิพนธ์ และยังให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยของผู้เขียนเป็นอย่างยิ่งตลอดจนกรุณาเสียสละเวลามาเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และขอกราบขอบพระคุณ ร.ต.อ.ดร.โชคชัย สิทธิผลกุล ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งได้ให้ข้อมูลและคำชี้แนะที่เป็นประโยชน์เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้เขียนขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ในการดำเนินการต่าง ๆ ในทุกขั้นตอนของการจัดทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ตั้งแต่แรกเริ่มจนแล้วเสร็จโดยเฉพาะอย่างยิ่งนางสาวจรัญญา สว่างกิจ ผู้มีส่วนช่วยเหลือผู้เขียนอย่างมากในการติดต่อประสานงานต่าง ๆ และขอขอบคุณเพื่อนๆ พี่ ๆ และน้องๆทุกท่านที่ไม่อาจกล่าวได้หมด ณ ที่นี้ ผู้ช่วยเหลือรวมทั้งให้กำลังใจผู้เขียนเสมอมา

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อบิดา มารดา ผู้มีพระคุณสูงสุด และเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้เขียนมีความมานะจนทำให้ทำวิทยานิพนธ์นี้แล้วเสร็จ และผู้เขียนขอขอบพระคุณนางสาวกริม ชิตานนท์ ผู้สนับสนุนและช่วยเหลือผู้เขียนในทุก ๆ ด้านมาโดยตลอด

ผู้เขียนหวังว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมีประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงกฎหมายของประเทศไทยที่มีอยู่และจะมีขึ้นในอนาคต ผู้เขียนขอกราบเป็นกตเวทิตาแก่บิดามารดาของผู้เขียนคณาจารย์ทุก ๆ ท่านและหากมีข้อบกพร่องผิดพลาดประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่ผู้เดียว

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	1
บทที่ 1.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 สมมติฐานของการวิจัย.....	3
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	4
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
บทที่ 2 วิวัฒนาการและแนวความคิดในการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา.....	5
2.1 วิวัฒนาการของเหยื่ออาชญากรรม.....	5
2.1.1 นิยามของเหยื่ออาชญากรรม.....	5
2.1.3 วิวัฒนาการของเหยื่อวิทยา.....	10
2.2 วิวัฒนาการแนวความคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษ.....	12
2.3 แนวความคิดในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและการกำหนดรูปแบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.....	16
2.3.1 ความสำคัญและแนวความคิดเบื้องต้นของเรื่องการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.....	16
2.3.2 แนวความคิดและหลักการในการให้ความคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมตามหลักสากล.....	20

2.3.3 แนวความคิดในการกำหนดรูปแบบของระบบงานยุติธรรมทางอาญา.....	32
2.3.3.1 แนวความคิดแบบดั้งเดิม	33
ก.แนวคิดพื้นฐานทางอาญาที่เน้นการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม เป็นหลักหรือ เน้นการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model).....	34
ข.แนวคิดพื้นฐานทางอาญาที่เน้นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ตามหลัก “นิติรัฐ” (The Rule of Law) โดยใช้ “ตัวแบบ กระบวนการยุติธรรม” (The Due Process Model).....	35
2.3.3.2 แนวความคิดแบบสมัยใหม่	37
ก. กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice)	37
ข. ตัวแบบการมีส่วนร่วมของเหยื่ออาชญากรรม (The Victim Participation Model).....	39
ค. รูปแบบความพึงพอใจของเหยื่ออาชญากรรม (The Victim Satisfaction Model of the Criminal Justice System).	41
2.4 เหยื่ออาชญากรรมกับระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.....	44
2.4.1 ความสัมพันธ์ของเหยื่ออาชญากรรมกับระบบงานยุติธรรมทางอาญา.....	45
2.4.2 บทบาทขององค์กรที่เป็นกลไกในการให้ความคุ้มครองสิทธิของเหยื่อ อาชญากรรม	47
2.5. แนวคิดในการคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมของประเทศไทย.....	52
2.5.2 บทบาทของผู้เสียหายในการดำเนินคดีของประเทศไทย.....	54
2.5.3 สิทธิที่จะได้รับการรับฟังของผู้เสียหายในกฎหมายไทย	58
บทที่ 3 สิทธิในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม ตามกฎหมาย ต่างประเทศ.....	61
3.1 ความเป็นมาของคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม	61

3.2 สิทธิในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมตามกฎหมาย	
ต่างประเทศ.....	71
3.2.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	71
ก) วรรณนาการในการคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมในประเทศสหรัฐอเมริกา	71
ข) สิทธิในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมของเหยื่อ	
อาชญากรรมในประเทศสหรัฐอเมริกา.....	78
3.2.2 ประเทศอังกฤษ	94
ก) วรรณนาการในการคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมในประเทศอังกฤษ	94
ข) สิทธิในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมของเหยื่อ	
อาชญากรรมในประเทศอังกฤษ	95
3.2.3 ประเทศญี่ปุ่น.....	111
ก) วรรณนาการในการคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมของประเทศญี่ปุ่น	111
ข) สิทธิในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมของเหยื่อ	
อาชญากรรมในประเทศญี่ปุ่น.....	119
3.3 งานวิจัยระดับนานาชาติเกี่ยวกับคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม...	122
บทที่ 4 ความเป็นไปได้ในการกำหนดสิทธิในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของ	
อาชญากรรมมาใช้ในการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทย	130
4.1 การกำหนดบทบาทของผู้เสียหายในการกำหนดโทษ.....	130
4.2 ผู้มีสิทธิทำคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมในขั้นตอนการกำหนด	
โทษ	141
4.3 เนื้อหาของคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม	147
4.4 ขั้นตอนในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม.....	154
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	159
5.1 บทสรุป	159

5.2 ข้อเสนอแนะ	161
รายการอ้างอิง	164
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	170

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 ตารางแสดงบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของ อาชญากรรมในมลรัฐต่าง ๆ ของประเทศสหรัฐอเมริกา.....	81
ตารางที่ 2 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบ ของ อาชญากรรมกับระดับความพึงพอใจต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของเหยื่ออาชญากรรม (การวิจัยระดับนานาชาติ).....	139
ตารางที่ 3 ตารางเปรียบเทียบผู้มีสิทธิทำคำแถลงการณ์ของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศ อังกฤษ และประเทศญี่ปุ่น.....	142
ตารางที่ 4 ตารางเปรียบเทียบสิทธิของบุคคลผู้มีสิทธิยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของ อาชญากรรมกรณีที่เกี่ยวข้องอาชญากรรมหรือผู้เสียหายที่แท้จริงถึงแก่ความตายในกฎหมายของ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศญี่ปุ่น.....	145
ตารางที่ 5 ตารางเปรียบเทียบเนื้อหาของคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมตาม กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศญี่ปุ่น.....	147
ตารางที่ 6 ตารางเปรียบเทียบขั้นตอนในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของ อาชญากรรมของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศญี่ปุ่น.....	155
ตารางที่ 7 ตารางสรุปแนวทางในการกำหนดบทบาทของผู้เสียหายในคดีอาญา ในขั้นตอนการ กำหนดโทษ.....	157

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์อย่างหนึ่งของสังคมที่มีมาตั้งแต่ในอดีต ทุกสังคมย่อมมีการขัดแย้งหรือฝ่าฝืนกฎระเบียบของสังคม ดังนั้น ทุกสังคมจึงมีเครื่องมือหรือวิธีการในการจัดการปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ในอดีตนั้นเมื่อมีข้อขัดแย้งระหว่างสมาชิกในสังคมจะเป็นเรื่องของบุคคลที่ได้รับความเสียหายที่จัดการแก้แค้นทดแทนด้วยตนเอง ต่อมา ได้มีการเปลี่ยนแนวความคิดจากหลักการที่ว่าอาชญากรรมเป็นความขัดแย้งเฉพาะตนมาเป็นขัดแย้งต่อรัฐ จึงทำให้ผู้เสียหายถูกลดบทบาทในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาลงโดยได้มีการพัฒนากลไกในระบบการจัดการด้านความยุติธรรมในคดีอาญาตามกฎหมายขึ้นซึ่งก็คือ “กระบวนการยุติธรรมทางอาญา” (Criminal Justice System) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการปราบปรามอาชญากรรม ค้ำครองสิทธิของบุคคลและอำนวยความสะดวกในสังคมนั้น

จากแนวคิดที่ว่าสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาถือเป็นวิญญูณของหลักนิติธรรมและการปกครองระบอบประชาธิปไตย ทำให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศส่วนใหญ่รวมทั้งประเทศไทยให้ความสำคัญในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยมุ่งเน้นไปในทางที่มีให้เจ้าหน้าที่ในองค์กรบังคับใช้กฎหมายใช้อำนาจคุกคามสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยอำเภอใจหรือมากเกินไปจนทำให้มีการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยอย่างต่อเนื่องโดยไม่ได้ให้ความสำคัญและคำนึงถึงบทบาทของเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายในคดีอาญา ทั้งที่ผู้เสียหายซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับความเสียหายโดยตรงจากอาชญากรรมแต่กลับไม่ได้รับการเหลียวแลจนมีการกล่าวหาว่าผู้เสียหายในคดีอาญากลายเป็นบุคคลที่ถูกหลงลืมโดยกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การดำเนินกระบวนการยุติธรรมที่มีขั้นตอนไม่เหมาะสมต่อเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายในคดีอาญา

ในปัจจุบันนี้หลาย ๆ ประเทศได้เริ่มเล็งเห็นถึงความสำคัญในการให้ความคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมมากยิ่งขึ้นรวมทั้งได้มีแนวความคิดในการให้เหยื่ออาชญากรรมเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามากขึ้น ทั้งนี้ พบว่าการให้เหยื่ออาชญากรรมเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาสามารถทำได้ในหลายรูปแบบ และสามารถเข้ามามีบทบาทได้ในทุกขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

สำหรับประเทศไทย นั้น เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายก็ยังไม่ได้รับความคุ้มครองอย่างเต็มที่จากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติอันเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายอย่างยิ่งได้สรุปปัญหาเกี่ยวกับเหยื่ออาชญากรรมไว้ประการหนึ่งว่า¹ เหยื่ออาชญากรรมมักไม่ได้รับความสนใจและความคุ้มครองจากสังคมหรือองค์กรต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรม โดยกลับได้รับการปฏิบัติไม่ต่างจากเป็นวัตถุชิ้นหนึ่งที่เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินคดี ทำให้เหยื่อนั้นกลายเป็นเหยื่อซ้ำซ้อนของกระบวนการยุติธรรมในการที่จะต่อสู้กับระบบในกระบวนการยุติธรรมแต่เพียงลำพัง ดังนั้น สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงได้มีการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ตามแนวทางต่อไปนี้²

1. พัฒนากลไกที่จะช่วยเหลือเยียวยาเหยื่อผู้เสียหายจากอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพและรอบด้าน ทั้งด้านการดำเนินคดีเพื่อหาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษที่รวดเร็วเป็นธรรม การรักษาพยาบาลทั้งทางร่างกายและจิตใจ การชดเชยเยียวยาด้านการเงินให้แก่เหยื่ออาชญากรรมและครอบครัวผู้เสียหายโดยคำนึงถึงสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ
2. ส่งเสริมหลักประกันสิทธิของผู้เสียหายและครอบครัวในการเข้าถึงความยุติธรรมและการเยียวยาทางกฎหมายที่มีประสิทธิภาพ
3. รัฐควรมีมาตรการในการคุ้มครองประชาชนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ
4. รัฐกำหนดให้มีมาตรการบางประการในการคุ้มครองและช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมของการค้ามนุษย์ควรมีมาตรการแก้ไขปัญหากลุ่มเหยื่อจากการค้ามนุษย์และประกันว่าจะไม่มีการใช้มาตรการใด ๆ ที่ขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนกับกลุ่มคนเหล่านี้
5. รัฐควรแก้ไขปัญหาเรื่องเหยื่ออาชญากรรม โดยควรนำหลักการสอบสวนและดำเนินคดีเด็กและเยาวชนมาใช้กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศและความผิดที่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมเป็นคณพิการและการสอบปากคำผู้เสียหายในคดีข่มขืนกระทำชำเรา ผู้เสียหายควรได้รับการสอบปากคำในห้องมิดชิด หากไม่มีห้องสอบปากคำที่มิดชิดผู้เสียหายควรมีสิทธิในการร้องขอได้

จากสภาพปัญหาดังกล่าวและแนวทางแก้ปัญหาจะเห็นว่าประเทศไทยได้มีการตระหนักถึงเหยื่ออาชญากรรมและผู้เสียหายมากขึ้น แต่เมื่อพิจารณาจากแนวทางแก้ปัญหาแล้วพบว่า เป็นการกำหนดหลักการที่ยังคงมุ่งเน้นในการคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมบางประเภท เช่น เด็ก

¹ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, แผนปฏิบัติงานด้านสิทธิมนุษยชนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (พ.ศ. 2558-2561) (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ตำรวจ, 2557), หน้า 8

² อังแล้ว, หน้า 18

คนพิการ และเหยื่ออาชญากรรมในความผิดบางประเภท เช่น การกระทำความผิดทางเพศ การค้ามนุษย์ เป็นต้น และในประเทศไทยยังไม่มีการรับรองบทบาทของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมให้เข้ามาในกระบวนการพิจารณาดีในการกำหนดโทษแต่อย่างใด วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อทำการศึกษาถึงสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมต่อศาลเพื่อใช้ในการพิจารณากำหนดโทษ โดยจะทำการศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศเพื่อจะหาแนวทางที่เหมาะสมเพื่อมาปรับใช้เพื่อคุ้มครองสิทธิและบทบาทของผู้เสียหายในประเทศไทยต่อไป

1.2 สมมติฐานของการวิจัย

ผู้เสียหายในคดีอาญาถือเป็นบุคคลที่ได้รับผลกระทบอย่างแท้จริงจากอาชญากรรมที่เกิดขึ้น แต่กลับเป็นบุคคลที่ถูกกละเลยโดยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและการดำเนินคดีไม่ได้คำนึงถึงความต้องการของผู้เสียหาย นอกจากนี้ การพิจารณากำหนดโทษของศาลส่วนใหญ่จะเป็นการพิจารณาเฉพาะตัวผู้กระทำความผิด โดยไม่ได้พิจารณาจากผู้เสียหาย หรือไม่ได้พิจารณาจากความรุนแรงและผลร้ายที่ผู้เสียหายได้รับอย่างแท้จริง ยกเว้นในกรณีที่ความเสียหายนั้นเป็นองค์ประกอบในฐานความผิดเท่านั้น ดังนั้น การให้สิทธิผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบต่อศาลนี้ นอกจากเป็นการคำนึงถึงความต้องการของผู้เสียหายแล้วยังเป็นการนำความสูญเสียหรือความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับมาประกอบการพิจารณาเพื่อให้การกำหนดโทษของศาลเป็นไปอย่างเหมาะสมมากขึ้นอีกด้วย

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อให้ทราบถึงแนวคิด เหตุผลและในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
2. เพื่อให้ทราบถึงเหตุผลและความจำเป็นในการกำหนดให้ผู้เสียหายมีสิทธิในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมในการพิจารณากำหนดโทษ
3. เพื่อให้ทราบถึงแนวทางและรูปแบบในการใช้สิทธิในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมในการพิจารณากำหนดโทษทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการกำหนดบทบาทและรูปแบบที่เหมาะสมในการให้ผู้เสียหายมีสิทธิในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมในการพิจารณากำหนดโทษของประเทศไทย

1.4 ขอบเขตการวิจัย

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ มุ่งศึกษาเฉพาะเรื่องสิทธิของผู้เสียหายในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมต่อศาลเพื่อใช้ในการพิจารณากำหนดโทษในคดีอาญา โดยจะทำการศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษและญี่ปุ่น เพื่อจะหาแนวทางที่เหมาะสมเพื่อมาปรับใช้เพื่อกำหนดบทบาทของผู้เสียหายในประเทศไทยต่อไป

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยจะศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากกฎหมาย บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ รายงานวิจัย วารสาร ความคิดเห็นของนักกฎหมายในเรื่องที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงแนวคิด เหตุผลและในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
2. ทำให้ทราบถึงเหตุผลและความจำเป็นในการกำหนดให้ผู้เสียหายมีสิทธิยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมในขั้นตอนการพิจารณากำหนดโทษ
3. ทำให้ทราบถึงแนวทางและรูปแบบในการใช้สิทธิในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมในการพิจารณากำหนดโทษทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ
4. ทำให้สามารถเสนอแนะแนวทางในการกำหนดบทบาทและรูปแบบที่เหมาะสมในการให้ผู้เสียหายมีสิทธิในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมในการพิจารณากำหนดโทษของประเทศไทย

เพียงบางท่านเท่านั้นที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ อยู่ในการศึกษาสิทธิของเหยื่อที่เป็นผู้เสียหาย เบื้องต้นจะต้องทำความเข้าใจคำว่า “เหยื่อ” (Victim) มีความหมายอย่างไร ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. 2525 อธิบายคำว่า “เหยื่อ” หมายถึงอาหารของสัตว์ที่กินสัตว์, เครื่องล่อ , ตัวรับเคราะห์ เช่น เหยื่อกระสุน ซึ่งเป็นความหมายธรรมดาที่เข้าใจกันทั่วไป แต่ถ้าจะศึกษาเหยื่ออาชญากรรมจึงต้องจำกัดเฉพาะเหยื่อที่เกิดจากการกระทำผิดอาญา (Victims of criminal acts) โดยเหยื่อที่เกิดจากการกระทำผิดอาญาจะต้องเกิดความเสียหายรุนแรงต่อเหยื่อ เช่น ถูกฆ่า ถูกทำร้าย ถูกข่มขืน ถูกลักทรัพย์ ถูกชิงทรัพย์ หรือถูกปล้นทรัพย์ เป็นต้น และที่สำคัญ คือ เหยื่อจะต้องไม่มีส่วนร่วมในการกระทำผิดด้วย หรือเรียกว่า “เหยื่อ” หรือ “ผู้เสียหายที่แท้จริง”

Black Law Dictionary ได้อธิบาย “เหยื่อ” หมายถึง ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำผิดอาญา หรือละเมิด

2.1.2 ประเภทและลักษณะของเหยื่ออาชญากรรม

นักเหยื่อวิทยาได้แบ่งประเภทของเหยื่ออาชญากรรมได้หลายรูปแบบ ทั้งนี้เนื่องจากแนวคิดของนักคิดแต่ละท่านที่ให้ความหมายคำว่า “เหยื่ออาชญากรรม” ว่าอย่างไร บางท่านนำหลักการมีส่วนร่วม หรือการมีส่วนร่วม หรือการมีส่วนรับผิดชอบต่อการเกิดอาชญากรรมเป็นหลัก บางท่านจำแนกโดยนำปัจจัยทางกายภาพ จิตวิทยาและสังคมวิทยา มาเป็นหลัก ในขณะที่บางท่านนำความรุนแรงของการกระทำเป็นเกณฑ์ในการแบ่งประเภท “เหยื่ออาชญากรรม” การจำแนกประเภทของเหยื่ออาชญากรรมในระยะเริ่มแรกนั้นเป็นไปในลักษณะที่ไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามหลักวิทยาศาสตร์ หรือการสังเกตอย่างมีระบบ แต่เป็นเรื่องของความเห็นส่วนตัวมากกว่า ทั้งนี้อาจกล่าวสรุปได้ ดังต่อไปนี้

Han Von Hentig¹ ได้จำแนกประเภทของเหยื่ออาชญากรรม โดยอาศัยความรู้ทางจิตวิทยา สังคมวิทยา และชีววิทยา มาประกอบการพิจารณาชี้ให้ข้อแตกต่างระหว่างผู้เสียหาย โดยกำเนิด กับผู้เสียหายโดยสิ่งแวดล้อมทางสังคม โดยแบ่งเหยื่ออาชญากรรมออกเป็น 13 ประเภท

- (1) ผู้เยาว์ (The young) เป็นพวกที่อ่อนแอ ขาดประสบการณ์ ง่ายแก่การถูกหลอกลวง
- (2) ผู้หญิง (The female) เป็นเพศที่อ่อนแอ สู้กำลังเพศชายไม่ได้ หญิงสาวอาจถูกข่มขืน หรือล่วงเกินทางเพศ

¹ Han Von Hentig, The Criminal and His Victim (New Haven: Yale University Press, 1948).pp.404-438

(3) คนแก่ (The old) ทั้งชายและหญิง เป็นผู้ที่อ่อนแอทั้งร่างกายและจิตใจ แต่มีทรัพย์สินมากมาย จึงมีโอกาสตกเป็นผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน

(4) ผู้เป็นโรคจิต หรือจิตบกพร่อง (The mentally Defective) ล้วนเสียเปรียบอาชญากรทั้งสิ้น ง่ายต่อการกระทำผิดต่อตนเอง หรือถูกหลอกลวงให้กระทำผิดได้ง่าย

(5) คนต่างด้าว (The immigrants) ความอ่อนแอเกิดขึ้นเพราะความขัดแย้งในทางวัฒนธรรม คนต่างด้าวและคนพื้นเมืองจึงมักเป็นปรปักษ์ต่อกัน ต้องใช้เวลานานที่จะปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมใหม่

(6) คนกลุ่มน้อย (The minorities) มีลักษณะเช่นเดียวกับคนต่างด้าว

(7) คนโง่ทึ่ม (The dull normal) ถือเป็นผู้เสียหายโดยกำเนิด

(8) คนที่ถูกกดขี่หรือจิตใจหดหู่ (The depressed) เป็นพวกที่มีปัญหาทางจิต สิ้นหวัง ผิดหวัง มีแนวโน้มไปในทางต่ำ ทำให้อาชญากรเห็นทางที่จะประกอบอาชญากรรม

(9) พวกโลภ (The acquisitive) เป็นผู้เสียหายชั้นหนึ่ง คือ มีความปรารถนาที่จะกระทำผิดและเป็นผู้เสียหายเสียเอง เช่น นักการพนัน นักต้มตุ๋น

(10) คนเสเพล (The wanton) พวกกลุ่มคนกลุ่มนี้เป็นพวกที่ไม่รู้จักกาลเทศะ ไม่รู้จักควบคุมตนเอง

(11) พวกเปล่าเปลี่ยว และอกหัก (The lonesome and the heartbroken) เป็นพวกที่ต้องการเพื่อนและความสุข ย่อมเป็นเหยื่อของคนใจชั่วได้

(12) พวกที่ตกอยู่ในความทุกข์ทรมาน (The tormentor) เช่น คนขี้เมา โรคจิต โรคประสาท เป็นภาระแก่คนอื่น

(13) พวกต่อสู้ขัดขวาง (The blocked , exempted and fighting) พวกที่ถูกกรรโชกทรัพย์สิน และบุคคลเหล่านี้ขัดขืนต่อสู้ จึงตกเป็นผู้เสียหายในที่สุด

Therstrom Sellin และ Marvin E. Wolfgang ได้จำแนกของเหยื่ออาชญากรรมโดยพิจารณาจากผลกระทบของอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในสังคมเป็น 5 ประเภท คือ²

(1) เหยื่ออาชญากรรมขั้นที่หนึ่ง (Primary Victimization) หมายถึง บุคคลที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมโดยตรง

² ประธาน วัฒนวานิชย์, "กฎหมายทดแทนความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม : แนวคิดด้านรัฐสวัสดิการ," วารสารนิติศาสตร์ 12(2524). หน้า 7

(2) เหยื่ออาชญากรรมขั้นที่สอง (Secondary Victimization) หมายถึง เหยื่อซึ่งผู้กระทำผิดมิได้มุ่งกระทำต่อบุคคลผู้ที่จะตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมนั้น ๆ โดยตรง หากแต่ผู้กระทำผิดได้มุ่งกระทำต่อวัตถุอื่น ๆ ที่มีใช้ตัวบุคคล แต่ตัวบุคคลเป็นผู้ได้รับผลร้ายที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้นด้วย เช่น กระทำต่อรางรถไฟ ห้างสรรพสินค้า โบสถ์ และสถานที่ที่มีคนจำนวนมากอื่น ๆ เป็นต้น

(3) เหยื่ออาชญากรรมขั้นที่สาม (Tertiary Victimization) หมายถึง สาธารณชนหรือองค์กรบริหารของสังคม ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม

(4) เหยื่ออาชญากรรมที่มีส่วนในการประกอบอาชญากรรม (Mutual participation) เป็นเหยื่ออาชญากรรมที่สมัครใจร่วมกระทำผิดกับอาชญากรและปกปิดความผิดไว้

(5) เหยื่ออาชญากรรมที่ไม่อาจจัดว่าเป็นเหยื่ออาชญากรรม (None) หมายถึง เหยื่อที่มีลักษณะคลุมเครือ ไม่อาจชี้เฉพาะเจาะจงลงไปได้ ผู้ใหญ่จะไม่กระทำความผิดในลักษณะนี้ มีความผิดหลายอย่างที่มีอาจจะจัดได้ว่าเป็นเหยื่ออาชญากรรม

Benjamin Mendelsohn ผู้ได้รับยกย่องว่า เป็นผู้ให้กำเนิดวิชาว่าด้วยเหยื่ออาชญากรรม ได้จำแนกประเภทของเหยื่ออาชญากรรมโดยพิจารณาถึงความหนักเบาของความผิดของเหยื่อที่ส่งผลต่อการเกิดอาชญากรรม ความผิดของเหยื่อเป็นแกนความคิดในการจำแนกประเภทของเหยื่ออาชญากรรม³ จากแนวคิดอันนี้ Mendelsohn ได้คิดแยกประเภทเหยื่ออาชญากรรมไว้ 6 ประเภท ดังต่อไปนี้⁴

(1) เหยื่อที่ไร้เดียงสาอย่างยิ่ง ถือเป็นเหยื่อในอุดมคติ หมายถึง ผู้ที่เป็นเด็กหรือผู้ที่ประสบทุกข์เชิงญาติจากอาชญากรรมโดยที่ตนเองมิได้มีความตั้งใจให้เกิดขึ้นเลย

(2) เหยื่อที่มีความผิดน้อยกว่าอาชญากร และเหยื่อที่มีความเขลา ตัวอย่างเช่น ผู้หญิงที่กระตุ้นให้กระทำในทางที่ผิด และตนเองก็ต้องรับกรรมไปจนตลอดชีวิต เช่น เดินไปเที่ยวในที่เปลี่ยวตามลำพังคนเดียว

(3) เหยื่อที่มีความผิดเท่ากับอาชญากร และเหยื่อที่ทำผิดด้วยความสมัครใจ เช่น การฆ่าตัวตายโดยการโยนหัวโหนก้อย การฆ่าตัวตายตามเพื่อน เป็นต้น

(4) เหยื่อที่มีความผิดมากกว่าอาชญากร แบ่งแยกเป็นประเภทย่อยได้อีก 2 ประเภทคือ

³ อรรถพร ชูบำรุง, อาชญาวิทยาและอาชญากรรม (กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2532), หน้า.295

⁴ Stephen Schafer, The Victim and His Criminal (New York: Random House, 1968).p.36

4.1) เหตุที่กระตุ้นให้บางคนประกอบอาชญากรรม เช่น แห่ให้โกรธ เป็นต้น

4.2) เหตุที่ชวนใจหรือยั่วชวนใจให้ประกอบอาชญากรรม เช่น หญิงแต่งกายเย้ายวนชวนใจให้ข่มขืนกระทำชำเรา

(5) เหตุที่มีความผิดมากที่สุด และเหตุที่มีความผิดตามลำพัง หมายถึง เหตุที่มีความก้าวร้าวจึงเป็นผู้ผิดเพียงลำพังในการก่อให้เกิดอาชญากรรม ตัวอย่าง เช่น คนที่รังแกคนอื่นจนต้องถูกฆาตกรรมเพื่อเป็นการป้องกันตนเอง

(6) เหตุที่ปลอม และเหตุในฝัน เป็นพวกที่ทำให้เข้าใจผิดในการบริหารงานยุติธรรม โดยที่คนพวกนี้มิได้เป็นเหตุจริง ๆ เช่น พวกโรคจิตชนิดต่าง ๆ ตลอดทั้งเด็ก ๆ ด้วย เหตุพวกนี้ทำให้หาตัวอาชญากรไม่ได้

นอกจากนี้ จากสรุปรายงานของ Ray G. Schultz เกี่ยวกับกรณีที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมมีส่วนเกี่ยวข้องกับกรกระทำผิดได้ 4 ทาง คือ ⁵

- (1) ด้วยการยั่วให้ผู้กระทำผิดไม่พอใจ
- (2) ด้วยการเชื่อเชิญโดยตรง เช่น การแต่งตัวของผู้หญิง
- (3) ด้วยการละเลย ไม่ระมัดระวังในการป้องกันทรัพย์สินตามปกติ
- (4) ด้วยการเชื่อเชิญอย่างไม่รู้ตัว ทำให้ผู้กระทำผิดเกิดอารมณ์ที่แปรปรวน

อีกทั้ง ข้อเสนอที่น่าสนใจของรองศาสตราจารย์ประธาน วัฒนาวณิชย์ เกี่ยวกับเรื่องเหตุอาชญากรรม ดังนี้⁶

(1) การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำผิดกับผู้เสียหายไม่สามารถใช้อธิบายได้กับอาชญากรรมทุกประเภท เพียงแต่สามารถใช้อธิบายได้กับอาชญากรรมบางประเภทเท่านั้น (ได้แก่ ความผิดฐานประทุษร้ายต่อร่างกายและทรัพย์บางประเภท)

(2) การศึกษาในเรื่องเหตุอาชญากรรม (ผู้เสียหาย) ในขณะนี้ยังไม่สามารถอธิบายได้ว่า ทำไมผู้ประกอบอาชญากรรมจึงตั้งใจกระทำต่อเหยื่อรายใดรายหนึ่ง หรือหลายราย

⁵ Bruce J. Cohen, Crime in America : Perspectives an Criminal and Delinquent Behavior (Illinois: F.E. Peacock Publishers, 1970).p.439

⁶ ประธาน วัฒนาวณิชย์, "กฎหมายทดแทนความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม : แนวคิดด้านรัฐสวัสดิการ," วารสารนิติศาสตร์ หน้า 71

แต่เป็นที่ยอมรับว่า บุคคลที่อ่อนแอ (หมายถึงทางร่างกายและจิตใจ) จะมีอันตรายมากกว่าบุคคลปกติธรรมดา โดยอาศัยหลักที่ว่า อาชญากรรมย่อมมองหาเหยื่อซึ่งมีปฏิกิริยาต่อต้านน้อย หรือสะดวกในการลงมือประกอบอาชญากรรม

(3) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำผิดกับเหยื่อ (ผู้เสียหาย) ซึ่งมีผลการทำให้มีการประกอบอาชญากรรมในเวลาต่อมา

การศึกษาเกี่ยวกับความหมายของผู้เสียหาย กับเหยื่ออาชญากรรม ตลอดจนทฤษฎีเกี่ยวกับเหยื่ออาชญากรรม ถือได้ว่ามีความสำคัญ โดยส่งผลให้เกิดการศึกษาที่สำคัญติดตามมา คือ การศึกษาเกี่ยวกับมาตรการในการคุ้มครองผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมซึ่งนานาประเทศได้ให้ความสนใจอย่างจริงจัง เนื่องจากว่า กรณีที่จะพิจารณาให้ความคุ้มครองกับผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมได้นั้น จะต้องมีความชัดเจนเกี่ยวกับข้อเท็จจริงว่า อาชญากรรมที่เกิดขึ้นนั้นมีผู้ใดเกี่ยวข้องบ้าง และลักษณะความสัมพันธ์แห่งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร กล่าวคือใครเป็นเหยื่ออาชญากรรม ใครเป็นผู้กระทำความผิด ต่างฝ่ายต่างมีส่วนร่วมในการกระทำผิดด้วยกันหรือไม่อย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาสัดส่วนการกำหนดโทษตลอดจนมาตรการเกี่ยวกับการเยียวยาหรือลงโทษ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการอยู่ร่วมกันของบุคคลในสังคม

2.1.3 วิวัฒนาการของเหยื่อวิทยา

วิชาว่าด้วยเหยื่ออาชญากรรม (Victimology) เป็นวิชาที่ได้พัฒนามาตั้งแต่ ค.ศ. 1930 โดยได้มีการศึกษารวบรวมข้อนำสนใจหลาย ๆ ด้าน รวมทั้ง ประเด็นข้อโต้แย้งทางด้านวิชาการเกี่ยวกับเรื่องเหยื่ออาชญากรรม เช่น การศึกษาถึงลักษณะของเหยื่ออาชญากรรม ความสัมพันธ์ระหว่างเหยื่ออาชญากรรม แนวโน้มที่บุคคลจะกลายเป็นเหยื่ออาชญากรรม ความสัมพันธ์ระหว่างเหยื่ออาชญากรรมกับผู้กระทำผิด⁷ ในช่วงศตวรรษที่ 19 และ 20 นั้น Lombroso ได้ยอมรับว่าการเร่ร่อนอาชญากรรมอันเกิดจากการกระทำของเหยื่อเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดอาชญากรรม จากนั้น ก็ได้มีการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างเหยื่ออาชญากรรมและการก่ออาชญากรรม โดยนักอาชญาวิทยาคนอื่น ๆ เช่น Gabriel Tarde, Franz Lisz, Mendelsohn และ Hentig เป็นต้น โดยเฉพาะการศึกษาในขอบเขต “วิทยาการว่าด้วยเหยื่อ” หรือ “Victimology” หรือวิชา “เหยื่อวิทยา” ซึ่งการศึกษาวิชานี้ในทางอาชญา ซึ่งการศึกษาวิชานี้ในทางอาชญาวิทยา (Criminology) เป็นการศึกษาในส่วนเนื้อหาที่เกี่ยวกับวิธีการและสาเหตุที่ทำให้คนตกเป็น

⁷ Harry E. Allen, Roebuck and Sogarin,, Criminal and Punishment (New York: The Free Press, 1981),pp.247-248

เหยื่ออาชญากรรมโดยทั่ว ๆ ไปซึ่งเหยื่ออาชญากรรมได้แก่ บุคคล บ้านเรือนและธุรกิจ เป็นต้น การศึกษาวิชานี้ได้แยกเป็นสาขาวิชาใหม่ในราว ค.ศ. 1970

จุดเริ่มต้นของวิชานี้เกิดจากการพิมพ์หนังสือเรื่อง “Criminal and His Victims” ของ Hans Von Hentig นักอาชญาวิทยาชาวเยอรมันในปี ค.ศ. 1948 หนังสือเล่มนี้เป็นศึกษาเหยื่ออาชญากรรมและสิ่งที่เกี่ยวข้องกับเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นในการวางรากฐานการศึกษาเรื่องเหยื่อวิทยา⁸

ในขณะที่วิทยาการว่าด้วยเหยื่อกำลังพัฒนาไปนี้ทำให้เกิดการพิจารณาเหยื่ออาชญากรรมในแง่มุมอื่น ๆ อีกโดยตระหนักว่ามีอยู่บ่อยครั้งที่ผู้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมกลับต้องตกเป็นเหยื่อของกระบวนการยุติธรรมเสียเอง เช่น เมื่อเหยื่ออาชญากรรมรายงานการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมให้ตำรวจซึ่งเป็นด่านแรกของระบบงานยุติธรรมได้ทราบเหยื่ออาชญากรรมกลับต้องมาประสบกับปัญหาการผิดผ่อน ความล่าช้า การนัดเวลาใหม่และได้รับการปฏิบัติที่มีอคติต่าง ๆ นานา

ต่อมา ในปี 1973 ได้มีการจัดการประชุมระหว่างประเทศเกี่ยวกับสาขาวิชานี้เป็นครั้งแรก ณ กรุง Jerusalem ทำให้วิชานี้เป็นที่ยอมรับในระดับระหว่างประเทศและได้มีการจัดตั้งสถาบันระหว่างประเทศเกี่ยวกับวิชาเหยื่ออาชญากรรม (The International Study Institute on Victimology) ณ เมือง Bellagio ประเทศอิตาลี ในปี ค.ศ. 1975 หลังจากนั้นในช่วงทศวรรษของปี ค.ศ. 1980 เป็นช่วงที่มีการตื่นตัวและมีกระแสเรียกร้องให้มีการตระหนักถึงสิทธิของเหยื่ออาชญากรรม หรือการตระหนักถึงความต้องการและชะตากรรมของผู้เสียหายในคดีอาญาเมื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาซึ่งกระแสเรียกร้องดังกล่าวดำเนินไปในสองลักษณะคือ การเรียกร้องให้เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายในคดีอาญาได้มีส่วนร่วมในคดีมากขึ้นและการเรียกร้องให้มีการชดเชยความเสียหาย (compensation) ให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญา และต่อมาในปี ค.ศ. 1985 องค์การสหประชาชาติ (General Assembly of the United Nations) ได้ประกาศรับรองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมโดยได้ประกาศ “ปฏิญญาว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเหยื่ออาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบ” (Declaration of Basic Principle of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power, 1985) อันเป็นผลมาจากการประชุมสภาป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดแห่งองค์การสหประชาชาติ ครั้งที่ 7 (7th United Nation Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, in Milan 1985) ซึ่งลงเอยด้วยมติของสมัชชาใหญ่ขององค์การสหประชาชาติรับรอง

⁸Drapkin, *Victimology* (Dc,USA: Lexington Massachusetts, 1974).p.2

สิทธิต่าง ๆ ของเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายโดยได้กำหนดหลักการที่เจ้าหน้าที่พึงปฏิบัติต่อเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญานับตั้งแต่เริ่มดำเนินคดีจนถึงขั้นตอนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในเรือนจำ⁹

ผลจากปฏิญญาดังกล่าวนี้นี้ มีประเทศต่าง ๆ ได้ให้การตอบสนองด้วยดี เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น ประเทศออสเตรเลีย และประเทศในทวีปยุโรป ซึ่งประเทศแรกในยุโรปที่มีการริเริ่มคือประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมัน ประเทศเนเธอร์แลนด์ ประเทศฝรั่งเศสและกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย เป็นต้น โดยได้มีการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทั้งในส่วนของตำรวจ อัยการ ทนายความ ศาล และราชทัณฑ์ในการให้การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายเพื่อให้เกิดความถ่วงดุลระหว่างการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายเพื่อให้เกิดความถ่วงดุลระหว่างการคุ้มครองสิทธิของผู้กระทำผิดกับสิทธิของผู้เสียหายอย่างแท้จริง¹⁰

ที่กล่าวมานั้นทำให้เห็นว่าการศึกษาวិทยาการว่าด้วยเหยื่อวิทยา (Victimology) และสิทธิของผู้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม (Victim Right) โดยเฉพาะเหยื่ออาชญากรรมเป็นประเด็นปัญหาที่ครอบคลุมกว้างขวางทางกฎหมาย สังคม และมนุษยธรรมรวมถึงการบริหารงานยุติธรรม งานสังคมสงเคราะห์ทั้งของรัฐและเอกชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะได้นำมาพิจารณาศึกษาวิจัยกันอย่างจริงจัง เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเกิดความสมดุลในทางปฏิบัติระหว่างการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และผู้ต้องขังกับผู้เสียหายให้เป็นไปอย่างยุติธรรม

2.2 วิวัฒนาการแนวความคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษ

การจะกำหนดบทบาทของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในการกำหนดโทษ จำต้องศึกษาถึงทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษเพื่อจะสามารถนำมาวิเคราะห์ว่าการกำหนดบทบาทของผู้เสียหายในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของผู้เสียหายต่อศาลเพื่อนำมาใช้ในการพิจารณากำหนดโทษนี้จะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการลงโทษหรือไม่ อย่างไร

ทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษ

ทฤษฎีอาชญาวิทยาเกี่ยวกับการลงโทษมี 4 ทฤษฎีได้แก่ทฤษฎีการลงโทษเพื่อทดแทนความผิด (Retributive Theory) ทฤษฎีการลงโทษแบบอรรถประโยชน์ (Utilitarian Theory)

⁹Sandra walklate R.I. Mawby, "Critical Victimology: International Perspectives," (1994).pp.88-89

¹⁰ วีระศักดิ์ แสงสารพันธ์, "ผู้เสียหายในคดีอาญา: การศึกษาสิทธิและการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารนิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), หน้า.17

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด (Rehabilitative Theory) และทฤษฎีการลงโทษเพื่อปกป้องคุ้มครองสังคม (Social Protection Theory)

1.ทฤษฎีการลงโทษเพื่อทดแทนความผิด (Retributive Theory)¹¹

การทดแทนเป็นวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่เก่าแก่ที่สุดอย่างหนึ่งเหตุผลในทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน เป็นทฤษฎีที่เชื่อว่า มนุษย์มีอิสระที่จะคิด และมีอิสระที่จะกระทำตามลัทธิความเชื่อเรื่อง เจตต์จำนงอิสระ (Free Will) ดังนั้น เมื่อมนุษย์ตัดสินใจที่จะทำอะไรลงไปย่อมต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตน เมื่อกระทำผิดจึงต้องได้รับโทษตอบแทนจากการกระทำผิดนั้นอย่างสาสมกับความผิดที่ทำลงไปความคิดสนับสนุนทฤษฎีทดแทนนี้มีมาแต่โบราณกาลแล้วแต่เพิ่งมีการให้เหตุผลและวางหลักเกณฑ์อย่างสมบูรณ์ในสมัยของ Kant และ Hegel

คานท์ (Kant) เห็นว่า¹² “...เหตุที่จะต้องลงโทษผู้กระทำผิดก็เพื่อรักษาความยุติธรรมเอาไว้ความยุติธรรมที่ถูกละเมิดจะต้องได้รับการทดแทน ถ้าหากว่าความยุติธรรมและสิทธิของมนุษย์ถูกทำลายลง ชีวิตของมนุษย์จะไม่มีคุณค่าอะไรเหลืออยู่เลยเราจะต้องลงโทษผู้กระทำผิด เพราะการลงโทษเป็นสิ่งที่เขาสมควรจะได้รับ ถ้าเราละเว้นไม่ลงโทษผู้กระทำผิด ก็เท่ากับเราร่วมมือฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของความยุติธรรมด้วย..”

เฮเกิล (Hegel) เห็นว่า¹³ “...เหตุของการลงโทษเพื่อให้สาสมก็เพื่อความถูกต้องกลับคืนมา การกระทำผิดเป็นการปฏิเสธสิ่งที่ถูกต้อง การลงโทษจึงเป็นปฏิกริยาของสังคมที่ไม่เห็นด้วยการปฏิเสธสิ่งที่ถูกต้องนี้ ดังนั้นการลงโทษจึงเป็นสิ่งที่ผู้กระทำผิดสมควรจะได้รับเนื่องจากการกระทำผิด...”

กล่าวโดยสรุป ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นหรือเพื่อทดแทนนั้นมีวัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อให้เกิดความยุติธรรมต่อผู้เสียหายและสังคมโดยโทษที่ลงแก่ผู้กระทำผิด นั้นควรจะต้องเป็นสัดส่วนกับความผิดที่เกิดขึ้นซึ่งการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนเน้นการลงโทษที่มองไปที่อดีตเหตุผลการลงโทษเป็นไปเพื่อการแก้แค้นซึ่งการลงโทษจะเกิดจากอารมณ์แค้นที่มีตามสัญชาตญาณของมนุษย์อีกเหตุผลหนึ่งคือทุกคนควรต้องมีความรับผิดชอบต่อการกระทำผิดที่เกิดขึ้นเพื่อรักษาความยุติธรรมหรือสมดุลในสังคมไว้เมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้นผู้กระทำผิด

¹¹รองศาสตราจารย์ฉัตรวิวัฒน์ สุทธิโยธิน, "[ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 15 พฤษภาคม 2558. แหล่งที่มา:

http://www.stou.ac.th/Schools/Slw/upload/41716_6.pdf

¹² สหชน รัตนไพจิตร, "ความประสงค์ของการลงโทษ : ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา" (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527), หน้า.33-34

¹³ เรื่องเดียวกัน

จึงสมควรจะต้องได้รับโทษเพื่อทดแทนความผิดหรือลบล้างความชั่วที่เกิดขึ้นโดยโทษที่จะได้รับ ควรจะเท่ากับความเจ็บปวดและมีความยากลำบากหรือมีความทรมานเช่นเดียวกับ ที่ผู้เสียหายหรือสังคมได้รับวิธีการลงโทษแต่เดิมใช้ความทารุณโหดร้าย เหตุผลการลงโทษยังคง ยึดหลักว่าผู้กระทำผิดสมควรได้รับโทษเพราะทุกคนมีเจตจำนงอิสระ

2. ทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกันหรือข่มขู่ยับยั้งหรือแบบอรรถประโยชน์

(Utilitarian Theory)

แนวคิดของทฤษฎีนี้ คือคนเรากระทำผิดโดยเจตนาและก่อนจะลงมือกระทำนั้น ก็ได้พิจารณาใคร่ครวญถึงผลดีผลเสียแล้วจึงลงมือทำ เพราะฉะนั้น รัฐจึงควรออกกฎหมาย กำหนดความผิดและโทษสำหรับความผิดนั้นไว้ให้ชัดเจนและเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อป้องกัน ความผิดที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงหลักการของความสุขขึ้นขมยินดีและความเจ็บปวดทุกข์ทรมาน มาประกอบการพิจารณาเพื่อควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ด้วยเมื่อมีผู้กระทำผิดหรือฝ่าฝืนกฎหมาย ก็จะต้องได้รับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ทั้งนี้การลงโทษจะต้องกระทำอย่างรวดเร็วแน่นอน เสมอภาคกันและรุนแรงตามความเหมาะสมของโทษที่กำหนดไว้การลงโทษดังกล่าวย่อมจะมี ประโยชน์ต่อสังคมในด้านการลดอาชญากรรมและส่งเสริมให้คนทั่วไปเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย

การลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง มิได้คำนึงถึงประโยชน์แต่ เฉพาะการลงโทษเพื่อยับยั้งตัวผู้กระทำผิดเท่านั้น แต่ยังคงคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนและ สังคมโดยรวมอีกด้วย

การลงโทษเพื่อข่มขู่หรือยับยั้งมีพื้นฐานจากความเชื่อที่ว่า การที่คนคิดจะ กระทำผิดหรือไม่นั้นเขาจะต้องคำนึงถึงผลดีผลเสียจากการที่ลงมือกระทำผิดเมื่อพิจารณาแล้ว เห็นว่า การกระทำผิดจะเกิดผลดีมากกว่าก็จะตัดสินใจกระทำผิดถ้าเห็นว่าจะเกิดผลเสียมากกว่า ก็จะไม่กระทำผิดด้วยเหตุนี้วิธีการป้องกันมิให้คนกระทำผิดจึงต้อง “กำหนดอัตราโทษซึ่งก่อให้เกิด ผลเสียหายแก่ผู้กระทำผิดมากกว่าผลดีที่เขาจะได้รับจากการกระทำผิดนั้นเพื่อให้เขาล้มเลิกความตั้งใจ ที่จะกระทำผิด” ทั้งนี้ เพราะคนทุกคนมักมีธรรมชาติที่หลีกเลี่ยงความเจ็บปวดหรือไม่สะดวกสบาย และแสวงหาความพอใจและความสุข

กล่าวโดยสรุปทฤษฎีการลงโทษแบบอรรถประโยชน์มีวัตถุประสงค์ประสงค์ในการลงโทษ เพื่อป้องกันหรือข่มขู่ยับยั้งมิให้ผู้กระทำผิดหันไปกระทำผิดซ้ำขึ้นอีกและขณะเดียวกันก็ป้องกัน หรือข่มขู่ยับยั้งมิให้บุคคลอื่นเอาเยี่ยงอย่างด้วยนอกจากนี้ยังมีวัตถุประสงค์ในการปรับปรุง

แก้ไขให้ผู้กระทำผิดกลับตัวเป็นคนดีอีกด้วยหรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าเป็นการป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม

3. ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด (Rehabilitative Theory)

แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดคือผู้กระทำผิดเป็นผู้ป่วยการแก้ไขผู้กระทำผิดให้เป็นคนดีต้องมีขั้นตอนหลายขั้นตอน คือขั้นตอนแรกตรวจสอบหาสาเหตุของปัญหา ขั้นตอนที่สองวิเคราะห์สาเหตุและขั้นตอนสุดท้ายรักษาหรือแก้ไขที่สาเหตุนั้น ทฤษฎีนี้มีความมุ่งหมายเพียงจะป้องกันไม่ให้เกิดบุคคลที่ได้กระทำผิดมาแล้วกลับมากระทำผิดซ้ำอีก ไม่ได้มุ่งหมายจะให้ผลถึงบุคคลอื่นโดยตรงวิธีการตามทฤษฎีนี้คือนอกจากจะพยายามหาทางให้ผู้ที่ได้กระทำผิดมาแล้วเกิดความประสงค์ที่จะยับยั้งไม่กระทำผิดซ้ำอีกแล้วยังจะต้องทำให้ผู้นั้นเกิดความสามารถที่จะยับยั้งเช่นนั้นด้วย

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดมีวัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำผิดให้เป็นคนดีไม่หวนไปกระทำผิดซ้ำขึ้นอีกการลงโทษเพื่อปรับปรุงแก้ไขโดยใช้โทษจำคุกเป็นแนวคิดของสำนักคลาสสิกด้วยเหตุผลที่ว่า การลงโทษจะทำให้เกิดความกลัวและทำให้เกิดสำนึกว่าการกระทำผิดให้ประโยชน์ไม่คุ้มกับโทษที่ได้รับถ้าเป็นโทษจำคุกระยะยาวจะมีผลต่อการปรับปรุงมากยิ่งขึ้นคือผู้กระทำผิดเคยชินที่จะไม่ฝ่าฝืนกฎหมายจนกลายเป็นนิสัยส่วนการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูเห็นว่าผู้กระทำผิดไม่มีเจตนาในการประกอบอาชญากรรมแต่กระทำผิดไปเพราะถูกกำหนดโดยปัจจัยที่เกี่ยวกับความบกพร่องทางสภาพร่างกายจิตใจและสิ่งแวดล้อมการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดต้องหาสาเหตุของการกระทำผิดก่อน เมื่อพบสาเหตุจึงแก้ไขที่สาเหตุนั้นโดยดำเนินการแก้ไขผู้กระทำผิดทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นรายกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นการแก้ไขภายในสถานที่ควบคุมหรือในชุมชนผู้ที่ทำหน้าที่ในการแก้ไขปรับปรุงฟื้นฟูนั้น ควรจะต้องมีความรู้และความชำนาญในการแก้ไขสาเหตุที่เกิดขึ้นตามแขนงสาขาวิชาที่ได้ศึกษามาด้วยเมื่อแก้ไขผู้กระทำผิดได้สำเร็จแล้วผู้กระทำผิดก็จะไม่ไปกระทำความผิดขึ้นอีกต่อไปแต่สำหรับผู้กระทำผิดที่แก้ไขไม่ได้ต้องกำจัดให้พ้นไปจากสังคม เช่น การประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต เป็นต้น กล่าวโดยสรุปคือ ต้องลงโทษผู้กระทำผิดให้เหมาะสมเป็นรายบุคคลไปส่วนวิธีการแก้ไขฟื้นฟูอาจทำเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม และก่อนทำการแก้ไขฟื้นฟูควรศึกษาสาเหตุของปัญหาโดยใช้วิธีทางวิทยาศาสตร์เพื่อแก้ปัญหาให้ถูกต้อง

4. ทฤษฎีการลงโทษเพื่อปกป้องคุ้มครองสังคม (Social Protection Theory)

ปัจจุบันนักอาชญาวิทยาของสำนักป้องกันสังคมให้ความสนใจในสิ่งสำคัญคือบุคลิกภาพของผู้กระทำผิดกฎหมายอาญาและการควบคุมสิ่งแวดล้อมเพื่อให้สังคมดีขึ้นและเพื่อป้องกันอาชญากรรมซึ่งหลักการดังกล่าวนี้ได้พัฒนาเป็นแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีการลงโทษเพื่อปกป้องคุ้มครองสังคมโดยมีหลักการที่สำคัญคือ

1. ควรจะมีการมองวิธีดำเนินการกับผู้กระทำความผิดอย่างเป็นระบบโดยมุ่งคุ้มครองสังคมจากอาชญากรรมมากกว่าการลงโทษผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคล
2. การลงโทษผู้กระทำผิดไม่อาจใช้หลักกฎหมายเพียงอย่างเดียวได้จำเป็นจะต้องศึกษาพฤติกรรมของผู้กระทำผิดเป็นรายบุคคลและสถานการณ์ของอาชญากรรมเพื่อนำมาประกอบการพิจารณาร่วมกันด้วย

กล่าวโดยสรุปทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกันสังคมมีวัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัยโดยวิธีแยกผู้กระทำผิดออกจากสังคมเพื่อตัดโอกาสไม่ให้ผู้กระทำผิดได้กระทำผิดขึ้นอีก สำหรับการลงโทษเพื่อคุ้มครองสังคมนั้น มีหลักการสำคัญคือการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดและอบรมบ่มนิสัยมากกว่าการลงโทษโดยเน้นการคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม ส่วนการลงโทษจะเน้นให้เหมาะสมกับผู้กระทำผิดเป็นรายบุคคลเพื่อให้มีการปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้เป็นคนดีโดยบัญญัติหลักเกณฑ์ในการป้องกันควบคุมและการปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำผิดไว้ในกฎหมายอาญาด้วยเช่นหลักเกณฑ์การนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้กับผู้กระทำผิดเป็นต้นวัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อคุ้มครองสังคมจึงเป็นมาตรการเสริมที่สำคัญอันจะนำมาใช้ในการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำผิดที่กลับตัวเป็นคนดียาก

มาตรการเสริมดังกล่าวอาจนำมาใช้ในกรณีที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษไว้น้อยไปไม่เพียงพอต่อการปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำผิดบางประเภทจึงต้องนำมาตราเสริมมาผนวกใช้ด้วย เช่น การนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้กับผู้กระทำผิดซ้ำเป็นต้น

2.3 แนวความคิดในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและการกำหนดรูปแบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

2.3.1 ความสำคัญและแนวความคิดเบื้องต้นของเรื่องการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิในความเป็นมนุษย์ซึ่งติดตัวมาแต่กำเนิดของบุคคล โดยมีความหมายรวมถึงอิสรภาพ เสรีภาพ สิทธิประโยชน์และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ส่วนกระบวนการ

ยุติธรรมทางอาญาเป็นระบบการจัดการด้านความยุติธรรมในคดีอาญาตามกฎหมาย ซึ่งประกอบด้วย การใช้อำนาจหน้าที่ของรัฐ เจ้าพนักงาน องค์กรและกระบวนการตามหลักเกณฑ์ของกฎหมาย ในการค้นหาและตรวจสอบให้ได้ความจริงในคดีอาญาเพื่อการดำเนินการให้เกิดความยุติธรรม ตลอดจนการลงโทษและปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิดตามวิธีการโดยชอบ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ค้ำครองสิทธิของบุคคลและอำนวยความยุติธรรม ในสังคมนั้น ดังนั้น มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรม ทางอาญาจึงเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องหลักเกณฑ์หรือมาตรฐานทางกฎหมาย เรื่องสิทธิ ในความเป็นมนุษย์ และเรื่องการใช้อำนาจหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ในการปฏิบัติต่อมนุษย์นั้น

สิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาถือว่ามีสำคัญอย่างมาก ในการกระบวนการยุติธรรมทางอาญา หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าสิทธิมนุษยชนในกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญาถือได้ว่าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับการเป็นกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยหากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศใดหรือที่ได้ก็ตามปราศจากการเคารพต่อ สิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นแล้ว ย่อมไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญาจะเป็นได้ก็แค่เพียงกระบวนการดำเนินคดีทางอาญาหรือกระบวนการลงโทษ ทางอาญาเท่านั้น สิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นวิญญูณของหลักนิติธรรม และการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยที่หลักนิติธรรมเป็นหลักการจัดการสังคมให้เป็นไป ด้วยความชอบธรรมตามครรลองของกฎหมายและโดยยึดถือกฎหมายเป็นหลักมาตรฐาน ส่วนการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค กับมีส่วนร่วม ในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐให้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย สิทธิมนุษยชน ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นเรื่องที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงระดับแห่งความสำคัญ ของการปฏิบัติตามกฎหมาย และระดับของสิทธิเสรีภาพตามกฎหมายของประชาชนในสังคมนั้น โดยที่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพิสูจน์ความถูกต้องของมนุษย์ การดำเนินคดีและการลงโทษทางอาญา ซึ่งกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมากยิ่งขึ้นกว่ากระบวนการใด ๆ ที่มีในการปกครองสังคมนั้น อีกทั้ง เมื่อคนในสังคมมีสิทธิเรียกร้องให้มีการเคารพต่อสิทธิมนุษยชน ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ก็ย่อมสามารถใช้มาตรฐานของเรื่องสิทธิมนุษยชนในกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญานี้เองเป็นเครื่องตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐให้เป็นไปโดยชอบตามหลักนิติธรรม และครรลองของระบอบประชาธิปไตย จึงย่อมเป็นเครื่องบ่งชี้อย่างชัดแจ้งถึงระดับการยึดมั่น

ในหลักนิติธรรมและความเป็นประชาธิปไตยของสังคมนั้น ๆ ด้วย สิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจึงแยกออกไม่ได้เลยจากหลักนิติธรรมและระบอบประชาธิปไตย¹⁴

กระบวนการยุติธรรมทางอาญามีวัตถุประสงค์สามประการอันประกอบด้วยการอำนวยความสะดวก การควบคุมอาชญากรรม และการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนนั้น ไม่ได้หมายความว่า การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเป็นเพียงส่วนหนึ่งแห่งภารกิจของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเท่านั้น หากแต่เป็นจิตวิญญาณของการเคารพต่อความเป็นมนุษย์ซึ่งไม่สามารถแยกออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้

การที่รัฐเป็นผู้ทรงอำนาจและเป็นศูนย์รวมแห่งอำนาจในสังคมมนุษย์ อำนาจรัฐและการใช้อำนาจรัฐมีความจำเป็นต้องมีเพื่อให้สังคมมีความสามารถมากยิ่งขึ้นในการต่อสู้กับอาชญากรรมและแก้ไขข้อพิพาทของคนในสังคมให้เป็นไปอย่างชอบธรรม แต่ในขณะเดียวกันอำนาจรัฐและการใช้อำนาจรัฐที่มีมากเกินไปก็ย่อมกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของคนในสังคมจนเกินควรได้โดยเฉพาะในเรื่องทางอาญาซึ่งโดยสภาพมีการกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลมากอยู่แล้ว นอกจากนี้ เจ้าพนักงานผู้ใช้อำนาจหน้าที่ในนามของรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาก็เป็นปुरुชน ดังนั้น เมื่อบุคคลใดต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไม่ว่าจะในฐานะเป็นผู้ต้องสงสัย ผู้ถูกกล่าวหา ผู้กระทำความผิด ผู้ต้องโทษ ผู้เสียหาย พยานหรือผู้ถูกปฏิบัติในการใช้อำนาจหน้าที่ประการใด ๆ ก็ตามจึงล้วนมีโอกาสที่สิทธิมนุษยชนของบุคคลนั้นจะถูกกระทบในทางที่ไม่ชอบธรรม จึงจำเป็นต้องมีมาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น โดยกำหนดครรลองให้อำนาจรัฐ การใช้อำนาจรัฐ และการปฏิบัติของเจ้าพนักงานผู้ใช้อำนาจรัฐดังกล่าวต้องเป็นไปโดยถูกต้องตามหลักนิติธรรม อยู่ในขอบเขตที่พอเหมาะพอดี เป็นไปอย่างมีความรับผิดชอบและตรวจสอบได้¹⁵ จากแนวความคิดดังกล่าวทำให้ในช่วงแรกนั้นรัฐจึงมุ่งเน้นการออกมาตรการมาคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา จำเลยและผู้ต้องขัง

ในยุคปัจจุบันที่การพัฒนาการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีการขยายขอบเขตจากในอดีตที่มุ่งหมายเพียงการวางกรอบการใช้อำนาจรัฐไม่ให้ไปรุกรานสิทธิเสรีภาพของบุคคลจนเกินควรนั้น ไปเป็นว่ารัฐยังจะต้องช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไม่ว่าในฐานะผู้ถูกกล่าวหา ผู้กระทำความผิด ผู้ต้องโทษ ผู้เสียหายหรือพยานนั้นในระดับที่เหมาะสมมากยิ่งขึ้น สำหรับกรณีผู้เสียหายในคดีอาญาก็พึงมีสิทธิได้รับการคุ้มครองจากรัฐเป็นพิเศษในฐานะที่ถูกมนุษย์ด้วยกันในสังคมกระทำทำให้ได้รับ

¹⁴ ชาตี ชัยเดชสุริยะ. มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา, หน้า 1- 2

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 4

ความเสียหาย การที่มนุษย์ในสังคมใดถูกระทำให้ได้รับความเสียหาย โดยเฉพาะในคดีอาญา ควรถือเป็นความรับผิดชอบของรัฐด้วยที่จะมีส่วนให้การช่วยเหลือดูแลเพื่อให้ผู้เสียหายสามารถกลับคืนสู่สภาพที่ใกล้เคียงกับปกติเท่าที่จะเป็นไปได้ด้วย

จากจุดเริ่มต้นของเรื่องมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มุ่งเน้นจะคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลไม่ให้ถูกอำนาจรัฐ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญารุกล้ำเกินขอบเขตของความเหมาะสมพอดี จึงจำเป็นต้องมีการวางกฎเกณฑ์และมาตรฐานเพื่อกำหนดกรอบและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้เป็นไปโดยถูกต้องชอบธรรมนั้น ได้มีการขยายขอบเขตออกไปมากขึ้นว่ารัฐจะต้องมีหน้าที่ช่วยเหลือคุ้มครองเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นด้วย

สิทธิมนุษยชนของบุคคลทุกคนพึงได้รับความเคารพจากกลไกของรัฐโดยเฉพาะอย่างยิ่ง กระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น ด้วยความตระหนักในเบื้องต้นเสียก่อนว่ามนุษย์ทุกคนอยู่ในฐานะเป็น “ผู้ทรงสิทธิ” ไม่ใช่ “วัตถุแห่งสิทธิ” และมีใช่เป็นเพียงเรื่องของ “มนุษยธรรม” หากแต่เป็น “ความชอบธรรม” ที่บุคคลในฐานะมนุษย์พึงได้รับการปฏิบัติอย่างมีเหตุผลและสมเหตุสมผล จากกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น¹⁶

ระบบการดำเนินคดีอาญามีส่วนเกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตรงที่ระบบการดำเนินคดีอาญานั้นเป็นระบบวิธีการค้นหา และพิสูจน์ให้ได้ความจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดและตัวบุคคลผู้กระทำความผิด ซึ่งไม่ว่าจะเป็นระบบการดำเนินคดีอาญาระบบใดก็ย่อมประสงค์จะได้ตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาดำเนินคดี และลงโทษโดยมิใช่ไปดำเนินคดีเอากับผู้บริสุทธิ์หรือไปลงโทษผู้ที่ไม่ได้กระทำความผิด ระบบการดำเนินคดีอาญาแต่ละระบบจึงจำเป็นต้องมีการวางมาตรการตรวจสอบเพื่อเป็นหลักประกันว่าจะไม่มีการดำเนินคดีผิดคนหรือลงโทษผิดคนดังกล่าว ซึ่งก็มีผลเป็นเสมือนจุดเริ่มต้นหรือมูลฐานหนึ่งของการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นด้วย เพียงแต่อาจเน้นหนักในบริบทของการวางกรอบถ่วงดุลและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้มีการล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นเป็นสำคัญ¹⁷

กรณีของผู้เสียหาย อาจกล่าวได้ว่า ก่อนหน้านี้มีการกล่าวถึงค่อนข้างน้อยเนื่องจาก ปัญหาของสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแต่เดิมมุ่งเน้นไปที่การระมัดระวังไม่ให้รัฐ

¹⁶เรื่องเดียวกัน, หน้า 4 - 5

¹⁷เรื่องเดียวกัน, หน้า 6

และผู้ใช้อำนาจรัฐใช้อำนาจโดยมิชอบต่อผู้สงสัยหรือผู้ถูกกล่าวหาดังกล่าวแล้ว ประกอบกับ ฝ่ายผู้เสียหายโดยสภาพแม้จะถูกกระทำร้ายจากผู้กระทำผิดก็เป็นเรื่องของมนุษย์ในสังคมกระทำร้ายต่อกันเหมือนอย่างอาชญากรรมทั่วไป ซึ่งมีใช่เรื่องการกดขี่ข่มเหงจากรัฐที่มีต่อสิทธิมนุษยชนโดยตรง การที่ประเด็นเรื่องสิทธิมนุษยชนกล่าวถึงผู้เสียหายค่อนข้างน้อยจึงไม่ได้หมายความว่าไม่เห็นความสำคัญของผู้เสียหาย หากแต่มูลฐานของเรื่องแต่เดิมเป็นคนละประเด็นกันเท่านั้น อย่างไรก็ตาม การที่รัฐมีหน้าที่คุ้มครองความปลอดภัยให้แก่สังคมย่อมมีผลต่อเนื่องให้ต้องมีส่วนรับผิดชอบต่อการเกิดอาชญากรรมและความเสียหายที่มีต่อคนในสังคมนั้นด้วย การปล่อยให้ผู้ที่ได้รับความเสียหายต้องดิ้นรนแสวงหาความเป็นธรรมกับมีหน้าที่เพียงมาเป็นพยานให้แก่รัฐในการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดนั้น อาจเป็นการไม่ดูแลเอาใจใส่ผู้เสียหายเท่าที่ควรจนอาจดูเหมือนเป็นการปล่อยให้ผู้เสียหายต้องรับสภาพไปตามยถากรรม ซึ่งอาจเท่ากับเป็นการไม่เป็นธรรมกับผู้เสียหายด้วย โดยที่แต่ละประเทศมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองผู้เสียหายไว้ต่าง ๆ กัน องค์การสหประชาชาติโดยความเห็นชอบของที่ประชุมประเทศสมาชิกจึงได้ออกปฏิญญา ว่าด้วยหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยไม่ถูกต้อง (Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power 1985) ทั้งนี้ เพื่อให้แต่ละประเทศมีมาตรฐานขั้นต่ำในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในแนวทางเดียวกัน¹⁸

2.3.2 แนวความคิดและหลักการในการให้ความคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมตามหลักสากล

ในส่วนนี้จะกล่าวถึงมาตรฐานในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมในระดับระหว่างประเทศเพื่อทราบว่ามาตรฐานสากลนั้นได้ให้หลักประกันสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาไว้อย่างไร

ก. ปฏิญญาว่าด้วยความยุติธรรมขั้นพื้นฐานในการปฏิบัติต่อเหยื่ออาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบ (The Declaration of Basic Principle of Justice for Victim of Crime and Abuse of Power, 1985 by The General Assembly of The United Nations)

ในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในปัจจุบันนี้มุ่งที่จะคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา หรือจำเลยตามแนวคิดเรื่อง “กระบวนการนิติธรรม” กล่าวคือ ภายใต้บทสันนิษฐานของกฎหมาย ผู้ต้องหา หรือจำเลยได้รับโอกาสที่จะพิสูจน์ถึงความบริสุทธิ์ของตนเองจนกว่า

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า18-19

ศาลจะมีคำพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำผิดจริงและสมควรได้รับโทษตามกฎหมาย ซึ่งภายใต้กระบวนการเดียวกันนี้ได้ละเลยสิทธิและผลประโยชน์ของผู้เสียหายในคดีอาญา ทั้งนี้ เนื่องจากว่ารัฐโดยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้กลายมาเป็นผู้ทำหน้าที่คุ้มครองผลประโยชน์ของสังคมโดยรวม อันรวมผลประโยชน์ของผู้เสียหายในคดีอาญาด้วย ผู้เสียหายในคดีอาญาจึงไม่มีความสำคัญมากนักในการดำเนินกระบวนการยุติธรรม จึงอาจกล่าวได้ว่าผู้เสียหายในคดีอาญาเป็น “ผู้ที่ถูกลืม” โดยกระบวนการยุติธรรมทางอาญา¹⁹

โดยตระหนักถึงปัญหาประการนี้ ดังนั้น มติของที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งองค์การสหประชาชาติครั้งที่ 40/34 ของการประชุมใหญ่แห่งสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด ครั้งที่ 7 ณ กรุงมิลาน ประเทศอิตาลี เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน ปี ค.ศ. 1985 (7th The United Nations Congress on the Prevention of Crime and Treatment of Offenders, 1985) ได้รับรองปฏิญญาว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเหยื่ออาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบ ซึ่งมีปรัชญาพื้นฐานที่สำคัญคือ ผู้เสียหายในคดีอาญาและเหยื่ออาชญากรรมจะต้องได้รับการยอมรับและได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสมกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์²⁰

ปฏิญญาขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเหยื่ออาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบได้แบ่งประเภทของเหยื่อออกเป็นสองส่วนคือ ส่วนแรก (part A.) เป็นการกล่าวถึงสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา (injured person) ที่ได้รับผลร้ายจากการนี้แล้วยังให้ความหมายถึงสมาชิกในครอบครัว หรือบุคคลซึ่งจะต้องพึ่งพาอาศัยบุคคลที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ส่วนที่สอง (part B.) เป็นการให้ความหมายของเหยื่อที่เกิดจากการใช้อำนาจโดยมิชอบหรือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เหยื่ออาชญากรรมตามความหมายที่ได้นิยามไว้ในปฏิญญาฯ ฉบับนี้ จึงมีขอบเขตของเนื้อหาครอบคลุมในส่วนของผู้เสียหายในคดีอาญาด้วย ซึ่งมาตรฐานดังกล่าวประกอบด้วยสาระสำคัญเพื่อเป็นหลักประกันและคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาและเหยื่ออาชญากรรม ดังนี้²¹

1. การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม (Access to justice and fair treatment)
2. การได้รับการชดเชยความเสียหายโดยผู้กระทำผิด (Restitution)

¹⁹ อภิรักษ์ ทิมวงศ์, "สิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในกฎหมายระหว่างประเทศ : ผลกระทบต่อประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี คณะนิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), หน้า.18

²⁰ วีระศักดิ์ แสงสารพันธ์, "ผู้เสียหายในคดีอาญา: การศึกษาสิทธิและการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย," หน้า.48

²¹ อภิรักษ์ ทิมวงศ์, "สิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในกฎหมายระหว่างประเทศ : ผลกระทบต่อประเทศไทย," หน้า.20

3. การได้รับการชดเชยความเสียหายโดยรัฐ (Compensation)
4. การให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่อ (Assistance)

ซึ่งในแต่ละประเด็นมีรายละเอียด ดังนี้

1. การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม (Access to justice and fair treatment) ปฏิญญาขององค์การสหประชาชาติ ว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเหยื่ออาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบได้วางมาตรฐานสิทธิของผู้เสียหายและเหยื่ออาชญากรรมไว้ ดังนี้²²

1) เหยื่อควรได้รับการปฏิบัติด้วยความรู้สึกเมตตา (Compassion) และเคารพถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Dignity) มีสิทธิในการเข้าถึงกลไกของกระบวนการยุติธรรมและได้รับการเยียวยาความเสียหาย (Harm) ซึ่งถูกบัญญัติโดยกฎหมายของชาติ เพื่อบรรเทาความเจ็บปวดที่เหยื่อได้รับ²³

จากมาตรฐานที่องค์การสหประชาชาติวางไว้นั้นผู้เสียหายในคดีอาญาจะต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสมกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในทุกกระบวนการยุติธรรมทางอาญาซึ่งในหลาย ๆ ประเทศได้มีการจัดทำคู่มือแนวปฏิบัติต่อผู้เสียหายในคดีอาญาสำหรับเจ้าพนักงานของรัฐในองค์กรต่าง ๆ ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อเป็นการกำหนดความเหมาะสมในการปฏิบัติต่อผู้เสียหาย หรือในบางประเทศได้มีการตราพระราชบัญญัติ ว่าด้วยสิทธิของเหยื่ออาชญากรรม หรือ กฎบัตรแห่งสิทธิของเหยื่อ อีกทั้ง ในหลาย ๆ ประเทศได้กำลังปฏิรูปการบริหารงานยุติธรรมให้มีกลไกที่หลากหลายในการที่จะอำนวยความสะดวกและแก้ไขเยียวยาแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาและเหยื่ออาชญากรรม ยกตัวอย่าง การจัดทำมีเจ้าหน้าที่พิเศษในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาซึ่งรับผิดชอบและเอาใจใส่ต่อผู้เสียหายในคดีอาญา หรือจัดตั้งเป็นหน่วยงานเฉพาะ (victim's affairs offices) ในสถานีตำรวจ หรือศาลหรือเนติบัณฑิตสภา ในบางประเทศได้ตั้งหน่วยงานพิเศษสำหรับดูแลผู้เสียหายในคดีอาญา²⁴

²² เรื่องเดียวกัน, หน้า 30

²³ Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power
Access to justice and fair treatment

4. Victims should be treated with compassion and respect for their dignity. They are entitled to access to the mechanisms of justice and to prompt redress, as provided for by national legislation, for the harm that they have suffered.

²⁴ อภิรักษ์ ทิมวงศ์, "สิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในกฎหมายระหว่างประเทศ : ผลกระทบต่อประเทศไทย," หน้า.34

2) จำเป็นที่กลไกตุลาการ และกลไกการบริหาร ควรได้รับการส่งเสริมและสนับสนุน เพื่อให้เหยื่อสามารถได้รับการเยียวยา (Redress) ผ่านการดำเนินการที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ด้วยความรวดเร็ว (Expeditious) เป็นธรรม (Fair) ไม่เสียค่าใช้จ่ายมาก (Inexpensive) และสามารถเข้าถึงได้ (Accessible) อีกทั้งเหยื่อควรได้รับการแจ้ง (Informed) ให้ทราบถึงสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาผ่านกลไกนั้นตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ผู้เสียหาย²⁵

ในคดีอาญาและเหยื่ออาชญากรรมควรได้รับโอกาสในการที่จะเลือกดำเนินคดีทั้งที่เป็นคดีอาญา คดีปกครอง คดีแพ่ง หรือการดำเนินคดีอย่างไม่เป็นทางการรูปแบบต่างๆ ซึ่งในหลายๆ ประเทศผู้เสียหายในคดีอาญาสามารถที่จะได้รับการชดเชยความเสียหายในทางแพ่งโดยการฟ้องร้องเป็นคดีแพ่งเกี่ยวกับคดีอาญา²⁶ ยกตัวอย่างเช่น การดำเนินคดีที่เรียกว่า “Partie Civile” ในประเทศที่ใช้ระบบดำเนินคดีเช่นเดียวกับประเทศฝรั่งเศส หรือการดำเนินคดีที่เรียกว่า “adhesion” ในประเทศที่ใช้ระบบดำเนินคดีเช่นเดียวกับประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน เป็นต้น

3) การตอบสนองของกระบวนการตุลาการและบริหารต่อความต้องการของเหยื่ออาชญากรรมควรอำนวยความสะดวกโดย :

ก. แจ้งให้เหยื่อทราบถึง บทบาท (Role) และขอบเขต (Scope) ของตน กำหนดเวลา (Timing) และความก้าวหน้า (Progress) ของการดำเนินการพิจารณาและการพิพากษาคดีโดยเฉพาะอย่างยิ่งคดีร้ายแรง (Serious-Crimes) และเหยื่อได้ขอ (Request) ทราบข้อมูลข่าวสารนั้น²⁷

ในหลายประเทศเพื่อให้แน่ใจว่าผู้เสียหายในคดีอาญาสามารถที่จะติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับคดีที่ตนเป็นผู้เสียหาย จึงได้มีการจัดตั้งเจ้าหน้าที่ หรือหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านนี้ขึ้นเป็นกรณีพิเศษ หรือในคดีอาญาร้ายแรงที่ไม่มีทางโต้แย้งได้ เช่น การทำร้าย

²⁵ Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power

5. Judicial and administrative mechanisms should be established and strengthened where necessary to enable victims to obtain redress through formal or informal procedures that are expeditious, fair, inexpensive and accessible. Victims should be informed of their rights in seeking redress through such mechanisms.

²⁶ Centre for International Crime Prevention, *Handbook on Justice for Victims* (UN Office on Drugs and Crime (UNODC), 1999).

²⁷ Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power

6. The responsiveness of judicial and administrative processes to the needs of victims should be facilitated by:

(a) Informing victims of their role and the scope, timing and progress of the proceedings and of the disposition of their cases, especially where serious crimes are involved and where they have requested such information;

ร่างกาย การกระทำผิดทางเพศ หรือการฆาตกรรม ซึ่งในบางประเทศพนักงานอัยการจะต้องเรียกผู้เสียหายหรือครอบครัวผู้เสียหายมาให้ปากคำก่อนที่จะมีการฟ้องร้องคดี²⁸

ข. ยอมรับฟังและพิจารณาถึงทัศนคติและความกังวลใจ (Concerns) ของเหยื่ออาชญากรรมในขั้นตอนที่เหมาะสมของการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี ที่ผลประโยชน์ส่วนบุคคล (Personal Interest) ของเหยื่อได้รับผลกระทบโดยปราศจากอคติต่อผู้ต้องหา และสอดคล้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของรัฐ²⁹

ในการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตั้งแต่เริ่มกระบวนการจนศาลมีคำพิพากษานั้น เจ้าพนักงานตำรวจ พนักงานอัยการจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดที่เกี่ยวกับคดีเพื่อประสงค์ทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับการกระทำ ความผิดและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้เสียหายในคดีอาญา ซึ่งในปัจจุบันในหลาย ๆ ประเทศนั้น พนักงานอัยการจะเป็นผู้รายงานให้ศาลทราบถึงผลกระทบของการกระทำผิดที่เกิดขึ้นต่อผู้เสียหายในคดีอาญา หรืออย่างน้อยที่สุดในฐานที่เป็นพยานในคดีซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบที่มีต่อผู้เสียหายในคดีอาญาเพื่อให้ศาลนำไปใช้ในการประเมินความรุนแรงของการกระทำผิดนำไปสู่การพิพากษาให้มีการชดใช้มูลค่าความเสียหายในคดีอาญาประการนี้จะมีความสำคัญในการประเมินความรุนแรงของการกระทำผิดอันนำไปสู่การพิพากษาให้มีการชดใช้มูลค่าความเสียหาย³⁰

ในขณะที่กฎหมายในหลายประเทศบัญญัติให้ผู้เสียหายในคดีอาญาสามารถที่จะแถลงด้วยวาจา หรือเป็นหนังสือเพื่อให้ศาลทราบถึงผลกระทบของการกระทำผิดที่เกิดขึ้นแก่ตน (victim impact statements or victim statements of opinion) หรือในบางประเทศกฎหมายบัญญัติให้สิทธิแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาในฐานะที่เป็น “ลูกมือ” (subsidiary prosecutor) ของพนักงานอัยการซึ่งทำให้ผู้เสียหายสามารถเสนอพยานหลักฐาน เสนอแนะในการซักถามผู้ต้องหาหรือพยานได้ และสามารถให้ข้อสังเกตหรือความเห็นต่อรายงานและพยานหลักฐานที่ได้เสนอต่อศาล นอกจากนี้ผู้เสียหายในคดีอาญายังมีสิทธิร้องขอค่าชดใช้ความเสียหายในทางแพ่งเกี่ยวเนื่องกับการดำเนินคดีอาญาได้ในความผิดบางประเภท ในขณะที่บางประเทศกฎหมายบัญญัติให้ผู้เสียหายในคดีอาญา

²⁸ อภิรักษ์ ทิมวงศ์, "สิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในกฎหมายระหว่างประเทศ : ผลกระทบต่อประเทศไทย," หน้า.33

²⁹Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power

6.The responsiveness of judicial and administrative processes to the needs of victims should be facilitated by:

(b) Allowing the views and concerns of victims to be presented and considered at appropriate stages of the proceedings where their personal interests are affected, without prejudice to the accused and consistent with the relevant national criminal justice system;

³⁰ อภิรักษ์ ทิมวงศ์, "สิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในกฎหมายระหว่างประเทศ : ผลกระทบต่อประเทศไทย," หน้า.33

มีสิทธิในการได้รับรู้เกี่ยวกับคำพิพากษาผู้กระทำความผิด และสิทธิในการรับรู้เกี่ยวกับการปล่อยตัว หรือ การพักการลงโทษผู้ต้องขัง

ค. จัดให้มีการช่วยเหลือเหยื่อ (Assistance) ที่เหมาะสมตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการทางกฎหมาย³¹ ในหลายประเทศกฎหมายบัญญัติให้ผู้เสียหายในคดีอาญาได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ในกรณีที่มีความจำเป็น ซึ่งโดยทั่วไปแล้วสิทธิประการนี้ของผู้เสียหายมีเฉพาะกระบวนการดำเนินคดี ในศาลเท่านั้น หรือเป็นสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาที่เป็นคู่ความในคดีเท่านั้นสำหรับการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือเหยื่ออาชญากรรมนี้ในบางประเทศได้จัดให้มี “โครงการ ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายในคดีอาญา” ซึ่งเป็นการดำเนินการโดยได้รับการสนับสนุนและร่วมมือ จากองค์กรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา อีกทั้ง ในบางประเทศได้จัดให้มีนักสังคมสงเคราะห์ หรืออาสาสมัครที่ผ่านการอบรมแล้วประจำที่สถานีตำรวจเพื่อทำหน้าที่คอยให้ความช่วยเหลือแก่ ผู้เสียหายในคดีอาญา เช่น ในคดีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว หรือคดีอาญาร้ายแรง เป็นต้น ซึ่งในบางแห่งนั้นการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายในคดีอาญายังได้รับการสนับสนุนจากกระทรวง สาธารณสุข ศูนย์สุขภาพจิต หน่วยงานสังคมสงเคราะห์ หรือหน่วยงานอื่นๆ ในการให้ความช่วยเหลือ แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาในการดำเนินคดีตั้งแต่ต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาวะทางด้านอารมณ์และ จิตใจของผู้เสียหายในคดีความผิดทางเพศ³²

ง. กำหนดมาตรการที่จำเป็น เพื่อลดความไม่สะดวกแก่เหยื่อ เพื่อปกป้องสิทธิส่วนบุคคล (Privacy) และให้หลักประกันในความปลอดภัย (Safety) จากการข่มขู่และการล้างแค้นแก่ เหยื่ออาชญากรรม ครอบครัวของเหยื่อ และพยานที่เกี่ยวข้อง³³

ส่วนใหญ่แล้วในหลายประเทศมีการพัฒนาแนวปฏิบัติสำหรับบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม และการบริหารเพื่อให้เกิดการพิจารณาอย่างยุติธรรมและสมดุลระหว่างความจำเป็นของรัฐและผู้ต้องหา และความไม่สะดวกที่เกิดจากการกระทบกระเทือนต่อผลประโยชน์ส่วนบุคคลของผู้เสียหาย

³¹ Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power

6. The responsiveness of judicial and administrative processes to the needs of victims should be facilitated by:

(c) Providing proper assistance to victims throughout the legal process;

³² อภิรักษ์ ทิมวงศ์. สิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในกฎหมายระหว่างประเทศ : ผลกระทบต่อประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,2544. หน้า 34

³³ Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power

6. The responsiveness of judicial and administrative processes to the needs of victims should be facilitated by:

(d) Taking measures to minimize inconvenience to victims, protect their privacy, when necessary, and ensure their safety, as well as that of their families and witnesses on their behalf, from intimidation and retaliation;

ในคดีอาญา มาตรการเหล่านี้เช่น การให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินของผู้เสียหายในคดีอาญา การให้ค่าตอบแทนแก่ผู้เสียหายที่มาเป็นพยานในศาล การวิธีการพิเศษในการพิจารณาคดีในกรณีผู้เสียหายเป็นเด็ก หรือผู้หญิงในคดีความผิดทางเพศเพื่อหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับผู้กระทำผิด เป็นต้น ในหลาย ๆ ประเทศได้มีการทบทวนกฎหมายและวิธีปฏิบัติให้เกิดความแน่ใจว่าผู้เสียหายในคดีอาญา และพยานได้รับการคุ้มครองจากการคุกคาม การข่มขู่และการรายงานข่าวของสื่อมวลชน ซึ่งบางประเทศนั้นผู้เสียหายในคดีอาญาและพยานมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองเป็นกรณีพิเศษ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจและกฎหมายอาญา ตัวอย่างเช่น กฎหมายต่อต้านการคุกคามสิทธิส่วนบุคคล (anti-stalking)

จ. หลีกเลี่ยงความล่าช้า (Delay) โดยไม่จำเป็นในการพิจารณาคดีและการบังคับตามคำสั่งและคำพิพากษาของศาล³⁴

ในการจ่ายค่าตอบแทนแก่เหยื่อในหลายๆ ประเทศมีการทบทวนกฎหมายและวิธีปฏิบัติเพื่อผู้เสียหายในคดีอาญาได้รับการชดใช้ความเสียหายโดยผู้กระทำผิดด้วยความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้นซึ่งการชดใช้ประการนี้ผู้เสียหายจะได้รับสิทธิก่อนค่าปรับที่ผู้กระทำผิดจะต้องชำระให้แก่รัฐ³⁵

ข. การคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในกระบวนการศาลอาญาระหว่างประเทศ

จากการที่ประเทศไทยได้ร่วมในการความสนับสนุน การจัดตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศ และธรรมนูญศาลอาญาระหว่างประเทศ ดังนั้น ในแง่เทคนิคทางกฎหมายแล้ว การเข้าร่วมเป็นภาคีย่อมส่งผลกระทบต่อในแง่หน้าที่ ในการปรับปรุงกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับบทบัญญัติต่าง ๆ ของธรรมนูญศาลอาญาระหว่างประเทศ ตลอดจนข้อบังคับที่จะตามมา เพื่อมิให้กฎหมายภายในเป็นอุปสรรค ซึ่งถือว่าการขัดขวางการปฏิบัติตามพันธกรณีของธรรมนูญศาลอาญาระหว่างประเทศ อันจะนำมาซึ่งความรับผิดชอบของรัฐ และต้องมีการแก้ไขกฎหมายให้รองรับพันธกรณีที่จะเกิดขึ้น

³⁴ Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power

6. The responsiveness of judicial and administrative processes to the needs of victims should be facilitated by:

(e) Avoiding unnecessary delay in the disposition of cases and the execution of orders or decrees granting awards to victims.

³⁵ Centre for International Crime Prevention, Guide for Policy Makers on the Implementation of the United Nations Declaration of Basic Principles of Justice for Victim of Crime and Abuse of Power (New York: UN Office on Drugs and Crime (UNODC), 1999).pp.19-24

ดังนั้น ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น จึงมีความจำเป็นในการศึกษาถึงมาตรการคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในกระบวนการศาลอาญาระหว่างประเทศ เพื่อให้ทราบถึงมาตรการในการคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมดังกล่าวว่ามีอยู่อย่างไรบ้าง

การคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในกระบวนการพิจารณาของศาลระหว่างประเทศ

โดยหลักแล้ว เมื่อรัฐได้แสดงความยินยอมที่จะเข้าเป็นภาคีของธรรมนูญศาลอาญาระหว่างประเทศ โดยการให้สัตยาบัน ก็ถือว่า รัฐภาคีได้ให้การยอมรับเขตอำนาจของศาลอาญาระหว่างประเทศทันทีนับแต่นั้น ทั้งนี้ศาลอาญาระหว่างประเทศ อาจใช้อำนาจของตนในกรณีที่รัฐเจ้าของดินแดนซึ่งมีการกระทำความผิด หรือรัฐซึ่งคนชาติของตนถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดนั้นเป็นรัฐภาคีของธรรมนูญศาล หรือในกรณีที่รัฐซึ่งมิใช่ภาคีธรรมนูญศาล ได้ให้การยอมรับเขตอำนาจของศาลอาญาระหว่างประเทศเป็นกรณี ๆ ไป นอกจากนั้นแล้ว ศาลอาญาระหว่างประเทศยังมีเขตอำนาจเหนือคดีซึ่งคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติได้ยื่นเสนอต่อศาล โดยไม่คำนึงถึงรัฐที่เกี่ยวข้องในคดีนั้น จะเป็นภาคีของธรรมนูญศาล หรือไม่

เมื่อศาลอาญาระหว่างประเทศได้พิจารณารับคดีเข้าสู่ศาลแล้ว ในกระบวนการพิจารณาคดีของศาลอาญาระหว่างประเทศ ได้กำหนดเรื่องการคุ้มครองผู้เสียหายและพยานและการเข้าร่วมในกระบวนการพิจารณาของบุคคลดังกล่าวไว้ในข้อ 68 ของธรรมนูญศาลอาญาระหว่างประเทศ ซึ่งอาจแยกพิจารณาได้ ดังนี้

ก. มาตรการในการคุ้มครองความปลอดภัยของเหยื่ออาชญากรรมและพยาน

ตามข้อ 68 วรรค 1³⁶ กำหนดว่า ศาลฯ ต้องดำเนินมาตรการที่เหมาะสมเพื่อคุ้มครองความปลอดภัย สวัสดิภาพทางกายและจิตใจ ศักดิ์ศรี และความเป็นอยู่ส่วนตัวของผู้เสียหายและพยาน ในการดำเนินการดังกล่าว ศาลฯ ต้องคำนึงถึงปัจจัยทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งอายุ เพศ ตามที่ได้นิยามไว้ใน ข้อ 7 วรรค 3 (เพื่อความมุ่งประสงค์ของธรรมนูญศาลฯ นี้ เป็นที่เข้าใจว่าคำว่า “เพศ” หมายถึงสองเพศ คือ ชายและหญิง ภายในบริบทของสังคม คำว่า “เพศ” มิได้ระบุถึง

³⁶ Rome Statute of the International Criminal Court

Protection of the victims and witnesses and their participation in the proceedings

1. The Court shall take appropriate measures to protect the safety, physical and psychological well-being, dignity and privacy of victims and witnesses. In so doing, the Court shall have regard to all relevant factors, including age, gender as defined in article 7, paragraph 3, and health, and the nature of the crime, in particular, but not limited to, where the crime involves sexual or gender violence or violence against children. The Prosecutor shall take such measures particularly during the investigation and prosecution of such crimes. These measures shall not be prejudicial to or inconsistent with the rights of the accused and a fair and impartial trial.

ความหมายอื่นนอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้ว) และสุขภาพและลักษณะของอาชญากรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่ง แต่ไม่จำกัดอยู่เพียงเมื่ออาชญากรรมนั้นเกี่ยวข้องกับความรุนแรงทางเพศ หรือความรุนแรงทางเพศ หรือความรุนแรงกับเด็ก ให้อัยการดำเนินมาตรการดังกล่าว โดยเฉพาะระหว่างการสืบสวนสอบสวน และการฟ้องร้องดำเนินคดีต่ออาชญากรรมเหล่านั้น มาตรการเหล่านี้ต้องไม่กระทบหรือขัดกับสิทธิของจำเลย และการพิจารณาคดีที่เป็นธรรม และเป็นกลาง

จากบทบัญญัติในข้อ 68 วรรค 1 จะพบว่า ธรรมนูญศาลฯ ได้กำหนดให้ศาลอาญาระหว่างประเทศดำเนินการตามมาตรการที่เหมาะสมในการคุ้มครองความปลอดภัยของผู้เสียหาย (เหยื่ออาชญากรรม) และพยาน ซึ่งจากการศึกษาจะพบว่า บุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหา ว่ากระทำความผิดที่อยู่ในเขตอำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ทรงอิทธิพลทางการเมือง อาทิเช่น ผู้นำประเทศ เป็นต้น ดังนั้น บุคคลที่จะมาให้การเป็นพยานในศาล (หมายรวมถึง เหยื่ออาชญากรรม) ย่อมเกิดความเกรงกลัวต่ออิทธิพลดังกล่าว จนบางครั้งไม่กล้ามาเบิกความในศาล หรือไม่เต็มใจมาเบิกความ ทำให้ต้องเสริมสร้างความมั่นใจให้กับเหยื่ออาชญากรรม และพยานในการที่จะมาเป็นพยานในศาล โดยการกำหนดมาตรการต่างๆ ขึ้น เพื่อคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมและพยาน

ข. กระบวนการพิจารณาพิเศษสำหรับเหยื่ออาชญากรรม

ตามข้อ 68 วรรค 2³⁷ กำหนดไว้ว่า โดยเป็นข้อยกเว้นของหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคดีแบบเปิดเผยตามที่บัญญัติไว้ในข้อ 67 องค์คณะตุลาการของศาลฯ อาจดำเนินกระบวนการพิจารณาบางส่วนเป็นการลับ (IN CAMERA) หรือยินยอมให้มีการแสดงหลักฐานโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีพิเศษอื่น เพื่อคุ้มครองผู้เสียหายและพยาน หรือ จำเลย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มาตรการเช่นว่านี้จะต้องปฏิบัติในกรณีที่ผู้เสียหายจากความรุนแรงทางเพศ หรือในกรณีที่เด็กเป็นผู้เสียหายหรือพยาน เว้นแต่ศาลฯ จะสั่งเป็นอย่างอื่น โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ทั้งหมด โดยเฉพาะความเห็นชอบของผู้เสียหายและพยาน

³⁷ Rome Statute of the International Criminal Court

Article 68 Protection of the victims and witnesses and their participation in the proceedings

2. As an exception to the principle of public hearings provided for in article 67, the Chambers of the Court may, to protect victims and witnesses or an accused, conduct any part of the proceedings in camera or allow the presentation of evidence by electronic or other special means. In particular, such measures shall be implemented in the case of a victim of sexual violence or a child who is a victim or a witness, unless otherwise ordered by the Court, having regard to all the circumstances, particularly the views of the victim or witness.

จากบทบัญญัติในข้อ 68 วรรค 2 จะพบว่าธรรมนูญศาลอาญาระหว่างประเทศ ได้กำหนดมาตรการในการคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมและพยานไว้อย่างชัดเจน กล่าวคือ องค์คณะตุลาการของศาลจะกำหนดให้มีการดำเนินกระบวนการพิจารณาบางส่วนเป็นการลับ นอกจากนี้ในส่วนของการนำเสนอพยานหลักฐานต่อศาลอาญาระหว่างประเทศ ธรรมนูญศาลยังยินยอมให้มีการนำเสนอพยานหลักฐานเหล่านั้นโดยผ่านเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีพิเศษอื่น โดยเน้นถึงเหยื่ออาชญากรรมจากความรุนแรงทางเพศ และเด็กซึ่งเป็นเหยื่ออาชญากรรมหรือพยาน

นอกจากนี้ ในธรรมนูญศาลฯ ได้กำหนดมาตรการในการคุ้มครองพยาน (ย่อมหมายรวมถึงเหยื่ออาชญากรรม) ในการเบิกความเป็นพยานในศาลไว้ใน ข้อ 69 วรรค 2 ซึ่งกำหนดไว้ว่าพยานต้องเบิกความในการพิจารณาคดีด้วยตนเอง ยกเว้นตามที่บัญญัติไว้ในมาตรการที่ระบุไว้ในข้อ 68 หรือในระเบียบว่าด้วยวิธีพิจารณาความและพยานหลักฐาน ศาลฯ อาจอนุญาตให้พยานเบิกความด้วยวาจา หรือด้วยบันทึกคำเบิกความของพยานโดยเทคโนโลยีบันทึกภาพหรือบันทึกเสียงรวมถึงการนำเสนอเอกสาร หรือคำให้การที่เป็นลายลักษณ์อักษรด้วย ตามธรรมนูญศาลนี้ และ ระเบียบว่าด้วยวิธีพิจารณาความและพยานหลักฐาน มาตรการเหล่านี้ต้องไม่กระทบหรือขัดกับสิทธิของจำเลย

จากบทบัญญัติในข้อ 69 วรรค 2 จะพบว่า กระบวนการพิจารณาคดีของศาลอาญาระหว่างประเทศได้ให้ความสำคัญในการเบิกความเป็นพยานในศาลของเหยื่ออาชญากรรมและพยานเป็นอย่างยิ่ง แต่อย่างไรก็ตาม ธรรมนูญศาลฯ ได้กำหนดไว้ว่าในการดำเนินการตามมาตรการต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้นจะต้องไม่กระทบกระเทือนหรือขัดกับสิทธิของจำเลย

มาตรการในการคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมและพยาน จากการศึกษาพบว่า มาตรการดังกล่าวได้มีการบัญญัติไว้ในระเบียบวิธีพิจารณาความของศาลอาชญากรรมระหว่างประเทศ เพื่อพิจารณากรณีไม่สงบในยูโกสลาเวีย เช่นเดียวกัน กล่าวคือ การอนุญาตให้พนักงานอัยการของศาลฯ นำเสนอพยานหลักฐานซึ่งจัดเตรียมนอกศาลไปแล้วในกรณีที่มีพฤติการณ์พิเศษ การจัดเตรียมหลักฐานดังกล่าวสามารถจัดทำได้ในเขตพื้นที่ที่ท้องถิ่นนั้นโดยบันทึกวิดีโอตามความเหมาะสม และเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของจำเลยให้พยานหลักฐานที่จัดเตรียมนอกศาลนั้นอยู่ภายใต้การถามค้านพยานด้วย นอกจากนี้ ยังกำหนดวิธีการคุ้มครองอีกแบบหนึ่งก็คือ การปกปิดตัวบุคคลของพยานมิให้จำเลยทราบจนกว่าพยานจะอยู่ภายใต้ความคุ้มครองของศาลเรียบร้อยแล้ว นอกจากนี้ ในกรณีที่เห็นสมควร อาจปกปิดให้สาธารณะทราบว่า พยานเป็นใครด้วย เป็นต้น

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า หลักการในการคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมและพยาน เป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากว่าผู้ที่กระทำความผิดที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจของศาลอาญาระหว่างประเทศ หรือศาลอาชญากรรมระหว่างประเทศฯ นั้นส่วนใหญ่จะเป็นผู้ทรงอิทธิพล หรือเป็นผู้นำประเทศ ซึ่งอาจจะทำให้ในบางครั้งเหยื่ออาชญากรรมและพยาน

เกิดความรู้สึกเกรงกลัวต่ออิทธิพลของบุคคลเหล่านั้น ตลอดจนความปลอดภัยของตนเอง และบุคคลในครอบครัว ทำให้เหยื่ออาชญากรรมและพยาน ไม่กล้ามาเป็นพยานเบิกความ ต่อหน้าศาล อันจะส่งผลกระทบต่อกระบวนการพิจารณาได้

ค. การเสนอความเห็น (Views) หรือข้อกังวล (Concerns) ของเหยื่ออาชญากรรม

ตามข้อ 68 วรรค 3³⁸ กำหนดไว้ว่า เมื่อประโยชน์ส่วนบุคคลของเหยื่ออาชญากรรม (ผู้เสียหาย) ได้รับผลกระทบ ศาลอาญาระหว่างประเทศ ต้องอนุญาตให้เหยื่ออาชญากรรมแสดง ความเห็น และข้อกังวลของตนได้ และต้องพิจารณาในขั้นตอนของกระบวนการพิจารณาที่ศาลวินิจฉัยว่า เหมาะสมและโดยลักษณะที่ไม่กระทบหรือขัดกับสิทธิของจำเลย และการพิจารณาคดีที่เป็นธรรมและ เป็นกลาง เมื่อศาลเห็นว่าเหมาะสม อาจให้ผู้แทนทางกฎหมายของเหยื่ออาชญากรรม แสดงความเห็น และข้อกังวลดังกล่าว ตามระเบียบว่าด้วยวิธีพิจารณาความและพยานหลักฐาน

จากบทบัญญัติในข้อ 68 วรรค 3 ในส่วนของการนำเสนอความเห็นและข้อกังวลของ เหยื่ออาชญากรรมต่อศาลอาญาระหว่างประเทศนั้นในกฎหมายต่างประเทศ ตัวอย่างเช่นออสเตรเลีย ได้ ฎหมายอาญาในปี ค.ศ. 1988 มีบทบัญญัติให้พนักงานอัยการ สามารถแถลงข้อมูลรายละเอียด ต่อศาล เกี่ยวกับการบาดเจ็บ การสูญเสีย หรือความเสียหายของเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งได้รับจาก การกระทำความผิด เพื่อประกอบดุลพินิจในการพิจารณาลงโทษผู้กระทำความผิด ซึ่งเรียกว่า “ถ้อยแถลงอันมีผลกระทบต่อเหยื่ออาชญากรรม (Victim Impact Statements)” นอกจากนี้ ในบางประเทศได้เสนอแนวความคิดในการตั้งผู้แทนทางกฎหมาย (Representative for Victims) ให้กับเหยื่ออาชญากรรม

ง. หน่วยเหยื่ออาชญากรรมและพยาน (The Victims and Witness Unit)

ตามข้อ 68 วรรค 4³⁹ กำหนดไว้ว่า หน่วยเหยื่ออาชญากรรมและพยานอาจแนะนำอัยการ และศาลถึงมาตรการคุ้มครอง การจัดการด้านความปลอดภัย การให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือที่ เหมาะสมตามที่อ้างถึงในข้อ 43 วรรค 6

³⁸ Rome Statute of the International Criminal Court

Article 68 Protection of the victims and witnesses and their participation in the proceedings

3. Where the personal interests of the victims are affected, the Court shall permit their views and concerns to be presented and considered at stages of the proceedings determined to be appropriate by the Court and in a manner which is not prejudicial to or inconsistent with the rights of the accused and a fair and impartial trial. Such views and concerns may be presented by the legal representatives of the victims where the Court considers it appropriate, in accordance with the Rules of Procedure and Evidence.

³⁹ Rome Statute of the International Criminal Court

อนึ่ง ในข้อ 43 วรรค 6⁴⁰ ได้กำหนดไว้ว่า นายทะเบียนต้องตั้งหน่วยเหยื่ออาชญากรรมและพยานขึ้นภายในสำนักทะเบียนโดยการหารือกัน สำนักงานอัยการหน่วยนี้ต้องกำหนดมาตรการคุ้มครอง และการจัดการรักษาความปลอดภัย การให้คำปรึกษาและความช่วยเหลืออื่นที่เหมาะสมแก่พยาน เหยื่ออาชญากรรมซึ่งมาขึ้นศาล และผู้อื่นที่อยู่ในภาวะเสี่ยงภัยอันสืบเนื่องมาจากการเบิกความพยานเช่นว่านั้น หน่วยนี้ต้องรวมถึงเจ้าหน้าที่ซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านทางกายและใจจากเหตุภายนอก รวมทั้ง อาการดังกล่าวเกี่ยวกับอาชญากรรม ความรุนแรงทางเพศ

จากบทบัญญัติในข้อ 68 วรรค 4 เป็นมาตรการคุ้มครองสิทธิเหยื่ออาชญากรรมและพยานในด้านการให้บริการแก่เหยื่ออาชญากรรมและพยานเกี่ยวกับการคุ้มครองความปลอดภัย การให้คำแนะนำ ปรึกษา ตลอดจนการช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรมและพยานในด้านต่าง ๆ ซึ่งบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรม และพยาน ในลักษณะดังกล่าวได้มีการบัญญัติไว้ในระเบียบวิธีพิจารณาความและการรับฟังพยานของศาลอาชญากรรมระหว่างประเทศ เพื่อพิจารณากรณีไม่สงบในยูโกสลาเวีย กล่าวคือ เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานที่สำคัญมาก และเป็นวิธีการใหม่ล่าสุดประการหนึ่งของกฎหมายระหว่างประเทศในขณะนั้น ก็คือ “การจัดตั้งหน่วยงานบริการเหยื่ออาชญากรรมและพยาน” ในส่วนงานของพนักงานอัยการหน่วยงานพิเศษนี้ไม่เพียงแต่ทำหน้าที่ให้บริการให้คำปรึกษาทางด้านกฎหมายแก่เหยื่ออาชญากรรมและพยานเท่านั้น แต่ยังให้ความช่วยเหลือด้านจิตแพทย์ตามที่จำเป็นด้วย

จ. การเปิดเผยพยานหลักฐานหรือข้อมูลของพยาน

ตามข้อ 68 วรรค 5⁴¹ กำหนดไว้ว่า ในกรณีที่การเปิดเผยพยานหลักฐานหรือข้อมูลตามธรรมนูญศาลนี้อาจนำไปสู่อันตรายร้ายแรง ต่อความปลอดภัยของพยานหรือครอบครัวของ

Article 68 Protection of the victims and witnesses and their participation in the proceedings

4. The Victims and Witnesses Unit may advise the Prosecutor and the Court on appropriate protective measures, security arrangements, counselling and assistance as referred to in article 43, paragraph 6.

⁴⁰ Rome Statute of the International Criminal Court

Article 43: The Registry

6. The Registrar shall set up a Victims and Witnesses Unit within the Registry. This Unit shall provide, in consultation with the Office of the Prosecutor, protective measures and security arrangements, counselling and other appropriate assistance for witnesses, victims who appear before the Court, and others who are at risk on account of testimony given by such witnesses. The Unit shall include staff with expertise in trauma, including trauma related to crimes of sexual violence.

⁴¹ Rome Statute of the International Criminal Court

Article 68 Protection of the victims and witnesses and their participation in the proceeding

พยานอัยการอาจไม่เปิดเผยพยานหลักฐานหรือข้อมูลเช่นว่า แล้วยื่นเป็นข้อสรุปเกี่ยวกับเรื่องนั้นแทน เพื่อความมุ่งประสงค์ของกระบวนการพิจารณาใด ๆ ที่ดำเนินมาก่อนหน้าที่จะเริ่มการพิจารณาคดี มาตรการดังกล่าวจะต้องดำเนินการไปในลักษณะที่ไม่ทราบหรือขัดกับสิทธิของจำเลยและการพิจารณาคดีที่เป็นธรรมและเป็นกลาง

นอกจากนั้น ในข้อ 68 วรรค 6⁴² ยังกำหนดไว้ว่า รัฐภาคอาจขอให้มีการดำเนิน มาตรการที่จำเป็นเกี่ยวกับการคุ้มครองเจ้าหน้าที่หรือตัวแทนของตน และการคุ้มครองข้อมูลลับ หรือ ข้อมูลที่มีความละเอียดอ่อน

ดังนั้น จากการศึกษาถึงมาตรการในการคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมและพยาน ในกระบวนการศาลอาญาระหว่างประเทศข้างต้นจะพบว่า ธรรมนูญศาลฯ ได้กำหนดให้มีการดำเนิน มาตรการในการคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมและพยาน ตั้งแต่ในขั้นสืบสวนสอบสวนของพนักงาน อัยการศาลอาญาระหว่างประเทศจนถึงในชั้นพิจารณาคดีของศาลฯ กล่าวคือ ในขั้นสืบสวนสอบสวน ของพนักงานอัยการจะกำหนดให้มีการดำเนินมาตรการในการคุ้มครองความปลอดภัยของ เหยื่ออาชญากรรมและพยานทั้งทางร่างกาย, จิตใจ, ศักดิ์ศรี และความเป็นอยู่ส่วนตัวของผู้เสียหายและ พยาน

2.3.3 แนวความคิดในการกำหนดรูปแบบของระบบงานยุติธรรมทางอาญา

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา หรือระบบยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice System) เป็นกลไกของรัฐในการที่รัฐ (State) จะใช้อำนาจโดยผ่านทางองค์กร (Organs) หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เช่น ตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์ เป็นต้น เพื่อดำเนินการต่อผู้ที่กระทำความผิดกฎหมายอาญาหรือผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ที่ได้กระทำ การอันเป็นความผิดกฎหมายอาญา เช่น ดำเนินการสืบสวนสอบสวน การฟ้องร้อง การพิจารณาคดี และการลงโทษซึ่งในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาหรือการกำหนดนโยบายทางอาญาของ รัฐ (Criminal Policy) ซึ่งหากพิจารณาถึงปรัชญาของการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายวิธีพิจารณา

5. Where the disclosure of evidence or information pursuant to this Statute may lead to the grave endangerment of the security of a witness or his or her family, the Prosecutor may, for the purposes of any proceedings conducted prior to the commencement of the trial, withhold such evidence or information and instead submit a summary thereof. Such measures shall be exercised in a manner which is not prejudicial to or inconsistent with the rights of the accused and a fair and impartial trial

⁴² Rome Statute of the International Criminal Court

Article 68 Protection of the victims and witnesses and their participation in the proceedings

6. A State may make an application for necessary measures to be taken in respect of the protection of its servants or agents and the protection of confidential or sensitive information.

ความอาญาแล้ว กล่าวได้ว่าตั้งอยู่บนพื้นฐานแนวคิดสำคัญคือการตรวจสอบเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงหรือความจริงเกี่ยวกับการกระทำที่เป็นความผิดกฎหมายอาญา ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมารับโทษตามที่กฎหมายอาญาบัญญัติไว้ เพื่อก่อให้เกิดผลเป็นการคุ้มครองส่วนได้เสียร่วมกันของบุคคลและสังคมโดยรวม

อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice proceeding) ของรัฐนอกจากจะต้องคำนึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาแล้ว ผู้เสียหายก็เป็นบุคคลที่จะต้องได้รับผลกระทบการดำเนินคดีอาญาของรัฐเช่นเดียวกัน ดังนั้น แนวคิดหรือทฤษฎีในการกำหนดนโยบายทางอาญาของรัฐนั้นจะต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้ที่ต้องเข้าสู่กระบวนการทุกฝ่าย กล่าวคือ ทั้งตัวผู้กระทำผิด ผู้เสียหาย และชุมชนด้วย ทั้งนี้ เพราะวาทนโยบายในทางอาญามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับการดำเนินการของหน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรม นอกจากนี้ การกำหนดรูปแบบนโยบายทางอาญาของรัฐยังเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ (aims) และวิธีการดำเนินการ (means) ในการบังคับใช้กฎหมายของรัฐ (law enforcement) และเพื่อเป็นแบบแผนและเป็นแนวทางในการดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายขององค์กรและเจ้าพนักงานของรัฐที่เกี่ยวข้องนั้นได้ยึดถือและปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้เกิดผลเป็นการแก้ปัญหาอาชญากรรมในที่สุด นโยบายในทางอาญาของรัฐ ยกตัวอย่างเช่น นโยบายที่ให้ความสำคัญกับการควบคุมอาชญากรรม หรือนโยบายที่ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลย นโยบายในทางอาญาในส่วนที่เกี่ยวกับการกำหนดความผิด นโยบายในทางอาญาในส่วนที่เป็น การกำหนดโทษ นโยบายในทางอาญาเกี่ยวกับการชดเชยความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม บางประเภท นโยบายในทางอาญาที่เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง เป็นต้น

แนวคิดหรือทฤษฎีพื้นฐานในการกำหนดรูปแบบของนโยบายทางอาญารวมถึงวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของกฎหมายอาญาของรัฐ ซึ่งจะช่วยในการศึกษาการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาหรือระบบในการดำเนินคดีอาญาที่นานาประเทศยึดถือปฏิบัติกันนั้นมีรูปแบบใดบ้าง อันจะแสดงให้เห็นถึงบทบาทของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่จะคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายที่แตกต่างกันไป

2.3.3.1 แนวความคิดแบบดั้งเดิม

ในทางตำราแล้วตัวแบบ (model) ของระบบงานยุติธรรมอันเป็นระบบคุณค่า (value systems) ประการแรกในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตัวแบบของระบบกระบวนการ

ยุติธรรมทางอาญาไม่ได้มีเพียงแบบเดียว ที่เห็นเด่นชัดแลนนานาประเทศยึดถือปฏิบัติกันโดยทั่วไปแล้วมีแนวคิดที่สำคัญด้วยกัน สองรูปแบบคือ⁴³

ก.แนวคิดพื้นฐานทางอาญาที่เน้นการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมเป็นหลักหรือเน้นการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model)

ข.แนวคิดพื้นฐานทางอาญาที่เน้นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามหลัก “นิติรัฐ” (The Rule of Law) โดยใช้ “ตัวแบบกระบวนการยุติธรรม” (The Due Process Model)

ก. ตัวแบบของระบบยุติธรรมทางอาญาที่เน้นการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม หรือควบคุมอาชญากรรม (The Crime Control Model or Packers’s Crime Control Model) เป็นตัวแบบของระบบยุติธรรมทางอาญาที่เน้นการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่เกิดขึ้น หรือที่จะเกิดขึ้นในสังคม วัตถุประสงค์หลักที่สำคัญคือประสิทธิภาพของการดำเนินการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ดังนั้น ในการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายขององค์กรที่ทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมายซึ่งอยู่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จึงเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเฉียบขาดในการจัดการกับอาชญากรรมทั้งนี้เพราะว่า การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถที่จะควบคุมหรือปราบปรามอาชญากรรมได้นั้นจะถูกเพ่งเล็งจากประชาชนว่า ไม่อาจจะรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมได้ พลเมืองที่เคารพกฎหมายจะต้องตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมสิทธิของสุจริตชนต้องถูกล้ำและผลประโยชน์จะถูกฉกฉวยเสียดสีในชีวิตและทรัพย์สินของเขาย่อมลดลง ในที่สุดสังคมก็ไม่สามารถที่ดำรงอยู่ต่อไปได้

ดังนั้น ในการบัญญัติกฎหมายเพื่อให้อำนาจแก่องค์กรของรัฐในลักษณะที่เอื้ออำนาจและให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ค่อนข้างมากในการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายซึ่งการดำเนินการในลักษณะดังกล่าวนั้นย่อมหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะไปกระทบกระเทือนหรือเป็นการคุกคามสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไม่ว่าจะเป็นผู้ต้องหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดผู้ต้องหาจำเลยและผู้เสียหาย เช่น ในการซักถามผู้เสียหายในคดีข่มขืนกระทำชำเรา หรือในกรณีผู้เสียหายที่เป็นเด็ก เจ้าพนักงานอาจดำเนินโดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกของผู้เสียหาย โดยการใช้คำถามที่ไม่สุภาพอันอาจเป็นการทำร้ายจิตใจของผู้เสียหายเกิดความรู้สึกของผู้เสียหาย หรือการใช้เจ้าหน้าที่เพศชายในการสอบถามผู้เสียหายซึ่งอาจทำให้ผู้เสียหายเกิดความรู้สึกอับอายเป็นต้น ซึ่งทำให้ผู้เสียหายจำนวนหนึ่งไม่กล้าที่จะมาร้องทุกข์หรือกล่าวโทษเพื่อให้มีดำเนินคดีเพราะกลัว หรือ อับอาย เป็นต้น อีกทั้งบทบาทของผู้เสียหาย เป็นแค่

⁴³ Roger LeRoy Miller Larry K. Gaines, *Criminal Justice in Action*, 5 ed. (Cengage Learning, 2009).p.19

เพียงผู้ที่แจ้งให้รู้ถึงการกระทำความผิด หรือเป็นเพียงพยานที่จะชี้ถึงการกระทำความผิดของผู้กระทำ ความผิดว่ามีอยู่เท่านั้น

ที่กล่าวมานั้นไม่ได้หมายความว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เน้นการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรมจะไม่มีประสิทธิภาพ เพียงแต่ต้องการชี้ให้เห็นว่าหากรัฐเลือกที่จะใช้ แนวทางนี้การคุ้มครองสิทธิของบุคคลจะเป็นเรื่องที่รัฐให้ความสำคัญรอง ๆ ลงไปหรือให้ความสำคัญ น้อยกว่าเรื่องประสิทธิภาพในการปราบปรามอาชญากรรม

อย่างไรก็ดี การที่รัฐจะเลือกใช้และกำหนดตัวแบบของระบบงานยุติธรรม ทางอาญารูปแบบใดนั้น ไม่ได้เป็นการประกันว่าประสิทธิภาพในการปราบปรามอาชญากรรม จะมีประสิทธิภาพตามไปด้วย เพราะแท้ที่จริงแล้ววิธีการดำเนินของรัฐเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ ตามนโยบายที่กำหนดไว้นั้น และการบังคับใช้กฎหมายตลอดจนกระบวนการยุติธรรมที่มีคุณภาพ ต่างหากที่เป็นตัวชี้ให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการป้องกันอาชญากรรม

ในทางทฤษฎีแล้วการเน้นการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมนี้ กระบวนการ ค้นหาความจริงเกี่ยวกับคดีจะพยายามให้สิ้นสุดในขั้นต้น ๆ ของกระบวนการให้มากที่สุด เช่น ในชั้นพนักงานสอบสวน อัยการ มากกว่าที่จะนำคดีขึ้นสู่ศาลโดยไม่จำเป็น ดังนั้น การดำเนิน กระบวนการยุติธรรมทางอาญาจึงอยู่ภายใต้อำนาจของพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการ เป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือ คดีอาญา เมื่อเข้าสู่ระบบจะดำเนินไปตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ อย่างสม่ำเสมอโดยไม่หยุดชะงัก เช่น การสืบสวนสอบสวนก่อนทำการจับกุม การจับกุม การเตรียมคดี เพื่อยื่นฟ้องศาล การพิจารณาคดีเพื่อพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดและการปลดปล่อยจำเลย ขั้นตอนต่างๆ จะดำเนินไปอย่างต่อเนื่องจึงมีผู้เรียกว่า “กระบวนการกลั่นกรอง” (Screening Process)

ผู้สนับสนุนทฤษฎีนี้อ้างว่า ฝ่ายปกครองสามารถที่จะค้นหาความจริงได้ดีกว่าศาล ดังนั้น ตามทฤษฎีนี้ฝ่ายปกครองจึงต้องเป็นเจ้าหน้าที่ที่มีคุณภาพสูง

ข.แนวคิดพื้นฐานทางอาญาที่เน้นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามหลัก “นิติรัฐ” (The Rule of Law) โดยใช้ “ตัวแบบกระบวนการนิติธรรม” (The Due Process Model)

ตัวแบบของระบบงานยุติธรรมทางอาญาทางอาญาที่เน้นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ของบุคคลตามหลัก “นิติรัฐ” (The Rule of Law) โดยใช้ “ตัวแบบกระบวนการนิติธรรม” (The Due Process Model) เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า “หลักนิติรัฐ” (The Rule of Law) หรือ หลักนิติธรรม เป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ จากการใช้อำนาจ ตามอำเภอใจของรัฐโดยเฉพาะฝ่ายบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องจากว่า การปกครองระบบ

ประชาธิปไตยที่แท้จริงจะมีขึ้นและดำรงอยู่ต่อไปไม่ได้ถ้าหากว่าปราศจากหลักนิติรัฐหมายความว่า รัฐหรือองค์กรของรัฐที่จัดตั้งขึ้นหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ จะกระทำการใด ๆ อันมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของเอกชนได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายให้อำนาจ และจำกัดเฉพาะในขอบเขตที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น หรือกล่าวว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายนั่นเอง การดำเนินกระบวนการยุติธรรมตามรูปแบบของ กระบวนการนิติธรรม จึงมีความสอดคล้องกับหลักนิติธรรม เพราะต่างมุ่งที่จะคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเป็นสำคัญ กล่าวคือ กระบวนการนิติธรรมหมายถึง กระบวนการใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรมและมีเหตุผล ดังนั้น การดำเนินคดีอาญาของรัฐต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องในกระบวนการและยุติธรรมต้องดำเนินไปโดยยึดกฎหมายและความเป็นธรรมเป็นที่ตั้งใจกระบวนการและและวิธีการดำเนินการจะต้องคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลภายใต้หลักเสรีภาพ (liberty) และในการปฏิบัติตามกระบวนการต้องเป็นการป้องปัดเจกบุคคลจากความ “ยุติธรรม” (Injustice)

แนวความคิดทางอาญารูปแบบนี้ไม่ได้ความหมายว่าจะไม่ได้ให้ความสำคัญกับการควบคุมอาชญากรรมเพียงแต่ว่าในการดำเนินการนั้นยึดหลักความชอบธรรมตามกฎหมายว่าการควบคุมอาชญากรรมและไม่เชื่อว่าการค้นหาความจริงตามแนวคิดที่เน้นการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมจะมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง รวมทั้งการให้อำนาจนั้นไปในทางที่เป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในที่สุด เช่น การใช้อำนาจในการตรวจค้น การค้น การจับ การรวบรวมพยานหลักฐานโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายรวมทั้งการล่อลวง ชูเชี่ยว หรือการสร้างพยานหลักฐานเท็จ เป็นต้น ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ปัญหาเหล่านั้นกระบวนการยุติธรรมที่ให้ความสำคัญกับแนวคิดทางอาญารูปแบบนี้จึงต้องการให้มีการไต่สวนข้อกล่าวหาอย่างเป็นทางการและเปิดเผยในศาลยุติธรรมทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงในคดีไม่ว่าจะเป็นฝ่ายใด รวมทั้งปัญหาข้อกฎหมายต่อหน้าองค์คณะผู้พิพากษาที่เป็นกลาง เป็นต้น เนื่องจากกระบวนการนิติธรรมเชื่อว่า เป้าหมายในการดำเนินคดีอาญาก็คือการค้นหาความจริง แต่การทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มาซึ่งความจริงโดยไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้นย่อมไม่ถูกต้องตามหลักนิติธรรม เพราะว่าหน้าที่ของรัฐคือการอำนวยความยุติธรรม ดังนั้นการยอมรับและเคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องหาจำเลย และบุคคลที่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมจึงเป็นเนื้อหาที่สำคัญในการดำเนินคดีอาญาในรูปแบบนี้ อีกทั้ง ในทางทฤษฎียังเห็นว่าไม่ควรปล่อยให้องค์กรอื่นนอกจากศาลเป็นผู้วินิจฉัยคดี เพราะว่าองค์คณะผู้พิพากษาที่เป็นกลางเท่านั้นที่เชื่อถือได้

2.3.3.2 แนวความคิดแบบสมัยใหม่

แนวความคิดอันเป็นต้นแบบของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสองแบบดั้งเดิมนั้น ในปัจจุบันไม่เพียงพอในการกำหนดนโยบายในระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและละเลยบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เช่น เหยื่ออาชญากรรมและชุมชนจึงมีการพยายามคิดแนวความคิดรูปแบบใหม่มาเสริมแนวความคิดแบบดั้งเดิม ดังนี้

ก. กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice)

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวกับอาชญากรรมและการลงโทษซึ่งมีหลักการว่า การกระทำความผิดอาญา หรืออาชญากรรมนั้นเป็นการกระทำที่กระทบต่อตัวบุคคล และความสัมพันธ์ของบุคคลมากกว่าเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายธรรมดา ดังนั้น ค่านิยมและความเชื่อของแนวความคิดนี้ให้ความสำคัญกับความต้องการให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบกระเทือนโดยตรงจากอาชญากรรมมากที่สุด ซึ่งได้แก่ ผู้เสียหาย ชุมชน และผู้กระทำผิด ให้มีโอกาสดำเนินการมีส่วนร่วมโดยตรงในการแก้ไขผลกระทบจากอาชญากรรมและความสูญเสียที่เกิดแก่เหยื่ออาชญากรรม ซึ่งกระบวนการยุติธรรมแนวสันตินอกจากให้ความสำคัญของเหยื่ออาชญากรรมและสมาชิกในชุมชนแล้วยังคงให้ความสำคัญกับผู้กระทำความผิดซึ่งจะต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหาย และให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูความเสียหายทั้งทางความรู้สึกและการสูญเสียที่เป็นตัวเงิน โดยการจัดให้คู่กรณีมีโอกาสในการพบปะพูดคุย เจรจา ตกลง เพื่อแก้ปัญหาเมื่อมีโอกาสอำนวยให้ ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมานั้นจะเป็นการทำให้ชุมชนมีความรู้สึกปลอดภัย เพราะทำให้ข้อขัดแย้งได้รับการแก้ไข อีกทั้ง เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ที่เข้ามีส่วนร่วม จะเห็นว่า ตามแนวความคิดของกระบวนการยุติธรรมแนวสันตินี้มีจุดเน้น (focus) สำคัญที่ เหยื่ออาชญากรรม หรือผู้เสียหาย ในคดีอาญา ตัวผู้กระทำความผิด และสมาชิกของชุมชน ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดของกระบวนการยุติธรรมรูปแบบเดิมที่เน้นการทดแทนการกระทำความผิด หรือเป็นการเน้นที่ตัวผู้กระทำผิดเท่านั้น⁴⁴ จึงสามารถกล่าวได้ว่าเป็นแนวความคิดที่เป็นพื้นฐานในการเสนอแนว “ทางเลือก” ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดเพื่อเป็นการสร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็งและป้องกันอาชญากรรมในอนาคตมากกว่าจะเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของกระบวนการยุติธรรมและเมื่อชุมชนมีความเข้มแข็ง (เพราะทุกฝ่ายต่างก็ร่วมมือในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม) ปัญหาอาชญากรรมย่อมลดลง ทั้งนี้ เนื่องจาก

⁴⁴ จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, วรรณกรรมปริทัศน์เรื่อง "กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ : การคืน "อำนาจ" แก่เหยื่ออาชญากรรมและชุมชน" (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2548), หน้า.23

กระบวนการยุติธรรมมีชุมชนเป็นพื้นฐานมีวิธีการที่ให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมอย่างยุติธรรมจึงทำให้การแก้ไขปัญหาคณะทำได้ลึกและกว้างกว่า การใช้ทางเอกในการระงับข้อพิพาทในทางอาญาทั่ว ๆ ไป

อย่างไรก็ตาม วิธีการที่จะใช้เพื่อดำเนินการให้บรรลุตามแนวความคิดนี้ ยังคงมีความหลากหลายแตกต่างกันไปตามแต่บริบท (Context) ของแต่ละสังคม แต่วิธีการหลักที่ใช้กันอยู่ในขณะนี้ล้วนมีพื้นฐานมาจากการที่ทุกฝ่ายได้มีโอกาสเข้าร่วมเจรจาตกลง (Negotiation) โดยสมัครใจเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกัน โดยมีผู้เชี่ยวชาญที่ผ่านการฝึกฝนอบรมมาเป็นอย่างดีเป็นผู้ดำเนินการจัดให้มีเจรจาและไม่ได้มีอิทธิพลต่อคู่กรณีในทางใด ๆ ทั้งสิ้นทำให้การเจรจาดำเนินไปอย่างอิสระ การตัดสินใจจึงเป็นอิสระ

ภายใต้ตัวแบบของกระบวนการยุติธรรมแนวใหม่นี้ วัตถุประสงค์อันดับแรกของกฎหมายอาญาคือ การบรรเทาความเจ็บปวดที่ผู้เสียหายได้รับ (To heal the injury) ชดเชยความเสียหาย (repair the harm) ทดแทนความสูญเสีย และป้องกันการตกเป็นผู้เสียหายอีกในอนาคต (compensate the lost and prevent further victimization)

จากแนวคิดนี้เองที่ทำให้เกิดการคิดทบทวนใหม่เกี่ยวกับอาชญากรรมและผู้เสียหาย กล่าวคือ รัฐต้องหันมาให้ความสนใจกับเหยื่ออาชญากรรม หรือผู้เสียหายในคดีอาญาไม่เพียงแต่ว่าผู้เสียหายจะได้รับการชดเชยเท่านั้น แต่ผู้เสียหายจะต้องกลายเป็นผู้ที่มิบทบาทอันสำคัญในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมตามแนวทางสันตินี้ เพราะว่า กระบวนการยุติธรรมตามแนวทางสันติยอมรับว่าอาชญากรรมเป็นการกระทำที่ส่งผลโดยตรงต่อปัจเจกบุคคล ดังนั้น ภายใต้สมมุติฐานนี้ ผู้ที่ได้รับผลโดยตรงจากอาชญากรรม (ผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด และชุมชน) จึงต้องมีโอกาสที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในแก้ไขข้อขัดแย้งนั้นอย่างกระตือรือร้น (Active) การทำให้ความสูญเสียกลับคืนสู่สภาพเดิม (Restoration of losses) ทำให้ผู้กระทำผิดรับผิดชอบ โดยตรงต่อการกระทำของตนเอง⁴⁵

กล่าวโดยรวมแล้ว กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับผู้เสียหายในคดีอาญา หรือเหยื่ออาชญากรรมกับบทบาทในการมีส่วนร่วมในกระบวนการ โดยมีชุมชนเป็นพื้นฐาน ให้ความสำคัญกับเยียวยาความเสียหายซึ่งผู้เสียหายได้รับไม่ด้อยไปกว่าการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำผิด มุ่งเน้นการป้องกันอาชญากรรมไม่ด้อยไปกว่าการแก้ไขในภายหลัง โดยอาศัยกระบวนการในการเจรจาตกลง จึงกล่าวได้ว่าแนวทางที่ทำให้ชุมชนและสมาชิกของชุมชนร่วมกันแก้ไขปัญหาอาชญากรรม อันเป็นหนทางหนึ่งที่น่ามาซึ่งความสงบสุขและความปลอดภัยภัยของชุมชน ทั้งนี้ เนื่องจากว่า ภายใต้แนวคิดของกระบวนการยุติธรรมแนวสันตินั้นอาชญากรรม

⁴⁵เรื่องเดียวกัน, หน้า 49

เป็นการกระทำที่กระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมากกว่าที่จะเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายแต่เพียงอย่างเดียวนั่นเอง

ข. ตัวแบบการมีส่วนร่วมของเหยื่ออาชญากรรม⁴⁶ (The Victim Participation Model)

แนวความคิดนี้เป็นแนวความคิดที่เกิดขึ้นเพื่ออธิบายข้อเท็จจริงใหม่ในระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ไม่สามารถอธิบายได้โดยรูปแบบเดิมคือ ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรมและทฤษฎีตัวแบบกระบวนการยุติธรรม การให้เหยื่ออาชญากรรมเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานี้เป็นสิ่งที่ขัดแย้งกับแนวปฏิบัติเดิม แต่อย่างไรก็ตาม การที่ตัวแบบหลักในการกำหนดรูปแบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของศาสตราจารย์ Harbert Packer ไม่สามารถถึงอธิบายถึงบทบาทของเหยื่ออาชญากรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้นั้นไม่ใช่สิ่งที่น่าแปลกใจแต่อย่างใด เนื่องจากในขณะนั้นศาสตราจารย์ Harbert Packer ไม่ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายสมัยใหม่ในเรื่องเกี่ยวกับเหยื่ออาชญากรรมดังเช่นที่ทำการศึกษาอยู่ในปัจจุบันนี้

ดังนั้น ข้อสรุปของศาสตราจารย์ Parker ที่กล่าวเกี่ยวกับลักษณะของต้นแบบของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาว่าควรจะมีไม่เกินสองรูปแบบนั้น จึงเป็นสิ่งที่ไม่เป็นความจริงอีกต่อไป อย่างไรก็ตาม ตัวแบบใหม่ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญานี้ไม่ได้ถูกกำหนดขึ้นเพื่อมาแทนที่ต้นแบบเดิมอย่างสิ้นเชิงแต่อย่างใด แต่มาการกำหนดขึ้นเพื่อนำมาช่วยเสริมให้ต้นแบบที่มีอยู่เดิมนั้นมีความสมบูรณ์มากขึ้นเท่านั้น โดยมีการเพิ่มคุณค่าของเหยื่ออาชญากรรมเข้าไปในระบบของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาด้วย จากต้นแบบของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเดิมที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญแต่ตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นหลักเท่านั้น

ตัวอย่างเช่น ตัวแบบของระบบยุติธรรมทางอาญาที่เน้นการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม หรือควบคุมอาชญากรรม (The Crime Control Model or Packer's Crime Control Model) นั้น จะมีการบัญญัติกฎหมายเพื่อให้อำนาจแก่องค์กรของรัฐในลักษณะที่เอื้ออำนวยและให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ค่อนข้างมากในการดำเนินการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งการดำเนินการในลักษณะดังกล่าวนี้ย่อมหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะไปกระทบกระเทือนหรือเป็นการคุกคามสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไม่ว่าจะเป็นผู้ต้องหา จำเลยและผู้เสียหาย เช่น ในการซักถามผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ หรือในกรณีผู้เสียหายที่เป็นเด็ก เจ้าพนักงานอาจดำเนินการโดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกของผู้เสียหาย โดยอาจมีการใช้คำถามที่ไม่สุภาพอันอาจเป็นการทำร้ายจิตใจของ

⁴⁶,Douglas Beloof, "The Third Model of Criminal Process : The Victim Participation Model," Utah Law review (1999).289

ผู้เสียหาย ซึ่งทำให้ผู้เสียหายจำนวนหนึ่งไม่กล้าที่จะมาร้องทุกข์ หรือกล่าวโทษเพื่อให้มีดำเนินคดี เพราะความกลัว หรือ อับอาย เป็นต้น อีกทั้ง บทบาทของผู้เสียหายเป็นแค่เพียงผู้แจ้งให้เจ้าหน้าที่ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทราบถึงการกระทำความผิด หรือเป็นเพียงพยานที่จะทำให้ เจ้าหน้าที่ทราบว่ามี การกระทำความผิดเกิดขึ้นเท่านั้น แต่ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าได้มีการรับรองสิทธิ ของผู้เสียหายมากขึ้น เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิของ เยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายหลายประการ ทั้งในระดับส่วนกลางและระดับมลรัฐ ซึ่งแสดงออกถึง หลักการสามประการ คือ หลักการเคารพในศักดิ์ศรีของเยื่ออาชญากรรม ความเคารพ เยื่ออาชญากรรม และความยุติธรรม ซึ่งการให้เยื่ออาชญากรรมเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการ พิจารณาคดีอาญาก็ถือเป็นการยอมรับหลักการสามประการนี้ ความยุติธรรมพื้นฐานสำหรับ ความจำเป็นให้เยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายมีสิทธิที่เหมือนกับสิทธิของนิติกระบวนการจะ ช่วยป้องกันความเสียหายสองประการที่เยื่ออาชญากรรมจะได้รับ คือ ความเสียหายที่ได้รับจากการอาชญากรรม และอีกกรณีหนึ่งคือความเสียหายซึ่งมาจากกระบวนการของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่ง อยู่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ตัวแบบของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เน้นการให้เยื่ออาชญากรรมเข้ามามี ส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานี้ มีวัตถุประสงค์หลักในการที่จะทำให้ เยื่ออาชญากรรมได้รับความเสียหายจากกระบวนการยุติธรรมให้น้อยที่สุด และเพื่อทำให้มั่นใจว่า ประโยชน์ของเยื่ออาชญากรรมจะถูกส่งเสริมให้ดีขึ้น ซึ่งผลประโยชน์ที่สำคัญเป็นหลักก็คือ การที่ความจริงได้รับการเปิดเผยและมีการกำหนดโทษที่เหมาะสม

อย่างไรก็ตาม มีข้อจำกัดที่สำคัญในบทบาทของเยื่อคือเยื่อไม่สามารถ ที่จะควบคุมการตัดสินใจที่สำคัญ ซึ่งทำขึ้นโดยลูกขุน พนักงานอัยการ หรือศาล ในขั้นตอน ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง (critical stage) เยื่อจะสามารถพูดต่อผู้กระทำการในฐานะเจ้าหน้าที่รัฐ และผู้ทำการตัดสินใจโทษอย่างไรนั้นย่อมขึ้นอยู่กับขอบเขตของกระบวนการพิจารณานั้น ๆ ด้วย ลักษณะประการสำคัญในการให้เยื่ออาชญากรรมเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาคดีอาญา คือมีลักษณะเป็นทางเลือกของเยื่ออาชญากรรมเอง และผลของการที่เยื่ออาชญากรรมตัดสินใจ ที่จะไม่เข้ามามีส่วนร่วมนั้นจะไม่ส่งผลให้คดีนั้นเสียไปแต่อย่างใดเนื่องจากว่าพนักงานอัยการยังคงเป็น ผู้มีอำนาจตัดสินใจในเรื่องที่มีความสำคัญอยู่

การให้เยื่ออาชญากรรมเข้ามามีบทบาทในกระบวนการยุติธรรมนี้อาจมี ความสำคัญกับเยื่ออาชญากรรมแต่ละบุคคลแตกต่างกันไป กล่าวคือ เยื่ออาชญากรรมบางคน อาจจะต้องตัดสินใจที่จะใช้สิทธิในการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ในขณะที่เยื่ออาชญากรรมคนอื่นอาจจะ เลือกที่จะไม่เข้ามามีบทบาทใด ๆ ในคดีเลย ซึ่งถือว่าเป็นการตัดสินใจของตัว เยื่ออาชญากรรมเอง

ตัวแบบในการให้เหยื่ออาชญากรรมมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้กำหนดคุณค่าใหม่ ซึ่งแตกต่างไปจากตัวแบบเดิม และอาจมีบางกรณีที่ขัดแย้งกับตัวแบบเดิม เช่น ตัวแบบกระบวนการนิติธรรมมีจุดประสงค์หลักและให้ความสำคัญในการปกป้องสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลย ในขณะที่ตัวแบบในการให้เหยื่ออาชญากรรมมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานี้มีจุดเน้นที่คุณค่าของเหยื่ออาชญากรรม

ในที่นี้ขอยกตัวอย่างขั้นตอนการตั้งข้อหาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อแสดงให้เห็นความแตกต่างของตัวแบบทั้งสามนี้

ในคดีกระทำชำเรา ซึ่งถือว่าเป็นอาชญากรรมร้ายแรงที่สังคมและเหยื่ออาชญากรรมจะมีความปลอดภัยมากกว่าหากว่าผู้กระทำความผิดจะถูกจำคุก ในกรณีที่ความผิดนี้เป็นการกระทำต่อผู้ใหญ่จะเห็นได้ว่าการตัดสินใจว่าจะฟ้องข้อหานี้หรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับตัวเหยื่ออาชญากรรมอย่างสมบูรณ์ ซึ่งทุกฝ่ายจะต้องยอมรับและเคารพการตัดสินใจของเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งอำนาจในการตัดสินใจนี้จะสามารถอธิบายได้ด้วยตัวแบบการมีส่วนร่วมของเหยื่ออาชญากรรม การไม่มีการฟ้องคดีเนื่องจากการเคารพในศักดิ์ศรีและความเป็นส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรมนี้เป็นการแสดงถึงความเข้าใจเกี่ยวกับการที่เหยื่ออาชญากรรมจากการจะต้องตกเป็นเหยื่อครั้งที่สองจากการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยเฉพาะความต้องการของเหยื่ออาชญากรรมที่จะไม่ถูกปฏิบัติโดยไม่ชอบจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นเอง

จากตัวอย่างนี้ จะเห็นได้ว่าคุณค่าของเหยื่ออาชญากรรมมีมากกว่าความสำคัญในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะตัวแบบการควบคุมอาชญากรรมไม่สามารถอธิบายการยับยั้งของเหยื่ออาชญากรรมไม่ให้มีการฟ้องคดีเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษอันเป็นเป้าหมายสำคัญในตัวแบบนี้ได้ นอกจากนี้ คุณค่าของจำเลยในตัวแบบกระบวนการนิติธรรมก็ถูกละเลยอย่างสมบูรณ์ในการที่จะมีการตัดสินใจไม่ฟ้องคดีเมื่อเป็นความต้องการของเหยื่ออาชญากรรม ตัวแบบนี้ก็ไม่สามารถนำมาใช้ในตัวอย่างนี้เช่นเดียวกัน

ค. รูปแบบความพึงพอใจของเหยื่ออาชญากรรม (The Victim Satisfaction Model of the Criminal Justice System)

รูปแบบความพึงพอใจของเหยื่ออาชญากรรม (The Victim Satisfaction Model of the Criminal Justice System) ของ John W.Stickels เป็นรูปแบบใหม่ที่ใช้ในการอธิบายคุณค่าของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งให้ความหมายของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาว่าคุณค่าเบื้องต้นของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาคือความพึงพอใจของเหยื่ออาชญากรรม และให้เหยื่ออาชญากรรมมีโอกาสที่จะได้รับการฟังก่อนที่จะมีการตัดสินในทุกขั้นตอนในกระบวนการ

ยุติธรรมทางอาญา ตัวอย่างเช่น ในมลรัฐเท็กซัส ได้ให้สิทธิเหยื่ออาชญากรรมในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบของการกระทำความผิดที่มีต่อเหยื่ออาชญากรรม ต่อเจ้าหน้าที่พิทักษ์การลงโทษในการสืบสวน ก่อนที่จะมีคำตัดสิน เป็นการทำให้เห็นว่าระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในรัฐเท็กซัส ไม่ได้มุ่งสนใจแค่เพียงแต่การลงโทษที่เหมาะสมสำหรับจำเลยเฉพาะตัวเพียงประการเดียว แต่ระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้คำนึงถึงความพึงพอใจของเหยื่ออาชญากรรม และการคำนึงถึงผลประโยชน์ของจำเลยเป็นสถานะที่ 2 กระบวนการยุติธรรมทางอาญานี้จำเป็นที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนเพื่อใช้ในการอธิบาย ปราบปรามการใหม่นี้ถูกเรียกว่า ต้นแบบความพึงพอใจของเหยื่ออาชญากรรมซึ่งมีลักษณะ ดังนี้⁴⁷

1. เหยื่ออาชญากรรมกลายเป็นคู่กรณีที่แท้จริงในการฟ้องคดีและมีบทบาทหลักในคดีอาญา การดำเนินคดีอาญาระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีลักษณะอย่างเช่นในคดีแพ่ง
2. พนักงานอัยการถูกสันนิษฐานว่าเป็นตัวแทนของเหยื่ออาชญากรรม และมีหน้าที่ตัดสินใจเพื่อตอบสนองต่อความต้องการและผลประโยชน์ของเหยื่ออาชญากรรม
3. การพยายามที่จะทำให้เกิดความพึงพอใจต่อเหยื่อเป็นคุณค่าหลักของระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ประการแรก เหยื่ออาชญากรรมเป็นคู่กรณีในการฟ้องคดี⁴⁸

เหยื่ออาชญากรรมกลายเป็นคู่กรณีที่แท้จริงในการฟ้องคดีเนื่องจากผู้มีส่วนร่วมในระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาปฏิบัติต่อเหยื่อเช่นเดียวกับที่คู่กรณีในคดีแพ่งได้รับการปฏิบัติ การยอมรับฐานะของเหยื่ออาชญากรรมว่าเป็นคู่กรณีนี้ถือว่าเป็นหลักการพื้นฐาน เนื่องจากเป็นหลักการสำคัญในการมีส่วนร่วมของเหยื่ออาชญากรรมอย่างมีคุณค่าในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และสถานะนี้สามารถทำให้จุดแบ่งแยกระหว่าง ระบบกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งและทางอาญาเบาบางลง ซึ่งทำให้เหยื่ออาชญากรรมสามารถ มีเสรีภาพ มีสิทธิ มีเอกสิทธิ์และผลประโยชน์อย่างเช่นที่คู่กรณีในคดีแพ่งได้รับ การเป็นคู่กรณีที่แท้จริง สถานะนี้สามารถทำให้มีการตีความสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในการฟ้องคดีโดยตรงและสามารถทำให้ระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาหันมาให้ความสนใจสถานะของเหยื่ออาชญากรรม แทนที่จะมุ่งสนใจแต่ผู้กระทำผิด การมีส่วนร่วม

⁴⁷ John W. Stickle, "The Victim Satisfaction Model of the Criminal Justice System," *Journal of Criminology and Criminal Justice Research & Education* 2(2008).5

⁴⁸ Ibid.

ขั้นต้นในระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาปฏิบัติต่อเหยื่ออาชญากรรม อย่างเช่น คู่กรณี ในการฟ้องคดี เมื่อพวกเขาพิจารณาถึงความต้องการของเหยื่ออาชญากรรมในระหว่างการฟ้องคดี อิทธิพลของเหยื่ออาชญากรรมนี้ไม่เป็นที่ยอมรับ และเกิดขึ้นเมื่อผู้มีส่วนร่วมพิจารณาขอบเขตและ ประเภทของเหยื่ออาชญากรรม ความเสียหายที่เหยื่ออาชญากรรมได้รับ และความเป็นไปได้ ในการทำร้ายเหยื่อในอนาคต และ ความเป็นอันตรายต่อสาธารณะในการตัดสินใจซึ่งมีผลโดยตรงต่อ การฟ้องคดี จะเป็นกรณีที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะได้มีการพิจารณาถึงความเสียหายของเหยื่ออาชญากรรม ความหวาดกลัว อันตรายในอนาคต เพื่อเป็นข้อเท็จจริงในการประกอบการไม่อนุญาตให้มีการประกัน ตัว การปฏิเสธในการยอมรับ การต่อรองการรับสารภาพ หรือประกอบการประเมินการตัดสินใจโทษ

ประการที่สอง พนักงานอัยการ เป็นตัวแทนของเหยื่ออาชญากรรมและทำการ ตัดสินใจเพื่อตอบสนองความต้องการและผลประโยชน์ของเหยื่ออาชญากรรม⁴⁹

ในการฟ้องคดีอาญานั้น พนักงานอัยการมีหน้าที่เป็นตัวแทนของเหยื่ออาชญากรรม ด้วยไม่ใช่เพียงแค่ผลประโยชน์ของสังคม เนื่องจากตำแหน่งนี้พนักงานอัยการมักจะจัดการคดีอาญา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เหยื่ออาชญากรรมได้รับความพึงพอใจ สิ่งนี้ทำให้เกิดฐานะการเป็นทนายและ ลูกความอย่างไม่เป็นทางการของพนักงานอัยการและเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งเหยื่ออาชญากรรม สามารถตัดสินใจสิ่งสำคัญ ๆ เกี่ยวกับทิศทางในการฟ้องคดี โดยมีพื้นฐานคือคำแนะนำและแนวทาง จากพนักงานอัยการ ความสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการนี้ เป็นลักษณะตามธรรมชาติของ คู่กรณีที่เป็น เหยื่ออาชญากรรม และเป็นมุมมองที่สำคัญในการที่จะตอบสนองความต้องการของเหยื่อในรูปแบบนี้

ประการสุดท้าย วัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คือ การทำให้ เหยื่อเกิดความพึงพอใจ⁵⁰

องค์ประกอบประการสุดท้ายของรูปแบบนี้ คือกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มีวัตถุประสงค์ในการที่จะทำให้เกิดความพึงพอใจต่อเหยื่ออาชญากรรม ถือเป็นวัตถุประสงค์หลัก ถือเป็นคุณค่าของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ทั้งนี้ เนื่องจากว่าเหยื่อเป็นคู่กรณีโดยตรง ในการฟ้องคดีและพนักงานอัยการเป็นตัวแทนของเหยื่อ ดังนั้น วัตถุประสงค์ของรูปแบบนี้ คือ การที่ พนักงานอัยการจัดการคดีเพื่อที่จะบรรลุตามความต้องการของเหยื่ออาชญากรรม การตอบสนองตามความต้องการของเหยื่ออาชญากรรม

⁴⁹ Ibid.,p.8.

⁵⁰ Ibid.,p.12.

รูปแบบความพึงพอใจของเหยื่อแตกต่างกันไปจากรูปแบบดั้งเดิม คือ มุ่งความสนใจไปที่ตัวเหยื่อ ในขณะที่ รูปแบบของฮาร์เบิร์ต ปากเกอร์ ได้มุ่งความสนใจไปที่ การกระทำของจำเลย หรือ การตัดสิน ลงโทษอย่างเหมาะสมสำหรับจำเลยเฉพาะตัว ซึ่งมีพื้นฐานจากการกระทำความผิดทางอาญาของจำเลย อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าเหยื่ออาชญากรรม อาจจะไม่มีความพึงพอใจอย่างแท้จริง ในผลของการฟ้องคดี แต่รูปแบบนี้ก็ความพยายามที่จะทำให้เหยื่ออาชญากรรมพึงพอใจอันเป็นแนวทางเบื้องต้นในการกำหนดทิศทางในการฟ้องคดี ความยุติธรรมทางสังคมไม่ใช่เป็นวัตถุประสงค์ของระบบกระบวนการทางอาญาอีกต่อไป ผู้มีส่วนในระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จะไม่พิจารณาแค่เพียงแต่ ว่าอาชญากรรมเป็นเพียงแค่การฝ่าฝืนบรรทัดฐานของสังคม แต่ต้องพิจารณาว่าอาชญากรรมนี้เป็นความผิดต่อเหยื่ออาชญากรรมเฉพาะรายด้วย ผลของการที่เหยื่อถูกให้อำนาจในการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการฟ้องคดี เนื่องจากว่าเหยื่อเป็นผู้ได้รับการละเมิดโดยส่วนตัว ดังนั้น การได้รับความยุติธรรมสำหรับเหยื่ออาชญากรรมแทนที่สังคม จึงเป็นวัตถุประสงค์หลักของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ข้อสรุปนี้เป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากการฟ้องคดีอาญาถูกทำอย่างมีอำนาจเต็มและผู้มีอำนาจของรัฐบาลต่อจำเลยเป็นการเฉพาะตัว สิ่งนี้อำนวยความสะดวกให้พนักงานอัยการที่จะเข้าถึงแหล่งของรัฐบาลหากมีความต้องการเพื่อที่จะพิสูจน์ความผิดของจำเลย ในทางตรงกันข้าม จำเลยโดยทั่วไปไม่มีข้อจำกัด เกี่ยวกับที่มาซึ่งใช้ในการป้องกันตัว ดังนั้น เมื่อพิจารณาเทียบกับเหยื่อ จำเลยมีความเสียเปรียบอย่างมาก เมื่อกำลังถูกฟ้องคดีอาชญากรรม การฟ้องคดีไม่เป็นความยุติธรรมต่อเหยื่ออาชญากรรม ดังนั้น ความยุติธรรมสำหรับสังคมไม่ได้เป็นเป้าหมายหลักในระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา แต่ความยุติธรรมเพื่อเหยื่อเฉพาะรายเป็นจุดประสงค์หลักของระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

2.4 เหยื่ออาชญากรรมกับระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เสียหายกับหน่วยงานต่าง ๆ ในระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ระบบงานยุติธรรมประกอบด้วยองค์กรสำคัญ ๆ คือ ตำรวจ อัยการ ทนายความ ศาล และราชทัณฑ์ ตำรวจมีหน้าที่ในการสืบสวนและการจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมาย อัยการมีหน้าที่ฟ้องหรือไม่ฟ้องผู้กระทำความผิด ทนายความมีหน้าที่ให้คำปรึกษาหารือหรือเป็นที่ปรึกษาแก่ผู้กระทำผิดหรือเหยื่ออาชญากรรมตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ศาลมีหน้าที่ในการพิจารณาคดีตัดสินความผิดและตัดสินโทษ ราชทัณฑ์มีหน้าที่ในการลงโทษผู้กระทำผิดตามคำพิพากษาของศาล หรือตามคำตัดสินของผู้มีอำนาจตามกฎหมายของบ้านเมือง

เหยื่ออาชญากรรมเข้ามาเกี่ยวข้องกับองค์กรต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นในลักษณะของผู้ได้รับความเดือดร้อนจากการเกิดอาชญากรรม สิ่งที่เหยื่ออาชญากรรมต้องการจากระบบ

งานยุติธรรมน่าจะได้แก่ความยุติธรรม ความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร การชดเชยความเสียหายตามควรแก่กรณี ตลอดจนทั้งความรวดเร็วในการดำเนินคดี เพราะสิ่งดังกล่าวนี้เป็นสิ่งที่จะส่งเสริมให้เหยื่ออาชญากรรมมีทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์และสามารถกลับมาใช้ชีวิตในสังคมต่อไปได้ ในการดำเนินงานของระบบงานยุติธรรมนั้นย่อมมีการปฏิบัติต่อเหยื่อในลักษณะที่แตกต่างกัน สิ่งที่น่าจะนำมาพิจารณากันต่อไปก็คือ องค์กรต่าง ๆ มีความเกี่ยวข้องกับเหยื่ออาชญากรรมอย่างไร เหยื่ออาชญากรรมควรจะได้รับ การปฏิบัติอย่างไรจึงจะถูกต้องเหมาะสม ในที่นี้จะเน้นพิจารณา การดำเนินงานในระบบงานยุติธรรมของไทยเป็นหลัก

2.4.1 ความสัมพันธ์ของเหยื่ออาชญากรรมกับระบบงานยุติธรรมทางอาญา

ก) ตำรวจกับเหยื่ออาชญากรรม

ตำรวจเป็นองค์กรแรกในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่จำต้องเกี่ยวกับเหยื่ออาชญากรรม เมื่อเกิดอาชญากรรมขึ้นตำรวจจะเป็นหน่วยที่รับการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษจากเหยื่ออาชญากรรม และทำการสอบสวนคดีที่เกิดขึ้น ในขั้นนี้เหยื่ออาชญากรรมจะต้องแสดงพยานหลักฐานต่าง ๆ ให้กับตำรวจในฐานะพนักงานสอบสวนการได้รับความร่วมมือจากเหยื่ออาชญากรรมในการให้ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจะทำให้การสอบสวนได้พยานหลักฐานที่ครบถ้วนสมบูรณ์ ในกรณีที่เหยื่ออาชญากรรมถึงแก่ความตาย บุคคลอื่นที่เห็นเหตุการณ์มีบทบาทสำคัญในการให้ข้อเท็จจริงแก่ตำรวจ อันจะทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพียงพอทำให้ตำรวจสามารถจับกุมผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดี และเป็นประโยชน์แก่การดำเนินคดี นอกจากนี้ ในกรณีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องคดี เจ้าหน้าที่ตำรวจยังคงมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้ติดต่อประสานระหว่างเหยื่ออาชญากรรมกับอัยการอีกด้วย⁵¹

ข) อัยการกับเหยื่ออาชญากรรม

อัยการเป็นผู้มีอิทธิพลต่อการดำเนินคดีอาญาเป็นอย่างมากเป็นผู้ใช้ดุลพินิจว่าจะฟ้องคดีต่อศาลหรือไม่ อัยการคือตัวแทนของรัฐบาลในการดำเนินคดีอาญา มีผู้กล่าวว่า การดำเนินคดีอาญาของอัยการนั้นเป็นการกระทำที่ไม่มีมาตรฐานแน่นอน ขึ้นอยู่กับคดีแต่ละคดี อาจจะทำให้เกิดผลดีหรือผลร้ายก็ได้ (The Justice they hand out is individualized not

⁵¹พลตำรวจตรี ดร.วิเชียรโชติ สุกโชติรัตน์ และอายุตม์ สิริธพันธุ์ จตุพร บานชื่น ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เอกสารการสอนชุดอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา พิมพ์ครั้งที่ 10 (สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช 2555), หน้า.170

standardized for better or for worse.) ลักษณะพิเศษของการใช้ดุลพินิจของอัยการเพื่อการฟ้องคดีอาญาก็คือ การทำให้ความเดือดร้อนเฉพาะส่วนบุคคล กลายเป็นสิ่งที่คนทั่วไปได้รับรู้ โดยการดำเนินงานที่เป็นทางการ จากการใช้ดุลพินิจของอัยการดังกล่าวนี้ทำให้ความสัมพันธ์ซึ่งตามปกติมีอยู่ 2 ฝ่ายคือ ฝ่ายผู้ต้องสงสัยและฝ่ายผู้ตกเป็นเหยื่อกลายเป็นความสัมพันธ์สามฝ่ายคือ มีฝ่ายที่สามเพิ่มเข้ามาอีก นั่นคือ ตัวแทนของทางราชการ ที่สำคัญก็คือศาลนั่นเอง นอกเหนือจากการพิจารณาพยานหลักฐานแล้ว อัยการยังพิจารณาปัจจัยอื่น ๆ ที่เข้ากันได้กับกฎหมายอีกด้วย เช่น ความน่าเชื่อถือของเหยื่ออาชญากรรมและของผู้ต้องสงสัย ตลอดจนความรุนแรงของการกระทำความผิดปัจจัยดังกล่าวนี้เมื่อพิจารณาแล้วก็น่าจะไม่ขัดกับหลักกฎหมาย แต่มันจะกลายเป็นสิ่งรองรับการปฏิบัติจริงที่นำเอาเรื่องทางกฎหมายและทางสังคมเข้ามาพิจารณา หากเหยื่ออาชญากรรมมีความน่าเชื่อถือในสายตาของอัยการแล้ว การดำเนินคดีก็น่าจะทำให้เกิดคุณประโยชน์แก่เหยื่ออาชญากรรมได้พอสมควร หมายความว่าอาชญากรรมจะได้รับโทษที่สาสมกับความผิด หรือเหยื่ออาชญากรรมอาจจะได้รับการชดเชยความเสียหายตามควรแก่กรณี ในระบบงานยุติธรรมของไทยนั้น เมื่ออัยการได้รับสำนวนสอบสวนจากพนักงานสอบสวนซึ่งเสนอความเห็นว่าการฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา ก่อนที่อัยการจะใช้ดุลพินิจสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องผู้กระทำความผิดต่อศาล อัยการอาจจะสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมหรือให้ส่งพยาน (รวมทั้งเหยื่ออาชญากรรมด้วย) มาเพื่อสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม ถ้าอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลก็จะแจ้งให้พนักงานสอบสวนได้ทราบ และเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะแจ้งให้เหยื่ออาชญากรรมหรือโจทก์ได้ทราบต่อไป ถ้าพนักงานอัยการสั่งฟ้องผู้ต้องหา พนักงานอัยการจะเป็นโจทก์ฟ้องคดีต่อศาล เหยื่ออาชญากรรมสามารถยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ได้ก่อนที่ศาลชั้นต้นจะพิจารณาคดี และกฎหมายยังให้อำนาจแก่เหยื่อคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ได้ก่อนที่ศาลได้เอง โดยไม่ต้องผ่านชั้นตำรวจและอัยการในกรณีเช่นนี้ พนักงานอัยการจะยื่นคำร้องเข้าร่วมเป็นโจทก์ได้เฉพาะคดีอาญาที่ไม่ใช่ความผิดต่อส่วนตัวเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ในระบบงานยุติธรรมของไทยเรา เหยื่ออาชญากรรมเกือบทั้งหมดจะปล่อยให้พนักงานอัยการในการดำเนินคดีในศาล เมื่อคดีเสร็จเด็ดขาดแล้ว ศาลพิจารณาพิพากษาว่าอย่างไร อัยการจะแจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบ และพนักงานสอบสวนจะแจ้งให้เหยื่ออาชญากรรมทราบต่อไป การตัดสินใจของอัยการที่จะฟ้องหรือไม่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลนั้น นับเป็นจุดสำคัญของการดำเนินคดีเป็นการตัดสินใจที่จะบอกให้สาธารณชนได้ทราบว่าผู้ต้องหามีความผิดจริงหรือไม่ มีพยานหลักฐานหนักแน่นหรือไม่ เหยื่ออาชญากรรมหรือโจทก์มีบทบาทอย่างสำคัญที่จะให้ข้อมูลในชั้นสอบสวนจนเป็นที่เชื่อได้ว่าผู้ต้องหามีความผิดจริง⁵²

⁵² เรื่องเดียวกัน, หน้า 171

(ค) ศาลกับเหยื่ออาชญากรรม

ในการพิจารณาคดีของศาลต้องเป็นการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด และมีลักษณะที่เป็นทางการอย่างมาก การพิพากษาคดีของศาลนี้ไม่สามารถทำได้โดยความพอใจของทุกฝ่าย และในการดำเนินการของผู้พิพากษานี้ต้องเป็นไปโดยปราศจากอคติ ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างศาลและเหยื่ออาชญากรรมจึงถือเป็นเพียงพยานในการพิสูจน์ความผิดในคดีเท่านั้น⁵³ อย่างไรก็ตาม ศาลอาจมีความสัมพันธ์ในลักษณะที่ไม่เป็นทางการกับเหยื่ออาชญากรรมได้ ในขั้นตอนการก่อนฟ้องคดี เช่น การไกล่เกลี่ย เป็นต้น

(ง) ราชทัณฑ์กับเหยื่ออาชญากรรม

หน่วยงานราชทัณฑ์เป็นองค์กรสุดท้ายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาซึ่งมีหน้าที่ดำเนินการกับจำเลยในส่วนของ การลงโทษตามคำพิพากษาของศาล แม้ว่าเหยื่ออาชญากรรมจะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องทางตรงกับราชทัณฑ์แต่หากพิจารณาโดยอ้อมแล้ว ราชทัณฑ์ถือเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการป้องกันเหยื่ออาชญากรรมและสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมเพราะเป็นผู้มีหน้าที่ควบคุมดูแลผู้กระทำความผิด จึงเห็นว่า ราชทัณฑ์มีส่วนสำคัญที่ทำให้เหยื่ออาชญากรรมมีความสงบสุขในสังคม⁵⁴

2.4.2 บทบาทขององค์กรที่เป็นกลไกในการให้ความคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรม

(ก) ศาลยุติธรรม

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ศาลยุติธรรมเป็นศาลที่มีหน้าที่หลักในการพิจารณาคดีต่าง ๆ อย่างรวดเร็วและเป็นธรรม ศาลยุติธรรมเป็นศาลทั่วไปคือมีอำนาจการพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวงที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาลอื่น อันได้แก่ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง หรือศาลทหาร รวมทั้งควบคุมดูแล และตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมอื่น ๆ ในบางขั้นตอน เช่น การตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายในการออกหมายต่าง ๆ ของพนักงานสอบสวน เป็นต้น อันเป็นบทบาทสำคัญในการเพื่อผดุงหลักนิติธรรมและความเป็นธรรมตามกฎหมาย นับตั้งแต่เริ่มต้นการดำเนินคดีอาญา การจับผู้ต้องหา จนกระทั่งปลดปล่อยผู้กระทำความผิด ในระบบกฎหมายและกระบวนการลงโทษในสังคมนั้น เราจะเห็นได้ว่าศาลมีบทบาทที่สำคัญในการควบคุมกระบวนการพิจารณาคดีอาญา และเป็นองค์กรประสาน

⁵³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 172-173

⁵⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 174

การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และพิจารณาคดีเพื่อให้หลักประกันว่าการดำเนินคดีจะเป็นไปด้วยความยุติธรรม ไม่ลำเอียงข้างใด และเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการพิสูจน์ความผิด นอกจากนี้ ศาลยังมีความรับผิดชอบในการกำหนดโทษให้จำเลยให้เหมาะสมเพื่อคุ้มครองสังคมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดด้วย

ในประเด็นบทบาทของศาลในการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหาย ผู้พิพากษาได้ให้ความเห็นว่าศาลสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องมีบทบาทในการคุ้มครองผู้เสียหาย เพราะรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้รับรองสิทธิของผู้เสียหายไว้แล้ว และการดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในบางส่วน สามารถกระทำได้ที่ โดยทางการพิจารณาคดีในศาล กล่าวคือ ในการพิจารณาคดีนั้น ผู้พิพากษาเป็นผู้ควบคุมการพิจารณาคดีให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เที่ยงธรรม และอยู่ในฐานะคนกลางที่จะต้องดูแลให้ทุกฝ่ายปฏิบัติต่อกันอย่างดี การแสดงออกของศาลด้วยการปฏิบัติต่อผู้เสียหายอย่างเป็นมิตร ให้ความเห็นนอกเหนือใจในทุกชั้นชั้น ช่วยเหลือให้คำแนะนำเมื่อผู้เสียหายปฏิบัติตนไม่ถูก ตลอดจนการเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายได้แสดงความประสงค์ หรือข้อคิดเห็นในการดำเนินคดี เช่น สอบถามว่าจะคัดค้านการขอเลื่อนคดีของจำเลยหรือไม่ เช่นนี้ ล้วนเป็นการปฏิบัติที่เหมาะสมต่อผู้เสียหาย อย่างสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ทั้งยังทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาคดีได้เห็นและตระหนักถึงสิทธิของผู้เสียหาย แล้วปฏิบัติต่อผู้เสียหายด้วยการให้เกียรติตามไปด้วย

นอกจากนี้ ในการพิพากษารรณคดี ศาลสามารถให้ความสำคัญและคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายผ่านทางคำพิพากษาได้ด้วย เช่น การใช้ดุลพินิจในการรับฟังพยานหลักฐาน ด้วยการคำนึงถึงสภาพ เพศ วัย และปัจจัยอื่นใดที่อาจมีผลกระทบต่อความสามารถในการเบิกความของผู้เสียหายแต่ละคน เป็นต้น

(จ) พนักงานอัยการ

ภาระหน้าที่หลักของอัยการสามารถจำแนกออกได้เป็น 3 ประการ⁵⁵ คือ (1) ภาระหน้าที่ในการอำนวยความยุติธรรมในทางอาญา (2) ภาระหน้าที่ในการรักษาผลประโยชน์ของรัฐ และ (3) ภาระหน้าที่ในการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ภาระหน้าที่ทั้ง 3 ประการนี้ต่างก็มีความสำคัญและมีส่วนเกี่ยวข้องกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ในแง่มุมที่แตกต่างกันไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในสังคมปัจจุบันที่ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมจากเกษตรกรรมมาเป็นอุตสาหกรรมอย่างเต็มรูปแบบ ทำให้บทบาทของอัยการในการเข้ามาดูแลรักษาผลประโยชน์ของรัฐในทางกฎหมาย เช่นในการให้คำปรึกษาข้อหาหรือทางกฎหมาย และตรวจร่างสัญญาในเชิงธุรกิจที่รัฐบาลเข้าไปเกี่ยวข้องหรือการดำเนินคดีแพ่งแทนรัฐทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้น

⁵⁵ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, " อัยการกับกระบวนการยุติธรรม," อัยการนิเทศ 57(2538).

ในขณะที่เดียวกันบทบาทของอัยการในฐานะผู้คุ้มครองประโยชน์ ที่จะเข้าไปดูแลประชาชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้ที่ถูกรบกวนกระเทือนจากความเปลี่ยนแปลงของสังคม ที่สืบเนื่องจากการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจนี้ ก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน

พนักงานอัยการเป็นองค์กรหนึ่งในกระบวนการยุติธรรม ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของรัฐ ในฐานะโจทก์ฟ้องผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดต่อศาล และดำเนินคดีต่อผู้ต้องหาในศาล เมื่ออัยการได้รับสำนวนการสอบสวนจากตำรวจ ซึ่งเป็นพนักงานสอบสวนพร้อมความเห็นสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดแล้ว ก่อนที่อัยการจะฟ้องหรือไม่สั่งฟ้องผู้ต้องหา อัยการมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติม หรือให้ส่งพยานหรือผู้เสียหายมาเพื่อสอบถามข้อเท็จจริงเพิ่มเติม เช่นนี้ผู้เสียหายก็จะต้องมาพบและให้ปากคำต่ออัยการ เมื่ออัยการเป็นโจทก์ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลแล้ว ผู้เสียหายก็สามารถขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับอัยการในศาลได้ ในทางกลับกันกรณีและผู้เสียหายฟ้องคดีเอง อัยการจะขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับผู้เสียหายก็ได้ ยกเว้นคดีความผิดต่อส่วนตัว (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 30,31) และนอกจากนี้พนักงานอัยการยังมีบทบาทในการเรียกกรังทรัพย์สิน หรือราคาของผู้เสียหายต้องสูญเสียไป เนื่องจากกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน แทนผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 43

สำหรับบทบาทของพนักงานอัยการที่สำคัญอย่างยิ่งที่กล่าวมาตอนต้นแล้วคือ บทบาทในการเรียกชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 43 พนักงานอัยการจะเรียกค่าทรัพย์สินหรือราคาคืน พนักงานอัยการจะเรียกค่าทรัพย์สินหรือราคาแทนผู้เสียหายได้เฉพาะในคดีอาญาดังต่อไปนี้ คือ ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ โจรสลัด กรรโชก ฉ้อโกง ยักยอก หรือรับของโจร ทำให้จึงมีความผิดอื่นอีกมากมายที่ผู้เสียหายถูกประทุษร้ายต่อชีวิตต่างกาย สิทธิเสรีภาพ และชื่อเสียง แต่กฎหมายไม่ได้ให้อำนาจพนักงานอัยการไว้ ดังนั้น ผู้เสียหายจะต้องไปดำเนินคดีเรียกกรังทางแพ่งเอง ซึ่งผู้เสียหายบางคนมีฐานะยากไร้หรือบางที่ไม่อยากเสียเวลาที่ไม่อาจดำเนินการได้ ทำให้การช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมเป็นไปได้อย่างจำกัด

(ค) พนักงานสอบสวน

ผู้เสียหายเข้ามาเกี่ยวข้องกับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ในลักษณะได้รับความเดือดร้อนจากการประกอบอาชญากรรม นับได้ว่า ผู้เสียหายเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินคดีอาญาในอันที่จะทำให้การค้นหาความจริงบรรลุผล และได้ตัวอาชญากรรมมาลงโทษตามความผิดที่ได้กระทำลง ผู้เสียหายจึงมีความสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรม

เจ้าหน้าที่ตำรวจถือว่าเป็นองค์กรแรกของกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นขั้นตอนแรกที่จะนำผู้กระทำความผิดสู่กระบวนการยุติธรรม โดยตำรวจจะปฏิบัติ

หน้าที่ตามประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่นรวมทั้งระเบียบและคำสั่ง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม รักษาความสงบเรียบร้อยของชุมชน สืบสวน จับกุมผู้กระทำความผิดสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานส่งให้พนักงานอัยการดำเนินการฟ้องร้องผู้กระทำความผิดต่อศาลบาทของตำรวจจึงเกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพของประชาชน หากตำรวจปฏิบัติงานผิดพลาดนอกจากประชาชนจะไม่ได้ความเป็นธรรมแล้ว ยังเป็นเหตุให้หน่วยงานอื่น ในกระบวนการยุติธรรมประสบปัญหา และข้อยุ่งยากในการรักษาความยุติธรรมด้วย ตำรวจจะเป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมมากที่สุด เมื่อมีคดีเกิดขึ้น และเมื่อได้รับเรื่องราวร้องทุกข์แล้วผู้เสียหายก็จะเป็นผู้ให้ข้อเท็จจริงและแสดงพยานหลักฐานต่าง ๆ แก่ตำรวจ นับได้ว่าผู้เสียหายเป็นพยานปากเอกของตำรวจ ทำให้ตำรวจได้หลักฐานที่ชัดเจนถูกต้อง เป็นประโยชน์แก่คดี ตำรวจจึงต้องคุ้มครองผู้เสียหายให้ปลอดภัยจนกว่าจะเสร็จคดี

ในปัจจุบันสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้กำหนดมาตรการรองรับนโยบายด้านการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการของสถานีตำรวจ ในส่วนของมาตรการการปฏิบัติงานด้านการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้ความคุ้มครองผู้เสียหาย พยาน และช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม

กล่าวโดยสรุปแล้ว ตำรวจเป็นหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมเบื้องต้นที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมาก มีบทบาทสำคัญรับผิดชอบต่อความผาสุกของประชาชนและความปลอดภัยของชาติ ในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจจะมีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันตลอดก็คือ ความสัมพันธ์แห่งการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งรวมถึงการควบคุมอาชญากรรมด้วย กับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ซึ่งก็หมายรวมถึงผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ตั้งแต่เริ่มต้นคดี ตลอดจนในชั้นสอบสวนและในชั้นพิจารณาตีของศาล

(ง) ราชทัณฑ์

ในส่วนของงานราชทัณฑ์ ปัจจุบันหน่วยงานราชทัณฑ์ในหลายประเทศได้เริ่มมีบทบาทอย่างมากในการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย ซึ่งถือว่าเป็นบทบาทอีกบทบาทหนึ่งที่สำคัญของฝ่ายราชทัณฑ์ นอกจากการให้การควบคุมดูแลผู้ต้องขังอย่างมีมนุษยธรรม นับเป็นบทบาทใหม่ที่เข้ามาเสริมให้เกิดความยุติธรรมต่อผู้เสียหาย หลังจากที่ได้ละเลยเรื่องนี้มาเป็นเวลานานเพราะที่ผ่านมาในขณะที่ฝ่ายราชทัณฑ์ได้เน้นการดูแล และให้ความคุ้มครองต่อสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขัง แต่ในปัจจุบันราชทัณฑ์ได้มีแนวความคิด จากการให้ความคุ้มครองแต่เพียงสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังมาเป็นการให้ความคุ้มครองทั้งของผู้ต้องขังและของผู้เสียหาย นับเป็นจุดเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของกระบวนการยุติธรรมและงานราชทัณฑ์ เป็นการเปลี่ยนแปลงจากกระบวนการยุติธรรมในการให้ความเป็นธรรมกับผู้ถูกกล่าวหาและผู้กระทำความผิดมาเป็นกระบวนการที่ฟื้นฟูความเป็นธรรมให้แก่กลับคืน

มา เป็นการฟื้นฟูการสูญเสียของผู้เสียหายและชุมชน โดยการให้การสนับสนุนและบริการต่าง ๆ ในขณะเดียวกันก็ทำให้ผู้กระทำผิดได้สำนึกในการกระทำของตน และพร้อมที่จะเข้ามาร่วมในการชดเชยความเสียหายและกลับตัวเป็นพลเมืองต่อไป

ปัจจุบันประเทศที่มีระบบงานราชทัณฑ์แบบก้าวหน้าได้มีการปรับบทบาทของงานราชทัณฑ์ให้มีบทบาทต่อการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายมากขึ้น นอกเหนือจากบทบาทในการลงโทษผู้กระทำผิดตามคำพิพากษาของศาล ซึ่งเป็นการทำให้ผู้เสียหายได้รับความยุติธรรมในระดับหนึ่ง นอกจากนี้ ยังมีอีกหลายกรณี ทั้งในส่วนที่เป็นการดำเนินการร่วมกับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมอื่น ๆ และในส่วนที่ฝ่ายราชทัณฑ์สามารถดำเนินการได้เป็นเอกเทศ มีตัวอย่างดังนี้⁵⁶

การนำคำแถลงของผู้เสียหายมาพิจารณา

การดำเนินคดีหรือการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่ผ่านมา มักได้มีการนำความสูญเสียหรือความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับมาประกอบการพิจารณา ส่วนใหญ่จะเป็นการพิจารณาเฉพาะตัวผู้กระทำผิด แต่เมื่อมีการเรียกร้องสิทธิของผู้เสียหายมากขึ้นทำให้มีการฟังความจากผู้เสียหายมาประกอบการพิจารณาคดีหรือการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในรูปของ “คำแถลงของผู้เสียหายเกี่ยวกับผลกระทบจากอาชญากรรม” คำแถลงดังกล่าวนี้ เป็นคำแถลงที่ผู้เสียหายได้ให้ไว้ต่อพนักงานคุมประพฤติ โดยอาจให้ไว้ในรูปของบันทึกหรือวิดีโอ เพื่อรวบรวมไว้เป็นส่วนหนึ่งของการสืบเสาะก่อนการพิจารณาคดี และผนวกเข้าไว้ในประวัติของผู้กระทำผิด

ในส่วนองงานราชทัณฑ์ คำแถลงของผู้เสียหายจะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาการพักการลงโทษ โดยมีการนำคำแถลงของผู้เสียหายทางร่างกาย จิตใจ ของผู้เสียหายมาประกอบการพิจารณาการพักการลงโทษ ในปัจจุบันมีรัฐต่าง ๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกา รวม 43 รัฐ และประเทศอื่นๆ อีกหลายประเทศที่มีการนำคำแถลงของผู้เสียหายมาพิจารณาประกอบการพักโทษหรือลดวันต้องโทษ โดยพิจารณาจากความรุนแรงและผลร้ายที่ผู้เสียหายได้รับ รวมทั้งความรู้สึกของผู้เสียหายมาประกอบการพิจารณา ทั้งนี้ นับเป็นการคำนึงถึงความรู้สึกและจิตใจของผู้เสียหายซึ่งถือเป็นสิทธิประการหนึ่งของผู้เสียหายที่จะพึงได้รับแต่ไม่ได้หมายความว่า หากความเสียหายมีมากแล้วผู้กระทำผิดจะไม่ได้รับการอภัย ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของผู้กระทำผิดว่า จะแสดงออกเกี่ยวกับการสำนึกผิดหรือในการที่จะชดเชยหรือบรรเทาความเสียหายของผู้เสียหายเช่นไร

ดังนั้น บทบาทของงานราชทัณฑ์ในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรมโดยการเปลี่ยนจุดเน้นของงานราชทัณฑ์จากการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขัง มาเป็น

⁵⁶ อภิรักษ์ ทิมวงศ์, "สิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในกฎหมายระหว่างประเทศ : ผลกระทบต่อประเทศไทย," หน้า.174-175

การให้ความเสมอภาคกันในการให้ความคุ้มครองทั้งผู้ต้องขังและผู้เสียหายนับเป็นจุดเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของกระบวนการยุติธรรม และงานราชทัณฑ์ เป็นการเปลี่ยนแปลงจากการเน้นการให้ความเป็นธรรมกับผู้ถูกกล่าวหาและผู้กระทำผิด มาเป็นการฟื้นฟูความเป็นธรรมให้กลับคืนมา เป็นการฟื้นฟูความสูญเสียของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และชุมชน โดยการให้การสนับสนุนและบริการต่าง ๆ ในขณะเดียวกันก็ทำให้ผู้กระทำผิดได้สำนึกในความผิดและกลับตัวเข้าสู่สังคมได้ จุดเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้จะเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของงานราชทัณฑ์ที่จะต้องปฏิบัติต่อผู้รับบริการอีกส่วนหนึ่งซึ่งก็คือ “ผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม”

2.5. แนวคิดในการคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมของประเทศไทย

2.5.1 การคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมของประเทศไทย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (4) ให้นิยามศัพท์คำว่า “ผู้เสียหาย” ไว้ว่าหมายถึง บุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่งรวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 4, 5 และ 6 ในกฎหมายไทยมิได้มีการบัญญัติ นิยามศัพท์คำว่า “เหยื่อ” หรือ “เหยื่ออาชญากรรม” แต่อย่างใด แต่มีคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน คือคำว่า “ผู้เสียหาย” ซึ่งได้ถูกบัญญัติไว้ในกฎหมายหลายฉบับ อาทิ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาดังกล่าว หรือพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้ให้ความหมายว่า บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิตหรือร่างกาย หรือจิตใจ เนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น เป็นต้น ส่วนคำว่า “เหยื่ออาชญากรรม” หมายถึง ผู้ได้รับความเสียหาย ไม่ว่าจะเกิดแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการกระทำผิดกฎหมาย ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ เหยื่อทางตรง คือ บุคคลที่ได้รับความเสียหายโดยตรงเนื่องมาจากการกระทำผิดกฎหมาย เช่น ผู้เสียชีวิตจากการกระทำผิดฐานฆ่าผู้อื่น และเหยื่ออาชญากรรมทางอ้อม (indirect Victim) คือ บุคคลที่สาม ซึ่งได้รับความเสียหายอันเป็นผลกระทบเนื่องมาจากการกระทำผิดกฎหมาย เช่น ญาติของผู้เสียชีวิตจากการกระทำผิดฐานฆ่าผู้อื่น การช่วยเหลือเหยื่อ/ผู้เสียหายในประเทศไทยใช้หลักสวัสดิการ คือ เป็นการให้การสงเคราะห์หรือช่วยเหลือเยียวยาเบื้องต้นเพราะไม่สามารถช่วยเหลือด้วยเงินจำนวนมากๆ ได้ การช่วยเหลือผู้เสียหายแบ่งเป็น 2 กรณี คือ กรณีบาดเจ็บและกรณีผู้เสียหายถึงแก่ความตาย ประเด็นสำคัญที่สุด คือ ผู้เสียหายจะต้องไม่มีส่วนร่วมกับการกระทำความผิด อย่างไรก็ตามการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนจำนวนเท่าใดนั้นขึ้นอยู่กับพิจารณาของ “คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา” ส่วนกรณีเป็นจำเลยในคดีอาญามีเงื่อนไขว่า ศาลจะต้องได้รับการพิพากษาคดีถึงที่สุดว่าจำเลยไม่เป็น

ผู้กระทำผิดตามพระราชบัญญัติ ค่าตอบแทนผู้เสียหายฯ ส่วนกรณีศาลพิพากษายกฟ้องเนื่องจาก ยกประโยชน์แห่งข้อสงสัยให้แก่จำเลย ก็จะไม่ได้รับค่าชดเชย เพราะถือว่ายังไม่บริสุทธิ์ผู้ต้องหาเพียงพอ ในปี 1985 มีการประชุมสหประชาชาติครั้งที่ 7 ณ เมืองมิลาน ประเทศอิตาลี โดยมีแถลงการณ์ หลักการพื้นฐานเพื่อความยุติธรรมต่อเหยื่ออาชญากรรม และการบรรลุแก่อำนาจซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน ส่วนแรก คือ เหยื่ออาชญากรรม ส่วนที่สอง คือ เหยื่อจากการใช้กำลังประทุษร้าย และ ในแถลงการณ์เวียนนาว่าด้วยอาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ค.ศ. 2000 ระบุให้ ปี ค.ศ. 2002 เป็นปีที่ต้องทบทวนการปฏิบัติงานเพื่อให้มีการปรับปรุงช่วยเหลือและเฝ้าระวัง เหยื่อในด้านสิทธิและพิจารณาการจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือเหยื่อ รวมถึงนโยบายการคุ้มครองพยาน โดยความหมายของเหยื่อตามแถลงการณ์นี้จะหมายถึง บุคคลซึ่งได้รับความเจ็บปวดทุกข์ทรมาน จากการกระทำหรือละเลยในด้านสิทธิมนุษยชน สำหรับประเทศไทยเมื่อมีการประกาศใช้ประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง แนวคิดในการให้ความช่วยเหลือพยานเริ่มมีการกำหนด ค่าป่วยการ ค่าพาหนะ และค่าที่พักของบุคคลที่จะมาเป็นพยานในศาล โดยกฎหมายกำหนดค่าป่วยการไว้ใน ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง จวบจนกระทั่งมีบัญญัติในกฎหมายครั้งแรกในเรื่อง สิทธิของเหยื่อและพยานในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 โดยในมาตรา 56 บัญญัติ ถึงสิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพหรือคุณภาพชีวิตของตน ในมาตรา 62 บัญญัติให้สิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยงานของรัฐ เช่นกันในการให้รับผิดจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำของข้าราชการ ลูกจ้าง พนักงานของรัฐ จากบทบัญญัติดังกล่าวนี้สอดคล้องกับการออกพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 และพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 เพื่อคุ้มครองเหยื่อที่ได้รับ ผลกระทบจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทางปกครองที่ผิดพลาด สำหรับจำเลยในคดีอาญานั้นต้องมี คำพิพากษาของศาล คดีถึงที่สุดว่าจำเลย เป็นผู้กระทำผิด จึงจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นว่าเป็นผู้กระทำผิด ฉะนั้น หากต่อมาศาลมีคำพิพากษายกฟ้องจำเลยในคดีอาญาแล้ว จึงเกิดแนวคิดในการเยียวยาจำเลย ดังกล่าวโดยมีการตราพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่าย แก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ขึ้นโดยให้สิทธิแก่เหยื่อสามารถยื่นคำร้องเพื่อขอค่าชดเชย จากหน่วยงานของรัฐได้โดยไม่ต้องฟ้องร้องคดีต่อศาลแต่จำกัดสิทธิเฉพาะเหยื่อที่ได้รับความเสียหาย จากการกระทำความผิดของรัฐในบางฐานความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาเท่านั้น หากความเสียหายเกิดขึ้นจากการทำความผิดในภาคเอกชน ผู้เสียหายต้องดำเนินการฟ้องร้องฐาน ละเมิดด้วยวิธีการปกติด้วยตนเองในฐานะพยานนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 244 ได้บัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลที่เป็นพยานในคดีอาญาไว้ 3 ประการ คือ สิทธิที่จะได้รับ

การคุ้มครองความปลอดภัย สิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสม และสิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ โดยมีสำนักงานคุ้มครองพยาน ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรมเป็นหน่วยงานดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติดังกล่าว ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2546 ได้มีการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ซึ่งคุ้มครองบุคคลผู้ที่จะมาเป็นพยานและบุคคลผู้อยู่ใกล้ชิดพยาน เช่น ครอบครัว ญาติพี่น้องของพยาน ให้ได้รับความคุ้มครองและให้อยู่ในสถานที่ปลอดภัยโดยได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐ โดยมีสาระสำคัญ 4 ประการ คือ (1) สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองความปลอดภัย (2) สิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทนจากการมาให้ข้อเท็จจริงกับพนักงานสืบสวนสอบสวน พนักงานอัยการหรือเบิกความศาล (3) สิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทนความเสียหายอันเนื่องมาจากการเป็นพยาน เช่น กรณีเกิดความเสียหายแก่ชีวิต (4) สิทธิที่จะได้รับค่าใช้จ่ายกรณีเข้าสู่มาตรการคุ้มครองพยาน ทั้งมาตรการทั่วไปและมาตรการพิเศษ เป็นต้น สำหรับกฎหมายอื่นที่บัญญัติเรื่องสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในปัจจุบันยังมีอีกหลายฉบับ กล่าวคือ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 ได้ระบุผู้เสียหายหมายความว่าผู้เสียหายจากการกระทำอันเป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่ของรัฐร้ายวียดปกติ การกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญาหรือการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งได้กล่าวถึงสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการดำเนินคดีอาญาพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ซึ่งกล่าวถึงสิทธิของผู้เสียหายที่จะได้รับค่าตอบแทนในความผิดคดีอาญาที่เกิดขึ้นแก่ตนเองตามที่กฎหมายกำหนดพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 กล่าวถึงมาตรการในการคุ้มครองพยานในคดีอาญาเพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญา

2.5.2 บทบาทของผู้เสียหายในการดำเนินคดีของประเทศไทย

ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยได้กำหนดสิทธิต่าง ๆ ของผู้เสียหายไว้ในขั้นตอนต่าง ๆ ซึ่งในปัจจุบันบทบาทของผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยมีดังต่อไปนี้

1. สิทธิร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(7) ได้บัญญัติความหมายของ “คำร้องทุกข์” ว่าหมายความว่า การที่ผู้เสียหายได้กล่าวต่อเจ้าหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่า มีผู้กระทำความผิดขึ้น จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม ซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย และการกล่าวหาเช่นนั้นได้กล่าวโดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ

2. สิทธิฟ้องคดีอาญาด้วยตนเอง

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 บัญญัติว่า บุคคลเหล่านี้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาล

- (1) พนักงานอัยการ
- (2) ผู้เสียหาย

ประเทศไทยอำนาจของผู้เสียหายในการฟ้องคดีอาญาที่คู่ขนานไปกับอำนาจการฟ้องคดีของพนักงานอัยการ การที่ต่างฝ่ายต่างมีอำนาจเท่าเทียมกันในการฟ้องคดีเช่นนี้ จึงทำให้ต่างฝ่ายต่างสามารถใช้สิทธิในการฟ้องคดีได้ โดยไม่ถือว่าเป็นการตัดอำนาจการฟ้องคดีของอีกฝ่ายหนึ่ง ดังนั้น แม้พนักงานอัยการจะฟ้องคดีก่อนแล้ว ต่อมาผู้เสียหายก็ฟ้องคดีจำเลยคนเดียวกันนั้นอีกได้ ผู้เสียหายต่างคนต่างฟ้อง ไม่เป็นฟ้องซ้อน ศาลมีอำนาจสั่งรวมคดีพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 33 แต่ถ้าพนักงานอัยการคนหนึ่งฟ้องคดีอาญาแล้ว ต่อมาพนักงานอัยการอีกคนหนึ่งฟ้องจำเลยคนเดียวกันในการกระทำความผิดฐานเดียวกันอีก ดังนี้เป็นฟ้องซ้อน เพราะการฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการทำในนามของพนักงานอัยการทั้งหมดตามหลักการดำเนินการคดีของพนักงานอัยการซึ่งไม่สามารถแบ่งแยกกันได้ พนักงานอัยการรายอื่นจึงไม่สามารถฟ้องคดีเดียวกันได้อีก

3. สิทธิร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วม

การร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมในคดีอาญานี้ มีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 30 บัญญัติไว้ว่า “คดีอาญาใดซึ่งพนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลแล้ว ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ในระยะใดระหว่างพิจารณาก่อนศาลชั้นต้นพิพากษาคดีนั้นก็”

การร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมในคดีอาญาของผู้เสียหายนั้น มีหลักเกณฑ์ที่ต้องพิจารณาบางประการดังต่อไปนี้

- (ก) ผู้เสียหายที่ร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมจะต้องเป็นผู้เสียหาย
- (ข) หากปรากฏว่าผู้เสียหายไม่ใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัยแล้ว ก็ไม่สามารถร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมได้

(ค) ถ้าผู้เสียหายเข้าเป็นโจทก์ร่วมแล้ว มีผลเท่ากับโจทก์ยื่นฟ้องคดีเองแล้วจะฟ้องใหม่อีกไม่ได้ หากฟ้องใหม่ถือเป็นฟ้องซ้อน

(ง) ผู้เสียหายที่เป็นโจทก์ร่วมจะแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องอัยการไม่ได้ เนื่องจากการที่โจทก์ร่วมเข้ามาใช้สิทธิเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการเพื่อดำเนินคดีกับจำเลยได้ ก็โดยอาศัยสิทธิตามคำฟ้องของพนักงานอัยการที่มีอยู่เดิม จึงห้ามมีอำนาจใช้สิทธินอกเหนือไปจากที่ปรากฏอยู่ในคำฟ้องของพนักงานอัยการได้ไม่

4 .สิทธิเรียกร้องให้ชดใช้ค่าเสียหายทางแพ่ง

สิทธิเรียกร้องของผู้เสียหายทางแพ่ง แยกออกเป็นสามประการ คือ

(ก) การร้องขอให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินโดยพนักงานอัยการ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 43

(ข) ผู้เสียหายยื่นคำร้องขอค่าสินไหมทดแทน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1

(ค) ผู้เสียหายฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวกับคดีอาญาด้วยตนเอง

5. สิทธิคัดค้านการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 บัญญัติว่า “ในการวินิจฉัยคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ต้องพิจารณาข้อเหล่านี้ประกอบ

- (1) ความหนักเบาแห่งข้อหา
- (2) พยานหลักฐานที่ปรากฏแล้วมีเพียงพอ
- (3) พฤติการณ์ต่างๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร
- (4) ความน่าเชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงพอ
- (5) ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่
- (6) ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงพอหรือไม่

ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องชั่งตามหมายศาล ถ้ามีคำคัดค้านของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ โจทก์ หรือผู้เสียหาย แล้วแต่กรณี ศาลพึงรับประกอบการวินิจฉัยได้

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลอาจรับฟังข้อเท็จจริง รายงานหรือความเห็นของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวกับการนั้นเพื่อประกอบการพิจารณาสั่งคำร้องด้วยก็ได้

ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราว หรือ ศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราว หรือกำหนดเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อป้องกันภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราวก็ได้”

การให้สิทธิผู้เสียหายคัดค้านคำร้องขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยนี้เป็นเรื่องที่สมควร เพราะผู้เสียหายนั้นถือเป็นผู้มีส่วนได้เสียในคดีที่สำคัญและส่วนใหญ่มีฐานะเป็นพยานในคดีด้วย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องให้โอกาสแก่ผู้เสียหายเพื่อคัดค้านคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวด้วย มิฉะนั้น ผู้ต้องหาหรือจำเลยผู้มีอิทธิพลอาจอาศัยโอกาสของการที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวไป กลั่นแกล้งหรือข่มขู่ผู้เสียหาย หรือสมาชิกในครอบครัวของผู้เสียหายจนผู้เสียหายเกิดความเกรงกลัว ไม่กล้าให้การเป็นพยาน หรือดำเนินคดีกับผู้ต้องหาหรือจำเลยต่อไป อันจะส่งผลให้โจทก์ขาดพยานหลักฐานสำคัญที่จะดำเนินกับผู้ต้องหาหรือจำเลยต่อไป

6. สิทธิถอนคำร้องทุกข์

สิทธิในการถอนคำร้องทุกข์นี้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 126 บัญญัติว่า ผู้ร้องทุกข์จะแก้คำร้องทุกข์ระยะใด หรือจะถอนคำร้องทุกข์เสียเมื่อใดก็ได้ ในคดีซึ่งมิใช่ความผิดต่อส่วนตัว การถอนคำร้องทุกข์เช่นนั้น ย่อมไม่ตัดอำนาจพนักงานสอบสวนที่จะสอบสวน หรือพนักงานอัยการที่จะฟ้องคดีนั้น

7. สิทธิถอนฟ้อง

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 35 บัญญัติว่า “คำร้องขอถอนฟ้องคดีอาญาจะยื่นเวลาใดก่อนมีคำพิพากษาของศาลชั้นต้นก็ได้ ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตหรือมิอนุญาตให้ถอนก็ได้ แล้วแต่ศาลจะเห็นสมควรประการใดถ้าคำร้องนั้นได้ยื่นในภายหลังเมื่อจำเลยให้การแก้คดีแล้ว ให้ถามจำเลยว่าจะคัดค้านหรือไม่ แล้วให้ศาลจดค่าแถลงของจำเลยไว้ ในกรณีที่จำเลยคัดค้านการถอนฟ้อง ให้ศาลยกคำร้องขอถอนฟ้องนั้นเสีย

คดีความผิดต่อส่วนตัวนั้น จะถอนฟ้องหรือยอมความในเวลาใดก่อนคดีถึงที่สุดก็ได้ แต่ถ้าจำเลยคัดค้าน ให้ศาลยกคำร้องขอถอนฟ้องนั้นเสีย”

8. สิทธิยอมความ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 บัญญัติว่า “สิทธินำคดีอาญามาฟ้อง ย่อมระงับไปตั้งต่อไปนี้

สิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไปตั้งต่อไปนี้

(1) โดยความตายของผู้กระทำผิด
 (2) ในคดีความผิดต่อส่วนตัว เมื่อได้ถอนคำร้องทุกข์ถอนฟ้อง หรือยอมความกัน โดยถูกต้องตามกฎหมาย

- (3) เมื่อคดีเลิกกันตาม มาตรา 37
- (4) เมื่อมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้อง
- (5) เมื่อมีกฎหมายออกใช้ภายหลังการกระทำผิดยกเลิกความผิด เช่นนั้น
- (6) เมื่อคดีขาดอายุความ
- (7) เมื่อมีกฎหมายยกเว้นโทษ

9. สิทธิอุทธรณ์/ฎีกา

การอุทธรณ์ฎีกาเป็นการให้อีกาสคู่ความทั้งสองฝ่าย ได้มีโอกาสคัดค้าน คำพิพากษาของศาลล่างได้ เมื่อตนไม่เห็นด้วยกับผลของคำพิพากษานั้น ๆ ถือเป็นหลักสากลที่ต้องคุ้มครองสิทธิของคู่ความในคดี อย่างไรก็ตาม ถ้าคดีถึงที่สุดในศาลฎีกาแล้ว ผู้เสียหายก็ต้องยอมรับผลของคำพิพากษาศาลฎีกา ไม่ว่าจะเห็นด้วยหรือไม่ก็ตาม

2.5.3 สิทธิที่จะได้รับการรับฟังของผู้เสียหายในกฎหมายไทย

เมื่อพิจารณาการดำเนินคดีอาญาของไทยแล้วจะเห็นว่ามีการกำหนดถึงสิทธิของผู้เสียหาย ในกรณีที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนให้เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมต้องรับฟังทัศนคติและความกังวลใจ ซึ่งสอดคล้องกับสิทธิตาม ข้อ 68⁵⁷ ของธรรมนูญศาลอาญาระหว่างประเทศ อันได้แก่ สิทธิในการเสนอความเห็น (Views) หรือข้อกังวล (Concerns) ของผู้เสียหายในขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การรับฟังความคิดเห็นผู้เสียหายกรณีพนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องในคดีอาญาที่ไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน

⁵⁷ธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ

ข้อ 68 วรรค 3 กำหนดไว้ว่า เมื่อประโยชน์ส่วนบุคคลของเหยื่ออาชญากรรม (ผู้เสียหาย) ได้รับผลกระทบ ศาลอาญาระหว่างประเทศ ต้องอนุญาตให้เหยื่ออาชญากรรมแสดงความคิดเห็น และข้อกังวลของตนได้ และต้องพิจารณาในขั้นตอนของกระบวนการพิจารณาที่ศาลวินิจฉัยว่าเหมาะสมและโดยลักษณะที่ไม่กระทบหรือขัดกับสิทธิของจำเลย และการพิจารณาคดีที่เป็นธรรมและเป็นกลาง เมื่อศาลเห็นว่าเหมาะสม อาจให้ผู้แทนทางกฎหมายของเหยื่ออาชญากรรม แสดงความคิดเห็นและข้อกังวลดังกล่าว ตามระเบียบว่าด้วยวิธีพิจารณาความและพยานหลักฐาน

ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการสังคดีอาญาที่จะไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน หรือจะมีผลกระทบต่อความปลอดภัยหรือความมั่นคงของชาติ หรือต่อผลประโยชน์อันสำคัญของประเทศ พ.ศ. 2554

ข้อ 5 ในการพิจารณาสังคดีอาญาของพนักงานอัยการ ถ้าพนักงานอัยการคนหนึ่งคนใดเห็นว่า การฟ้องคดีอาญาจะไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน ตามข้อ ๖ หรือจะมีผลกระทบต่อความปลอดภัยหรือความมั่นคงของชาติ หรือต่อผลประโยชน์อันสำคัญของประเทศ ตามข้อ 7 ให้เสนอความเห็นต่อหัวหน้าพนักงานอัยการ หากหัวหน้าพนักงานอัยการเห็นพ้องด้วย หรือในกรณีที่หัวหน้าพนักงานอัยการเห็นเอง ให้ทำความเห็นตามลำดับชั้นเสนอต่ออัยการสูงสุดเพื่อพิจารณาสั่ง

ในกรณีที่หัวหน้าพนักงานอัยการไม่เห็นพ้องด้วยกับความเห็นของพนักงานอัยการตามวรรคหนึ่งหรือคดีจะขาดอายุความ หรือมีเหตุอย่างอื่นอันจำเป็นจะต้องรีบฟ้อง ให้หัวหน้าพนักงานอัยการสั่งฟ้องและยื่นฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล แล้วเสนอเรื่องตามลำดับชั้นต่ออัยการสูงสุดเพื่อพิจารณาสั่ง

ข้อ 6 กำหนดว่า ในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นว่า การฟ้องคดีจะไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนตามข้อ 5 ให้พนักงานอัยการพิจารณาโดยแสดงเหตุผลอันสมควรประกอบ โดยให้คำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้ด้วย

- (1) สาเหตุหรือมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิด
- (2) อายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญญา การศึกษาอบรม สภาพร่างกาย สภาพจิตอาชีพ ฐานะ ความสัมพันธ์ทางครอบครัว และประวัติการกระทำความผิดของผู้ต้องหา
- (3) ลักษณะความร้ายแรงของการกระทำความผิด ผลร้ายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดการได้รับผลร้ายของผู้ต้องหาอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของผู้ต้องหาเอง
- (4) ความสำนึกผิดของผู้ต้องหา การได้รับการบรรเทาผลร้ายของผู้เสียหาย ความเห็นของผู้เสียหายต่อการฟ้องผู้ต้องหา ความคาดหวังถึงผลที่ผู้ต้องหาจะได้รับจากการถูกฟ้อง
- (5) ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน
- (6) ประโยชน์ของรัฐที่จะได้จากการฟ้องผู้ต้องหา

จากระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดฯ นี้เป็นกรณีที่พนักงานอัยการพิจารณาสังคดีอาญาแล้วเห็นว่า การฟ้องคดีอาญาจะไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน ซึ่งได้กำหนดปัจจัยประการหนึ่งที่พนักงานอัยการต้องคำนึงถึง คือ ความเห็นของผู้เสียหายต่อการฟ้องผู้ต้องหา ประกอบเพื่อพิจารณาสั่งไม่ฟ้องคดี แต่ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงปัจจัยอื่น ๆ ประกอบด้วย

2.การรับฟังความคิดเห็นผู้เสียหายในขั้นตอนการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 บัญญัติว่า “ในการวินิจฉัยคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ต้องพิจารณาข้อเหล่านี้ประกอบ

- (1) ความหนักเบาแห่งข้อหา
- (2) พยานหลักฐานที่ปรากฏแล้วมีเพียงใด
- (3) พฤติการณ์ต่างๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร
- (4) เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด
- (5) ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่
- (6) ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใดหรือไม่
- (7) ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องชั่งตามหมายศาล ถ้ามีคำคัดค้านของพนักงาน

สอบสวน พนักงานอัยการ โจทก์ หรือผู้เสียหาย แล้วแต่กรณี ศาลพึงรับประกอบการวินิจฉัยได้

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลอาจรับฟังข้อเท็จจริง รายงานหรือความเห็นของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวกับการนั้นเพื่อประกอบการพิจารณาสั่งคำร้องด้วยก็ได้

ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราว หรือศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราว หรือกำหนดเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อป้องกันภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราวก็ได้” ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 109 ที่บัญญัติว่า ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องหาหรือถูกฟ้องในความผิดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสิบปี ถ้ามีคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ในระหว่างสอบสวนหรือระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้น ศาลจะต้องถามพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือโจทก์ว่าจะคัดค้านประการใดหรือไม่ ถ้าไม่อาจถามได้ โดยมีเหตุอันสมควร ศาลจะงดการถามเสียก็ได้แต่ต้องบันทึกเหตุนั้นไว้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการยอมรับฟังและพิจารณาถึงทัศนคติและความกังวลใจของผู้เสียหายในขั้นตอนที่เหมาะสมของการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีที่ผลประโยชน์ส่วนบุคคลของผู้เสียหายได้รับผลกระทบ

บทที่ 3

สิทธิในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม ตามกฎหมายต่างประเทศ

ในบทนี้จะกล่าวถึงบทบาทของผู้มีสิทธิทำคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมตามกฎหมายต่างประเทศ ซึ่งประเทศที่นำมาศึกษานี้จะมีการกำหนดให้เหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิดังกล่าวมีบทบาทในขั้นตอนการพิจารณาโทษ แม้ว่าในวิทยานิพนธ์นี้จะมุ่งศึกษาเฉพาะบทบาทของผู้เสียหายในการกำหนดโทษซึ่งมีความหมายแคบกว่าเหยื่ออาชญากรรม แต่ก็มีหลักการพื้นฐานของเรื่องเป็นอย่างเดียวกัน ผู้วิจัยจึงได้ศึกษากฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในขั้นตอนการกำหนดโทษของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศญี่ปุ่น เพื่อวิเคราะห์หารูปแบบของการกำหนดบทบาทที่เหมาะสมมาปรับใช้ในการกำหนดบทบาทผู้เสียหายในขั้นตอนการกำหนดโทษในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับวิธีพิจารณาคดีอาญาของไทยต่อไปทั้งนี้ เนื่องจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้มีขอบเขตในการศึกษาเฉพาะบทบาทของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมในการใช้สิทธิยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม ดังนั้น ในเบื้องต้นจึงต้องศึกษาถึงความเป็นมาของคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมเพื่อจะทำให้เข้าใจแนวคิดพื้นฐานในเรื่องนี้อย่างแท้จริง

3.1 ความเป็นมาของคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม

ความเป็นมาของคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมของเหยื่ออาชญากรรมนี้มีจุดเริ่มต้นมาจากประเทศสหรัฐอเมริกา นับแต่ปีค.ศ.1970 เป็นต้นมา คำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมได้ถูกนำมาใช้มากขึ้นในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ คำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมของเหยื่ออาชญากรรมนี้โดยทั่วไปแล้วจะเป็นรายงานที่ถูกบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรซึ่งถูกส่งต่อผู้มีอำนาจในการพิจารณาคัดสินลงโทษ ซึ่งคำแถลงการณ์ดังกล่าวนี้จะแตกต่างกันไปทั้งในเนื้อหาและรูปแบบ แต่ลักษณะประการสำคัญคือคำแถลงการณ์นี้จะประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบทางด้านร่างกาย ทางด้านเศรษฐกิจและทางด้านจิตใจและทางด้านสังคมที่เหยื่ออาชญากรรมได้รับจากอาชญากรรมที่เกิดขึ้นนั้น โดยเหยื่ออาชญากรรมอาจจะเป็นคนจัดทำคำแถลงการณ์นี้ด้วยตนเอง หรือบุคคลอื่น ๆ เช่น ญาติ เพื่อน หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมเป็นผู้จัดทำ นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานคุมประพฤติ อาจมีบทบาทในการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม

ในการจัดทำคำแถลงการณ์นี้ได้ ทั้งนี้ จะแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ ในกรณีที่เหยื่ออาชญากรรมถึงแก่ความตาย หรือไม่สามารถทำคำแถลงการณ์ได้ด้วยตนเอง คำแถลงการณ์ดังกล่าวจะถูกจัดทำโดยญาติสนิทกับเหยื่ออาชญากรรม หรือบุคคลอื่นซึ่งได้รับอนุญาตให้จัดทำคำแถลงการณ์ดังกล่าวได้ในนามของเหยื่ออาชญากรรม ในบางประเทศคำแถลงการณ์ดังกล่าวนี้อาจอยู่ในรูปแบบของรายงานก่อนคำพิพากษา ในขณะที่บางประเทศอนุญาตให้เหยื่ออาชญากรรมอ่านคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมได้ด้วยตนเอง รวมถึง อาจอนุญาตให้เหยื่ออาชญากรรมสาบานในระหว่างการให้การเกี่ยวกับผลกระทบของเหยื่ออาชญากรรมต่อศาล¹

จุดเริ่มต้นของการเคลื่อนไหวของสิทธิเหยื่ออาชญากรรมเกิดขึ้นตั้งแต่ปีค.ศ. 1970 เมื่อมีองค์กรหลายๆองค์กรได้มีความกังวลเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเหยื่ออาชญากรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศ การเคลื่อนไหวนี้เกิดขึ้นจากหลาย ๆ กลุ่ม เช่น เหยื่ออาชญากรรมที่เป็นผู้ยากไร้ สตรีที่เป็นเหยื่ออาชญากรรมในคดีทางเพศ เป็นต้น ซึ่งผลของการเคลื่อนไหวของกลุ่มต่าง ๆ นี้ทำให้ในปี 1970 ผู้บัญญัติกฎหมายได้เริ่มมีการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเหล่านี้ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา² เช่น การออกกฎหมายเกี่ยวกับการชดใช้ค่าทดแทนให้แก่เหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญา และมีการบัญญัติ Rape Shield Law³ เพื่อคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในคดีทางเพศ แต่ในขณะที่การพัฒนาเหล่านี้ได้มีการพัฒนาเฉพาะประเด็นเหล่านี้ได้รับการชื่นชม แต่ก็ยังไม่มีมีการพยายามในการที่จะทบทวนเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเหยื่ออาชญากรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

จุดเปลี่ยนประการหนึ่งที่มีผลให้เกิดการตระหนักถึงสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมอย่างมากคือ ในปีค.ศ.1982 ประธานาธิบดีโรนัล เรแกน ได้แต่งตั้งคณะทำงานเกี่ยวกับเหยื่ออาชญากรรม และเพื่อทำการศึกษาและรวบรวมความคิดเห็นจากผู้มีวิชาชีพเกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม⁴ ทำให้คณะทำงานชุดนี้ได้เผยแพร่รายงานซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อการพัฒนาสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมคือ PRENSIDENT'S TASK FORCE ON VICTIM OF CRIME, FINAL REPORT (1982) คณะทำงานได้มีข้อสรุปว่า กระบวนการยุติธรรมทางอาญาไม่มี

¹ Garkawe SB "The Effect of Victim Impact Statements on Sentencing Decisions," [Online] Accessed: 13 April 2015 Available from: <http://epubs.scu.edu.au/law_pubs/41/>

²Paul G. Cassell, "In Defense of Victim Impact Statements

" OHIO STATE JOURNAL OF CRIMINAL LAW 6, 611.

³ Rape Shield Law เป็นกฎหมายที่บัญญัติครั้งแรกในปี ค.ศ.1974 ในมลรัฐ Michigan เพื่อคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมในคดีทางเพศ โดยห้ามทนายฝ่ายจำเลยนำสืบหรือถามค่านเหยื่ออาชญากรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของเหยื่ออาชญากรรม

⁴ Gordon M. Armstrong Frank Schmallegger, *Crime and the Justice System in America* (United States of America: Greenwood Press, 1997).

ความสมดุลในหลักการสำคัญของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และแนะนำการปฏิรูปหลายประการเพื่อที่จะเพิ่มบทบาทของเหยื่ออาชญากรรม โดยสิ่งที่น่าสนใจอย่างยิ่งเกี่ยวกับข้อเสนอแนะคือคณะทำงานได้แนะนำเกี่ยวกับค่าแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมของเหยื่ออาชญากรรม คณะทำงานแนะนำว่า เหยื่ออาชญากรรม, มีสิทธิไม่น้อยไปกว่าจำเลยในการที่ความคิดเห็นของพวกเขาจะได้รับการพิจารณาในการตัดสินโทษ ดังนั้น คณะทำงานจึงได้เรียกร้องให้ฝ่ายนิติบัญญัติกำหนดให้เหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมในขั้นตอนการตัดสินโทษ ให้มีการรวมคำแถลงการณ์ดังกล่าวไว้ในรายงานก่อนการพิพากษาขึ้นต่อศาล ซึ่งคำแถลงการณ์ดังกล่าวนี้จะต้องประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม จิตใจ และทางกายที่เหยื่ออาชญากรรมได้รับจากอาชญากรรมที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ คณะทำงานพบว่าแนวความคิดในการนำคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมมาใช้นี้ได้ถูกต่อต้าน ซึ่งทำให้เห็นว่าการต่อต้านทั้งจากผู้พิพากษาและทนายความนี้ เป็นการชี้ให้เห็นว่าพวกเขาไม่ได้คำนึงถึงเหยื่ออาชญากรรม และยังเป็น การชี้ให้เห็นว่า มีความผิดพลาดอย่างมากในกระบวนการตัดสินโทษ การคัดค้านคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมนี้เกิดขึ้นจากเหตุผลหลักสองประการ คือ ความล่าช้า และการสร้างความกดดันอย่างไม่เหมาะสมต่อผู้พิพากษา โดยคณะทำงานได้ตอบในประเด็นข้อกังวลที่เกี่ยวกับระยะเวลาว่า จำเลยมีโอกาสอย่างมากและใช้ระยะเวลานานก่อนที่จะมีการพิพากษา จึงเป็นที่น่าเจ็บปวดที่กระบวนการยุติธรรมยังโต้แย้งว่าไม่มีเวลาเพียงพอที่จะรับฟังเหยื่ออาชญากรรม และในประเด็นข้อโต้แย้งว่า การนำคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมมาใช้จะเป็นการสร้าง ความกดดันเกินสมควรต่อผู้พิพากษานั้น คณะทำงานได้ให้เหตุผลว่า ผู้พิพากษาไม่สามารถที่จะมีความเห็นที่เป็นกลางได้ หากว่าได้รับฟังข้อมูลเพียงด้านเดียวจากฝ่ายจำเลย ถึงแม้ว่าพนักงานอัยการจะเป็นตัวแทนซึ่งเป็นฝ่ายตรงข้ามกับจำเลย แต่พนักงานอัยการก็ไม่ใช่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากอาชญากรรม หรือผลของอาชญากรรมและอาจจะไม่ได้ทราบเกี่ยวกับสิ่งที่เหยื่ออาชญากรรมได้สูญเสียไปทั้งหมดจากอาชญากรรมที่เกิดขึ้นนั้น⁵

อย่างไรก็ตาม ก่อนที่สิทธิในยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของเหยื่ออาชญากรรมจะได้ถูกบัญญัติไว้ในกฎหมายอย่างชัดเจนในพระราชบัญญัติคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมและพยาน ค.ศ. 1982 นั้น พบว่ามีได้มีการนำคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของเหยื่ออาชญากรรมมาใช้ในศาลครั้งแรก ในปี ค.ศ.1976 ใน Fresno County มลรัฐแคลิฟอร์เนีย⁶

⁵ In Defense of Victim Impact Statements ,Paul G. Cassell ,OHIO STATE JOURNAL OF CRIMINAL LAW [Vol 6:611 p 613 http://moritzlaw.osu.edu/osjcl/Articles/Volume6_2/Cassell-FinalPDF.pdf

⁶ Encyclopedia of Victimology and Crime Prevention p.974
edited by Bonnie S. Fisher, Steven P. Lab

ในขั้นตอนการพิจารณาการพักการลงโทษของนาย Leslie Van Houten จำเลยในคดี People V.Manson⁷

คำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบจากอาชญากรรมของเหยื่ออาชญากรรมนี้ นอกจากถูกนำมาใช้ในกลุ่มประเทศคอมมอนลอร์แล้ว ในปัจจุบันก็ได้นำมาใช้ในกลุ่มประเทศซีวิลลอร์ด้วย เช่น ประเทศเนเธอร์แลนด์ และถูกเสนอที่จะนำไปใช้ในประเทศเบลเยียม ในประเทศแคนาดา คำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของเหยื่ออาชญากรรมถูกบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาตั้งแต่ปี ค.ศ.1988 ใน Bill C-89 ซึ่งนับแต่นั้นเป็นต้นมาคำแถลงการณ์นี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในขั้นตอนการตัดสินโทษในคดีอาญา และต่อมาในปี ค.ศ. 2001 ประเทศแคนาดาได้มีการแก้ไขให้เหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิส่งคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของเหยื่ออาชญากรรมในขั้นตอนการพักการกำหนดโทษได้ อีกด้วย⁸

ในกลุ่มประเทศสหภาพยุโรปนั้น ปัจจุบันมีข้อบัญญัติของสหภาพยุโรป (The EU Directive) ซึ่งกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำเกี่ยวกับสิทธิของเหยื่ออาชญากรรม และสนับสนุนและป้องกันเหยื่ออาชญากรรม (2012/29/EU) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการทำให้เหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิที่เพิ่มขึ้น โดยให้เหยื่ออาชญากรรมไม่ว่าจะมีสัญชาติใดหรืออยู่ในประเทศใดในกลุ่มสหภาพยุโรปมีสิทธิขั้นพื้นฐานที่อยู่ในมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งมีหลักการสำคัญคือ การทำให้เหยื่ออาชญากรรมเป็นศูนย์กลางของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา⁹

ประเทศไอร์แลนด์เหนือ ไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่ออกโดยฝ่ายนิติบัญญัติที่ให้สิทธิเหยื่ออาชญากรรมทำคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของเหยื่ออาชญากรรม อย่างไรก็ตาม ประเทศไอร์แลนด์เหนือมีข้อกำหนด ที่ได้ให้สิทธิเหยื่ออาชญากรรมทำคำแถลงการณ์ต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ Public Prosecution Service หรือ Victim Support Northern Ireland ทั้งนี้ The Police Service of Northern Ireland ได้มีการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับเหยื่ออาชญากรรมและ

⁷ Askanas I, "Healing and Hurting: Balancing the Therapeutic Power of Victim Impact Statements with Their Punitive " Journal of Gender, Social Policy & the Law (12 JUL 2016).

⁸ Julian V. Roberts and Marie Manikis, "Victim Personal Statements a Review of Empirical Research," [Online] Accessed: 2013, June 8. Available from: <https://www.justice.gov.uk/downloads/news/press-releases/victims-com/vps-research.pdf>

⁹ DIRECTIVE 2012/29/EU OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL

Article 10; The right to be heard.

"Member States shall ensure that victims may be heard during criminal proceedings and may provide evidence. ... The procedural rules under which victims may be heard during criminal proceedings and may provide evidence shall be determined by national law."

พยาน โดยได้กำหนดให้เหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิทำคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของเหยื่ออาชญากรรมในคดีที่กำหนดไว้เท่านั้นคือ ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับการทำร้ายร่างกายอันเป็นผลให้ได้รับอันตรายสาหัส ซึ่งกำหนดว่า เจ้าพนักงานสอบสวนควรพิจารณาถึงความจำเป็นในการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบจากอาชญากรรมที่มีต่อเหยื่ออาชญากรรม นอกจากนี้ คู่มือปฏิบัติสำหรับเหยื่ออาชญากรรมซึ่งเผยแพร่โดยกระทรวงยุติธรรม ยังกำหนดว่าหากว่าเหยื่ออาชญากรรมได้จัดทำคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของเหยื่ออาชญากรรมแล้ว The Public Prosecution Service จะต้องส่งคำแถลงการณ์ดังกล่าวขึ้นศาล ว่าอาชญากรรมที่เกิดขึ้นนี้มีผลกระทบต่อเหยื่ออาชญากรรมอย่างไร ซึ่งคำแถลงการณ์นี้จะถูกส่งต่อศาลเมื่อจำเลยยอมรับสารภาพว่ากระทำผิดจริง หรือศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าจำเลยมีความผิด แต่ทั้งนี้จะต้องยื่นก่อนศาลมีคำตัดสินลงโทษ ซึ่งเนื้อหาของคำแถลงการณ์นี้ไม่ควรกล่าวบรรยายเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หรือผลกระทบที่มีต่อบุคคลอื่นนอกจากเหยื่ออาชญากรรมเอง และโทษที่เหยื่ออาชญากรรมเห็นว่าเหมาะสม¹⁰

ประเทศอังกฤษมีการนำคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของเหยื่ออาชญากรรมมาใช้ครั้งแรกในปี 1996 โดยไม่มีมีการออกโดยฝ่ายนิติบัญญัติแต่มีการกำหนดไว้ในข้อปฏิบัติของตุลาการ คู่มือแนะนำการปฏิบัติงานของพนักงานอัยการและ Home Office ซึ่งรายละเอียดของประเทศอังกฤษนี้จะได้กล่าวในรายละเอียดในส่วนต่อไป

ประเทศนิวซีแลนด์ ได้มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติในการรับรองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมในวันที่ 6 ธันวาคม ค.ศ.2014 โดยกำหนดสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมโดยเพิ่มไว้ในพระราชบัญญัติสิทธิของเหยื่ออาชญากรรม ค.ศ.2002 มาตรา 17¹¹ ซึ่งกำหนดให้พนักงานอัยการเมื่อได้รับข้อมูลดังต่อไปนี้จากเหยื่ออาชญากรรมแล้วจะต้องส่งต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาตัดสินโทษ คือ การบาดเจ็บหรือการได้รับอันตรายทางด้านร่างกาย หรือทางด้านอารมณ์ที่ได้รับจากจำเลย หรือการกระทำของจำเลย

¹⁰ Chalmers J .and Duff P. Leverick F., *An Evaluation of the Pilot Victim Statement Schemes in Scotland* (Scottish Executive Social Research 2007).

11 Victims' Rights Act 2002

17AB Purpose of victim impact statements

The purpose of a victim impact statement is to—

- (a) enable the victim to provide information to the court about the effects of the offending; and
- (b) assist the court in understanding the victim's views about the offending; and
- (c) inform the offender about the impact of the offending from the victim's perspective.

ความสูญหาย หรือความเสียหายใด ๆ ทางด้านทรัพย์สิน ซึ่งเหยื่ออาชญากรรมได้รับจากจำเลย หรือ โดยการกระทำ หรือจากความผิดที่เกิดขึ้น รวมทั้ง ความเสียหายอื่น ๆ ซึ่งเป็นผลจากอาชญากรรมที่เกิดขึ้น¹² ทั้งนี้ มาตรา 30 กำหนดให้ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ หรือคดีที่ทำให้เหยื่ออาชญากรรมได้รับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตาย กำหนดให้ศาลรับฟังความคิดเห็นของเหยื่ออาชญากรรมในขั้นตอนการประกันตัวจำเลยอีกด้วย¹³

ประเทศสกอตแลนด์ การนำคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมมาใช้ในประเทศสกอตแลนด์นี้เป็นการทำตามวัตถุประสงค์ของฝ่ายบริหารที่ต้องการให้เหยื่ออาชญากรรมเข้ามามีบทบาทในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามากขึ้น โดยได้มีการบัญญัติไว้ในมาตรา 14¹⁴ ของ The Criminal Justice (Scotland) Act 2003 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2003 ซึ่งในขณะนั้นได้กำหนดให้ใช้เฉพาะเขตอำนาจศาลบางแห่งเท่านั้น ทั้งนี้ ฝ่ายบริหารได้มีข้อผูกพันว่า ก่อนที่จะบัญญัติให้สิทธิการทำคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมมีผลใช้บังคับทั่วประเทศนั้นจะต้องทำการทดลองแผนการนี้ก่อนเป็นเวลาสองปี¹⁵ หลังจากนั้น ประเทศสกอตแลนด์ ได้มีบัญญัติสิทธิในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมโดยมีผลใช้ในปีค.ศ.2009 ซึ่งอนุญาตให้เหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาที่ร้ายแรง ทำคำแถลงการณ์เป็นหนังสือต่อศาลว่าอาชญากรรมที่เกิดขึ้นนี้ มีผลกระทบต่อเหยื่ออาชญากรรมอย่างไร ซึ่งคำแถลงการณ์นี้จะถูกส่งต่อศาลเมื่อจำเลยยอมรับสารภาพว่ากระทำผิดจริง หรือศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าจำเลยมีความผิด แต่ทั้งนี้จะต้องยื่นก่อนศาลมีคำตัดสินลงโทษ ซึ่งเนื้อหาของคำแถลงการณ์นี้ไม่ควรกล่าวบรรยายเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หรือผลกระทบที่มีต่อบุคคลอื่นนอกจากเหยื่ออาชญากรรมเอง และโทษที่เหยื่ออาชญากรรมเห็นว่าเหมาะสม¹⁶ และได้มีการแก้ไขล่าสุดโดยพระราชบัญญัติ Victims and Witnesses (Scotland) Act 2014 ในสกอตแลนด์เรียกคำแถลงการณ์นี้ว่า คำแถลงการณ์ของเหยื่ออาชญากรรม (Victim Statement)

¹² Fiona O'Connell, "Victim Impact Statements " [Online] Accessed: 23 September 2013 Available from: <http://www.niassembly.gov.uk/globalassets/documents/raise/publications/2012/justice/2212.pdf>

¹³ A DEPARTMENT OF JUSTICE and CONSULTATION, "Provision of Victim Impact Statements and Victim Impact Reports," [Online] Accessed: 20 March 2014. Available from: [http://apps.bps.org.uk/_publicationfiles/consultation-responses/Victim%20Impact%20Statements%20&%20Reports%20\(NI\)%20-%20cons%20paper.pdf](http://apps.bps.org.uk/_publicationfiles/consultation-responses/Victim%20Impact%20Statements%20&%20Reports%20(NI)%20-%20cons%20paper.pdf)

¹⁵ Leverick F., C. J. a. D. P., An Evaluation of the Pilot Victim Statement Schemes in Scotland.

¹⁶ O'Connell, F., "Victim Impact Statements "

ในปัจจุบัน บางประเทศทวีปเอเชียก็ได้มีการกำหนดให้เหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบจากอาชญากรรมนี้ เช่น ใต้หวัน ได้มีการกำหนดพระราชบัญญัติคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรม Crime Victims Protection Act (The CVPA) ในปี ค.ศ. 1998 และต่อมาได้มีการแก้ไขในปี ค.ศ.2011 อย่างไรก็ตาม ในช่วงแรกนั้นวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้คือการจ่ายค่าชดเชยแก่เหยื่ออาชญากรรม มากกว่าเป็นการบัญญัติถึงสิทธิของเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งในขณะนั้นสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมยังคงเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดสิทธิในการแสดงความคิดเห็นของเหยื่ออาชญากรรมไว้ในมาตรา 271¹⁷ อย่างไรก็ตาม สิทธิข้างต้นเหล่านี้ยังคงไม่เหมาะสมต่อเหยื่ออาชญากรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สิทธิที่จะกล่าวความคิดของตนต่อศาลนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมในประเทศสหรัฐอเมริกาแล้ว จะเห็นได้ว่าการที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมไว้เป็นวิธีที่ศาลจะได้ให้ความสำคัญกับเหยื่ออาชญากรรม การที่ใต้หวันได้กำหนดโดยใช้ถ้อยคำว่า สิ่งที่ยื่ออาชญากรรมเสนอต่อศาลนี้ เป็นเพียงความคิดเห็นเท่านั้น ทำให้ไม่มีผลบังคับทางกฎหมายดังเช่นการกำหนดเป็นสิทธิในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม¹⁸

ประเทศมาเลเซียมีการกำหนดสิทธิในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม ซึ่งได้รับการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อประโยชน์ของเหยื่ออาชญากรรม Hussuin ได้วิเคราะห์ถึงบทบัญญัติเพิ่มเติมดังกล่าว และเห็นว่าทำให้เหยื่ออาชญากรรมมีการแสดงออกมากขึ้นในประเทศมาเลเซีย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เหยื่ออาชญากรรมมีโอกาสในการกล่าวต่อศาล และเป็นครั้งแรกที่ได้มีการบัญญัติให้เหยื่ออาชญากรรมสิทธิในการยื่น

¹⁷ The Code of Criminal Procedure
Article 271

The court shall summon the accused or his agent and notify the public prosecutor, defense attorney, or assistant of the date of trial. The court shall summon the victim or his family member and provide them with opportunities to state their opinions, unless these persons failed to be present after being legally summoned, without good reason, or has expressed their unwillingness to be present, or that the court considers it is not necessary or not appropriate to summon them.

¹⁸ Bill Heberton Jianhong Liu, Susyan Jou, *Handbook of Asian Criminology* (Springer New York, 2555).p.354

คำสั่งการณ้เกี่ยวกับผลกระทบของเหยื่ออาชญากรรม โดยกำหนดไว้ใน The Criminal Procedure Code (Amendment) Act 2010¹⁹ มาตรา 183 A²⁰ กำหนดว่า

(1) ก่อนที่ศาลจะทำการตัดสินโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 183 หากว่ามีคำขอ ศาลจะต้องอนุญาตให้เหยื่ออาชญากรรม หรือสมาชิกในครอบครัวของเหยื่ออาชญากรรมทำ คำแถลงการณ้เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมที่มีต่อเหยื่ออาชญากรรมหรือสมาชิกในครอบครัว ของเหยื่ออาชญากรรมนั้น

(2) ในกรณีที่เหยื่ออาชญากรรมหรือสมาชิกในครอบครัวของเหยื่ออาชญากรรม ไม่สามารถเข้าร่วมในการพิจารณาคดีหลังจากที่ศาลเรียกให้ทำคำแถลงการณ้ตาม (1) ศาลอาจใช้ ดุลยพินิจอนุญาตให้เหยื่ออาชญากรรมหรือสมาชิกในครอบครัวของเหยื่ออาชญากรรมส่ง คำแถลงการณ้เป็นหนังสือได้

ประเทศสิงคโปร์ คำแถลงการณ้เกี่ยวกับผลกระทบของเหยื่ออาชญากรรม ได้ถูกริเริ่มขึ้นในแผนงานที่ 6 ของ The Subordinate Court ในปี ค.ศ. 1997 และนำมาใช้ครั้งแรก ในคดีในเดือนมิถุนายนในปีเดียวกัน²¹ โดยบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (The Criminal Procedure Code) มาตรา 228(2) (b)²² กำหนดว่า ในการตัดสินความผิดของ จำเลย หากว่าพนักงานอัยการเห็นสมควร จะแจ้งต่อศาลถึงข้อมูลต่อไปนี้ คือ คำแถลงการณ้เกี่ยวกับ ผลกระทบของอาชญากรรม

ในส่วนของกลุ่มการปฏิบัติงานของพนักงานอัยการก็มีการกำหนดหลักเกณฑ์ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อเหยื่ออาชญากรรม ดังนี้

¹⁹ An English translation is available at

http://www.federalgazette.agc.gov.my/outputaktap/20120209_A1422_BI_JW001763%20Act%20A1422%20-%20BI.pdf

²⁰ Pemberton A. Vanfraechem I., Ndahinda FK., *Justice for Victims: Perspectives on Rights, Transition and Reconciliation*, ed. 1 (London: Routledge, 2008).p.354

²¹ Wing-Cheong Chan, *Support for Victims of Crime in Asia* (New York: Routledge).p.129

²² The Criminal Procedure Code

Address on sentence, mitigation and sentence

228.—(1) On the conviction of the accused, the prosecution may where it thinks fit address the court on sentence.

(2) The address on sentence may include —

(a) the criminal records of the accused;

(b) any victim impact statement; and

(c) any relevant factors which may affect the sentence.

THE CODE OF PRACTICE FOR THE CONDUCT OF CRIMINAL PROCEEDINGS²³

ข้อ 51 ได้กำหนดแนวปฏิบัติการใช้คำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมไว้ ดังนี้²⁴

พนักงานอัยการควรจะต้องให้ศาลเห็นถึงเรื่องราวและความคิดเห็นของเหยื่ออาชญากรรม หากว่าเป็นการเหมาะสมที่จะทำคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม พนักงานอัยการควรจะต้อง

- (1) ระมัดระวังไม่ให้เป็นการทำให้เหยื่ออาชญากรรมตกเป็นเหยื่ออีกครั้งในการจัดทำคำแถลงการณ์นี้
- (2) ต้องได้รับความยินยอมจากเหยื่ออาชญากรรมก่อนที่จะจัดทำคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม
- (3) ไม่ร้องขอให้เหยื่ออาชญากรรมทำคำแถลงการณ์ใดๆ ที่จะทำให้ต้องรับโทษทางอาญา
- (4) จัดให้เหยื่ออาชญากรรมได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายตามที่เหยื่ออาชญากรรมร้องขอ

เขตบริหารพิเศษฮ่องกงไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายโดยตรงที่กำหนดเกี่ยวกับสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในการทำคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม แต่องค์กร และ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

²³ THE PROSECUTION AND THE DEFENCE, "The Code of Practice for the Conduct of Criminal Proceedings"
" [Online] Accessed: 26 October 2015. Available from:
<https://www.agc.gov.sg/DATA/0/Docs/NewsFiles/Code%20of%20Practice%20for%20the%20Conduct%20of%20Criminal%20Proceedings%20-%20FINAL.pdf>

²⁴ THE CODE OF PRACTICE FOR THE CONDUCT OF CRIMINAL PROCEEDINGS
Section 7 – Use of victim impact statements
51. Prosecutors should bring to the attention of the court the victim's circumstances and views whenever this is appropriate through the use of victim impact statements. In particular, Prosecutors should:

- (a) be sensitive to the need not to re-victimize victims
- (b) obtain the consent of the victim before seeking a victim impact statement from him or her;
- (c) not require the victim to make any statement that might incriminate himself or herself; and
- (d) provide the victim with the opportunity to obtain legal advice if he or she requests.

Serious Crimes Ordinance ได้มีการจัดให้มีการฟ้องคดีโดยให้ข้อมูลศาลเพิ่มเติมต่อศาล เกี่ยวกับความเสียหายที่เกิดขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อมจากบุคคลที่ถูกตัดสินว่ากระทำความผิด²⁵

อย่างไรก็ตาม การนำคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของเหยื่ออาชญากรรมมาใช้ในกลุ่มประเทศในทวีปเอเชียที่กล่าวมานี้ เป็นคำแถลงการณ์ที่ทำโดยเหยื่ออาชญากรรมในขั้นตอนการพิจารณาหรือขั้นตอนการตัดสินโทษเท่านั้น ไม่ได้รับอนุญาตให้ทำคำแถลงการณ์ในขั้นตอนการพิจารณาพักการลงโทษ ซึ่งจะแตกต่างจากในประเทศสหรัฐอเมริกา²⁶

จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้เห็นว่า การให้เหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมนี้ มีจุดประสงค์หลักร่วมกันคือความต้องการเพิ่มบทบาทของเหยื่ออาชญากรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาซึ่งสิทธิในการได้รับการรับฟังนี้ ก็คือ สิทธิในการมีส่วนร่วมนั่นเอง²⁷ ซึ่งสิทธิในการได้รับการรับฟังนี้ ได้ก่อให้เกิดประเด็นที่จะต้องพิจารณา ดังนี้²⁸

1. สิทธิดังกล่าวนี้ เป็นสิทธิในการให้ความคิดเห็น หรือสิทธิในการออกคำสั่ง
2. สิทธิในการได้รับการรับฟังนี้ หมายความว่ารวมถึงสิทธิในการเลือกวิธีที่จะกล่าวต่อศาลด้วยหรือไม่ว่าจะกล่าวต่อศาลด้วยวาจา หรือทำเป็นหนังสือ
3. ในการกล่าวต่อศาลนี้จะถูกจำกัดเนื้อหาหรือไม่ ว่าสามารถกล่าวถึงข้อมูลใดได้บ้าง

สิทธิในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมในประเทศส่วนใหญ่ยังอยู่ในขั้นแรกเริ่มเท่านั้น ประเทศต่าง ๆ ที่กล่าวมาเพิ่งมีการบัญญัติรับรองสิทธินี้ โดยในช่วงริเริ่มนี้ในบางประเทศได้มีนำมาทดลองใช้ก่อน โดยกำหนดให้ใช้เฉพาะในเขตอำนาจศาลบางแห่งก่อนที่จะนำมาใช้ทั่วประเทศ จึงเห็นได้ว่าสิทธิในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมนี้ถือว่ายังอยู่ในช่วงที่อยู่ในขั้นการวางรากฐานและจะต้องมีการพัฒนาต่อไปในอนาคต การบัญญัติสิทธิเกี่ยวกับการทำคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมในประเทศ ๆ มีความแตกต่างกันไป ซึ่งในบทนี้ผู้วิจัยจะได้ศึกษากฎหมายของต่างประเทศเพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงรูปแบบที่เหมาะสมกับวิธีพิจารณาคดีอาญาของไทยต่อไป

²⁵ Chan, W.-C., *Support for Victims of Crime in Asia*, p.129

²⁶ Ibid.

²⁷ Charles Doyle, "Crime Victims' Rights Act: A Summary and Legal Analysis of 18 U.S.C. § 3771," [Online] Accessed: 15 January 2016. Available from: <https://www.fas.org/sgp/crs/misc/RS22518.pdf>

²⁸ Charles Doyle, *Crime Victims' Rights Act* (New York Nova Science Publishers 2008).p. 18

3.2 สิทธิในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมตามกฎหมายต่างประเทศ

3.2.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศแรกที่มีการกำหนดบทบาทของเหยื่ออาชญากรรมในการกำหนดโทษโดยการกำหนดให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมต่อศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีเพื่อนำคำแถลงการณ์นี้มาใช้ประกอบการใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาคดีโทษ จึงเห็นควรศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องของประเทศสหรัฐอเมริกา

ก) วิวัฒนาการในการคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมในประเทศสหรัฐอเมริกา

ในช่วงทศวรรษที่ 1970 ได้มีการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายในคดีอาญาซึ่งเป็นการทำให้เหยื่ออาชญากรรมได้กลับมาเป็นส่วนหนึ่งที่ไม่สามารถแยกออกจากกระบวนการยุติธรรมได้ การเคลื่อนไหวนี้ได้กลายมาเป็นรากฐานที่สำคัญในการให้ความสำคัญกับผู้เสียหายในคดีอาญา และความต้องการของผู้เสียหายในคดีอาญาทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับมลรัฐ ส่งผลให้มีความพยายามริเริ่มเสนอกฎหมายจำนวนมากเพื่อทำให้ผู้เสียหายได้รับสิทธิและสามารถเรียกร้องสิ่งที่สูญเสียไปจากอาชญากรรมคืนมา รวมทั้งเข้าถึงการชดเชยความเสียหายจากรัฐ หรือได้รับการชดเชยโดยผู้กระทำผิดต่อความทุกข์ทรมานจากการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมผู้เสียหายในคดีอาญา อีกทั้ง ได้ก่อให้เกิดกระบวนการที่ทำให้ผู้เสียหายในคดีอาญาได้มีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เกิดขึ้นเช่นเดียวกัน

การเคลื่อนไหวของเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาในสหรัฐอเมริกาในช่วงทศวรรษที่ 1970 นั้น ได้บรรลุผลสำเร็จจนทำให้มีการออกกฎหมายและพระราชบัญญัติในมลรัฐ ส่วนใหญ่นั้นจะเกี่ยวกับการชดเชยความเสียหายสำหรับเหยื่ออาชญากรรมที่ร้ายแรง การสร้างการบริการและโครงการช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรมจำนวนมากและการเกิดขึ้นขององค์กรในระดับชาติต่าง ๆ ที่ให้ความสำคัญกับกับเหยื่ออาชญากรรม องค์กรหนึ่งที่มีความสำคัญต่อเหยื่ออาชญากรรมคือ คณะกรรมาธิการของประธานาธิบดีว่าด้วยเหยื่ออาชญากรรม ปี ค.ศ. 1982 ที่ตั้งขึ้นในสมัยของประธานาธิบดี Ronald Reagan เพื่อทำการศึกษาและรวบรวมความเห็นจากผู้มีวิชาชีพเกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรมและมีการรับฟังความเห็นจากเหยื่ออาชญากรรมเองโดยตรง

รายงานคณะกรรมาธิการฯ ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1982 ได้เสนอข้อแนะนำ 68 ข้อแก่สภานิติบัญญัติของสหรัฐและมลรัฐแก่องค์กรในกระบวนการยุติธรรมและผู้ที่มีวิชาชีพเกี่ยวข้องในการบริการแก่เหยื่ออาชญากรรม เช่น เจ้าหน้าที่สาธารณสุข นักกฎหมาย จิตแพทย์ และองค์กร

เอกชนที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ซึ่งข้อเสนอแนะส่วนใหญ่เป็นการส่งเสริมหรือสนับสนุนให้เหยื่ออาชญากรรมเข้าถึงและมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เช่น กำหนดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการแจ้งให้ผู้เสียหายทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับความคืบหน้าของการสืบสวนและการดำเนินคดี รวมทั้ง รับฟังความคิดเห็นจากเหยื่ออาชญากรรมและแจ้งให้ศาลทราบถึงทัศนคติของเหยื่ออาชญากรรมที่มีต่อการให้ประกันตัว การต่อรองข้อกล่าวหา การพิพากษาและการชดเชยค่าเสียหาย เป็นต้น²⁹

นับแต่นั้นมาจนกระทั่งในทศวรรษที่ 1990 ในทุก ๆ มลรัฐได้ตระหนักถึงสิทธิในทางกฎหมายของเหยื่ออาชญากรรมและหลาย ๆ มลรัฐได้มีการให้มีความคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาไว้ในรัฐธรรมนูญของมลรัฐ ในปัจจุบันนี้มีจำนวนกว่า 50 มลรัฐที่มีกฎบัตรว่าด้วยสิทธิของเหยื่อ (Victims' Bill of Rights) และมีจำนวน 29 มลรัฐที่มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ให้มีบทคุ้มครองเหยื่อไว้ในรัฐธรรมนูญของมลรัฐ ส่วนในระดับรัฐบาลกลาง หรือสหพันธรัฐนั้น ได้มีพระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองและสิทธิของเหยื่ออาชญากรรม (Victim's Rights and Protection Act, 1990) และกฎหมายอันดับรองที่เป็นกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมอันเกิดจากการกระทำความผิดกฎหมายของรัฐบาลกลาง³⁰

ภายหลังจากได้มีการประกาศปฏิญญาว่าด้วยสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญา ประเทศต่าง ๆ ได้มีบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมหรือเรียกว่า “กฎบัตรแห่งสิทธิของเหยื่อ” (Victims' Bill of Rights or victims' Charter of Rights) เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีความพยายามที่จะให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะบทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา ฉบับที่ 6 (Sixth Amendment) เพื่อให้มีบทบัญญัติอันเป็นพื้นฐานในการคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมไว้ในรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตามกฎหมายในระดับมลรัฐของสหรัฐอเมริกาเกือบทุกมลรัฐได้มีบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมไว้ในรัฐธรรมนูญของมลรัฐและในกฎหมายระดับพระราชบัญญัติอยู่แล้วสิทธิเหล่านั้น ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับการแจ้งให้ทราบและการมีส่วนร่วมในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี สิทธิที่จะได้รับทรัพย์สินที่ถูกขโมยคืน สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองจากการคุกคามข่มขู่และสิทธิในการได้รับค่าชดเชยจากผู้กระทำผิดหรือการชดเชยเยียวยาจากรัฐ เป็นต้น มลรัฐเหล่านี้ได้แก่ Alabama (โดยบทแก้ไขรัฐธรรมนูญที่ Con. Am.557), Art.1, sec.24), Arizona (Art2, sec.2.1),

²⁹ A Retrospective of the 1982 President's Task Force on Victims of Crime, Melissa Hook and Anne Seymour [online] https://www.ncjrs.gov/ovc_archives/ncvrv/2005/pg4d.html December 2004

³⁰ Jeremy Travis, *The Rights of Crime Victim -Does Legal Protection Make a Difference?* (New York: U.S. Department of Justice 1998).

California (Art.1, sec.81), Kansas (Art.15, sec.15), Maryland (Art.47), Michigan (Art.2, sec.24) Missouri (Art.1, sec.22), Nebraska (Art.1, sec.28), New Jersey (Art.1. para22), New Mexico (Art.2, sec.24), Ohio (Art.1, sec.10a), Rhode Island (Art.23), Texas (Art.1, sec.30), Utah (Art.1, sec.28), Washington (Art.1, sec.35), และ Wisconsin (Art.1, sec.9.m) เป็นต้น

กฎหมายคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมฉบับแรกในระดับสหรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองเหยื่อและพยาน ค.ศ. 1982 (Victim and Witness Protection Act, 1982 (VWPA)) ในเวลาต่อมา รัฐสภาได้แก้ไขและขยายบทบัญญัติของกฎหมายนี้ออกไปอีกในอันดับแรกคือ พระราชบัญญัติว่าด้วยเหยื่ออาชญากรรม ค.ศ. 1984 (Victims of Crime Act, 1984) พระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิของเหยื่อและการชดใช้ ค.ศ. 1990 (Victims Rights and Restitution Act, 1990) พระราชบัญญัติว่าด้วยการควบคุมอาชญากรรมร้ายแรงและการบังคับใช้กฎหมาย ค.ศ. 1994 (Violent Crime Control and Law Enforcement Act, 1994) พระราชบัญญัติต่อต้านลัทธิการก่อการร้ายและการใช้โทษประหารชีวิต ค.ศ. 1996 (Antiterrorism and Effective Death Penalty Act, 1996) และพระราชบัญญัติว่าด้วยความเข้าใจสิทธิของเหยื่อ ค.ศ. 1997 (Victim Rights Clarification Act, 1997) และ The Justice for All Act of 2004 ซึ่งมีส่วนที่บัญญัติถึงเหยื่ออาชญากรรมอยู่ด้วย³¹

ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิเหยื่อและพยาน ค.ศ. 1982 (VWPA) นั้น รัฐสภาลงความเห็นว่าการยุติธรรมควรแก้ไขเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญาและตระหนักว่าหากปราศจากความร่วมมือของเหยื่ออาชญากรรมและพยานแล้ว กระบวนการยุติธรรมก็ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ซึ่งบ่อยครั้งที่บุคคลเหล่านี้มักจะถูกปฏิเสธจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาหรือบ่อยครั้งมักจะถูกใช้เป็นเครื่องมือในการลงโทษผู้กระทำความผิดเท่านั้น นอกจากนี้ ยังพบว่าเหยื่ออาชญากรรมมักได้รับความยุ่งยากในการติดต่อกับระบบงานยุติธรรมทางอาญา ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีการบัญญัติกฎหมายฉบับนี้ขึ้นเพื่อให้การคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมและพยานในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และเพื่อให้แน่ใจว่ารัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกาได้กระทำทุกทางที่สามารถกระทำได้เพื่อที่จะสามารถให้บริการแก่เหยื่ออาชญากรรมและพยานในคดีอาญาโดยไม่เป็นการละเมิดสิทธิตามรัฐธรรมนูญของจำเลย และเพื่อกำหนดรูปแบบสำหรับการบัญญัติกฎหมายสำหรับประเทศและรัฐบาลท้องถิ่น ซึ่งหลังจากมีการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิเหยื่ออาชญากรรมและพยาน ค.ศ. 1982 แล้ว และต่อมามีกฎหมายฉบับอื่น ๆ ในภายหลัง

³¹ Gwladys Gillieron, *Public Prosecutors in the United States and Europe a Comparative Analysis with Special Focus on Switzerland, France, and Germany* (2014).

ซึ่งรัฐสภาได้จัดทำรายการสิทธิของเหยื่อและกำหนดให้กระทรวงยุติธรรมและหน่วยงานอื่นของรัฐบาล เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ต้องตระหนักถึงสิทธิของเหยื่ออาชญากรรม “รายการสิทธิของเหยื่ออาชญากรรม” หรือที่รู้จักกันในนามของกฎบัตรแห่งสิทธิของเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งปรากฏใน ส่วนที่ 42 ของ U.S.C. §10606 และมาตรฐานในการบริการแก่เหยื่อใน §10607³²

1. สิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญา

กฎหมายของสหรัฐอเมริกาได้ให้ความหมายของเหยื่ออาชญากรรมว่า³³ หมายถึง บุคคลที่ได้รับความทุกข์ทรมานโดยตรงทางกายภาพ (Physical) ความรู้สึก (Emotional) หรือความเสียหายในทางการเงิน (Pecuniary Harm) อันเป็นผลมาจากการกระทำผิดกฎหมายอาญาและ

- 1) ในกรณีที่เหยื่อที่เป็นสถาบันให้หมายถึงผู้แทนของสถาบัน และ
- 2) ในกรณีที่เหยื่ออาชญากรรมเป็นผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ผู้ไร้ความสามารถ ผู้ถูกทำให้ทุพพลภาพ หรือถึงแก่ความตาย ให้ถือว่าบุคคลใดบุคคลหนึ่งดังต่อไปนี้ เป็นเหยื่ออาชญากรรมด้วย

(ก) คู่สมรส

(ข) ผู้พิทักษ์

³² สุภัทรา สุขปาดิ, "การเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติที่ได้รับผลกระทบตามอนุสัญญา สหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ.2000 : ศึกษากรณีการพัฒนากฎหมายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติของประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะนิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555), หน้า.120

³³ U.S. Code § 10607

(e) Definitions For the purposes of this section—

(2) the term “victim” means a person that has suffered direct physical, emotional, or pecuniary harm as a result of the commission of a crime, including—

(A) in the case of a victim that is an institutional entity, an authorized representative of the entity; and

(B) in the case of a victim who is under 18 years of age, incompetent, incapacitated, or deceased, one of the following (in order of preference):

- (i) a spouse;
- (ii) a legal guardian;
- (iii) a parent;
- (iv) a child;
- (v) a sibling;
- (vi) another family member; or
- (vii) another person designated by the court.

- (ค) ผู้ปกครอง
- (ง) บุตร
- (จ) พี่น้องสายเลือดเดียวกัน เช่น พี่ชายหรือน้องชายหรือพี่สาวหรือน้องสาว เป็นต้น
- (ฉ) สมาชิกในครอบครัว
- (ช) บุคคลอื่นที่ถูกกำหนดโดยศาล

ในข้อกำหนดของ 42 U.S.C. § 10606 (a)³⁴ ซึ่งบัญญัติให้เจ้าพนักงานและบุคลากรในกระทรวงยุติธรรมและกระทรวงอื่น และองค์การของประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งมีหน้าที่ในการสืบเสาะค้นหา สืบสวนสอบสวน หรือดำเนินคดีอาญาจะต้องพยายามอย่างดีที่สุดในการรับรู้ถึงสิทธิของเหยื่ออาชญากรรม

ซึ่งสอดคล้องกับสิทธิของเหยื่ออาชญากรรม ดังรายการตามข้อกำหนดของข้อ 42 U.S.C . § 10606 (b)³⁵ ดังต่อไปนี้

³⁴US Code

Title 42 - THE PUBLIC HEALTH AND WELFARE
CHAPTER 112 - VICTIM COMPENSATION AND ASSISTANCE
Sec. 10606 - Victims' rights
(a) Best efforts to accord rights

Officers and employees of the Department of Justice and other departments and agencies of the United States engaged in the detection, investigation, or prosecution of crime shall make their best efforts to see that victims of crime are accorded the rights described in subsection (b) of this section.

³⁵ US Code

Title 42 - THE PUBLIC HEALTH AND WELFARE
CHAPTER 112 - VICTIM COMPENSATION AND ASSISTANCE
Sec. 10606 - Victims' rights
(b) Rights of crime victims

A crime victim has the following rights:

- (1) The right to be treated with fairness and with respect for the victim's dignity and privacy.
- (2) The right to be reasonably protected from the accused offender.
- (3) The right to be notified of court proceedings.
- (4) The right to be present at all public court proceedings related to the offense, unless the court determines that testimony by the victim would be materially affected if the victim heard other testimony at trial.
- (5) The right to confer with 1 attorney for the Government in the case.
- (6) The right to restitution.
- (7) The right to information about the conviction, sentencing, imprisonment, and release of the offender.

(ก) สิทธิในการที่จะได้รับการบำบัดฟื้นฟูด้วยความเป็นธรรม และการเอาใจใส่ต่อสิทธิส่วนตัวและศักดิ์ศรีของเหยื่อ

(ข) สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองจากภัยที่มาจากผู้ต้องหาหรือจำเลย

(ค) สิทธิที่จะได้รับการแจ้งถึงกระบวนการดำเนินคดีในศาล

(ง) สิทธิที่จะเข้าร่วมในทุกกระบวนการดำเนินคดี(ของรัฐ) ในชั้นศาลอันเกี่ยวข้องกับผู้กระทำผิด ถ้าพิจารณาว่าการให้การของเหยื่อจะไม่มีผลกระทบต่อที่สำคัญ ถ้าหากว่าเหยื่ออาชญากรรมได้ทราบถึงคำให้การอื่นในการพิจารณาคดี

(จ) สิทธิในการปรึกษาร่วมกับพนักงานอัยการในกรณีคดีอาญาแผ่นดิน

(ฉ) สิทธิในการที่จะได้รับค่าชดเชยความเสียหาย

(ช) สิทธิที่จะได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการลงโทษ การตัดสินคดี การไม่จำคุก และการปลดปล่อยผู้กระทำผิด

สิทธิของเหยื่ออาชญากรรมนี้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากอีกครั้งหนึ่งในสมัยของประธานาธิบดี George W. Bush ซึ่งได้บังคับใช้พระราชบัญญัติสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมฉบับใหม่ที่มีผลบังคับใช้ในวันที่ 30 ตุลาคม ค.ศ.2004 แม้ว่าในมาตรา 18 U.S.C. § 3771 (2004)³⁶ จะบัญญัติรับรองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในระดับรัฐบาลส่วนกลาง และ

³⁶ 18 U.S.C. § 3771. Crime victims' rights

(a) RIGHTS OF CRIME VICTIMS.--A crime victim has the following rights:

(1) The right to be reasonably protected from the accused.

(2) The right to reasonable, accurate, and timely notice of any public court proceeding, or any parole proceeding, involving the crime or of any release or escape of the accused.

(3) The right not to be excluded from any such public court proceeding, unless the court, after receiving clear and convincing evidence, determines that testimony by the victim would be materially altered if the victim heard other testimony at that proceeding.

(4) The right to be reasonably heard at any public proceeding in the district court involving release, plea, sentencing, or any parole proceeding.

(5) The reasonable right to confer with the attorney for the Government in the case.

(6) The right to full and timely restitution as provided in law.

(7) The right to proceedings free from unreasonable delay.

(8) The right to be treated with fairness and with respect for the victim's dignity and privacy.

(9) The right to be informed in a timely manner of any plea bargain or deferred prosecution agreement.

(10) The right to be informed of the rights under this section and the services described in section 503(c) of the Victims' Rights and Restitution Act of 1990 (42 U.S.C. 10607(c)) and provided contact information for the Office of the Victims' Rights Ombudsman of the Department of Justice.

จัดให้เหยื่ออาชญากรรมสามารถใช้สิทธิดังกล่าวได้ เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติฉบับก่อน คือ มาตรา 42 U.S.C. § 10606 แต่พระราชบัญญัติฉบับใหม่นี้ ได้เพิ่มบทบาทของเหยื่ออาชญากรรมในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามากขึ้น

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติฉบับนี้ยังได้กำหนดสิทธิอีกประการหนึ่งเพิ่มเติมใน มาตรา 18 U.S.C. § 3771 Crime victims' rights (d)(2),(3)³⁷ คือการบัญญัติให้เหยื่ออาชญากรรม หรือรัฐบาลสามารถอ้างสิทธิที่เหยื่ออาชญากรรมได้รับการรับรองต่อศาล ในกรณีที่ปรากฏว่า ศาลปฏิเสธสิทธิของเหยื่ออาชญากรรม โดยได้กำหนดว่าเหยื่ออาชญากรรม หรือรัฐบาลสามารถร้องขอให้ศาลอุทธรณ์ทบทวนคำสั่งดังกล่าว และกำหนดให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาคำร้องดังกล่าวภายใน 72 ชั่วโมงหลังจากได้รับคำร้อง นอกจากนี้ ในการพิจารณาคดีที่มีการอุทธรณ์ รัฐบาลสามารถที่จะร้องขอให้ศาลอุทธรณ์ทบทวนคำพิพากษาของผู้พิพากษาที่ปฏิเสธสิทธิของเหยื่ออาชญากรรม นับแต่มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ทำให้มีผลอย่างมากทั้งต่อกระทรวงยุติธรรมและ ต่อตัวเหยื่ออาชญากรรม สำนักงานอัยการได้มีการพัฒนาและได้ตระหนักถึงสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมมากขึ้น รวมทั้ง จัดหาทางที่มีประสิทธิภาพเพื่อที่จะให้เหยื่ออาชญากรรมสามารถใช้สิทธิที่บัญญัติไว้ หลังจากมีการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้มาแล้วเป็นเวลา 7 ปี พบว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ดังจะเห็นได้จากมีการเข้ามามีส่วนร่วมของเหยื่ออาชญากรรมเพิ่มขึ้น

³⁷18 U.S.C. § 3771

(d) ENFORCEMENT AND LIMITATIONS.—

(2) MULTIPLE CRIME VICTIMS.—

In a case where the court finds that the number of crime victims makes it impracticable to accord all of the crime victims the rights described in subsection (a), the court shall fashion a reasonable procedure to give effect to this chapter that does not unduly complicate or prolong the proceedings.

(3) MOTION FOR RELIEF AND WRIT OF MANDAMUS.—

The rights described in subsection (a) shall be asserted in the district court in which a defendant is being prosecuted for the crime or, if no prosecution is underway, in the district court in the district in which the crime occurred. The district court shall take up and decide any motion asserting a victim's right forthwith. If the district court denies the relief sought, the movant may petition the court of appeals for a writ of mandamus. The court of appeals may issue the writ on the order of a single judge pursuant to circuit rule or the Federal Rules of Appellate Procedure. The court of appeals shall take up and decide such application forthwith within 72 hours after the petition has been filed, unless the litigants, with the approval of the court, have stipulated to a different time period for consideration. In deciding such application, the court of appeals shall apply ordinary standards of appellate review. In no event shall proceedings be stayed or subject to a continuance of more than five days for purposes of enforcing this chapter. If the court of appeals denies the relief sought, the reasons for the denial shall be clearly stated on the record in a written opinion.

เป็นสามเท่า คือ จาก 554,654 คน ในปี 2004 เป็นจำนวน 2.2 ล้านคน ในปี 2010 ซึ่งเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 298³⁸

ในระดับรัฐบาลกลาง subsection (a)(4) of The Crime Victims' Rights Act (the CVRA) กำหนดให้เหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิได้รับการรับฟังอย่างมีเหตุผลในขั้นตอนต่าง ๆ ในการพิจารณาคดีโดยเปิดเผยสาธารณะในศาลชั้นต้นเกี่ยวกับการปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย การต่อรองคำรับสารภาพ การตัดสินโทษ หรือขั้นตอนการพักการลงโทษ ในระหว่างการตราพระราชบัญญัตินี้ ท่านสมาชิกวุฒิสภา Kyl กล่าวว่า บทบัญญัตินี้มีจุดมุ่งหมายเพื่ออนุญาตให้เหยื่ออาชญากรรมสามารถกล่าวต่อศาลได้โดยตรงด้วยตัวเอง โดยไม่จำเป็นต้องที่ได้รับการอนุญาตจากฝ่ายใดเพื่อที่จะทำเช่นนั้น สิทธิดังกล่าวเป็นสิทธิซึ่งไม่เกี่ยวข้องจากรัฐหรือจากฝ่ายจำเลย ซึ่งจะอนุญาตให้เหยื่ออาชญากรรมกล่าวต่อศาล เหยื่ออาชญากรรมมีฐานะเป็นการเข้าร่วมอย่างอิสระในกระบวนการพิจารณา ทั้งนี้ มีข้อควรระวังว่าแม้ว่าสิทธิที่จะได้รับการรับฟังในขั้นตอนการต่อรองคำรับสารภาพและขั้นตอนการตัดสินโทษมักจะได้รับการเขียนแยกต่างหากจากกันในบทบัญญัติที่กำหนดไว้ในกฎหมาย แต่สิทธิที่จะได้รับการรับฟังนี้มีความหมายโดยนัยถึงสิทธิที่จะได้รับการรับฟังในการต่อรองคำรับสารภาพด้วย เนื่องจากสิทธิในการได้รับการรับฟังในขั้นตอนการตัดสินลงโทษ อาจจะมีความสำคัญหากสามารถใช้สิทธิก่อนที่จะมีการต่อรองคำรับสารภาพ กล่าวคือหากมีการต่อรองคำรับสารภาพแล้ว แม้ว่าเหยื่ออาชญากรรมจะใช้สิทธิในการทำคำแถลงการณ์ในการกำหนดโทษแล้วก็อาจจะไม่มีผลเนื่องจากศาลไม่อาจลงโทษจำเลยให้แตกต่างไปจากการต่อรองการรับสารภาพได้ จึงถือว่าสิทธิที่จะได้รับการรับฟังในขั้นตอนการต่อรองคำรับสารภาพก็มีความสำคัญเช่นเดียวกับการรับฟังในขั้นตอนการกำหนดโทษ³⁹

ข) สิทธิในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมของเหยื่ออาชญากรรมในประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาจัดเป็นประเทศเริ่มแรกที่ได้กำหนดบทบาทของเหยื่ออาชญากรรมให้เข้ามามีบทบาทในขั้นตอนการกำหนดโทษ ประเทศสหรัฐอเมริกาการให้เหยื่ออาชญากรรมเข้ามามีส่วนร่วมในการขั้นตอนการตัดสินโทษนั้นมี 2 รูปแบบ คือในรูปแบบ

³⁸Office of the United States Attorneys, "Victims' Rights Crime Victims' Rights Act," [Online] Accessed: 21 July 2016. Updated: 21 July 2016. Available from: <https://www.justice.gov/usao/priority-areas/victims-rights-services/victims-rights>

³⁹ National Crime Victim Law Institute, "Fundamentals of Victims' Rights : A Summary of 12 Common Victims' Rights," [Online] Accessed: 2013, May 15. Available from: <https://law.lclark.edu/live/files/11823-fundamentals-of-victims-rights-a-summary-of-12>

แรกจะเป็นการอนุญาตให้เหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิทำคำแถลงการณ์เป็นหนังสือซึ่งจะนำมาใช้ในการพิจารณาตัดสินโทษ โดยอาจจะถือเป็นส่วนหนึ่งของเอกสารรายงานก่อนการพิพากษา (the pre-sentence report) ในอีกรูปแบบหนึ่งคือมีการขยายสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมจากรูปแบบแรกเพิ่มเติมโดยการอนุญาตให้เหยื่ออาชญากรรมสามารถอ่านคำแถลงการณ์ดังกล่าวในขั้นตอนการพิพากษาคดีได้ด้วย และสำหรับหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดเตรียมคำแถลงการณ์นี้ก็มีความแตกต่างกันในแต่ละมลรัฐ ในบางมลรัฐเป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานคุมประพฤติ พนักงานอัยการ หรืออาจจะเป็นอย่างอื่นที่มีหน้าที่ช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมอื่น ๆ⁴⁰ คำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบจากอาชญากรรมของเหยื่ออาชญากรรมถือเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพมากที่จะนำมาใช้ในการแสดงความคิดเห็นของเหยื่ออาชญากรรมในกระบวนการพิจารณาคดีอาญา การใช้คำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมเริ่มใช้ครั้งแรกในปีค.ศ.1976 ในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย เนื่องจากเห็นว่าเหยื่ออาชญากรรมมีข้อมูลมีประโยชน์ซึ่งพวกเขาควรจะได้แจ้งต่อศาลก่อนที่จะมีการพิจารณาตัดสินโทษ

การกำหนดให้เหยื่ออาชญากรรมมีบทบาทในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกานี้มีที่มาจากสิทธิประการหนึ่งที่สำคัญของเหยื่ออาชญากรรมคือสิทธิในการได้รับการรับฟัง (The right to be reasonably heard) ตาม 18 U.S.C. 3771 (a) (4).[89]⁴¹ สิทธิที่ได้ได้รับการรับฟังอย่างมีเหตุผลในกระบวนการพิจารณาโดยเปิดเผยในศาล เกี่ยวกับการปล่อยตัว การต่อรองการรับสารภาพ การตัดสินโทษ และการพักการลงโทษ ซึ่งสิทธิในการได้รับการรับฟังนี้ คือ สิทธิในการมีส่วนร่วม⁴²

ในระดับรัฐบาลกลาง subsection (a)(4) of The Crime Victims' Rights Act (the CVRA) กำหนดให้เหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิได้รับการรับฟังอย่างมีเหตุผลในขั้นตอนต่าง ๆ ในการพิจารณาคดีโดยเปิดเผยสาธารณะในศาลชั้นต้นเกี่ยวกับการปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย การต่อรองคำรับสารภาพ การตัดสินโทษ หรือขั้นตอนการพักการลงโทษ ในระหว่างการตราพระราชบัญญัตินี้ ท่านสมาชิกวุฒิสภา Kyl กล่าวว่า บทบัญญัตินี้มีจุดมุ่งหมายเพื่ออนุญาตให้เหยื่ออาชญากรรมสามารถกล่าวต่อศาลได้โดยตรงด้วยตัวเอง โดยไม่จำเป็นต้องที่ได้รับการอนุญาตจากฝ่ายใดเพื่อที่จะทำเช่นนั้น สิทธิดังกล่าวเป็นสิทธิซึ่งไม่เกี่ยวข้องจากรัฐหรือจากฝ่ายจำเลยซึ่งจะอนุญาต

⁴⁰ Edna. Erez, "Victim Impact Statements in South Australia : An Evaluation," [Online] Accessed: 20 July 2014. Available from: <http://crg.aic.gov.au/reports/20-91.pdf>

⁴¹ 18 U.S.C. 3771 (a)

(4) The right to be reasonably heard at any public proceeding in the district court involving release, plea, sentencing, or any parole proceeding.

⁴² Doyle, C., *Crime Victims' Rights Act*, p.18

ให้เหยื่ออาชญากรรมกล่าวต่อศาล เหยื่ออาชญากรรมมีฐานะเป็นการเข้าร่วมอย่างอิสระ ในกระบวนการพิจารณา ทั้งนี้ มีข้อควรระวังว่าแม้ว่าสิทธิที่จะได้รับการรับฟังในขั้นตอนการต่อรอง คำรับสารภาพและขั้นตอนการตัดสินโทษมักจะได้รับการเขียนแยกต่างหากจากกันในบทบัญญัติที่กำหนดไว้ในกฎหมาย แต่สิทธิที่จะได้รับการรับฟังนี้มีความหมายโดยนัยถึงสิทธิที่จะได้รับการรับฟัง ในการต่อรองคำรับสารภาพด้วย เนื่องจากสิทธิในการได้รับการรับฟังในขั้นตอนการตัดสินโทษ อาจจะมีผลสำคัญหากสามารถใช้สิทธิก่อนที่จะมีการต่อรองคำรับสารภาพ กล่าวคือหากมีการต่อรองคำรับสารภาพแล้ว แม้ว่าเหยื่ออาชญากรรมจะใช้สิทธิในการทำคำแถลงการณ์ ในการกำหนดโทษแล้วก็อาจจะไม่มีผลเนื่องจากศาลไม่อาจลงโทษจำเลยให้แตกต่างไปจากการต่อรอง คำรับสารภาพได้ จึงถือว่าสิทธิที่จะได้รับการรับฟังในขั้นตอนการต่อรองคำรับสารภาพ ก็มีความสำคัญเช่นเดียวกับการรับฟังในขั้นตอนการกำหนดโทษ⁴³

ในการให้สิทธิเหยื่ออาชญากรรมในการกำหนดโทษนี้ ได้มีคำกล่าวของ ท่าน ผู้พิพากษา Reggie Wilson ซึ่งเป็นหนึ่งในสมาชิกของคณะทำงานของเหยื่ออาชญากรรม (The President's Task Force on Crime Victims) ต่อจำเลยในคดีหนึ่งในระหว่างการตัดสินโทษว่า “ท่านรู้สึกว่ามันเป็นการไม่ถูกต้องในการที่จะตัดสินโทษจำเลยผู้ถูกตัดสินว่ากระทำความผิดต่อบุคคล หนึ่งโดยที่ไม่ได้รับฟังและพิจารณาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากอาชญากรรมต่อชีวิตของเหยื่ออาชญากรรม นั้นเสียก่อน”

สิทธิในการได้รับการรับฟัง (Right to be reasonably heard) ⁴⁴ สิทธิที่จะได้รับการรับฟังนี้จะเป็นการอ้างถึงสิทธิในการที่จะจัดทำคำแถลงการณ์ด้วยวาจาหรือทำคำแถลงการณ์ เป็นลายลักษณ์อักษร กฎหมายที่กำหนดสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในการจัดทำคำแถลงการณ์ เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมส่วนใหญ่จะกำหนดในรูปแบบของการได้รับอำนาจให้ทำได้ ซึ่งทำให้ผู้พิพากษาไม่มีอำนาจในการใช้ดุลยพินิจว่าจะอนุญาตให้เหยื่ออาชญากรรมทำคำแถลงการณ์ ได้หรือไม่ เนื่องจากเป็นสิทธิที่กฎหมายให้สิทธิเหยื่ออาชญากรรมอย่างชัดเจน ในภาพรวมแล้ว ในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีบางมลรัฐที่มีกฎหมายกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าเหยื่ออาชญากรรมจะ ใช้สิทธินี้อย่างไร เว้นเสียแต่ว่าจะมีกฎหมายกำหนดอย่างชัดเจนเกี่ยวกับวิธีใช้สิทธิ เหยื่ออาชญากรรม สามารถอาจจะเลือกวิธีการที่เหยื่ออาชญากรรมต้องการที่จะได้รับการรับฟังในการตัดสินโทษ และ มีบางมลรัฐที่มีการจัดระบบเกี่ยวกับวิธีในการเลือกใช้สิทธินี้ของเหยื่ออาชญากรรม ในบางมลรัฐ เหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิที่จะได้รับการรับฟังในขั้นตอนการปล่อยตัว การต่อรองคำรับสารภาพ และขั้นตอนการพักการลงโทษ เมื่อดูในรายละเอียดเฉพาะในขั้นตอนที่มีความสำคัญ เช่น ขั้นตอน

⁴³ Institute, N. C. V. L., "Fundamentals of Victims' Rights : A Summary of 12 Common Victims' Rights."

⁴⁴ ibid

การต่อรองคำรับสารภาพและขั้นตอนการตัดสินโทษ พบว่ามีอย่างน้อย 12 รัฐที่มีการกำหนดสิทธิที่จะได้รับการรับฟังโดยศาลก่อนที่จะมีการยอมรับข้อเสนอดี ๆ ก็ตามในการต่อรองคำรับสารภาพ และมีจำนวน 33 มลรัฐที่จัดให้มีการรับฟังโดยพนักงานอัยการก่อนที่จะมีการเสนอข้อตกลงการต่อรองคำรับสารภาพต่อศาล และมีหลายมลรัฐที่จัดให้เหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิที่จะได้รับการรับฟังโดยทั้งพนักงานอัยการและศาลก่อนที่จะมีการรับข้อตกลงในการต่อรองคำรับสารภาพ และมีจำนวนอย่างน้อย 39 มลรัฐที่มีการกำหนดไว้ในให้เหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิที่จะได้รับการรับฟังในขั้นตอนการลงโทษไว้ในกฎหมาย กฎหมายเหล่านี้โดยทั่วไปจัดให้เหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิได้รับการรับฟังในการตัดสินโทษ กล่าวคือ การให้เหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิจัดทำคำแถลงการณ์เสนอต่อศาลที่พิจารณาตัดสินโทษ และมี 4 มลรัฐที่จัดให้เหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิที่จะทำคำแถลงการณ์ด้วยวาจาขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของศาลหรือทำคำแถลงการณ์เป็นหนังสือซึ่งศาลที่พิจารณาตัดสินโทษจะต้องพิจารณาก่อนที่จะตัดสินลงโทษแก่จำเลยได้⁴⁵

ประเทศสหรัฐอเมริกา มีการรับรองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมไว้หลายมลรัฐ ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมในมลรัฐต่าง ๆ ของประเทศสหรัฐอเมริกา

มลรัฐ	บทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม
แอละบามา	Ala. Code §15-23-74 –
อะแลสกา	Alaska Stat. § 12.55.023.
แอริโซนา	Ariz. Rev. Stat. § 13-4434 Ariz. Rev. Stat. § 13-4426
อาร์คันซอ	Ark. Code Ann. § 16-90-1112
แคลิฟอร์เนีย	Cal. Penal Code § 1191.1
โคโลราโด	Colo. Rev. Stat. § 24-4-1-302.5
คอนเนตทิคัต	Conn. Gen. Stat. § 54-91c

⁴⁵Fundamentals Of Victims' Rights: A Summary of 12 Common Victims' Rights, Victim Law bulletin, November 2011 [online]. Available from: <https://law.lclark.edu/live/files/11823-fundamentals-of-victims-rights-a-summary-of-12> [2013, November 15]

มลรัฐ	บทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิของเหยื่ออาชญากรรม ในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม
เดลาแวร์	Del. Rules of Ct 32
ฟลอริดา	Fla Stat § 960.0021
จอร์เจีย	Ga. Code Ann. § 17-10-1.2
ฮาวาย	Haw. Rev. Stat. § 706-669 Haw. Rev. Stat. § 706-604
ไอดาโฮ	Idaho Code Ann. §19-5306(e)
อิลลินอยส์	725 Ill. Comp. Stat. 120/6
อินเดียนา	Ind. Code Ann. § 35-35-3-5
ไอโอวา	Iowa Code § 915.21.1
แคนซัส	Art 15 of § 15 of Kansas's Constitution
เคนทักกี	Ky. Rev. Stat. Ann. § 421.520
หลุยเซียนา	La. Rev. Stat. Ann. § 46:1844
เมน	Me. Rev. Stat. Ann. tit. 17-A, § 1174
แมริแลนด์	Md. Code Ann., Crim. Proc. §11-1002
แมสซาชูเซตส์	Mass. Gen. Laws ch. 279
มิชิแกน	Mich. Comp. Laws § 780.764
มินเนโซตา	Minn. Stat. § 611A.038
มิสซิสซิปปี	Miss. Code Ann. § 99-19-157
มิสซูรี	Mo. Rev. Stat. § 557.041.2
มอนทานา	Mont. Code Ann. § 46-18-115
เนแบรสกา	Neb. Rev. Stat. § 81-1848
เนวาดา	Nev. Rev. Stat. § 176.015
นิวแฮมป์เชียร์	N.H. Rev. Stat. Ann. § 21-M:8-k
นิวเจอร์ซีย์	N.J. Stat. Ann. § 52:4B-36
นิวเม็กซิโก	N.M. Stat. Ann. § 31-26-4
นิวยอร์ก	N.Y. C.P.L.R. § 380.50
นอร์ทแคโรไลนา	N. C. Gen. Stat. § 15-A-825

มลรัฐ	บทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิของเหยื่ออาชญากรรม ในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม
นอร์ทดาโคตา	N.D. Cent. Code. § 12.1-34-02(14)
โอไฮโอ	Ohio Revised Statute. § 2930.13
โอคลาโฮมา	Okla. Stat. tit. 22, § 984.1
ออริกอน	Oregon Revised Statute § 163.150
เพนซิลเวเนีย	18 PA. Cons. Stat. Ann. § 11.201
โรดไอแลนด์	2013 Rhode Island General Laws § 12-28-4
เซาท์แคโรไลนา	South Carolina Code of Laws . § 16-3-1550
เซาท์ดาโคตา	South Dakota Codified Laws § 23A-28C-1
เทนเนสซี	Tenn. Code Ann. § 40-38-103
เทกซัส	Tex. Code Crim. Proc. Ann. art 42.03
ยูทาห์	Utah Code Ann. § 77-38-4(7)
เวอร์มอนต์	VT. Stat. Ann. tit. 13, § 5321
เวอร์จิเนีย	Va. Code Ann. § 19.2-11.01
วอชิงตัน	Washington Revised Statute § 7.69.030
เวสต์เวอร์จิเนีย	West Virginia Code § 61-11A-2(b)
วิสคอนซิน	Wisconsin Statute § 950.04(iv)(m)
ไวโอมิง	Wyoming Statute § 7-21-103

ในส่วนนี้จะยกตัวอย่างถึงสิทธิในการเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินโทษ
ในบางมลรัฐ ดังนี้

1 มลรัฐมินเนโซต้า

มลรัฐมินเนโซต้าได้กำหนดสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในการยื่น
คำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมไว้ในกฎหมายของมลรัฐ; Chapter 611A – Crime
Victims: Rights, Programs, Agencies ดังนี้

นิยามของเหยื่ออาชญากรรม⁴⁶

มลรัฐมิเนโซต้าได้กำหนดนิยามของเหยื่ออาชญากรรมไว้ในมาตรา 611A.01⁴⁷ ซึ่งให้นิยามว่า เหยื่ออาชญากรรมหมายถึงบุคคลธรรมดาซึ่งได้รับความสูญเสียหรือได้รับความเสียหายในอาชญากรรม รวมทั้ง บุคคลที่กระทำการโดยสุจริตเพื่อป้องกันอาชญากรรม และเพื่อประโยชน์ของมาตรา 611A.04 และ 611A.045 ให้ความหมายรวมถึง

(1) บริษัทซึ่งได้รับความสูญเสียหรือได้รับความเสียหายซึ่งเป็นผลมาจากอาชญากรรม

(2) หน่วยงานของรัฐบาลซึ่งประสบความสูญเสียหรือความเสียหายซึ่งเป็นผลมาจากอาชญากรรมและ

(3) สถาบันอื่น ๆ ที่จะได้รับการชดเชยทดแทนภายใต้มาตรา 609.10 และถ้าหากว่าเหยื่ออาชญากรรมเป็นบุคคลธรรมดาและถึงแก่ความตาย เหยื่ออาชญากรรมจะหมายถึงคู่สมรสของผู้ตายหรือญาติสนิทของเหยื่ออาชญากรรม

⁴⁶ Minnesota Statutes

611A.01 DEFINITIONS.

For the purposes of sections 611A.01 to 611A.06:

(b) "Victim" means a natural person who incurs loss or harm as a result of a crime, including a good faith effort to prevent a crime, and for purposes of sections 611A.04 and 611A.045, also includes (1) a corporation that incurs loss or harm as a result of a crime, (2) a government entity that incurs loss or harm as a result of a crime, and (3) any other entity authorized to receive restitution under section 609.10 or 609.125. The term "victim" includes the family members, guardian, or custodian of a minor, incompetent, incapacitated, or deceased person. In a case where the prosecutor finds that the number of family members makes it impracticable to accord all of the family members the rights described in sections 611A.02 to 611A.0395, the prosecutor shall establish a reasonable procedure to give effect to those rights. The procedure may not limit the number of victim impact statements submitted to the court under section 611A.038. The term "victim" does not include the person charged with or alleged to have committed the crime.

⁴⁷ Crimes, Criminals; Chapter 611A – Crime Victims: Rights, Programs, Agencies

§ 611A.01 – Definitions

For the purposes of sections 611A.01 to 611A.06:

(b) "victim" means a natural person who incurs loss or harm as a result of a crime, including a good faith effort to prevent a crime, and for purposes of sections 611A.04 and 611A.045, also includes (i) a corporation that incurs loss or harm as a result of a crime, (ii) a government entity that incurs loss or harm as a result of a crime, and (iii) any other entity authorized to receive restitution under section 609.10 or 609.125. If the victim is a natural person and is deceased, "victim" means the deceased's surviving spouse or next of kin; and

สิทธิในการส่งคำแถลงการณ์ในการตัดสินลงโทษได้ถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 611A.038⁴⁸

(a) เหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิที่จะส่งคำแถลงการณ์ต่อศาลในเวลาที่ทำกรตัดสินโทษ เหยื่ออาชญากรรมอาจเลือกทำคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบอาจเสนอต่อศาลโดยอาจจะแถลงด้วยวาจาหรือโดยทำเป็นหนังสือซึ่งเป็นทางเลือกของเหยื่ออาชญากรรม

พนักงานอัยการจะต้องอ่านคำแถลงการณ์ในศาลถ้าหากเหยื่ออาชญากรรมร้องขอ คำแถลงการณ์อาจจะประกอบด้วยข้อความ ต่อไปนี้

1. ความเสียหาย หรือความทุกข์ทรมานของเหยื่อจากผลของอาชญากรรมโดยสรุป
2. ความเสียหายทางเศรษฐกิจหรือความเสียหายจากการที่ได้รับความทุกข์ทรมานของเหยื่อเนื่องจากการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม
3. การตอบสนองของเหยื่ออาชญากรรมต่อโทษที่ถูกเสนอให้พิจารณา

(b) ตัวแทนของชุมชนซึ่งถูกระทบโดยตรงจากอาชญากรรมอาจจะส่งคำแถลงการณ์ในลักษณะเดียวกับที่เหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิส่งได้ในส่วนที่ 9 คำแถลงการณ์ผลกระทบนี้จะถูกอธิบายใน ลักษณะที่ว่าอาชญากรรมนั้นเป็นอันตรายสังคม หรือผลกระทบทางเศรษฐกิจของอาชญากรรมซึ่งมีผลต่อบุคคลผู้อยู่อาศัยในชุมชนและธุรกิจที่ประกอบในชุมชนซึ่งอาชญากรรมเกิดขึ้น

⁴⁸ 2015 Minnesota Statutes Chapter 611A

611A.038 RIGHT TO SUBMIT STATEMENT AT SENTENCING.

(a) A victim has the right to submit an impact statement to the court at the time of sentencing or disposition hearing. The impact statement may be presented to the court orally or in writing, at the victim's option. If the victim requests, the prosecutor must orally present the statement to the court. Statements may include the following, subject to reasonable limitations as to time and length:

- (1) a summary of the harm or trauma suffered by the victim as a result of the crime;
- (2) a summary of the economic loss or damage suffered by the victim as a result of the crime; and
- (3) a victim's reaction to the proposed sentence or disposition.

(b) A representative of the community affected by the crime may submit an impact statement in the same manner that a victim may as provided in paragraph (a). This impact statement shall describe the adverse social or economic effects the offense has had on persons residing and businesses operating in the community where the offense occurred.

(c) หากศาลอนุญาตให้จำเลยหรือบุคคลใดพูดในนามของจำเลยเพื่อที่จะเสนอ คำแถลงการณ์ต่อศาล ศาลควรจะจำกัดการตอบสนองประเด็นในข้อเท็จจริงในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินโทษเท่านั้น

จากกฎหมายของมลรัฐมินเนโซต้าจะเห็นว่าในบางกรณีมีการกำหนดบุคคลที่สามารถใช้สิทธิในการทำคำแถลงการณ์ได้มากกว่าหนึ่งคน ซึ่งกรณีนี้ผู้พิพากษาอาจจะจำกัดจำนวนของคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมและผู้พิพากษาจะตัดสินว่าบุคคลใดจะเป็นผู้จัดทำคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีฆาตกรรมที่ผู้ตายมีบุคคลใกล้ชิดหรือสมาชิกในครอบครัวจำนวนมากและต่างต้องการที่จะเป็นผู้ทำคำแถลงการณ์ดังกล่าว⁴⁹

2. มลรัฐนิวเจอร์ซีย์

มลรัฐนิวเจอร์ซีย์ได้บัญญัติรับรองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมไว้ในรัฐธรรมนูญ ดังนี้⁵⁰

มาตรา I , § 22 สิทธิของเหยื่ออาชญากรรม

ระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจะต้องปฏิบัติต่อเหยื่ออาชญากรรมอย่างเป็นธรรม มีความเห็นอกเห็นใจ และปฏิบัติด้วยความเคารพ เหยื่ออาชญากรรมจะต้องไม่ถูกปฏิบัติสิทธิในการปรากฏตัวในขั้นตอนการพิจารณาทางศาล ยกเว้นในกรณีที่เหยื่ออาชญากรรมต้องให้การเป็นพยาน ก่อนที่จะขึ้นให้การ เหยื่ออาชญากรรมอาจถูกแยกจากการพิจารณาตามกฎหมายหรือกฎเกี่ยวกับศาลของมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ เพื่อประโยชน์ของวาระคดี

เหยื่ออาชญากรรมหมายถึง (ก) บุคคลซึ่งได้รับความทุกข์ทรมานทางกายหรือทางจิตใจ หรือได้รับความสูญเสียหรือการถูกทำให้เสียหายหรือทรัพย์สิน ส่วนบุคคล หรืออสังหาริมทรัพย์ซึ่งเป็นผลมาจากอาชญากรรม หรือเหตุการณ์อันเกี่ยวกับกรณีที่บุคคลอื่นควบคุมดูแล

⁴⁹Mary Lay Schuster, "Watch Victim Impact Statement Study " [Online] Accessed: 15 May 2014 Available from: <http://www.mincava.umn.edu/documents/vitimimpact/watchreport.pdf>

⁵⁰ New Jersey Constitutional Amendment for Victims Rights
(N.J. Const., art. I, para. 22)

A victim of a crime shall be treated with fairness, compassion and respect by the criminal justice system. A victim of a crime shall not be denied the right to be present at public judicial proceedings except when, prior to completing testimony as a witness, the victim is properly sequestered in accordance with law or the Rules Governing the Courts of the State of New Jersey. A victim of a crime shall be entitled to those rights and remedies as may be provided by the Legislature.

เครื่องจักรในขณะที่อยู่ภายใต้ฤทธิ์ของยาเสพติดหรือแอลกอฮอล์และ (ข) คู่สมรส บิดา มารดา ผู้ดูแล ตามกฎหมาย ปู่ย่าตายาย บุตรหรือพี่น้องของผู้ตายในกรณีที่เป็นคดีฆาตกรรม

กฎหมายของมลรัฐ คือพระราชบัญญัติสิทธิของเหยื่ออาชญากรรม (The Crime Victim's Bill of Rights)

มาตรา 54:4B-35 บัญญัติเกี่ยวกับเจตนารมณ์ของกฎหมายและคำประกาศไว้ว่า ผู้บัญญัติกฎหมายตระหนักและประกาศว่าโดยปราศจากการมีส่วนร่วมและการร่วมมือของเหยื่ออาชญากรรม และพยาน ระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาก็ไม่อาจดำรงอยู่ได้ สิทธิของปัจเจกชนเหล่านี้ควรจะถูกตระหนักถึง และมีการปกป้อง ผู้บัญญัติกฎหมายมีหน้าที่รับผิดชอบให้มีการรับรองสิทธิและพัฒนาสิทธิของเหยื่ออาชญากรรม และปกป้องเหยื่ออาชญากรรม และพยานที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และเพื่อเป็นการสนับสนุนหลักการนี้ การได้รับการปฏิบัติที่ดีขึ้นของบุคคลเหล่านี้ควรจะถูกทำให้มั่นใจผ่านการกำหนดสิทธิโดยเฉพาะเจาะจง สิทธิเหล่านี้เป็นสิทธิพื้นฐาน และเป็นสิ่งสำคัญในการทำให้เกิดความมั่นใจสาธารณะต่อระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา⁵¹

นิยามของเหยื่ออาชญากรรม

นิยามของเหยื่ออาชญากรรมได้ถูกกำหนดไว้ในมาตรา 54:4B-37⁵² ซึ่งบัญญัติว่า

เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหาย หมายถึงบุคคลที่ได้รับความเสียหายทางกายภาพ ได้รับอันตรายทางจิตใจ หรือถึงแก่ความตาย หรือได้รับความสูญเสียจากการสูญหายทรัพย์สินส่วนตัว หรืออสังหาริมทรัพย์ซึ่งเป็นผลมาจากการกระทำอาชญากรรมซึ่งกระทำลงโดยผู้กระทำความผิด

⁵¹ § 52:4B-35 – Legislative findings and declarations

The Legislature finds and declares that without the participation and cooperation of crime victims and witnesses, the criminal justice system would cease to function. The rights of these individuals should be given full recognition and protection. The Legislature has the responsibility to enhance and protect the necessary role of crime victims and witnesses in the criminal justice process. In furtherance of this, the improved treatment of these persons should be assured through the establishment of specific rights. These rights are among the most fundamental and important in assuring public confidence in the criminal justice system.

⁵²Statutes Title 52, State Government, Departments and Officers; Subtitle I, General Provisions; Chapter 4B, Compensation for Victims of Crimes;

§ 52:4B-37 – Victim defined

As used in this act, "victim" means a person who suffers personal, physical or psychological injury or death or incurs loss of or injury to personal or real property as a result of a crime committed by an adult or an act of delinquency that would constitute a crime if committed by an adult, committed against that person. "Victim" also includes the nearest relative of the victim of a criminal homicide.

ที่เป็นผู้ใหญ่และการกระทำของเยาวชนที่กระทำความผิดซึ่งหากการกระทำนั้นสามารถฟ้องคดีได้ หากกระทำลงโดยผู้ใหญ่ นอกจากนี้ เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายยังคงหมายถึงญาติใกล้ชิดของเหยื่ออาชญากรรมซึ่งถูกฆาตกรรมอีกด้วย

สิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมได้ถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 54:4B-36⁵³

สิทธิของเหยื่ออาชญากรรมและพยาน

(m) สิทธิที่จะส่งคำแถลงการณ์เป็นหนังสือเกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมต่อตัวแทนของพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานอัยการ ซึ่งจะถูกพิจารณาก่อนที่พนักงานอัยการจะทำคำตัดสินเกี่ยวกับว่าจะส่งฟ้องข้อหาใด

(n) สิทธิที่จะทำคำแถลงการณ์ส่วนตัวก่อนที่จะมีการตัดสินโทษเกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม โดยตรง โดยบุคคลต่อศาลที่ตัดสินโทษเกี่ยวกับผลของอาชญากรรม

คำแถลงการณ์นี้ ถูกทำขึ้นเพิ่มเติมจากคำแถลงการณ์ซึ่งถูกอนุญาตให้ทำสำหรับเป็นข้อสรุปของรายงานก่อนการพิพากษา ในการฟ้องคดีฆาตกรรมใด ๆ เหยื่ออาชญากรรมที่รอดชีวิตอาจจะแสดงภาพของตนซึ่งถูกถ่ายหลังจากเกิดเหตุฆาตกรรมได้ในคำแถลงการณ์นี้โดยแสดงต่อศาล โดยแสดงต่อศาลโดยตรงได้

จากบทบัญญัตินี้ แสดงให้เห็นว่าขั้นตอนของการส่งคำแถลงการณ์นี้สามารถส่งได้ในขั้นตอนต่อไปนี้

1. เจ้าหน้าที่ของสำนักงานอัยการ ซึ่งจะถูกพิจารณาก่อนที่พนักงานอัยการจะทำคำตัดสินเกี่ยวกับว่าจะส่งฟ้องข้อหาใด

⁵³ Rights of Crime Victims and Witnesses (N.J.S.A. § 52:4B-36)

The Legislature finds and declares that crime victims and witnesses are entitled to the following rights:

m. To submit a written statement, within a reasonable amount of time, about the impact of the crime to a representative of the prosecuting agency which shall be considered prior to the prosecutor's final decision concerning whether formal criminal charges will be filed, whether the prosecutor will consent to a request by the defendant to enter into a pre-trial program, and whether the prosecutor will make or agree to a negotiated plea;

n. To make, prior to sentencing, an in-person statement directly to the sentencing court concerning the impact of the crime. This statement is to be made in addition to the statement permitted for inclusion in the presentence report by N.J.S.A. § 2C:44-6;

2. สิทธิที่จะทำคำแถลงการณ์ส่วนตัวก่อนที่จะมีการตัดสินโทษเกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม โดยตรง โดยบุคคลต่อศาลที่ตัดสินโทษเกี่ยวกับผลของอาชญากรรม

จากกฎหมายของมลรัฐที่ได้ทำการศึกษาจะเห็นได้ว่า ทั้งสองมลรัฐได้กำหนดรับรองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมไว้อย่างชัดเจน

นอกจากนี้ กฎหมายของมลรัฐนิวเจอร์ซีย์จะได้อำนาจให้เหยื่ออาชญากรรมไว้แล้ว ยังได้กำหนดหน้าที่ของหน่วยงานซึ่งมีหน้าที่ช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอีกด้วย โดยกำหนดให้ต้องจัดให้มีการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมตามคำขอของเหยื่ออาชญากรรมในการดำเนินคดี ซึ่งหน้าที่ในการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมในการใช้สิทธิในการส่งคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของผู้เสียหายของเหยื่ออาชญากรรมนั้นบัญญัติไว้ในมาตรา 54:4B-44 b (15),(16),(17),(20)⁵⁴ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

(1) ช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมในการส่งคำแถลงการณ์เป็นหนังสือต่อเจ้าหน้าที่ของสำนักงานอัยการ ก่อนที่พนักงานอัยการจะดำเนินการตัดสินใจครั้งสุดท้ายก่อนที่จะตั้งข้อหาอย่างเป็นทางการ

⁵⁴ Victim-Witness Assistance

§ 52:4B-44 – Standards to insure the rights of crime victims

b. The standards shall require that the Office of Victim-Witness Advocacy in the Division of Criminal Justice and each county prosecutor's office provide the following services upon request for victims and witnesses involved in the prosecution of a case:

(15) Assistance to victims in submitting a written statement to a representative of the county prosecutor's office about the impact of the crime prior to the prosecutor's final decision concerning whether formal charges will be filed;

(16) Advice to victims about their right to make a statement about the impact of the crime for inclusion in the presentence report or at time of parole consideration, if applicable;

(17) Notification to victims of the right to make an in-person statement, prior to sentencing, directly to the sentencing court concerning the impact of the crime;

(20) Assistance to victims in submitting a written impact statement to a representative of the county prosecutor's office concerning the impact of the crime which shall be considered prior to the prosecutor's accepting a negotiated plea agreement containing recommendations as to sentence and assistance to victims in securing an explanation of the terms of any such agreement and the reasons for the agreement;

(2) แนะนำเหยื่ออาชญากรรมเกี่ยวกับสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในการทำคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม สำหรับข้อสรุปของรายงานก่อนการพิพากษา หรือเวลาที่มีการตัดสินเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว การพักการลงโทษ

(3) แจ้งเตือนเหยื่ออาชญากรรมให้ทราบถึงสิทธิในการมีสิทธิทำคำแถลงการณ์ส่วนตัวก่อนมีการตัดสินโทษโดยตรงต่อศาลที่ตัดสินคดีเกี่ยวกับผลกระทบของเหยื่ออาชญากรรม

(4) ช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมในการส่งคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมต่อตัวแทนพนักงานอัยการ ซึ่งจะถูกพิจารณาก่อนที่จะพนักงานอัยการจะยอมรับข้อกล่าวหาของการต่อรองคำรับสารภาพซึ่งประกอบด้วยคำแนะนำต่อการลงโทษและความช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม ในการทำให้เหยื่ออาชญากรรมปลอดภัยถึงการอธิบายเกี่ยวกับเงื่อนไข ระยะเวลาของข้อตกลงดังกล่าวและเหตุผลในการตกลงนั้น

จากกฎหมายของมลรัฐที่ได้ทำการศึกษาจะเห็นได้ว่า ทั้งสองมลรัฐได้กำหนดรับรองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมไว้อย่างชัดเจนซึ่งเป็นไปในลักษณะเดียวกันกับมลรัฐส่วนใหญ่ในประเทศสหรัฐอเมริกา อย่างไรก็ตามก่อนที่จะประเทศสหรัฐอเมริกาจะได้มีการกำหนดสิทธิในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมนี้ ได้มีประเด็นเกี่ยวกับการรับฟังคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมมาใช้ในการพิจารณาคดีตัดสินโทษในคดีที่มีโทษประหารชีวิต ซึ่งมีคดีที่สำคัญ 3 คดี ที่น่าพิจารณาดังนี้⁵⁵

1. คดี Booth V. Maryland ⁵⁶

ในคดี Booth V. Maryland ศาลสูงได้พิจารณาในประเด็นที่ว่า รัฐธรรมนูญห้ามคณะลูกขุนพิจารณาคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมในระหว่างการพิจารณาโทษในคดีที่มีโทษประหารชีวิตหรือไม่

จำเลยถูกตัดสินประหารชีวิตในการพิจารณาในคดีฆาตกรรม และคณะลูกขุนตัดสินให้ประหารชีวิต ในระหว่างการพิจารณาทนายฝ่ายจำเลยได้ขอให้ยับยั้งการพิจารณาคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมที่สร้างขึ้นโดยสมาชิกในครอบครัวของเหยื่ออาชญากรรม โดยอ้างว่า ข้อมูลดังกล่าวไม่มีมีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินโทษ ดังนั้น การนำ

⁵⁵ Steven P. Lab Bonnie S. Fisher, "Encyclopedia of Victimology and Crime Prevention," ใน [Encyclopedia of Victimology and Crime Prevention](#)(California United States of America: SAGE Publication, 2010).

⁵⁶ BOOTH v. MARYLAND, (1987) 482 U.S. 496 (1987)

คำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมมาใช้ในคดีที่มีโทษประหารชีวิตจึง เป็นการฝ่าฝืน บทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมของรัฐธรรมนูญข้อ 8⁵⁷

2. คดี South Carolina V. Gather ⁵⁸

หลังจากมีการตัดสินในคดี Booth V. Maryland สองปีต่อมา ในคดี South Carolina V. Gather ศาลได้มีการกล่าวถึงประเด็นเกี่ยวกับการรับฟังคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมของเหยื่ออาชญากรรมในคดีที่มีโทษประหารชีวิต ซึ่งเกี่ยวกับลักษณะนิสัยของเหยื่ออาชญากรรม

คดีนี้คณะลูกขุนตัดสินว่าจำเลยมีความผิดจริงในคดีที่จำเลยฆ่าผู้อื่น และ กระทำ ความผิดทางเพศ (first degree criminal sexual conduct) ในการกระทำอย่างโหดร้ายสำหรับการทำร้ายร่างกายและการทำร้ายทางเพศซึ่งได้กระทำต่อผู้ชายพิการและมีความบกพร่องทางจิต ในที่จอตลอดสาธารณะ ในการกล่าวปิดคดีพนักงานอัยการได้เน้นให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับความเชื่อทาง ศาสนา การมีส่วนร่วมในสังคมของเหยื่ออาชญากรรม และความบกพร่องทางจิตของเหยื่ออาชญากรรม โดยอาศัยจากคดี Booth ,ศาลฎีกาของ South Carolina เห็นว่า ความคิดเห็นของพนักงานอัยการที่กล่าวต่อคณะลูกขุนนั้น ไม่มีความจำเป็นต่อสถานการณ์ของคดี ดังนั้น ศาลจึง กลับคำตัดสินที่ให้ลงโทษประหารชีวิต Gathers และดำเนินการพิจารณาตัดสินโทษใหม่

ศาลสูงได้ยืนยันในเหตุผลในคดี Booth ศาลตัดสินว่า บทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญข้อที่ 8 ห้ามการรับฟังคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต

3. คดี Payne V Tennessee⁵⁹

ในปี 1991 หลังจากคดี Booth 4 ปี และ 2 ปี หลังจากคดี Gather ศาลได้เปลี่ยนแปลงแนวคำวินิจฉัย โดยได้วินิจฉัยกลับคดีทั้งสอง และตัดสินว่าบทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญบทที่ 8 (The eighth amendment) มีได้บัญญัติห้ามในการรับฟังคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมแต่อย่างใด ในคดีนี้ คณะลูกขุนตัดสินว่าจำเลยมีความผิดในคดีฆาตกรรม

⁵⁷ U.S. Constitution

Amendment VIII

Excessive bail shall not be required, nor excessive fines imposed, nor cruel and unusual punishments inflicted.

⁵⁸ South Carolina v. Gathers, 490 U.S. 805 (1989)

⁵⁹ Payne v. Tennessee, 501 U.S. 808 (1991).

2 ข้อหา อีกฐานคือ ในข้อหาพยายามฆ่า และตัดสินลงโทษประหารชีวิต ในระหว่างการพิจารณา จำเลยได้นำสืบพยานบุคคลหลายปากในข้ออ้างที่ว่าจำเลยไม่ได้มีบุคลิกที่มีความรุนแรง ฝ่ายโจทก์จึงได้เสนอคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับการกระทำของจำเลย และผลกระทบของอาชญากรรมต่อพ่อแม่ ปู่ย่าตายาย และบุตรของเหยื่ออาชญากรรมที่รอดชีวิต ศาลสูงของ Tennessee ยืนยันโทษประหารชีวิต ภายหลังทนายจำเลยได้ยื่นอุทธรณ์การรับฟังคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม ศาลตัดสินว่า

“...เนื่องจากความผิดพลาดของการปฏิบัติก่อนหน้านี้ ที่ได้ให้ฝ่ายจำเลยมีโอกาสอย่างมากในการทำลายน้ำหนักรายหลักฐาน แต่กลับไม่ให้อีกโอกาสอย่างเท่าเทียมกันกับเหยื่ออาชญากรรม...”

และมีการให้เหตุผลว่า หากจำเลยสามารถอ้างพยานบุคคลเพื่อให้การเกี่ยวกับลักษณะนิสัยของจำเลยเพื่อเป็นเหตุลดโทษของตน ดังนั้น จึงไม่ควรห้ามฝ่ายโจทก์ในการเสนอพยานหลักฐานเพื่อเป็นเหตุให้ลงโทษจำเลยหนักขึ้นได้

คดีดังกล่าวได้วางหลักการสำคัญคือสิทธิในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมนี้ไม่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับประเภทคดี แม้ในคดีที่มีระวางโทษประหารชีวิตอันเป็นโทษสูงสุดเหยื่ออาชญากรรมก็มีสิทธิยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมได้

นอกจากนี้ ประเทศสหรัฐอเมริกาในระดับส่วนกลางนั้น ยังได้มีการพัฒนาการคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมกรณีสิทธิในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมถูกปฏิเสธอีกด้วย โดยมีการวางหลักไว้ในคดี *Kenna v. United States District Court*⁶⁰ ผู้พิพากษาปฏิเสธสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในการพูดขึ้นตอนการตัดสินโทษ โดยมีข้ออ้างว่าได้รับฟังเหยื่ออาชญากรรมแล้วในการพิจารณาโทษของจำเลยอีกคนหนึ่งในความผิดข้อหาเดียวกันนี้ และได้ทำการทบทวนคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมแล้ว ผู้พิพากษาที่ทำการพิจารณากล่าวว่าเขาไม่คิดว่ามีสิ่งอื่นที่เหยื่ออาชญากรรมจะพูดซึ่งจะมีผลต่อการกำหนดโทษของจำเลยอีกคนหนึ่ง *Kenna* ซึ่งเป็นเหยื่ออาชญากรรมในคดีนี้จึงยื่นคำร้อง ตามมาตรา 18 U.S. Code § 3771 ซึ่งต่อมา ศาลอุทธรณ์ได้ตัดสินว่า การที่ศาลไม่อนุญาตให้เหยื่ออาชญากรรมพูดในขั้นตอนการกำหนดโทษนั้นเป็นการไม่ชอบ และตัดสินว่าหากว่าเหยื่ออาชญากรรมยื่นคำร้องขอแถลงการณ์

⁶⁰ *Kenna v. United States District Court*, 435 F.3d 1011 (9th Cir. 2006).

ด้วยวาจาในการพิจารณา ศาลจะต้องอนุญาต จึงตัดสินให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาโทษใหม่ และอนุญาตให้เหยื่ออาชญากรรมแถลงการณ์ด้วยวาจา⁶¹

ในคดีนี้ได้มีการวิเคราะห์ถึงความเป็นมาของตราพระราชบัญญัตินี้ เพื่อวิเคราะห์ว่าการได้รับการรับฟังอย่างมีเหตุผลของเหยื่ออาชญากรรมนี้ควรมีข้อจำกัดอย่างไร ซึ่งในขณะที่วุฒิสภาได้พิจารณาพระราชบัญญัตินี้ วุฒิสภา Jon Kyl และ Dianne Feinstein ได้ชี้ชัดว่า ในการบัญญัติว่าการรับฟังอย่างสมเหตุสมผลนี้ ไม่ควรมีขึ้นเพื่อเป็นข้ออ้างในการปฏิเสธสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในการที่จะกล่าวต่อศาลโดยตรง นอกจากนี้ สมาชิกวุฒิสภาทั้งสองยังกล่าวอีกว่า จุดประสงค์ของการตราพระราชบัญญัตินี้ คือ การอนุญาตให้เหยื่ออาชญากรรมสามารถแสดงตัวต่อศาลและกล่าวต่อศาลได้โดยตรง⁶²

การกำหนดให้มีการตรวจสอบและอนุญาตให้เหยื่ออาชญากรรมสามารถร้องขอให้ศาลทบทวนกระบวนการพิจารณาที่ปฏิเสธสิทธิที่บัญญัติไว้นี้ถือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญเนื่องจากการกำหนดให้เหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิแต่ไม่มีการตรวจสอบแล้วก็จะทำให้การบังคับใช้สิทธิไม่ได้ผลเท่าที่ควร ในการให้สิทธิของเหยื่ออาชญากรรมนั้น มีสิ่งที่ควรตระหนักถึงคือ ผู้บัญญัติกฎหมายควรที่จะระมัดระวัง เพื่อให้มั่นใจว่าสิทธิใด ๆ ที่กำหนดให้แก่เหยื่ออาชญากรรมนั้นเป็นสิทธิอย่างแท้จริง กล่าวคือ เหยื่ออาชญากรรมมีวิธีในการเยียวยาความเสียหายหากว่าสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมถูกปฏิเสธ การบัญญัติให้สิทธิแต่ไม่มีการชดเชยความเสียหายกรณีที่มีการละเมิดสิทธินี้ จะก่อให้เกิดผลเสียอย่างมากตามมา เช่น ความรู้สึกที่ไม่ได้รับการช่วยเหลือ การไม่สามารถควบคุมสิ่งใดได้ และความรู้สึกว่าตนตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมอีกครั้งหนึ่ง ในที่สุดแล้ว โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของเหยื่ออาชญากรรม จะเห็นได้ว่าการไม่ได้รับสิทธินั้นยังเป็นสิ่งที่ดียิ่งกว่า การได้รับสิทธิแต่ไม่มีการเยียวยาหากว่ามีการละเมิดสิทธินั้น⁶³

⁶¹ Paul Harvey Wallace, Cliff Roberson. *Family Violence: Legal, Medical, and Social Perspectives* .(New York : Pearson Education, 2014).p. 408

⁶² Michael P.Vidmar. *A Crime Victim's Right to Be "Reasonably Heard": Kenna v. United States District Court* , Golden Gate University Law Review Volume 37 Article 15 Issue 3 Ninth Circuit Survey [Online]. Available from: <http://digitalcommons.law.ggu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1967&context=ggulrev> [2014, November, 25]

⁶³ Legislators should be careful . . . to [e]nsure that any rights conferred are real, that is, the victim has an avenue of redress should those rights be denied. Providing rights without remedies would result in the worst of consequences, such as feelings of helplessness, lack of control, and further victimization...

Promising victims rights that are not delivered may involve a certain danger: providing rights without remedies would result in the worst of consequences, such as feelings of helplessness, lack of control and further victimisation ...Ultimately, with the victims' best interests in mind, it is better to confer no rights than rights without remedies.

3.2.2 ประเทศอังกฤษ

ก) วิวัฒนาการในการคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมในประเทศอังกฤษ

การตระหนักถึงความสำคัญของเหยื่ออาชญากรรมเป็นประเด็นทางสังคมที่เริ่มต้นขึ้นในปี ค.ศ. 1974 โดยองค์กรที่เป็นศูนย์กลางในการเคลื่อนไหวของเหยื่ออาชญากรรม คือ องค์กรสนับสนุนเหยื่ออาชญากรรม (Victim Support) จนถึงปีค.ศ.1980 ประเทศอังกฤษมีองค์กรสนับสนุนเหยื่ออาชญากรรมนี้ดำเนินการทั่วประเทศมากกว่า 370 แห่ง องค์กรนี้ได้ช่วยเหลือทั้งด้านการปฏิบัติและทางด้านอารมณ์ของเหยื่ออาชญากรรม เจ้าหน้าที่และอาสาสมัครขององค์กรนี้ได้พบและพูดคุยกับเหยื่ออาชญากรรมรายใหม่มากกว่า 1,500 คนต่อวันเพื่อให้ทราบถึงความต้องการและตอบสนองความต้องการของเหยื่ออาชญากรรม และยังช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมในการยื่นคำขอชดใช้ค่าเสียหายจากการกระทำความผิดด้วย และในทศวรรษที่ผ่านมาองค์กรนี้ยังได้พัฒนาแนวทางการช่วยเหลือในกลุ่มเหยื่ออาชญากรรมเฉพาะ เช่น เหยื่ออาชญากรรมจากคดีความรุนแรงในครอบครัว เป็นต้น แต่ก็ยังคงช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมในคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังมีองค์กรที่ชื่อว่า The National Society for the Prevention of Cruelty to Children (NSPCC) ซึ่งก่อตั้งในปี 2006 มีวัตถุประสงค์ในการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมที่เป็นเด็กโดยเฉพาะ⁶⁴

ต่อมา ในปี ค.ศ.1971 ได้มีการเคลื่อนไหวของกลุ่มสตรีเพื่อรณรงค์ให้มีการสนับสนุนเหยื่ออาชญากรรมในคดีความรุนแรงในครอบครัว (domestic violence) ซึ่งเริ่มต้นการเคลื่อนไหวโดย Erin Pizzey ได้จัดตั้งบ้านพักพิงแห่งแรกขึ้นที่ Chiswick สำหรับผู้หญิงที่ถูกทำร้ายร่างกาย และมีการจัดตั้งทั่วประเทศเป็นกลุ่มเล็ก ๆ โดยเงินสนับสนุนของกลุ่มผู้อุปถัมภ์ด้วยการจัดหาที่พักพิงชั่วคราวให้แก่หญิงที่ถูกสามีทำร้ายร่างกาย ผลปรากฏว่าภายในเวลาเพียงหนึ่งปี (1977-1978) ผู้หญิงจำนวน 11,400 ราย และเด็กจำนวน 20,850 ราย เข้าพักพิงในบ้านฉุกเฉินจำนวน 150 แห่ง⁶⁵

ศูนย์ช่วยเหลือผู้ประสบวิกฤตการณ์ด้านข่มขืน (Rape crisis center) ได้มีการพัฒนาเคลื่อนไหวในการช่วยเหลือเป็นการฉุกเฉินแก่ผู้ถูกข่มขืนในลักษณะเดียวกันในปีคริสต์ทศวรรษที่ 1970s โดยมีรูปแบบของการให้ที่พักพิงชั่วคราว ศูนย์ช่วยเหลือผู้ประสบ

⁶⁴ Mike Maguire Rod Morgan, Robert Reiner *The Oxford Handbook of Criminology*, 4 ed. (2007).

⁶⁵ Nicky Ali Jackson, "Encyclopedia of Domestic Violence,"(New York: Routledge 2008),p.60

วิกฤตการณ์ด้านข่มขืนในลอนดอนเป็นขึ้นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1976 และที่เบอร์มิงแฮมเป็นที่ต่อมาเมื่อ ค.ศ.1979 โดยต่อมาในปี ค.ศ.1988 มีศูนย์ลักษณะนี้รวม 40 แห่งให้การช่วยเหลือบำบัดด้านอารมณ์ กฎหมาย และการแพทย์แก่หญิงที่ตกเป็นเหยื่อการทำร้ายทางเพศและการข่มขืน ทั้งที่มีเงินสนับสนุนไม่มากนัก และส่วนใหญ่ทำงานโดยอาสาสมัคร แต่ก็ให้บริการทางโทรศัพท์ตลอด 24 ชั่วโมง และให้บริการปรึกษาแนะนำเป็นรายบุคคล รวมทั้งให้ความรู้และข้อมูลแก่สาธารณชนเกี่ยวกับการข่มขืน ศูนย์เหล่านี้ไม่ชอบใช้คำว่า “เหยื่อ” ในการอธิบายถึงผู้หญิงที่ถูกลกดทอนอำนาจซึ่งนำไปสู่ความคิดที่ว่าผู้ข่มขืนมีสิทธิและธรรมชาติที่จะทำให้ผู้หญิงตกเป็น “เหยื่อ” ได้โดยใช้คำว่า “ผู้รอดชีวิต” (survivor) แทนคำว่า “เหยื่อ” การรณรงค์เรื่องการข่มขืนมีเจตนาที่แตกต่างจากการรณรงค์เรื่องเหยื่ออาชญากรรมอื่นๆ อย่างชัดเจน แม้ว่าการต่อสู้จะเป็นเรื่องของความเชื่อของผู้หญิงเช่นกันแต่เรื่องการต่อสู้เรื่องการข่มขืนในการทำงานของบรรดาอาสาสมัครทั้งหลายมีนัยที่ลึกกว่าการทำงานอาสาสมัครอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม⁶⁶

อย่างไรก็ตาม ในภาพรวมแล้วในอดีตอาจกล่าวได้ว่ากลุ่มสนับสนุนเหยื่ออาชญากรรม บ้านพักพิงชั่วคราวสำหรับผู้หญิง ศูนย์ช่วยเหลือผู้ถูกข่มขืน และกลุ่มช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม กลุ่มผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นยังขาดการจัดองค์กร วิธีการดำเนินการอย่างเป็นระบบเพราะเป็นการป้องกันกสิทธิเฉพาะกลุ่มไป แต่ต่อมาจึงได้มีแนวคิดในการคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมในภาพรวม

ข) ลิทธิในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมของเหยื่ออาชญากรรมในประเทศอังกฤษ

ประมวลกฎหมายหลักที่บัญญัติเกี่ยวกับบทบาทเหยื่ออาชญากรรมในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาในขั้นตอนการกำหนดโทษของประเทศอังกฤษ คือ Code of Practice for Victims of Crime ประมวลกฎหมายนี้ตราขึ้นโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (The Secretary of State for Justice) โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 32⁶⁷ แห่งพระราชบัญญัติความรุนแรงในครอบครัว

⁶⁶ Geetanjali Gangoli Nicole Westmarland, *International Approaches to Rape* (The Policy Press 2012).p.

⁶⁷ Domestic Violence, Crime and Victims Act 2004

Part 3 Chapter 1 Section 32

Code of practice for victims

(1) The Secretary of State must issue a code of practice as to the services to be provided to a victim of criminal conduct by persons appearing to him to have functions relating to—

(a) victims of criminal conduct, or

(b) any aspect of the criminal justice system.

อาชญากรรม ค.ศ 2004 และเหยื่ออาชญากรรม (The Domestic Violence, Crime and Victims Act 2004)

การบัญญัติกฎหมายดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นการทำตามบทบัญญัติของ The EU Directive ซึ่งได้มาตรฐานขั้นต่ำเกี่ยวกับสิทธิของเหยื่ออาชญากรรม และสนับสนุนและปกป้องเหยื่ออาชญากรรม (2012/29/EU)⁶⁸ ในปัจจุบันประเทศอังกฤษได้กำหนดบทบาทของผู้เสียหายในการกำหนดโทษ โดยการกำหนดให้ผู้เสียหายมีสิทธิยื่นคำแถลงการณ์ส่วนตัวของผู้เสียหาย (Victim Personal Statement) อันเป็นการให้โอกาสแก่เหยื่ออาชญากรรมเพื่ออธิบายถึงผลกระทบจากอาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับตนและสามารถแสดงเกี่ยวกับความกังวลต่างๆ รวมทั้ง การแจ้งว่าพวกเขาต้องการความช่วยเหลือหรือสนับสนุนในด้านอื่นๆหรือไม่ บทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำคำแถลงการณ์ส่วนตัวของผู้เสียหาย และการนำคำแถลงการณ์ดังกล่าวมาใช้ในกระบวนการพิจารณาคดีอาญา ได้ถูกกำหนดไว้ใน The Code of Practice for Victims of Crime (Victims' Code) ซึ่งได้มีการเผยแพร่ในวันที่ 29

-
- (2) The code may restrict the application of its provisions to—
- (a) specified descriptions of victims;
 - (b) victims of specified offences or descriptions of conduct;
 - (c) specified persons or descriptions of persons appearing to the Secretary of State to have functions of the kind mentioned in subsection (1).
- (3) The code may include provision requiring or permitting the services which are to be provided to a victim to be provided to one or more others—
- (a) instead of the victim (for example where the victim has died);
 - (b) as well as the victim.
- (4) The code may make different provision for different purposes, including different provision for—
- (a) different descriptions of victims;
 - (b) persons who have different functions or descriptions of functions;
 - (c) different areas.
- (5) The code may not require anything to be done by—
- (a) a person acting in a judicial capacity;
 - (b) a person acting in the discharge of a function of a member of the Crown Prosecution Service which involves the exercise of a discretion.
- (6) In determining whether a person is a victim of criminal conduct for the purposes of this section, it is immaterial that no person has been charged with or convicted of an offence in respect of the conduct.
- (7) In this section—
- “criminal conduct” means conduct constituting an offence;
 - “specified” means specified in the code.

⁶⁸ The purpose of this Directive is to ensure that victims of crime receive appropriate information, support and protection and are able to participate in criminal proceedings. see more : https://ec.europa.eu/anti-trafficking/legislation-and-case-law/eu-legislation/into/EU%20Legislation_en

ตุลาคม 2013 และมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2013 โดยได้มีการแก้ไขล่าสุดโดยมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2015 ซึ่งในการบัญญัตินี้จะมีลักษณะที่เพิ่มขึ้นเพื่อเป็นคู่มือในการปฏิบัติอย่างแท้จริง โดยมีการใช้สรรพนามบุรุษที่ 2 ในการกล่าวแทนผู้มีสิทธิตามกฎหมายนี้โดยมีรายละเอียดกำหนดไว้ใน Code of Practice for Victims of Crime⁶⁹ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรม⁷⁰ คือ

-เพื่อให้โอกาสเหยื่ออาชญากรรมอย่างเป็นระบบ โดยให้โอกาสในการกล่าวถึงอาชญากรรมที่เกิดขึ้นว่า อาชญากรรมดังกล่าวมีผลกระทบต่อเขาอย่างไร ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ หรือทางเศรษฐกิจ ทางทรัพย์สิน หรือในด้านอื่นๆ

-เพื่อเป็นการอนุญาตให้เหยื่ออาชญากรรมแสดงความกังวลเกี่ยวกับการประกันตัวหรือความกลัวในการถูกคุกคาม การข่มขู่ โดยจำเลยหรือในนามของจำเลย

-เพื่อจัดให้เหยื่ออาชญากรรมมีทางเลือกวิธีที่จะให้เหยื่ออาชญากรรมแจ้งว่าพวกเขา มีความรู้สึกที่อาชญากรรมที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากเชื้อชาติที่แตกต่างกันเป็นแรงจูงใจหรือเป็นแรงกระตุ้นหรือไม่ หรืออายุ เพศ ความเชื่อ หรือเรื่องทางเพศ หรือความพิการของพวกเขามีส่วนสำคัญอย่างไรในอาชญากรรมหรือไม่

-เพื่อเป็นการจัดให้เหยื่ออาชญากรรมมีโอกาสในการกล่าวหาว่าพวกเขาต้องการที่จะเรียกร้องค่าทดแทนหรือร้องขอความช่วยเหลืออย่างใด ๆ จากหน่วยงานช่วยเหลืออาชญากรรมหรือหน่วยงานอาชญากรรมอื่นๆหรือไม่

-เป็นการจัดให้เจ้าหน้าที่ องค์กรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีแหล่งข้อมูลที่ครบสมบูรณ์เกี่ยวกับว่าอาชญากรรมประเภทต่าง ๆ ว่ามีผลกระทบต่อเหยื่ออาชญากรรมอย่างไรหรือในกรณีที่เป็นคดีฆาตกรรม ทำให้ทราบว่าอาชญากรรมมีผลกระทบต่อครอบครัวของเหยื่ออาชญากรรมอย่างไรซึ่งเป็นวิธีที่จะสามารถนำมาใช้ได้จริงเพื่อที่จะทำให้มั่นใจว่าศาลที่พิจารณาลงโทษจะพิจารณาผลกระทบเหล่านี้

⁶⁹ Ministry of Justice. Code of Practice for Victims of Crime [Online].2015 Available from https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/476900/code-of-practice-for-victims-of-crime.PDF [2015,November 30]

⁷⁰ The Crown Prosecution Service. Victim Personal Statements [online] Available from : http://www.cps.gov.uk/legal/v_to_z/victim_personal_statements/#a01 [2013,May 15]

หลักการ⁷¹

เหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิที่จะทำคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรมตามที่กำหนดไว้ใน หมวดที่ 2 ส่วนที่ 1 ย่อหน้าที่ 1.11 ของ The Code of Practice for Victims of Crime แต่ถึงแม้ว่าเหยื่ออาชญากรรมจะมีสิทธิในการทำคำแถลงการณ์ดังกล่าว แต่เหยื่ออาชญากรรมไม่จำเป็นต้องทำคำแถลงการณ์ดังกล่าว การทำคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรมเป็นทางเลือก หรือเป็นการตัดสินใจของเหยื่ออาชญากรรมอย่างแท้จริงสมบูรณ์ และเหยื่ออาชญากรรมสามารถทำคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรมได้มากกว่าหนึ่งฉบับ ในกรณีที่มีการจัดทำคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรม คำแถลงการณ์นี้โดยส่วนใหญ่จะถูกนำไปรวมในคำแถลงการณ์ของพยาน นอกจากนี้ เหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิที่จะตัดสินใจว่าต้องการที่จะให้มีการอ่านคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรมในศาลหรือไม่ หรือต้องการที่จะให้มีการแสดงบันทึกการอ่านในศาลหรือไม่หากว่าเป็นกรณีที่มีการบันทึกการอ่านคำแถลงการณ์ดังกล่าวไว้แล้ว

หลักการเกี่ยวกับคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรม ดังต่อไปนี้⁷²

- คำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรมและหลักฐานใดๆ ที่สนับสนุนคำแถลงการณ์ดังกล่าวควรจะต้องถูกพิจารณาโดยศาลก่อนที่จะมีการตัดสินใจ
- คำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรมควรอยู่ในรูปแบบที่เหมาะสม เช่น คำแถลงการณ์ของพยานตามที่กำหนดไว้ในส่วนที่ 9 ของ The Criminal Justice Act 1967 หรืออยู่ในรูปแบบรายงานของผู้เชี่ยวชาญ
- คำแถลงการณ์ส่วนตัวของอาชญากรรมต้องมีการส่ง ในเวลาที่เหมาะสมแก่ทนายความของจำเลยหรือส่งแก่จำเลยหากว่าทนายความไม่อยู่
- เป็นดุลพินิจของศาลว่าคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรมจะถูกอ่านในศาลหรือไม่ หรือจะมีการแสดงการบันทึกการอ่านคำแถลงการณ์นั้นหรือไม่ และจะให้มีการอ่านคำแถลงการณ์ดังกล่าวทั้งหมดหรืออ่านแค่ส่วนใดส่วนหนึ่ง บางส่วน และหากศาลจะให้มีการอ่านคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรม ศาลจะเป็นผู้กำหนดว่าผู้ใดจะเป็นผู้อ่าน ซึ่งในการกำหนดนี้ศาลควรจะต้องพิจารณาถึงความต้องการของเหยื่ออาชญากรรม และ

⁷¹ The Crown Prosecution Service, "Victim Personal Statements," [Online] Accessed: 15 May 2015. Available from: http://www.cps.gov.uk/legal/v_to_z/victim_personal_statements/#a01

⁷² Ibid.

ควรจะทำตามความต้องการของเหยื่ออาชญากรรม เว้นแต่จะมีเหตุผลอันสมควร ตัวอย่างเช่น เนื้อหาของคำแถลงการณ์ส่วนตัวไม่สามารถยอมรับได้ เป็นต้น

- คำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งถูกอ่านหรือถูกแสดงในศาล ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ควรที่จะถูกพิจารณาและไม่ควรที่จะถูกจัดว่าเป็นเอกสารที่เป็นความลับอีกต่อไป

- ผู้ทำคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรมอาจจะถูกถามค่านในเนื้อหาของคำแถลงการณ์ดังกล่าว

- ศาลที่ทำการพิจารณาไม่ควรที่จะทำการเลื่อนการพิจารณาคดีเพียงเพื่อที่จะให้เหยื่ออาชญากรรมได้มาศาลเพื่ออ่านคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรม

- เป็นการเหมาะสมที่จะมีการอ้างถึงคำแถลงการณ์ส่วนตัวของอาชญากรรมในทุกคดีในช่วงของการพิจารณาและ/หรือ ในความคิดเห็นในการตัดสินโทษ

- ศาลที่พิจารณาโทษต้องมีคำตัดสินที่เหมาะสมโดยพิจารณาถึงสถานการณ์ในอาชญากรรมและตัวผู้กระทำความผิด และนอกจากนี้จะพิจารณาถึงผลกระทบของอาชญากรรมที่เกิดจากอาชญากรรม เมื่อศาลเห็นว่าเหมาะสม

- ข้อวินิจฉัยสามารถทำได้อย่างเหมาะสมถูกต้องโดยธรรมชาติของความผิดนั้นหรือสถานการณ์แวดล้อมของความผิดนั้น ศาลที่ทำการพิจารณาตัดสินโทษจะต้องไม่ทำข้อสันนิษฐานซึ่งไม่ได้รับการสนับสนุนโดยพยานหลักฐานเกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมต่อเหยื่ออาชญากรรม

- ความคิดเห็นของเหยื่ออาชญากรรมหรือญาติใกล้ชิดของเหยื่ออาชญากรรมเกี่ยวกับว่าควรจะลงโทษจำเลยอย่างไร ไม่มีความเกี่ยวข้อง ซึ่งจะแตกต่างกับผลกระทบของอาชญากรรมที่เกิดจากอาชญากรรม เหยื่ออาชญากรรมควรจะได้รับคำแนะนำในเรื่องนี้ และหากว่ามีการแนะนำแล้ว แต่ยังมีความคิดเห็นเกี่ยวกับโทษอยู่ในคำแถลงการณ์ส่วนตัวดังกล่าว ศาลจะไม่ให้ความสนใจ จะไม่พิจารณาความเห็นดังกล่าว

นิยามของเหยื่ออาชญากรรมตามประมวลกฎหมายนี้⁷³

- บุคคลที่ได้รับความเสียหายทางกายภาพ ทางจิตใจ หรืออารมณ์ หรือได้รับความสูญเสียทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นผลโดยตรงจากการกระทำของอาชญากรรม

⁷³ The Crown Prosecution Service, "Victim Personal Statements," [Online] Accessed: 15 May 2015.
Available from: http://www.cps.gov.uk/legal/v_to_z/victim_personal_statements/#a01

-ญาติสนิทของบุคคลซึ่งถึงแก่ความตายอันเนื่องมาจากผลโดยตรงจากการกระทำของ อาชญากร

เหยื่ออาชญากรรมจะได้รับสิทธิตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายของเหยื่ออาชญากรรม หากว่าเค้าได้อ้างต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจในประเทศอังกฤษว่าพวกเขาได้ประสบกับการกระทำผิดอาญา หรือได้มีการกล่าวอ้างต่อเจ้าหน้าที่ในนามของพวกเขา

นอกจากนี้ คำนิยามยังหมายถึง บิดามารดาหรือผู้ดูแลของเหยื่ออาชญากรรมซึ่งมีอายุต่ำกว่า 18 ปี หรือสมาชิกในครอบครัวของเหยื่ออาชญากรรมที่ถึงแก่ความตาย หรือเหยื่ออาชญากรรมที่บาดเจ็บอย่างร้ายแรงอันเป็นผลมาจากอาชญากรรมจนไม่สามารถที่จะสื่อสารได้ และยังรวมถึงองค์กร เช่น องค์กรการกุศล ซึ่งเป็นเหยื่ออาชญากรรม แต่ต้องไม่ใช่หน่วยงานของรัฐหรือเป็นตัวแทนขององค์กร หรือลูกมือขององค์กรนั้น

ต่อมา ประมวลกฎหมายเหยื่อได้มีการแก้ไขในปีค.ศ. 2015 โดยได้มีการจำแนกประเภทของเหยื่ออาชญากรรมออกเป็นกลุ่มตามลักษณะเฉพาะของกลุ่มนั้น ๆ อีกด้วย คือเหยื่ออาชญากรรมของอาชญากรรมที่ร้ายแรงส่วนใหญ่กับเหยื่ออาชญากรรมที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมอย่างต่อเนื่อง เช่น เหยื่ออาชญากรรมที่เป็นเด็ก คนพิการเป็นต้น ซึ่งเหยื่ออาชญากรรมนี้ยังสิทธิที่จะทำคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรมได้ ในเวลาใดๆก่อนที่จะมีการตัดสินโทษไม่ว่าพวกเขาจะได้ทำคำแถลงการณ์ของพยานอันเป็นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือไม่

ญาติใกล้ชิดของเหยื่ออาชญากรรม⁷⁴

ญาติสนิทของเหยื่ออาชญากรรมซึ่งถึงแก่ความตายมีสิทธิได้รับการภายใต้บทบัญญัติประมวลกฎหมายของเหยื่อตามที่เหยื่ออาชญากรรมในอาชญากรรมที่ร้ายแรง ผู้ดูแลของครอบครัวสำหรับครอบครัวของเหยื่ออาชญากรรมที่ถึงแก่ความตาย

หากว่าครอบครัวของเหยื่ออาชญากรรมถูกทำให้เกิดความสูญเสียโดยอาชญากรรมญาติสนิทของบุคคลที่ถึงแก่ความตายมีสิทธิในการได้รับการเสนอชื่อให้เป็นผู้ดูแลของครอบครัวเพื่อที่จะได้รับการบริการภายใต้ประมวลกฎหมายนี้

⁷⁴ The Code of Practice for Victims of Crime

The family spokesperson for victims of crime who have a disability or for victims who have been so badly injured as a result of a criminal offence that they are unable to communicate

26. If you have a disability or have been so badly injured as a result of a criminal offence that you are unable to communicate, you or your close relatives are entitled to nominate a family spokesperson to act as the single point of contact to receive services under this Code

หากว่าญาติสนิทไม่สามารถที่จะทำการเลือกผู้แถลงของครอบครัว ,พนักงานสอบสวนอาวุโส (The Senior Investigating Officer) จะเป็นผู้กระทำการ ผู้ดำเนินการในคดีนั้นจะต้องเป็นผู้เลือกผู้แถลงของครอบครัว

หากว่าครอบครัวผู้ถูกทำให้สูญเสียอันเนื่องมาจากการชนกันของการจราจรซึ่งมีการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ว่าจะมีการกระทำผิดอาญา การกระทำทางอาชญากรรมหรือไม่ ผู้แถลงของครอบครัวอาจจะแต่งตั้ง ตามที่กำหนดไว้ข้างต้น

ผู้แถลงการณ์ของครอบครัวสำหรับเหยื่ออาชญากรรมที่ไม่มีความสามารถหรือเหยื่ออาชญากรรมซึ่งถูกทำร้ายจนบาดเจ็บอย่างร้ายแรงซึ่งเป็นผลมาจากการกระทำอาชญากรรมทำให้พวกเขาไม่สามารถที่จะทำการสื่อสารได้

หากว่าคุณเป็นผู้ไม่มีความสามารถหรือได้รับบาดเจ็บอย่างรุนแรงอันเนื่องมาจากการกระทำทางอาญา อาชญากรรมซึ่งทำให้คุณไม่สามารถที่จะสื่อสารได้ คุณหรือญาติสนิทของคุณมีสิทธิที่จะได้รับเสนอให้เป็นผู้แถลงของครอบครัวในการที่จะปฏิบัติในฐานะบุคคลที่เป็นผู้ประสานงานติดต่อเพื่อที่จะได้รับบริการภายใต้ประมวลกฎหมายของเหยื่ออาชญากรรมนี้

บิดามารดาหรือผู้ดูแลเหยื่ออาชญากรรมซึ่งมีอายุน้อยกว่า 18 ปี ⁷⁵

หากว่าคุณเป็นเหยื่ออาชญากรรมซึ่งมีอายุต่ำกว่า 18 ปี และโดยปกติบิดามารดาหรือผู้ดูแลเป็นผู้มีสิทธิตามประมวลกฎหมายนี้

เหยื่ออาชญากรรมที่เป็นเด็กหรือผู้เยาว์⁷⁶ บัญญัติไว้ใน Chapter 3 ซึ่งเกี่ยวกับเด็กและผู้เยาว์

⁷⁵The Code of Practice for Victims of Crime

The parent or guardian of a victim who is under 18 years of age

27. If you are a victim who is under the age of 18 you, and usually your parent or guardian, are entitled to receive services under this Code

⁷⁶ Chapter 3 Children and Young people Children and Young People Part A: Entitlements for Children and Young People

1.4 You are also entitled to: make a Victim Personal Statement. The Victim Personal Statement lets you explain in your own words how you feel the crime has affected you. This is not the same as a witness statement about what you saw and heard. Both your witness statement and Victim Personal Statement can be video recorded where appropriate. You do not have to make a Victim Personal Statement if you do not want to. If you decide not to make a Victim Personal Statement at first, you can do it later but only if this is before sentencing. Sentencing is when the court orders the punishment that the offender will receive. The information you give in a Victim Personal Statement will be shared with the defence (who represent the person who has been accused of the crime) if it is used in court. The defence might ask you questions about your Victim Personal Statement on rare occasions.

ข้อ 1.4 กำหนดว่าคุณมีสิทธิที่จัดทำคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรมซึ่งจะให้คุณสามารถอธิบายด้วยถ้อยคำของคุณเองว่าคุณรู้สึกเกี่ยวกับอาชญากรรมที่เกิดขึ้นมีผลกระทบต่อคุณอย่างไร คำแถลงการณ์นี้ไม่ใช่คำแถลงการณ์ในฐานะพยานซึ่งจะกล่าวถึงสิ่งที่คุณได้เห็นหรือได้ยิน คำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรมและคำแถลงการณ์ของพยานนี้สามารถทำได้โดยการบันทึกภาพได้หากว่าเป็นการสมควร คุณไม่จำเป็นต้องทำคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรมหากว่าคุณไม่ต้องการที่จะทำเช่นนั้น แต่หากว่าในตอนแรกคุณตัดสินใจไม่ทำ คำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรมนี้ คุณสามารถทำได้ในภายหลังแต่ต้องก่อนที่จะมีการตัดสินโทษ ซึ่งหมายถึงตอนที่ศาลมีคำสั่งเกี่ยวกับโทษที่จำเลยจะได้รับ หากว่าข้อมูลในคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรมจะถูกใช้ในศาล ข้อมูลนี้จะถูกเปิดเผยต่อทนายฝ่ายจำเลย ซึ่งอาจถามคำถามเกี่ยวกับคำแถลงการณ์ดังกล่าว

ข้อ 1.5 หากว่าจำเลยมีความผิด คุณมีสิทธิที่จะแจ้งต่อศาลว่าคุณต้องการให้คำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรมถูกอ่านในศาลหรือไม่ หรือมีการนำบันทึกคำแถลงการณ์ซึ่งถูกบันทึกภาพไว้แสดงต่อศาลหรือไม่ ก่อนที่ศาลจะตัดสินโทษจำเลย ซึ่งในขณะที่เจ้าหน้าที่ตำรวจสอบถามคำแถลงการณ์นี้คุณสามารถแจ้งได้ว่า คุณจะอ่านคำแถลงการณ์นี้ด้วยตนเอง หรือบุคคลอื่นอ่านแทน หรือโดยวิธีอื่นใด

เหยื่ออาชญากรรมที่เป็นเด็กควรจะได้รับโอกาสในการทำคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรมหลังจากทำการสัมภาษณ์โดยการบันทึกวิดีโอหรือการเขียนคำแถลงการณ์พยานในกรณีดังกล่าวคำแถลงการณ์ส่วนตัวของอาชญากรรมควรจะทำเป็นรูปแบบเดียวกับคำแถลงการณ์ของพยาน ในบางกรณีมันมีความจำเป็นที่ทั้งบิดามารดาและผู้ดูแลและเหยื่ออาชญากรรมจะทำคำแถลงการณ์ทั้งคู่ เพื่อที่จะทำให้เห็นภาพรวมของผลกระทบที่เกิดขึ้น ซึ่งทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับอายุและระดับความเข้าใจเด็กที่เป็นเหยื่ออาชญากรรม⁷⁷

องค์กรธุรกิจทั้งหมดที่เป็นเหยื่ออาชญากรรม

1.5 If the defendant is found guilty, you are entitled to tell the court if you would like your VPS to be read aloud or played (if recorded) in court before the defendant is sentenced. When the police are taking your VPS, you are entitled to say whether you would like to read your VPS aloud, have it read aloud by someone else or played in court and what this means.

⁷⁷ Service, T. C. P., "Victim Personal Statements."

องค์กรธุรกิจซึ่งเป็นเหยื่อของอาชญากรรมมีสิทธิได้รับการบริการตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายนี้ ในที่นี้รวมถึงธุรกิจหรือองค์กร เช่นองค์กรการกุศล แต่ไม่รวมถึง องค์กรสาธารณะ, ตัวแทนขององค์กรนั้น หรือลูกมือขององค์กรนั้น

เหยื่ออาชญากรรมที่เป็นองค์กรธุรกิจ กำหนดไว้ใน Chapter 4 ดังนี้

ข้อ 1.1 ธุรกิจ หรือบริษัททั้งหมด เช่น องค์กรการกุศล ซึ่งเป็นเหยื่ออาชญากรรมจะมีสิทธิจัดทำคำแถลงการณ์ส่วนตัวซึ่งอาจจะถูกเสนอในเวลาเดียวกันกับตอนทำคำแถลงการณ์พยานหรือเสนอโดยตนเอง ทำให้สมบูรณ์ด้วยตนเองทางไปรษณีย์หรือทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ และเลือกว่าจะให้มีส่วนหนึ่งส่วนใดที่เกี่ยวข้องในคำแถลงการณ์ส่วนตัวจะถูกอ่านในศาลโดยพนักงานอัยการก่อนที่จะมีการพิพากษาโทษของจำเลย ซึ่งการที่ส่วนใดของคำแถลงการณ์ดังกล่าวจะถูกอ่านหรือไม่เป็นดุลยพินิจของศาล⁷⁸

ข้อ 1.2 ธุรกิจทุกขนาดสามารถที่จะทำคำแถลงการณ์ส่วนตัว ซึ่งจะเป็นขอบเขตบอกว่าอาชญากรรมมีผลกระทบต่ออาชญากรรมอย่างไร ศาลจะตัดสินโทษที่เหมาะสมโดยพิจารณาจากเรื่องราว สถานการณ์การกระทำ ความผิดและของจำเลย และหากศาลเห็นว่าเป็นการเหมาะสมจะพิจารณาถึงผลกระทบที่มีต่อเหยื่ออาชญากรรม⁷⁹

จากการศึกษากฎหมายของประเทศอังกฤษเห็นว่าประเทศอังกฤษได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้อย่างละเอียดและมีการเขียนในลักษณะที่ทำให้เหยื่ออาชญากรรมสามารถเข้าใจได้ง่าย การใช้สรรพนามบุรุษที่สองในประมวลนี้ทำให้เหยื่ออาชญากรรมรู้สึกว่าเป็นคู่มือในการดำเนินคดีของตน ไม่ใช่ในลักษณะที่เป็นคู่มือของเจ้าหน้าที่ และประมวลกฎหมายนี้ยังได้กำหนดสิทธิและหน้าที่

⁷⁸ The Code of Practice for Victims of Crime (Chapter 4)

1.1 All businesses or enterprises (such as charities) that have had criminal offences committed against them³¹ are entitled to:

- receive services in accordance with Chapter 2 of the Code provided they give a named point of contact for all communication between the business and service provider;
- make an Impact Statement. This may be offered at the same time as a witness statement if appropriate, or by self-completion by post or by email;
- say whether the business would like to have relevant parts of the Impact Statement read aloud by a CPS advocate before the defendant is sentenced. Whether all or part of the Impact Statement is read aloud is subject to the discretion of the Court.

⁷⁹The Code of Practice for Victims of Crime (Chapter 4)

1.2 Businesses of all sizes can make an Impact Statement. The Impact Statement outlines how a crime has affected the business.

ของเจ้าหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายในแต่ละขั้นตอนไว้อย่างละเอียดด้วย จึงเป็นการรองรับสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมไว้อย่างชัดเจนและเป็นทำให้ทั้งระบบตระหนักถึงสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในแต่ละขั้นตอนได้เป็นอย่างดี

เนื้อหาของคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรม⁸⁰

เจ้าหน้าที่ควรจะ

- จัดหาข้อมูลเกี่ยวกับคำแถลงการณ์และอธิบายว่าคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรมนี้คืออะไร

- อธิบายว่าการทำคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรมเป็นทางเลือกของเหยื่ออาชญากรรม หากเหยื่ออาชญากรรมไม่ต้องการทำก็ไม่สามารถตัดสินใจไม่ได้ และการไม่ทำคำแถลงการณ์ดังกล่าวนี้ไม่มีผลกระทบต่อการสืบสวนคดีแต่อย่างใด

- อธิบายว่าเหยื่ออาชญากรรมสามารถแสดงออกถึงความต้องการว่าพวกเขาจะอ่านคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรมหรือให้ผู้อื่นอ่านในนามของตัวเองหรือไม่ ในศาลหากว่าจำเลยถูกตัดสินว่ามีความผิด แต่ในการตัดสินใจจะเป็นดุลพินิจของศาล

- อธิบายว่าคำแถลงการณ์ดังกล่าวจะถูกพิจารณาในศาลแม้ว่าเหยื่ออาชญากรรมจะไม่อ่านคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรมในศาล การอ่านเป็นทางเลือกและไม่มีผลกระทบต่อนำเหยื่ออาชญากรรมต้องทำเช่นนั้น

- ในกรณีที่เหยื่ออาชญากรรมเป็นเด็กหรือมีการสื่อสารที่ยากลำบาก เจ้าหน้าที่ควรจะพิจารณาในการทำการปรึกษากับบิดามารดาของเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้ดูแล หรือตัวแทนว่าพวกเขาหรือตัวเด็กหรือพวกเขาทั้งคู่จะเป็นผู้จัดทำคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรม

- อธิบายว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับโทษไม่ถูกนำมาพิจารณา

เนื้อหาของคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม

คำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมจะเป็นการให้เหยื่ออาชญากรรมกล่าวโดยถ้อยคำของตนเองว่า อาชญากรรมที่เกิดขึ้นมีผลทางกายภาพ ทางด้านอารมณ์ ทางด้านทรัพย์สิน หรือในทางอื่นใดต่อเหยื่ออาชญากรรมอย่างไร (Victims Code Chapter 2 Part A paragraph 1.12).

⁸⁰The Crown Prosecution Service. Victim Personal Statements [online] Available from :http://www.cps.gov.uk/legal/v_to_z/victim_personal_statements/#a01 [2013,May 15]

ขั้นตอนและวิธีการในการจัดทำคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมนี้ได้ถูกกำหนดไว้ใน Victim Personal Statement Procedure⁸¹

ในคู่มือวิธีการทำคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของเหยื่ออาชญากรรม ข้อ 3.1 กำหนดว่า โอกาสในการทำคำแถลงการณ์ส่วนตัวนี้ควรจะถูกเสนอต่อเหยื่ออาชญากรรมทุกประเภท ไม่ว่าจะอาชญากรรมนั้นจะเล็กน้อยเพียงใด รวมทั้ง ในคดีอุบัติเหตุรถชนซึ่งมีผู้ได้รับบาดเจ็บและมีการฟ้องคดีต่อผู้กระทำความผิดด้วย⁸²

ข้อ 3.1.5 คำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรมนี้จะถูกทำขึ้นในเวลาเดียวกับการทำคำให้การในฐานะพยาน หรือในเวลาภายหลังตามที่เหยื่ออาชญากรรมร้องขอ หรือทั้งสองช่วงเวลา⁸³

ข้อ 3.1.7⁸⁴เจ้าหน้าที่จะต้องอธิบายรายละเอียดทั้งหมดเกี่ยวกับกรอบแผนงานของคำแถลงการณ์ส่วนตัวของผู้เสียหาย และต้องมั่นใจว่าพวกเขาสามารถทำคำแถลงการณ์ส่วนตัวได้ภายหลังจากว่าพวกเขาต้องการที่จะทำ อย่างไรก็ตาม พวกเขาควรที่จะทำให้ตระหนักว่าหากผู้ต้องหาหรือจำเลยให้การสารภาพ และถูกจัดการในการพิจารณาคดีครั้งแรก กรณีนี้จะไม่อาจทำให้เป็นไปได้ (ที่จะทำภายหลัง) และดังนั้น พวกเขาไม่ควรที่จะทำคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรมช้ากว่าความจำเป็น

⁸¹ https://www.dorset.police.uk/media/1299/p15-2001victim_personal_statement_procedurev1_7.pdf

⁸² Victim Personal Statement Procedure

3.0 Procedure Content

3.1 When a Victim Personal Statement must be considered and initial actions

3.1.1 The opportunity to make a Victim Personal Statement should be offered to all victims of crime, however minor the crime, as well as to road traffic collision victims who are injured and a crime is suspected or a prosecution being brought.

⁸³ Victim Personal Statement Procedure

3.1.5 The VPS may be taken at the same time as the main witness statement, at a later date at the victim's request, or at both times.

⁸⁴ Victim Personal Statement Procedure

3.1.7 Officers must fully explain the VPS scheme to the victim and ensure they know that they can make a VPS at a later date if they want to. However, they should be made aware that if the defendant pleads guilty and is dealt with at the first hearing, this would not be possible and therefore they should not delay making a VPS for longer than is necessary. It is important to ensure that victims are given a full and appropriate explanation of the scheme, including the purpose, benefits and limitations, to enable them to make an informed choice. A victim could be reluctant to make a VPS if they do not understand the process or the benefits

ข้อ 3.1.8⁸⁵ เจ้าหน้าที่หรือพนักงานอาจจะเสนอข้อแนะนำว่าเหยื่ออาชญากรรมควรกล่าวเรื่องใดไว้ในคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรม แต่ก็ต้องระมัดระวังให้ไม่เป็นการชี้แนะให้เหยื่ออาชญากรรมไปในทิศทางที่อาจจะเกิดการมีอคติต่อความสัตย์จริง ความสมบูรณ์ของคำแถลงการณ์ส่วนตัวและการฟ้องคดีใดๆ

ข้อ 3.1.9⁸⁶ เจ้าหน้าที่ควรจะอธิบายแก่เหยื่ออาชญากรรมว่าถึงแม้ว่าศาลจะพิจารณาในผลกระทบซึ่งอาชญากรรมจะมีต่อเหยื่ออาชญากรรม และพยานหลักฐานอื่น ๆ และคำแนะนำในการลงโทษที่เกี่ยวข้อง และจะพิจารณาคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรมเมื่อมีการทำคำตัดสินลงโทษ แต่มันจะไม่พิจารณาถึงความเห็นของเหยื่ออาชญากรรมเกี่ยวกับความเห็นว่าคุณต้องหาลงโทษอย่างไร เพียงใด

การทำคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรมภายหลังการทำให้การในฐานะพยาน

ข้อ 3.4.1⁸⁷ เหยื่ออาชญากรรมอาจร้องขอที่จะทำคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรมในภายหลังได้ อาจเนื่องมาจากการที่พวกเขาตัดสินใจที่จะทำในภายหลัง หรือพวกเขาต้องการที่จะอธิบายผลกระทบของอาชญากรรมอันเป็นผลระยะยาวซึ่งพวกเขายังไม่ได้ระบุรายละเอียดเกี่ยวกับผลกระทบส่วนนี้ไว้อย่างชัดเจนในคำแถลงการณ์ฉบับที่ได้ทำไปก่อนแล้ว โดยคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรมนี้สามารถทำในเวลาใด ๆ ก่อนที่คดีจะได้รับการพิจารณาโดยศาล

⁸⁵ Victim Personal Statement Procedure

3.1.8 Officers may offer general advice as to what the victim could include in the VPS, but must take care not to lead the victim in a way which might subsequently prejudice the integrity of the statement and any prosecution.

⁸⁶ Victim Personal Statement Procedure

3.1.9 Officers should explain to victims that although the court will take into account the effect that the crime has had on the victim (together with all the other evidence and relevant sentencing guidelines) and will consider the VPS when making sentencing decisions, it will not take into account the victim's opinions on what the sentence should be. The VPS must not include the victim's opinion about how the offender should be punished.

⁸⁷ Victim Personal Statement Procedure

3.4 Taking a VPS at a later stage

3.4.1 A victim may ask to make a VPS at a later stage because they have changed their mind about making one, or they may wish to describe the longer-term effects that the crime has had on them or clarify anything said in an earlier VPS. The VPS can be made at any time before the case is heard in court.

ข้อ 3.4.11⁸⁸ กำหนดว่าในการทำคำแถลงการณ์ภายหลังนี้เหยื่ออาชญากรรมควรจะถูกถามเพื่อให้อธิบายโดยย่อในคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรมว่าเหตุใดพวกเขาทำคำแถลงการณ์ในขั้นตอนนี้ เช่น

- (1) เหยื่ออาชญากรรมมีความต้องการทำเพราะผลกระทบนี้ไม่ปรากฏขึ้นในตอนแรกเนื่องจากเป็นผลระยะยาวของอาชญากรรมซึ่งเพิ่งจะปรากฏในภายหลัง
- (2) มีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการสูญเสียทางการเงินเพิ่มขึ้นหรือลดลง
- (3) เหยื่ออาชญากรรมต้องการที่จะแสดงความกังวลตามที่กฎหมายรับรอง เช่น ความรู้สึก ความกลัว การถูกทำให้กลัวหรือกังวลเกี่ยวกับการที่ผู้ต้องหาจะต้องถูกปล่อยตัว เป็นต้น

Part A: Victims' Entitlements Section 1: Police Investigation

(ii) คำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรม (Victim Personal Statement)

กำหนดหลักเกณฑ์ในการทำคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรมไว้ ดังนี้

ข้อ 1.12 คำแถลงการณ์ส่วนตัวของอาชญากรรม จะให้โอกาสคุณในการอธิบายด้วยถ้อยคำของคุณเองว่าอาชญากรรมส่งผลกระทบต่อคุณอย่างไรบ้าง ไม่ว่าจะเป็นทางกายภาพ ทางด้านอารมณ์ หรือทางการเงิน หรือในด้านอื่นๆ ซึ่งคำแถลงการณ์นี้จะแตกต่างจากคำแถลงการณ์ของพยานซึ่งจะเกี่ยวกับว่าเกิดอะไรขึ้นในตอนนั้น เช่นคุณเห็นอะไรหรือได้ยินอะไร คำแถลงการณ์ส่วนตัวจะให้คุณได้แสดงออกในกระบวนการพิจารณาคดีอาญา อย่างไรก็ตามคุณอาจจะไม่ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการลงโทษหรือโทษที่จำเลยหรือผู้ต้องหาควรได้รับเนื่องจากว่าเป็นสิ่งที่ศาลมีหน้าที่ที่จะตัดสิน⁸⁹

⁸⁸ Victim Personal Statement Procedure

3.4.11 The victim should be asked to explain briefly in the VPS why they are making a statement, for example because:-

- The longer-term effects of the crime are only now becoming apparent;
- There has been a greater or lesser financial loss; or
- The victim wishes to express legitimate concerns, such as feeling vulnerable, fearful, intimidated or worried about the alleged offender being granted bail.

⁸⁹ 1.12 A Victim Personal Statement (VPS) gives you an opportunity to explain in your own words how a crime has affected you, whether physically, emotionally, financially or in any other way. This is different from a witness statement about what happened at the time, such as what you saw or heard. The VPS gives you a voice in the criminal justice process. However you may not express your opinion on the sentence or punishment the suspect should receive as this is for the court to decide.

ข้อ 1.13 คุณจะควรจะได้รับสิทธิในการทำคำแถลงการณ์ส่วนตัวในเวลาเดียวกันกับการทำคำแถลงการณ์ของพยานเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับอาชญากรรม เมื่อมีการทำคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรม คุณมีสิทธิที่จะตัดสินใจว่าคุณต้องการที่จะให้คำแถลงการณ์ของคุณได้มีการอ่านออกเสียงในศาลหรือมีการแสดงเสียงบันทึก (กรณีที่มีการบันทึกเสียงไว้) ในศาล หากว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกตัดสินว่ามีความผิด คุณยังมีสิทธิในการที่จะบอกว่า เลือกว่าคุณต้องการที่จะให้คำแถลงการณ์ดังกล่าวถูกอ่านโดยตัวเองหรือจะให้ผู้อื่นอ่านคำแถลงการณ์ดังกล่าวในนามของคุณ ซึ่งโดยปกติแล้วจะเป็น The CPS prosecutor⁹⁰

ข้อ 1.14 แม้ว่าคุณไม่ต้องการที่จะอ่านคำแถลงการณ์ด้วยตนเองหรือไม่ต้องการให้มีการอ่านโดยบุคคลอื่น คำแถลงการณ์ดังกล่าวยังคงถูกพิจารณา ก่อนที่ศาลจะทำการตัดสินลงโทษ หากว่าจำเลยถูกตัดสินว่ามีความผิด ถ้าหากว่าในตอนแรกคุณตัดสินว่าต้องการที่จะให้มีการอ่านคำแถลงการณ์ดังกล่าวในศาลแต่ต่อมาภายหลังคุณไม่ต้องการให้มีการอ่านคำแถลงการณ์ดังกล่าวอีกต่อไป คุณสามารถเปลี่ยนการตัดสินใจได้⁹¹

ข้อ 1.15 ถึงแม้ว่าคุณมีสิทธิที่จะทำคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรม แต่คุณไม่ต้องทำเช่นนั้นก็ได้ หากว่าในตอนแรก คุณมีความไม่แน่ใจ เกี่ยวกับการทำคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรม ในขณะที่ให้คำแถลงการณ์ของพยาน คุณสามารถเลือกที่จะทำคำแถลงการณ์ภายหลังได้ การให้คำแถลงการณ์ภายหลังนี้ ก่อนที่คดีจะขึ้นมาสู่ศาลหรือก่อนที่ผู้ต้องหาจะถูกตัดสินโทษ คุณจะควรจะตระหนักว่าหากว่าคุณเลือกที่จะไม่ทำคำแถลงการณ์นี้ในตอนแรกเริ่มที่มีการเสนอให้ทำคำแถลงการณ์ คุณอาจจะไม่มีโอกาสในภายหลังในการจัดทำคำแถลงการณ์เนื่องจากคดีอาจจะมีการจัดการโดยศาลอย่างรวดเร็ว⁹²

⁹⁰ 1.13 You are entitled to be offered the opportunity to make a VPS at the same time as giving a witness statement about what happened to the police about a crime. When making your VPS, you are entitled to say whether or not you would like to have your VPS read aloud or played (where recorded), in court if a suspect is found guilty. You are also entitled to say whether you would like to read your VPS aloud yourself or to have it read aloud by someone else (for example, a family member or the CPS advocate). The decision as to who reads out the VPS is ultimately for the court, but it will always take into account your preferences, and follow them unless there is good reason not to do so.

⁹¹ 1.14 If you do not want to read your VPS aloud yourself or have it read aloud on your behalf, you do not have to choose this option. Your VPS will still be considered as part of the evidence before the court prior to sentencing if the defendant is found guilty. If at first you choose to have your VPS read aloud but later decide you do not want this, you can change your mind.

⁹² 1.15 Although you are entitled to make a VPS, you do not have to do so. If you are initially unsure about making a VPS when you are giving a witness statement about what happened, you may choose to make a VPS at a later time - provided this is before the case comes to court or the suspect is sentenced. You should be

ข้อ 1.16 นอกจากสิทธิที่กำหนดไว้ตามข้างต้นแล้ว หากว่าคุณเป็นเหยื่ออาชญากรรมในคดีที่มีความรุนแรง เหยื่ออาชญากรรมที่ตกเป็นเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง หรือเหยื่ออาชญากรรมที่ประสาบงหรือเหยื่ออาชญากรรมที่ถูกข่มขู่ คุณยังได้รับสิทธิที่จำทำคำแถลงการณ์ต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจในเวลาใด ๆ ก่อนที่จะมีการตัดสินโทษ ไม่ว่าคุณจะได้มีการจัดทำคำแถลงการณ์ของพยานเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นหรือไม่⁹³

ข้อ 1.17 หากว่าคุณไม่ได้ให้คำแถลงการณ์ของพยานเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นและคุณไม่ใช่เหยื่ออาชญากรรมประเภทใดประเภทหนึ่งในสามประเภทตามที่กล่าวไว้ในข้อ 1.15 เจ้าหน้าที่ตำรวจอาจจะทำการนัดหมายเพื่อให้คุณสามารถจัดทำคำแถลงการณ์ตามดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ตำรวจ⁹⁴

ข้อ 1.18⁹⁵ เมื่อคุณได้คำแถลงการณ์สมบูรณ์และลงลายมือชื่อในคำแถลงการณ์ดังกล่าวแล้ว คำแถลงการณ์ดังกล่าวแล้วจึงมีผลเหมือนคำแถลงการณ์ที่ทำอย่างเป็นทางการอื่น ๆ กล่าวคือ จะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงหรือเพิกถอนได้อีก แต่หากคุณต้องการเพิ่มเติมคำแถลงการณ์ที่ได้ทำไปแล้วนั้น คุณสามารถที่จะส่งคำแถลงการณ์ดังกล่าวเพิ่มเติมต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจนำไปเพิ่มหรือทำให้คำแถลงการณ์ที่ส่งมาแล้วมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

นอกเหนือจากที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายของเหยื่ออาชญากรรมอันเป็นการกล่าวถึงสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมโดยตรงตามรายละเอียดข้างต้นแล้ว ประเทศอังกฤษยังมีกฎหมายที่ให้สิทธิบุคคลอื่นนอกจากเหยื่ออาชญากรรมที่แท้จริงในการเข้ามามีบทบาทในการทำคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรมตามที่กำหนดไว้ใน The Victim Focus Scheme (VFS) CPS ได้มีการกำหนด The Victim Focus Scheme (VFS) ซึ่งริเริ่มในวันที่ 1 ตุลาคม 2007 ซึ่งเป็นการกำหนดให้ญาติในครอบครัวของเหยื่ออาชญากรรมที่ถึงแก่ความตายมีโอกาสในการพบกับพนักงานอัยการ CPS หลังจากที่มีการตั้งข้อหาฆาตกรรมซึ่งพิจารณาใน The crown Court เพื่อที่จะ

aware that if you choose not to make a VPS when initially offered, you may not have another opportunity to make one later on. This is because the case may be dealt with by the courts very quickly.

⁹³ 1.16 In addition to the entitlements outlined above, if you are a victim of the most serious crime (including bereaved close relatives), persistently targeted, or vulnerable or intimidated, you are entitled to make a VPS to the police at any time prior to sentence whether or not you make an witness statement about what happened.

⁹⁴ 1.17 If you are not giving a witness statement about what happened and you are not a victim in one of the three priority categories as outlined in paragraph 1.15 above, the police may make arrangements for you to make a VPS at their discretion

⁹⁵ 1.18 Once the statement is completed and signed, a VPS (like any other formal statement) cannot be changed or withdrawn if you have second thoughts about what you have said. However, you may submit a further VPS to the police to add to or clarify your original VPS.

แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคดี และจัดทำคำแถลงการณ์ในขั้นตอนการพิพากษา ผ่านการจัดทำคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งแผนการนี้มีผลใช้บังคับในวันที่ 12 ธันวาคม 2011 และจะมีผลบังคับทันทีแก่คดีที่เป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนด ซึ่งมีรายละเอียดต่อไปนี้⁹⁶

หลักการ คำว่าครอบครัวนี้หมายถึงญาติและคู่สมรส ซึ่งรวมถึงกรณีการสมรสของเพศเดียวกันด้วย

ประเภทคดี⁹⁷

- การฆาตกรรม
- การฆ่าคนโดยโดยประมาท
- การฆาตกรรมตามที่กำหนดใน พระราชบัญญัติความรุนแรงในครอบครัว ค.ศ.2004 (The Domestic Violence, Crime and Victims Act 2004)

- การข่มขืนที่เป็นอันตรายอันทำให้ถึงแก่ความตาย
- การตายอันเกิดจากการข่มขืนโดยปราศจากความระมัดระวังในขณะที่ยังมีแอลกอฮอล์หรือยาเสพติด

- ความตายอันเกิดจากการข่มขืนที่ไม่ระมัดระวัง
- ความตายอันเกิดจากการข่มขืนที่ไม่มีใบอนุญาต ไม่มีคุณสมบัติ

ซึ่งคดีดังกล่าวจะต้องเกิดขึ้นในประเทศอังกฤษและเวลส์ด้วยถึงจะถือเป็นคดีที่มีคุณสมบัติตามที่แผนงานกำหนดไว้

⁹⁶ Crown Prosecution Service. *Victim Focus Scheme: Service for Bereaved Families*, [online]. Available from : [https://www.cps.gov.uk/legal/assets/uploads/files/VFS%20\(Bereavement\)%20-%20nov%2009.pdf](https://www.cps.gov.uk/legal/assets/uploads/files/VFS%20(Bereavement)%20-%20nov%2009.pdf) [2014, April, 13]

97

- murder;
- manslaughter;
- corporate manslaughter;
- familial homicide;
- causing death by dangerous driving;
- causing death by careless driving when under the influence of drink or drugs;
- causing death by careless or inconsiderate driving (where case is heard in the Crown Court);
- causing death by driving whilst unlicensed, disqualified or uninsured (where case is heard in Crown Court);
- aggravated vehicle taking where death is caused (where case is heard in the Crown Court).

จากการศึกษากฎหมายของประเทศอังกฤษเห็นว่าประเทศอังกฤษได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้อย่างละเอียดและมีการเขียนในลักษณะที่ทำให้เหยื่ออาชญากรรมสามารถเข้าใจได้ง่าย การใช้สรรพนามบุรุษที่สองในประมวลนี้ทำให้เหยื่ออาชญากรรมรู้สึกว่าเป็นคู่มือในการดำเนินคดีของตน ไม่ใช่ในลักษณะที่เป็นคู่มือของเจ้าหน้าที่ และประมวลกฎหมายนี้ยังได้กำหนดสิทธิและหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายในแต่ละขั้นตอนไว้อย่างละเอียดด้วย นอกจากนี้ ยังได้มีการกำหนดสิทธิในการยื่นคำแถลงการณ์ของบุคคลอื่นในกรณีที่เหยื่ออาชญากรรมที่แท้จริงถึงแก่ความตายแล้วไว้เป็นการเฉพาะต่างหาก จึงเป็นการรองรับสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมไว้อย่างชัดเจนและเป็นการทำให้เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้งระบบตระหนักถึงสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมแต่ละประเภทอย่างแท้จริง

3.2.3 ประเทศญี่ปุ่น

ก) วัตตนาการในการคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมของประเทศญี่ปุ่น

ในประเทศญี่ปุ่นก็มีมาตรการในการคุ้มครองผู้เสียหาย และให้ความสำคัญในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายเช่นกัน ซึ่งเชื่อว่าด้วยเหยื่ออาชญากรรม (victimology) เพิ่งเริ่มในญี่ปุ่นช่วงปลายทศวรรษ 1950 หรือต้น ทศวรรษ 1960 แต่การเคลื่อนไหวเพื่อปรับปรุงสภาพของเหยื่ออาชญากรรมมีเพียงเล็กน้อย จนกระทั่งถึงทศวรรษ 1980 เหยื่ออาชญากรรมในประเทศญี่ปุ่นในอดีตนั้น ไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐมากนัก เหยื่ออาชญากรรมมีความสำคัญเป็นเพียงพยานในคดีเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้กระทำความผิดเท่านั้น วัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของญี่ปุ่นก็เพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ และมีหน้าที่ฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับเป็นคนดีและกลับคืนสู่สังคมเพื่อให้สังคมเกิดความสงบสุข⁹⁸

การเคลื่อนไหวเพื่อช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมเริ่มขึ้นอย่างเป็นระบบและเป็นทางการ เมื่อมีระบบการทดแทนความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐในช่วงต้นทศวรรษ 1960 และเริ่มมีองค์กรต่างๆ ในการให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรมมากขึ้น เช่น ทางด้านตำรวจก็ได้เริ่มมีการจัดทำคู่มือสำหรับเหยื่ออาชญากรรม (ซึ่งอธิบายถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ความรับผิดชอบทางแพ่ง บริการสวัสดิการต่างๆ) ส่วนทางด้านสำนักงานอัยการก็เริ่มมีการใช้ระบบ

⁹⁸ กิติพงษ์ สุวรรณ, "มาตรการในการคุ้มครองผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดีอาญา" (นิติศาสตรมหาบัณฑิต, นิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552), หน้า.152

victim notification system เมื่อปี ค.ศ. 1999 เพื่อแจ้งให้เหยื่ออาชญากรรม ทราบความก้าวหน้าของคดี⁹⁹ โดยทั้งนี้พนักงานอัยการอาจไม่แจ้งก็ได้หากมีลักษณะเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

1. การแจ้งส่งผลกระทบต่อประโยชน์ของคู่ความหรือทำลายความเป็นส่วนตัวของคู่ความ

2. การแจ้งเป็นอุปสรรคต่อกระบวนการพิจารณาในคดีนั้น

3. การแจ้งส่งผลกระทบต่อนโยบายบริหารงานยุติธรรม

4. การแจ้งขัดขวางการฟื้นฟูผู้กระทำความผิด

5. การแจ้งก่อให้เกิดข้อพิพาทหรือคดีความอื่นนอกเหนือจากคดีความเดิม

ในปัจจุบัน หากว่าประชาชนในประเทศญี่ปุ่นได้รับฟังเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนแล้ว ประชาชนส่วนใหญ่จะนึกถึงสิทธิของเหยื่ออาชญากรรม ทั้งนี้ เนื่องจากการพัฒนาเกี่ยวกับสถานการณ์ของเหยื่ออาชญากรรม ทำให้เมื่อไม่นานมานี้กฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาคดีอาญาของประเทศญี่ปุ่นได้ถูกแก้ไขเพื่อให้เหยื่ออาชญากรรมสามารถเข้ามามีบทบาทในกระบวนการพิจารณาคดีในศาลได้โดยมีสถานะในการเข้าร่วมอย่างเป็นทางการ¹⁰⁰ ตัวอย่างเช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 316-33 – มาตรา 316-36 ซึ่งกำหนดให้เหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิในการแสดงตัวในศาล สิทธิในการแสดงความคิดเห็นของตน และสิทธิในการถามพยาน

กฎหมายหลักที่กำหนดสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมคือ Basic Act on Crime Victims (Act No. 161 of 2004) ซึ่งได้กำหนดหลักการและวัตถุประสงค์ของการตรากฎหมายไว้ดังนี้

มาตรา 1¹⁰¹ วัตถุประสงค์

⁹⁹ สุทธิมา พิพัฒน์พิบูล, "การคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญา : ศึกษาระบบการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 245 " (นิติศาสตรมหาบัณฑิต., คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์., 2549), หน้า.34

¹⁰⁰Jeroen Maesschalck Dimitri Vanoverbeke, David Nelken., *The Changing Role of Law in Japan : Empirical Studies in Culture, Society and Policy Making*, 1 st ed. (UK: Edward Elgar Pub, 2014).

¹⁰¹Basic Act on Crime Victims (Act No. 161 of 2004)

Article (1) Purpose

The purpose of this Act is, by providing the Basic Principles of the measures for Crime Victims, clarifying the responsibilities of the State, Local governments, and the citizens, and defining matters that will be a base of the measures for Crime Victims, to promote the measures for Crime Victims comprehensively and systematically, and thereby to protect their rights and profits.

จุดประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้คือ จัดให้มีหลักการพื้นฐานเพื่อเป็นมาตรการสำหรับเหยื่ออาชญากรรม และทำให้หน้าที่ความรับผิดชอบของรัฐบาล รัฐบาลส่วนท้องถิ่นและพลเมืองมีความชัดเจนมาก รวมทั้ง กำหนดหลักการซึ่งเป็นมาตรการสำหรับเหยื่ออาชญากรรม เพื่อสนับสนุนมาตรการทั่วไปสำหรับเหยื่ออาชญากรรมอย่างเป็นระบบมากขึ้น ทั้งนี้ เพื่อปกป้องและเพื่อประโยชน์ของเหยื่ออาชญากรรม

เหยื่ออาชญากรรมตามกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นตาม Basic Act on Crime Victims (Act No. 161 of 2004)¹⁰² กำหนดไว้ดังนี้ มาตรา 2(2) ได้กำหนดคำนิยามของเหยื่ออาชญากรรมไว้ ดังนี้¹⁰³

เหยื่ออาชญากรรม ที่ใช้ในพระราชบัญญัตินี้ หมายถึง บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรม และครอบครัวของพวกเขาซึ่งถึงแก่ความตาย

ในปัจจุบันประเทศญี่ปุ่นได้มีการกำหนดมาตรการและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อให้เหยื่ออาชญากรรมได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสมมากขึ้น ดังต่อไปนี้¹⁰⁴

1. การคุ้มครองข้อมูลของเหยื่ออาชญากรรม

ในคดีที่มีการพิจารณาโดยเปิดเผย ศาลสามารถตัดสินที่จะไม่เปิดเผยชื่อและข้อมูลอื่นๆของเหยื่ออาชญากรรมในคดีความผิดทางเพศและคดีประเภทอื่น และ เมื่อศาลมีคำตัดสินเช่นนั้น การพิจารณาของศาลรวมทั้งการอ่านคำฟ้องจะถูกกระทำในลักษณะที่ไม่เปิดเผยข้อมูลของเหยื่ออาชญากรรม เหยื่ออาชญากรรมสามารถร้องขอการคุ้มครองข้อมูลของตนได้

2. ในการพิสูจน์ความผิด พยานจะถูกเรียกให้ไปให้การในศาล ตัวอย่างเช่นเหยื่ออาชญากรรมจะถูกร้องขอให้ให้การเกี่ยวกับความเสียหายที่พวกเขาได้รับความทุกข์ทรมานและความรู้สึกของพวกเขาต่อจำเลย ประจักษ์พยานจะถูกถามถึงอาชญากรรมหรือเหตุการณ์ที่พวกเขา

¹⁰² An English translation is available at

http://www.japaneselawtranslation.go.jp/law/detail_main?re=&vm=02&id=138

¹⁰³ Basic Act on Crime Victims (Act No. 161 of 2004)

Article (2) Definition

(2) The term, "Crime Victims" as used in this Act shall mean persons who were damaged by Crimes and their family or their bereaved family

¹⁰⁴ Ministry of Justice, "Victim Support During Trial," [Online] Accessed: 29 August 2014. Available from: <http://www.moj.go.jp/ENGLISH/CRAB/crab-02-4.html>

เห็นเป็นพยาน จึงต้องมีมาตรการที่นำมาใช้ในการปรากฏตัวในศาลของเหยื่ออาชญากรรม โดยมีมาตรการดังต่อไปนี้

ก) มีมาตรการที่ช่วยเหลือคือ การให้มีบุคคลที่มีบุคคลอื่นเข้าร่วมด้วยในขณะที่ให้การในศาล (Accompanying person)

เหยื่ออาชญากรรมทางเพศ เหยื่ออาชญากรรมที่เป็นเด็กหรือบุคคลอื่นซึ่งอาจจะมีความรู้สึกกังวลอย่างมาก เมื่อพวกเขาต้องให้การในศาลเป็นพยาน เพื่อขจัดความรู้สึกเหล่านั้น กฎหมายกำหนดให้เหยื่ออาชญากรรมสามารถให้สมาชิกในครอบครัว นักจิตวิทยาที่ปรึกษา หรือบุคคลอื่น เข้ามาอยู่ด้วยในขณะที่ตนต้องให้ถ้อยคำ หรือให้การต่อศาลได้

ข) การจัดให้มีฉากกั้น เพื่อไม่ให้เห็นบุคคลที่ให้การ

เพื่อที่จะทำให้เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายรู้สึกคลายความกดดันในกรณีที่จะต้องให้การเป็นพยาน ต่อหน้าจำเลย หรือผู้ต้องหา จะต้องมีการจัดให้พยานถูกกั้นไม่ให้จำเลยหรือผู้กระทำความผิดสามารถมองเห็นเหยื่ออาชญากรรมในขณะที่กำลังให้การ เพื่อให้เหยื่ออาชญากรรมหรือพยานไม่รู้สึกสับสน ทำให้เสียสมาธิ โดยจำเลยหรือผู้กระทำความผิด

ค) การจัดให้มีการให้การผ่านระบบถ่ายทอดวิดีโอ สำหรับเหยื่ออาชญากรรมทางเพศ หรือเหยื่ออาชญากรรมอื่นเมื่อต้องเข้าร่วมในการพิจารณาคดี ซึ่งทำให้บุคคลนั้นเกิดความรู้สึกว่าจะทำให้เกิดความกังวลใจ บุคคลที่จะต้องให้การสามารถให้การในอีกห้องหนึ่งซึ่งไม่ใช่ห้องเดียวกับห้องพิจารณาคดี เพื่อที่จะทำให้ไม่รู้สึกกดดันและคลายความกังวลที่จะเกิดขึ้น โดยห้องที่เหยื่ออาชญากรรมหรือพยานดังกล่าวให้การนี้จะมีระบบโทรทัศน์ที่ส่งสัญญาณผ่านสายเคเบิลไปยังห้องพิจารณา ทำให้เหยื่ออาชญากรรมหรือพยานที่จะต้องให้การต่อศาลสามารถให้การจากห้องนี้ผ่านจอมอนิเตอร์แล้วถ่ายทอดไปยังห้องพิจารณาคดีได้

3. ระบบเอกสิทธิ์ในการเข้าร่วมในการพิจารณาคดี

เนื่องจากการพิจารณาคดีในศาลเป็นการพิจารณาคดีแบบเปิดเผย ซึ่งทำให้ผู้ที่สนใจสามารถเข้าร่วมฟังการพิจารณาคดีด้วยได้ ในขณะนี้ได้มีการจัดระบบ The priority attendance systems สำหรับเหยื่ออาชญากรรมและบุคคลอื่นๆ เพื่อให้เหยื่ออาชญากรรมและญาติของเหยื่ออาชญากรรมที่ถึงแก่ความตาย สามารถเข้าไปฟังการพิจารณาก่อนผู้อื่นในการเข้าร่วมในการพิจารณาคดี

ระบบเอกสิทธิ์ในการเข้าร่วมในการพิจารณาคดี (The priority attendance systems) หมายความว่า ในกรณีที่คดีใดซึ่งเป็นคดีที่ได้รับความสนใจจากสาธารณะมากและมีบุคคล

จำนวนมากต้องการที่จะเข้าร่วมในการพิจารณาคดี บัตรอนุญาตในการเข้าฟังการพิจารณาคดี จะจัดแบ่งโดยการจับสลาก (drawing lots) อย่างไรก็ตาม ศาลจะทำการพิจารณาในการจัดที่นั่งที่ปลอดภัยให้แก่เหยื่ออาชญากรรม ญาติของสมาชิกครอบครัวที่เหยื่ออาชญากรรมที่เสียชีวิต จากอาชญากรรม

4. มีระบบที่อนุญาตให้เหยื่ออาชญากรรมและญาติของเหยื่ออาชญากรรมที่เสียชีวิต ตรวจสอบและถ่ายสำเนาของบันทึกกระบวนการพิจารณาได้ หากว่าเหยื่ออาชญากรรมทำการ ร้องขอ โดยทั่วไปแล้วพวกเขา สามารถได้อนุญาตให้ตรวจสอบและถ่ายสำเนา คัดลอกสำเนาของ บันทึกกระบวนการพิจารณาคดีได้ ในระหว่างการพิจารณาคดี แต่ว่าศาลจะไม่อนุญาตถ้าหากว่า คำร้องขอดังกล่าวดูเหมือนว่าจะทำโดยปราศจากเหตุผลอันสมควร หรือเป็นการเห็นได้ชัดว่าเป็น การไม่เหมาะสม

5. การแสดงความคิดเห็นของเหยื่ออาชญากรรม

กระบวนการพิจารณาคดีนี้อนุญาตให้เหยื่ออาชญากรรมและญาติของ เหยื่ออาชญากรรมที่ถึงแก่ความตายสามารถแสดงความรู้สึกได้ หากว่าพวกเขาต้องการ พวกเขา สามารถแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับความเสียหายที่พวกเขาทุกข์ทรมาน หรือมีความต้องการที่จะแสดง ความคิดเห็นเกี่ยวกับอาชญากรรมก็สามารถแสดงความคิดเห็นในส่วนนี้ได้เช่นกัน การแสดง ความคิดเห็นของเหยื่ออาชญากรรมนี้ จะทำให้มีความชัดเจนมากขึ้นเกี่ยวกับความรู้สึกของ เหยื่ออาชญากรรมและจำเลยมีโอกาสที่จะได้ยินด้วยตนเองถึงความรู้สึกและความคิดเห็นของ เหยื่ออาชญากรรม และความรู้สึกของเหยื่ออาชญากรรม พวกเขาจะได้รับโอกาสที่จะได้รู้ผลอันเกิด จากการกระทำของตน

ในอดีตครอบครัวของเหยื่ออาชญากรรมสามารถแสดงความคิดเห็นเฉพาะในกรณี ที่ เหยื่ออาชญากรรมถึงแก่ความตายเท่านั้น แต่ในปัจจุบัน พวกเขาสามารถแสดงความคิดเห็นในคดี ที่เหยื่ออาชญากรรมได้รับความทุกข์ทรมานอย่างร้ายแรงทางด้านจิตใจหรือทางด้านร่างกายอย่างมาก อีกด้วย

6. การแต่งตั้งทนายความโดยรัฐแก่เหยื่ออาชญากรรมที่เข้ามามีส่วนร่วม (State - appointed attorneys for victim participants)

ในกรณีที่บุคคลซึ่งมีสิทธิเข้าร่วมในการพิจารณาคดีอาญาตามหลักเกณฑ์ของ ระบบ Victim participants รัฐจะมีการจัดหาทนายความให้แก่บุคคลดังกล่าว หากว่าเป็นผู้มีรายได้

น้อยกว่า 1.5 ล้านเยน พวกเขาสามารถร้องขอให้มีการแต่งตั้งทนายของรัฐสำหรับเหยื่ออาชญากรรมผู้เข้าร่วมในคดี (an attorney for victim participants) เพื่อให้การเข้าร่วมในการพิจารณาคดีนั้นจะเป็นไปอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาเบื้องต้นเห็นว่าระบบการพิจารณาคดีอาญาของประเทศญี่ปุ่นมีการกำหนดสิทธิและมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้เหยื่ออาชญากรรมได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาคดีอาญามากขึ้น ในประเด็นที่กล่าวข้างต้นจะเป็นลักษณะในการคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมที่อยู่ในคดีที่จำเป็นต้องเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการพิจารณาคดีในขั้นตอนต่าง ๆ แต่ในประเทศญี่ปุ่นยังได้มีการพัฒนาระบบสำหรับการคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมอย่างต่อเนื่อง

ในปี 2004 ได้มีการตรา The Basic Act on Crime Victims อันเป็นกฎหมายที่ได้วางหลักการพื้นฐานสำหรับเหยื่ออาชญากรรม และมาตรา 18¹⁰⁵ ของพระราชบัญญัติดังกล่าว กำหนดว่า รัฐและรัฐบาลท้องถิ่น จะต้องจัดให้มีมาตรการที่จำเป็นในการจัดให้มีข้อมูลเกี่ยวกับความคืบหน้าของกระบวนการพิจารณาคดี และต้องพัฒนาระบบในการขยายโอกาส ในการเพิ่มโอกาสในการเข้าร่วมในกระบวนการพิจารณาคดีอาญา เพื่อที่ว่าเหยื่ออาชญากรรมจะได้เข้าร่วมในกระบวนการพิจารณาคดีอาญา เกี่ยวกับความเสียหายอย่างเหมาะสม

ในปี ค.ศ.2000 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศญี่ปุ่นได้กำหนดให้เหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิทำคำแถลงการณ์ความคิดเห็นในระหว่างพิจารณาได้ และได้มีระบบการมีส่วนร่วมของเหยื่ออาชญากรรม (The victim participating system) ในปี 2007 ซึ่งทำให้เหยื่ออาชญากรรมมีบทบาทมากขึ้นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา¹⁰⁶

The victim participating system ซึ่งระบบการมีส่วนร่วมของเหยื่ออาชญากรรมมีหลักการและรายละเอียดดังนี้¹⁰⁷

¹⁰⁵ Basic Act on Crime Victims Act No. 161 of 2004 ()

Article 18 (Development of the System to Expand Opportunities to Participate in Criminal Procedures, etc.) The State and Local governments shall take such necessary measures as providing information concerning the progress of criminal procedures and developing a system to expand opportunities to participate in criminal procedures, so that Crime Victims may get involved in criminal procedures concerning the harm in a proper way.

¹⁰⁶ Masahiko Saeki, Victim Participation in Criminal Trials in Japan, 32 International Journal of Law, Crime and Justice 149, 150e153 (2010).

¹⁰⁷ Prof. Toshihiro KAWAIDE ,Victim's participation in the criminal trial in Japan ,The University of Tokyo,(online) 30 April 2015 available from <http://www.sota.j.u-tokyo.ac.jp/info/Papers/kawaide.pdf> [2015,June 21]

หลักการพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของเหยื่ออาชญากรรม

หากว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญาไม่ใช่ที่ที่จะถูกตระหนักกว่าเป็นที่ที่จะเป็นการแก้แค้นส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรม แต่เป็นการถูกตระหนักกว่าเป็นการลงโทษของสาธารณะแล้วเหตุใดจึงมีการยอมรับว่าเหยื่ออาชญากรรมสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ ประเด็นนี้ได้กลายมาเป็นคำถามพื้นฐานของระบบการมีส่วนร่วมของเหยื่ออาชญากรรม (The victim participating system) การพิจารณาเพื่อการแก้ไขกฎหมาย มีดังต่อไปนี้

The Basic Act on Crime Victims ได้กำหนดให้เหยื่ออาชญากรรมทั้งหมด มีสิทธิที่จะได้รับความเคารพในศักดิ์ศรีของแต่ละบุคคล จุดประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ในการรักษา คงไว้ซึ่งคำสั่งของสังคม แต่มันก็เป็นวิธีการสำคัญในการฟื้นฟูเหยื่ออาชญากรรมในความหมาย ในวิธีที่ว่าสิทธิของพวกเขาในฐานะส่วนหนึ่งในสังคม จะถูกเยียวยาโดยการลงโทษจำเลยอย่างเหมาะสม และพวกเขาสามารถเยียวยาความบอบช้ำทางจิตใจผ่านการเข้าร่วมในการพิจารณาคดี และมีบทบาทหลักเกี่ยวกับการผลของคดี ซึ่งหากว่าสิ่งนี้ถูกต้องก็สามารถกล่าวได้ว่าระบบการมีส่วนร่วมของเหยื่ออาชญากรรม ตั้งอยู่บนพื้นฐานของสิทธิของเขาในการได้รับการเคารพสำหรับศักดิ์ศรีของแต่ละบุคคลซึ่งพระราชบัญญัติดังกล่าวรับรองไว้

ระบบการมีส่วนร่วมของเหยื่ออาชญากรรม (The victim participation system)

ระบบนี้เป็นระบบที่เหยื่ออาชญากรรมและญาติหรือเหยื่ออาชญากรรมที่ถึงแก่ความตาย ในคดีที่กำหนดไว้เข้ามามีส่วนร่วมในคดีอาญา โดยการเข้าร่วมกระบวนการพิจารณาและตั้งคำถามต่อจำเลย เหยื่ออาชญากรรมและญาติของเหยื่ออาชญากรรมที่ถึงแก่ความตายผู้ซึ่งได้รับอนุญาตให้เข้าร่วมในกระบวนการพิจารณาคดีเรียกว่า Victim participants

ระบบการมีส่วนร่วมของเหยื่ออาชญากรรมนี้ เป็นผลมาจากการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในประเทศญี่ปุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการผลักดันของ National Association of Crime Victims and Surviving Families (NAVS) ซึ่งจัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 2000 จากการรวมตัวกันสมาชิกในครอบครัวของเหยื่ออาชญากรรม NAVS ได้วิจารณ์ระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศญี่ปุ่นว่า เป็นระบบที่กีดกันเหยื่ออาชญากรรม และครอบครัวของเหยื่ออาชญากรรมจากการมีส่วนร่วม และได้เรียกร้องให้รัฐบาลให้สิทธิแก่เหยื่ออาชญากรรมในการมีส่วนร่วมในการพิจารณาคดี¹⁰⁸

¹⁰⁸"A Citizen Participation in Criminal Trials in Japan," *International Journal of Law, Crime and Justice* (2013).

เนื้อหาของระบบการมีส่วนร่วมของเหยื่ออาชญากรรม

1) หลักการสำคัญของการระบบการมีส่วนร่วมของเหยื่ออาชญากรรม

1.1) วิธีของระบบการมีส่วนร่วมของเหยื่ออาชญากรรม

ศาลจะยอมรับการมีส่วนร่วมของเหยื่ออาชญากรรมตามคำขอต่อศาลเมื่อศาลเห็นว่ามีความเหมาะสม โดยพิจารณาจากลักษณะธรรมชาติของอาชญากรรมนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างเหยื่ออาชญากรรมและจำเลยและสถานการณ์อื่นๆ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 316-33 กำหนดว่า เหยื่ออาชญากรรมผู้ซึ่งได้รับการอนุญาตให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาคดีสามารถใช้อำนาจ ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เรียกว่าเหยื่ออาชญากรรมผู้ที่ยังเข้ามามีส่วนร่วม (the victim intervener)

1.2) คดีอาญาที่อนุญาตให้เหยื่ออาชญากรรมเข้าร่วมในการพิจารณาคดี

การมีส่วนร่วมของเหยื่ออาชญากรรมไม่ได้รับการยอมรับในอาชญากรรมทุกประเภท กล่าวคืออนุญาตเฉพาะคดีต่อไปนี้

- (ก) การกระทำความผิดโดยเจตนาซึ่งส่งผลให้บุคคลถึงแก่ความตาย
- (ข) การกระทำอนาจารโดยใช้กำลัง และการกระทำชำเรา
- (ค) การบาดเจ็บหรือการถึงแก่ความตายเนื่องจากการกระทำโดยประมาทเนื่องจากการกระทำในหน้าที่หรือ การดูแลพาหนะเครื่องกล
- (ง) การจับกุม
- (จ) การลักพาตัวหรือการค้ำมนุษย์

เหตุผลที่ทำให้ต้องมีการยอมรับบทบาทของเหยื่ออาชญากรรมในคดีประเภทนี้เนื่องจากเป็นอาชญากรรมร้ายแรงซึ่งมีผลละเมิดชีวิตส่วนบุคคล ร่างกาย และเสรีภาพ และเหยื่ออาชญากรรมมีความต้องการที่จะเข้าร่วมในการพิจารณาคดีอย่างมาก

1.3) อำนาจของเหยื่ออาชญากรรมผู้เข้าร่วมในการพิจารณาคดี คือ

- (1) การเข้าร่วมในการพิจารณา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 316-34
- (2) การสอบถามพยาน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 316-

(3) การถามคำถามจำเลย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 316-37 และ

(4) การแถลงการณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการค้นหาความจริง และการยื่นคำขอตามกฎหมาย หนายความผู้ซึ่งได้รับมอบอำนาจสามารถใช้อำนาจดังกล่าวได้ด้วย

สิทธิของเหยื่ออาชญากรรมที่กล่าวมาข้างต้นนี้โดยหลักแล้วศาลจะทำการอนุญาตอย่างไรก็ตาม เมื่อศาลพิจารณาว่าการเข้าร่วมนั้นจะไม่มีที่เหมาะสม ศาลจะทำการปฏิเสธไม่ให้เข้าร่วม การไม่ให้เหยื่ออาชญากรรมเข้าร่วมคดีจึงเป็นข้อยกเว้น

จากข้อมูลในการยื่นคำขอเข้าร่วมในการเข้าร่วมพิจารณาคดีในปี ค.ศ. 2011 มีเหยื่ออาชญากรรมยื่นคำขอเข้าร่วมจำนวน 914 ราย ใน 586 คดี ซึ่งเหยื่ออาชญากรรมจำนวน 902 รายที่ได้รับอนุญาตจากศาลให้เข้าร่วมในการพิจารณาคดี¹⁰⁹

สิทธิตามที่กล่าวในประการที่สองถึงประการที่ 4 นั้นจะถูกยอมรับต่อเมื่อศาลเห็นว่ามีความเหมาะสมในแต่ละคดี กล่าวคือ จะขึ้นอยู่กับการตัดสินของศาลว่าจะมีความเหมาะสมหรือไม่ในแต่ละคดี นอกจากนี้ เหยื่ออาชญากรรมไม่อาจจะยกข้อคัดค้านต่อคำตัดสินของศาลซึ่งไม่ให้สิทธิดังกล่าวแก่เหยื่ออาชญากรรม

ข) สิทธิในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมของเหยื่ออาชญากรรมในประเทศญี่ปุ่น

ในปี ค.ศ. 2004 ประเทศญี่ปุ่นได้มีการกำหนดมาตรการตาม The Magna Carta ของเหยื่ออาชญากรรม โดยการนำของสำนักงานคณะรัฐมนตรี ซึ่งในการดำเนินการนี้รวมถึงการเปลี่ยนแปลงอย่างสำคัญซึ่งมีผลทำให้ เหยื่ออาชญากรรมมีสถานะอย่างแท้จริงในกระบวนการพิจารณาคดีในศาล¹¹⁰

ต่อมา ในวันที่ 20 มิถุนายน 2007 ได้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอีกครั้งหนึ่ง อันเป็นผลมาจากการจัดตั้ง National Association of Crime Victims and Surviving Families (Asu no Kai,) ซึ่งมีบทบาทในการผลักดันอย่างมากให้มีการเปลี่ยนแปลงในการมีส่วนร่วมของเหยื่ออาชญากรรมในคดีอาญา

¹⁰⁹ Ibid.

¹¹⁰ Irvin Waller, *Rights for Victims of Crime: Rebalancing Justice*, (New York: Rowman and Littlefield, 2010), pp. 49-50.

วัตถุประสงค์หลักในการเปลี่ยนแปลงนี้ คือ เพื่อให้รูปแบบของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ส่วน ที่มีความเท่าเทียมกัน คือ พนักงานอัยการ เหยื่ออาชญากรรม และจำเลย อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่าไม่เกิดความเปลี่ยนแปลงมากนัก แต่ก็มี การอนุญาตให้เหยื่ออาชญากรรมเข้าร่วมในการพิจารณาคดีโดยจัดให้เหยื่ออาชญากรรมเข้าร่วมในการพิจารณาคดีโดยการนั่งกับพนักงานอัยการในศาล จากเดิมที่อยู่ในส่วนสังเกตการณ์เท่านั้น และยังได้ให้เหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิถามคำถามจำเลยและพยานในศาลได้อีกด้วย¹¹¹ การแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาดังกล่าวนี้ได้มีผลบังคับใช้ใน ปี 2008¹¹² ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม มีความเห็นว่า การนำความคิดเห็นของเหยื่ออาชญากรรมมาพิจารณาในคดีอาญานั้นจะทำให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามากขึ้น¹¹³

ในประเทศญี่ปุ่นได้มีการกำหนดให้เหยื่ออาชญากรรมสามารถทำคำแถลงการณ์ความคิดเห็นต่อศาลได้ โดยมีการแก้ไขกฎหมายประมวลวิธีพิจารณาความอาญาในปี 2000 โดยได้กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา¹¹⁴มาตรา 292-2¹¹⁵ ซึ่งกำหนดว่า

¹¹¹ Glenn D. Hook. *Decoding Boundaries in Contemporary Japan: The Koizumi Administration and Beyond* Routledge, 2010 p.216.

¹¹² Arroyo Zapatero, William Schabas, Kanako Takayama, Marta Muñoz de Morales, *Death Penalty: A Cruel and Inhuman Punishment* Luis Universidad de Castilla-La Mancha, uclm, p.60

¹¹³ Ibid.

¹¹⁴ An English translation of the Code is available at : <http://www.japaneselawtranslation.go.jp/law/detail/?id=1983&vm=04&re=02>

¹¹⁵ Code of Criminal Procedure

Article 292-2 (1) The court shall, when a request is made by the victim or others, or the legal representative of such victim to state an opinion on the sentiments or other opinions relating to the case, have them state their opinions at the trial.

(2) A request for the statement of opinion prescribed in the preceding paragraph shall be made to the public prosecutor in advance. In such case, the public prosecutor shall notify as such to the court together with the prosecutor's opinion.

(3) The presiding judge or the associate judges may, after the victim or others, or the legal representative of such victim have stated their opinion, question them in order to clarify the purport of the statements.

(4) The persons concerned in the case may, after the victim or others, or the legal representative of such victim have stated their opinion, question them in order to clarify the purport of their statements, with notification to the presiding judge.

(5) The presiding judge may place restrictions on the statement of opinion by the victim or others, or the legal representative of such victim or questions to be asked by persons concerned with the trial to the victim or others, or legal representative of such victim which overlap with prior statements or questions, or which are otherwise irrelevant to the case.

(6) The provisions of Article 157-2, 157-3 and paragraph (1) of 157-4 shall apply mutatis mutandis to the statement of opinion under the provisions of paragraph (1).

(1) เมื่อเหยื่ออาชญากรรม หรือบุคคลอื่น หรือตัวแทนทางกฎหมายของเหยื่ออาชญากรรมมีการร้องขอ ที่จะแถลงความคิดเห็น เกี่ยวกับความรู้สึกหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับคดี ศาลจะต้องให้บุคคลดังกล่าวแสดงความคิดเห็นในกระบวนการพิจารณา

(2) การร้องขอในการที่จะทำคำแถลงการณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นตามที่บัญญัติไว้ในอนุมาตราก่อนนั้นจะต้องทำขึ้นต่อพนักงานอัยการล่วงหน้า ในกรณีดังกล่าวพนักงานอัยการจะต้องแจ้งดังกล่าวต่อศาลและรวมทั้งความคิดเห็นของพนักงานอัยการด้วย

(3) ผู้พิพากษาซึ่งรับผิดชอบหรือผู้พิพากษาสมทบ ผู้พิพากษาอาจจะตั้งคำถามบุคคลที่ทำคำแถลงการณ์ หลังจากที่เหยื่ออาชญากรรม หรือบุคคลอื่น หรือตัวแทนทางกฎหมายของเหยื่ออาชญากรรมเช่นนั้นได้มีการแถลงคำแถลงการณ์ความคิดเห็นของเขาเรียบร้อยแล้ว

(4) บุคคลที่เกี่ยวข้องในคดี อาจจะต้องตั้งคำถามบุคคลที่ทำคำแถลงการณ์ หลังจากที่เหยื่ออาชญากรรม หรือบุคคลอื่น หรือตัวแทนทางกฎหมายของเหยื่ออาชญากรรมเช่นนั้นได้มีการแถลงคำแถลงการณ์ความคิดเห็นของเขาเรียบร้อยแล้ว โดยต้องแจ้งแก่ผู้พิพากษาที่รับผิดชอบคดีถึงความประสงค์ดังกล่าว

(5) ผู้พิพากษาที่รับผิดชอบคดีจะทำการจำกัดเกี่ยวกับคำแถลงการณ์ความคิดเห็นของอาชญากรรม หรือบุคคลอื่น หรือตัวแทนทางกฎหมายของเหยื่ออาชญากรรม หรือคำถามที่บุคคลอื่นจะถามต่อเหยื่ออาชญากรรม อาชญากรรม หรือบุคคลอื่น หรือตัวแทนทางกฎหมายของเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งมีส่วนที่ คาบเกี่ยวกับกับคำแถลงการณ์ก่อนหน้าหรือคำถามก่อนหน้า หรือคำแถลงการณ์หรือคำถามที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคดี

(6) บทบัญญัติในมาตรา 157-2 และมาตรา 157-3 และอนุมาตรา (1) ของมาตรา 157-4 ให้นำมาใช้โดยอนุโลมในการทำคำแถลงการณ์ความคิดเห็นของเหยื่ออาชญากรรมภายใต้บทบัญญัตินี้ อนุมาตรา (1)

(7) เมื่อเห็นเป็นการสมควรโดยพิจารณาจากสภาพการณ์และสถานการณ์อื่นศาลอาจจะให้เหยื่ออาชญากรรมหรือบุคคลอื่นที่ทำคำแถลงการณ์หรือห้ามแถลงคำแถลงการณ์ดังกล่าว

(7)The court may, when it deems it inappropriate, considering the state of the proceedings and other circumstances, have the victim and others submit written opinions in lieu of oral statements, or prohibit the stating of opinions.

(8)When a document has been submitted under the provisions of the preceding paragraph, the presiding judge shall make this clear at the trial. In this case, the presiding judge may, when he/she deems it appropriate, read out the document or give a summary thereof.

(9)The statement pursuant to the provisions of paragraph (1) or the document pursuant to the provision of paragraph 7 may not be used as evidence for fact finding of the crime.

(8) เมื่อเอกสารถูกส่งภายใต้บทบัญญัติในย่อหน้าก่อน ผู้พิพากษาที่รับผิดชอบจะทำให้สิ่งนี้ชัดเจนในการพิจารณาคดี ผู้พิพากษาดังกล่าว หากเห็นว่าสมควร จะอ่านคำแถลงการณ์นี้หรือจะสรุปดังนี้

(9) คำแถลงการณ์ที่สร้างขึ้นภายใต้บทบัญญัตินี้อนุมาตรา (1) หรือเอกสารที่สร้างขึ้นภายใต้อนุมาตรา (7) ไม่สามารถใช้ในฐานะเป็นพยานหลักฐานเพื่อค้นหาความจริงในการกระทำ ความผิดได้

ในประเทศญี่ปุ่นนี้ คำแถลงการณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นของเหยื่ออาชญากรรมนี้ จะไม่ถูกถามค้านโดยทนายฝ่ายจำเลย แต่อย่างไรก็ตาม เหยื่ออาชญากรรมอาจจะถูกตั้งคำถามหรือถูกขอให้อธิบายเกี่ยวกับคำแถลงการณ์ความคิดเห็นดังกล่าวได้ คำแถลงการณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นนี้ จะไม่สามารถใช้ในการค้นหาความจริงในคดี แต่สามารถถูกพิจารณาในการตัดสินโทษ¹¹⁶

3.3 งานวิจัยระดับนานาชาติเกี่ยวกับคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม

ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีการวิจัยโดย Mothers Against Drunk Driving (MADD, 1994)¹¹⁷ เกี่ยวกับระดับความพึงพอใจของเหยื่ออาชญากรรมที่มีสิทธิทำคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมพบว่า เหยื่ออาชญากรรมจำนวนมากรายงานว่าคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมทำให้พวกเขามีความพึงพอใจในระบบการพิจารณาคดีอย่างมากขึ้น โดย ร้อยละ 66 ของเหยื่ออาชญากรรมมีความพึงพอใจในการพิจารณาคดีอาญา ถ้าหากว่าพวกเขาได้รับการเสนอโอกาสให้ทำคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมเป็นหนังสือ และ ร้อยละ 62 มีความพึงพอใจถ้าได้รับการเสนอโอกาสให้มีการเสนอคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมด้วยวาจา และพบว่าเหยื่ออาชญากรรมร้อยละ 75 จะรู้สึกไม่พึงพอใจถ้าหากว่าพวกเขาไม่ได้รับอนุญาตให้ทำคำแถลงการณ์ และเหยื่ออาชญากรรมร้อยละ 78 จะรู้สึกไม่พึงพอใจถ้าหากว่าพวกเขาไม่ได้รับอนุญาตให้เสนอคำแถลงการณ์ด้วยวาจา¹¹⁸

¹¹⁶ Wing-Cheong Chan. *Support for Victims of Crime in Asia*. New York:Routledge, 2007, p.128.

¹¹⁷ On September 5, 1980, Mothers Against Drunk Drivers (MADD) was incorporated and the mission as stated in its Articles of Incorporation were "To aid the victims of crimes performed by individuals driving under the influence of alcohol or drugs, to aid the families of such victims and to increase public awareness of the problem of drinking and drugged driving." <http://www.madd.org/about-us/mission/>

¹¹⁸ Ellen K. Alexander Janice Harris Lord, *VIS, Impact Statements: A Victim's Right to Speak, A Nation's Responsibility to Listen*, published by the National Victim Center, MADD, and the American Prosecutor's Research Institute in 1994

https://www.ncjrs.gov/ovc_archives/reports/impact/welcome.html

July 15, 1994 U.S. Department of Justice, Office for Victims of Crime

ท่านผู้พิพากษา Reggie Wilson ซึ่งเป็นหนึ่งในสมาชิกของคณะทำงานของเหยื่ออาชญากรรม (The President's Task Force on Crime Victims) ว่า “ท่านรู้สึกว่ามันเป็นการไม่ถูกต้องในการที่จะตัดสินโทษจำเลยผู้ถูกตัดสินว่ากระทำความผิดต่อบุคคลหนึ่งโดยที่ไม่ได้รับฟังและพิจารณาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากอาชญากรรมต่อชีวิตของเหยื่ออาชญากรรมนั้นเสียก่อน”¹¹⁹

การวิจัยในเรื่องรูปแบบของคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม

ในส่วนเกี่ยวกับรูปแบบของคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมนี้ National Victim Center ,MADD, and The American Prosecutors Research Institute (APRI) ได้ทำการวิเคราะห์คำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบอาชญากรรมที่มีอยู่ เพื่อทำการประเมิน (ชี้วัด) ว่า รูปแบบ,ภาษา,การจัดหน้า และสิ่งอื่นๆที่ช่วยสนับสนุนให้มีการจัดทำคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมนี้ จะสามารถปรับปรุงให้ดีขึ้นเพื่อจะทำให้สามารถสนองตอบความต้องการของเหยื่ออาชญากรรม และระบบงานยุติธรรมทางอาญา ซึ่งจะเป็นการปรับปรุงเพื่อที่จะทำให้เหยื่ออาชญากรรมมีความต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมมากขึ้น

รูปแบบของคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมนี้ถูกออกแบบมาเพื่อทำให้เหยื่ออาชญากรรมและระบบงานยุติธรรมทางอาญามากขึ้น และมีความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลของคำแถลงการณ์ผลกระทบของอาชญากรรมมากขึ้น

ในที่สุดแล้ว, คำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมควรจะทำให้เหยื่ออาชญากรรมมีเครื่องมือที่จะพิจารณาถึงขอบเขตของความเสียหายที่เกิดขึ้นจากอาชญากรรมอีกครั้งหนึ่ง และให้มีส่วนร่วมในการประเมินโทษที่เหมาะสม และเพื่อให้มีคำสั่งชดใช้ค่าเสียหายที่เป็นธรรม และที่สำคัญที่สุด หากว่าเป็นไปได้ คือ เพื่อที่จะทำให้มีการเยียวยาทางด้านอารมณ์และจิตใจของเหยื่ออาชญากรรม

ตามแบบแผนแล้วระบบงานยุติธรรมทางอาญามักจะพิจารณาในส่วนของผลกระทบของอาชญากรรมทางการเงิน ถึงแม้ว่าศาลจะได้โต้แย้งว่า ศาลไม่ใช่ที่ที่เหมาะสมที่จะเป็นที่ในการเยียวยาทางด้านอารมณ์ของเหยื่ออาชญากรรม แต่ในหลายเขตอำนาจศาลก็ได้อนุญาตให้มีการส่งพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับผลกระทบทางด้านอารมณ์ด้วยเหตุผลหลายประการ กล่าวคือ

¹¹⁹ "I personally feel that it is a miscarriage of justice to sentence a defendant who has been convicted of committing a crime against another person without first hearing from the victim and taking into account the effects the crime had on the victim's life," Judge Reggie Wilson of the President's Task Force on Crime Victims once said. - See more at: http://blogs.findlaw.com/first_circuit/2013/11/whitey-bulger-sentenced-to-life-victim-impact-considered.html#sthash.UXWHkRTX.dpuf

เพื่อที่จะทำให้เข้าใจว่าอาชญากรรมก่อให้เกิดภาระต่อเหยื่ออาชญากรรมอย่างไร ,เพื่อที่จะทำให้ออกคำสั่งให้ชดใช้ความเสียหายได้อย่างเหมาะสมและ เพื่อเป็นการชั่งน้ำหนักกับข้อมูลที่ศาลเกี่ยวกับพื้นเพของจำเลย และ เพื่อที่จะทำให้เหยื่ออาชญากรรมมีความพึงพอใจกับระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญามากขึ้น อย่างไรก็ตาม ศาลจะไม่ละเมิดความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม หากว่า เหยื่ออาชญากรรมไม่ยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม เพื่อทำการพิจารณา ทั้งนี้ พบว่าเหยื่ออาชญากรรมจำนวนมากไม่ใช้สิทธิในการส่งคำแถลงการณ์ส่วนตัวเกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม หากว่า วิธีการที่ใช้ในการจัดทำคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมนั้นไม่ได้คำนึงถึงความรู้สึกของเหยื่ออาชญากรรม หรือไม่มีประสิทธิภาพ และ ไม่ได้ถูกออกแบบมาอย่างดีพอ

National Victim Center ,MADD, and APRI จึงได้ทำการเสนอต้นแบบหรือรูปแบบของคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม เพื่อเป็นเครื่องมือที่จะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและเหยื่ออาชญากรรมดีขึ้น เพื่อที่จะทำให้ศาลตระหนักถึงความยากลำบากซึ่งเหยื่ออาชญากรรมได้รับจากอาชญากรรมที่เกิดขึ้น และนำไปประกอบกับข้อมูลที่ศาลได้รับมาก่อนแล้ว

ต้นแบบที่เสนอมีดังนี้ ¹²⁰

1. เอกสารคำแนะนำในการจัดทำคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม

ส่วนนี้มีข้อเสนอว่า จะต้องจัดให้มีข้อมูลต่อไปนี้ให้เหยื่ออาชญากรรมคือข้อมูลเกี่ยวกับการใช้คำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม,สิทธิของเหยื่ออาชญากรรม (ซึ่งจะขึ้นอยู่กับกฎหมายที่ใช้ในเขตอำนาจศาลนั้น) ,วิธีการหรือคำแนะนำในการทำคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม และวิธีในการส่งคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม การชดใช้ค่าเสียหายต่อเหยื่ออาชญากรรม และข้อมูลเกี่ยวกับผู้ติดต่อในกรณีที่เหยื่ออาชญากรรมต้องการความช่วยเหลือ

2. ขั้นตอนการบันทึกเกี่ยวกับผลกระทบจากอาชญากรรมทางด้านอารมณ์และจิตใจ และทางร่างกาย

เสนอว่า ต้องให้เหยื่ออาชญากรรมเขียนเกี่ยวกับผลกระทบทางด้านจิตใจและอารมณ์และทางด้านร่างกาย โดยมีการตั้งคำถามหรือมีคำสำคัญชี้แนะไว้ เหยื่ออาชญากรรมจะมีเนื้อที่อย่างเพียงพอ

¹²⁰Ellen K. Alexander Janice Harris Lord, *A Victim's Right to Speak Impact Statement A Nation's Responsibility to Listen*, [online] ,Available from https://www.ncjrs.gov/ovc_archives/reports/impact/impact.htm#Models [2013,May 15]

พอที่จะเขียนคำแถลงการณ์ โดยจะเขียนมากน้อยเพียงใดก็ได้ตามที่เหยื่ออาชญากรรมรู้สึกว่าจะสื่อให้ผู้มีอำนาจพิจารณาตัดสินโทษและผู้มีอำนาจพิจารณาการพักการลงโทษเห็นถึงความบอบซ้ำทางด้านอารมณ์ ความกังวล และความหวาดกลัวของตนอันเนื่องมาจากอาชญากรรมที่เกิดขึ้น

3. เอกสารที่ใช้ในการบันทึกความเสียหายทางการเงิน

ในส่วนนี้จะต้องเป็นเอกสารเกี่ยวกับการสูญเสียทางการเงินทั้งหมดที่เหยื่ออาชญากรรมได้รับ เนื้อหาของที่บันทึกความเสียหายทางการเงินนี้ จะต้องกำหนดขึ้นโดยมีทั้งรายการค่าใช้จ่ายที่จ่ายไปในปัจจุบัน รวมทั้งจะต้องแจ้งให้ผู้มีอำนาจพิจารณาตัดสินโทษและผู้มีอำนาจพิจารณาการพักการลงโทษเกี่ยวกับความเสียหายในอนาคต เพื่อที่ว่า จะได้จัดให้มีการพิจารณาเกี่ยวกับการชดเชยค่าเสียหายเพิ่มเติมเพื่อจะให้มีการแก้ไขคำสั่งให้ชดเชยค่าเสียหาย ตัวอย่าง ค่าเสียหายในอนาคต เช่น ค่ารักษาพยาบาลต่อเนื่อง การผ่าตัดเพิ่มเติม เป็นต้น ซึ่งเอกสารที่ใช้ในการบันทึกความเสียหายทางการเงินควรจะถูกส่งให้แก่สำนักงานอัยการทันทีที่คดีถูกส่งมายังสำนักงานอัยการ ในบางกรณีเหยื่ออาชญากรรมอาจจะไม่ทราบว่าตนจะต้องเก็บใบเสร็จเพื่อใช้ในอนาคต เพื่อแจ้งเตือนให้เหยื่ออาชญากรรมทราบตั้งแต่ต้นว่าต้องเก็บเอกสารและใบเสร็จจำทำให้เหยื่ออาชญากรรมไม่ต้องมีภาระเพิ่มเติมในการจัดหาใบเสร็จและการตีราคา การประเมินราคาใหม่แทนอันเดิม

4. คำแนะนำเกี่ยวกับการลงโทษ

ในส่วนนี้จะอนุญาตให้เหยื่ออาชญากรรมเข้ามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในกระบวนการตัดสินโทษ โดยการให้โอกาสเหยื่ออาชญากรรมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโทษที่จะลงแก่จำเลย

การวิจัยเกี่ยวกับเหตุผลในการที่เหยื่ออาชญากรรมยื่นคำแถลงการณ์ส่วนตัวเกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม¹²¹

ประเทศอังกฤษ มีการจัดทำกรวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของเหยื่ออาชญากรรมในการยื่นคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรมเกี่ยวกับเหตุผลของเหยื่ออาชญากรรมในการยื่นคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรม โดยสอบถามเหยื่ออาชญากรรมว่าเพราะเหตุใดเหยื่ออาชญากรรมจึงส่งคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรมในการพิจารณาคดี

จากการการวิจัยพบว่า ไม่มีเหตุผลที่เด่นชัดในการที่เหยื่ออาชญากรรมเลือกที่จะจัดทำหรือส่งคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรม คำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรมนี้ตอบสนององวัตถุประสงค์ต่างกันในกลุ่มบุคคล และสำหรับเหยื่ออาชญากรรมบางคนนั้นจัดทำคำแถลงการณ์

¹²¹ Julian V. Roberts and Marie Manikis, "Victim Personal Statements a Review of Empirical Research."

ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรมด้วยความมุ่งหมายหลายประการ ทั้งนี้ เนื่องจากการใช้ถ้อยคำที่แตกต่างกันในการตั้งคำถามกับเหยื่ออาชญากรรมก็ทำให้เป็นการยากที่จะทำการเปรียบเทียบในการศึกษา นี้ นอกจากนี้ ความคิดเห็นของเหยื่ออาชญากรรมในประเด็นที่ว่าเหตุใดเหยื่ออาชญากรรมจึงจัดทำคำแถลงการณ์นี้โดยทั่วไปแล้วจะถูกสอบถามในภายหลังจากที่พวกเขาได้รับการอธิบายถึงข้อมูลเกี่ยวกับคำแถลงการณ์นี้แล้ว ดังนั้น ในการตอบคำถามนี้ ความคิดเห็นของเหยื่ออาชญากรรมบางส่วนจึงอาจมาจาก การที่ได้รับข้อมูลและทราบถึงวัตถุประสงค์ของคำแถลงการณ์นี้เป็นทางการแล้วโดยได้รับการอธิบายโดยเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมมาก่อน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในประเด็นนี้แล้วพบว่าเหยื่ออาชญากรรมมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ดังนี้

การวิจัยของ Leverick et al.2007a พบว่า วัตถุประสงค์ในการทำคำแถลงการณ์นั้นเหยื่ออาชญากรรมมีความเห็นดังนี้ มีมากกว่า 3 ของเหยื่ออาชญากรรมให้เหตุผลว่า เพื่อจะแสดงความรู้สึกของพวกเขา ร้อยละ 5 กล่าวว่า เพื่อที่จะมีอิทธิพลเหนือการลงโทษหรือการกำหนดโทษโดยแท้จริงแล้ว การศึกษาเรื่องนี้ในประเทศสกอตแลนด์ จัดให้มีการสนับสนุนสำหรับหน้าที่ในการแสดงออกของการมีส่วนร่วมในกระบวนการ จำนวนครึ่งหนึ่งของผู้เข้าร่วมในการส่งคำแถลงการณ์ส่วนตัวไม่ทราบว่า ศาลจะพิจารณาคำแถลงการณ์ของพวกเขาหรือไม่ แต่พวกเขาก็ยังคงมีเจตนาที่จะส่งคำแถลงการณ์ส่วนตัวอีก หากว่าเขาตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมอีกในภายหน้า จึงเห็นได้ว่าเหตุผลในการส่งคำแถลงการณ์ส่วนตัวนี้ในความคิดเห็นของเหยื่ออาชญากรรมจึงไม่ใช่เพื่อให้คำแถลงการณ์ของตนมีอิทธิพลเหนือการลงโทษแต่อย่างใด แต่เป็นความต้องการที่จะแสดงออกถึงความคิดเห็นของตนในส่วนของ การตอบสนองของเหยื่ออาชญากรรมผู้ซึ่งปฏิเสธที่จะไม่มีส่วนร่วม ปฏิเสธที่จะไม่ส่งคำแถลงการณ์ดังกล่าวก็เป็นไปในลักษณะเดียวกัน มีเพียงร้อยละ 6 ตอบสนองว่าพวกเขาปฏิเสธที่จะมีส่วนร่วมเพราะพวกเขาเชื่อว่ามันจะไม่มี ความแตกต่างในการลงโทษแม้ว่าจะส่งคำแถลงการณ์ดังกล่าว

ในการสัมภาษณ์ซึ่งจัดทำโดยคณะกรรมการเพื่อเหยื่ออาชญากรรมและพยาน (The Commissioner for victims and witness) เปิดเผยว่าเหยื่ออาชญากรรมส่วนใหญ่รู้สึกว่าการแถลงการณ์ส่วนตัวมีคุณค่าต่อเหยื่ออาชญากรรม เนื่องจากคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรมให้โอกาสพวกเขาในการที่จะแสดงออกต่อศาลเกี่ยวกับผลของอาชญากรรม

นอกจากนี้ ยังได้มีการสำรวจล่าสุดจากเหยื่ออาชญากรรมโดย Victim Support สำรวจตัวอย่างที่ของเหยื่ออาชญากรรมที่ถูกตั้งคำถามเพื่อที่จะจัดอันดับความสำคัญของลักษณะที่สำคัญเกี่ยวกับประสบการณ์ในศาลว่าลักษณะใดมีความสำคัญต่อเหยื่ออาชญากรรมพบว่าการได้รับโอกาสในการได้รับฟังในศาล เป็นลักษณะที่ได้รับการจัดอันดับว่ามีความสำคัญมากที่สุดจาก

เหยื่ออาชญากรรม คือร้อยละ 75 โดยเหยื่ออาชญากรรมกล่าวว่ามันเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง ในขณะที่อีกร้อยละ 18 กล่าวว่ามันค่อนข้างสำคัญ คำถามนี้ไม่เกี่ยวกับการลงโทษ แต่มันดูเหมือนว่าจะมีเหตุผลที่ทำให้สามารถสันนิษฐานได้ว่าการได้รับโอกาสในการรับฟังในศาลมีความสำคัญต่อเหยื่ออาชญากรรมอย่างมาก

การวิจัยในประเทศต่างๆ เกี่ยวกับเหตุผลในการเข้ามีส่วนร่วมในคดีโดยการทำคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรม ดังนี้

ประเทศออสเตรเลีย จากการวิจัยของ Erez et al .ในปี ค.ศ. 1997 พบว่ามีเพียงร้อยละ 5 ของเหยื่ออาชญากรรมเท่านั้นที่ทำคำแถลงการณ์โดยมีความต้องการมีอิทธิพลในการกำหนดโทษ การได้แสดงออกถึงความรู้สึกและการสื่อสารเป็นแรงจูงใจที่สำคัญมากกว่าการมีอิทธิพลในการกำหนดโทษ

ประเทศแคนาดา จากงานวิจัย ของ Miller ในปี ค.ศ.2008 ศึกษาเหยื่ออาชญากรรมจากการกระทำความผิดทางเพศ พบว่า เหยื่ออาชญากรรมมีแรงจูงใจที่สำคัญในการสื่อสารข้อความถึงอาชญากรหรือตัวผู้กระทำความผิด และต่อศาล เหตุผลที่ถูกกล่าวอ้างเป็นอย่างมากในการส่งคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรมในประเทศแคนาดา คือ เพื่อที่จะช่วยให้ศาลเข้าใจถึงผลกระทบของอาชญากรรมและเพื่อที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดหรือจำเลย เข้าใจถึงผลกระทบของอาชญากรรมที่พวกเขาได้รับ ซึ่งหนึ่งในสองเหตุผลนี้ถูกอ้างถึงมากกว่าร้อยละ 90 ของกลุ่มตัวอย่าง

ประเทศออสเตรเลีย จากการวิจัยของ PRAIRIE Reserch Associates 2004 ซึ่งได้จัดทำขึ้นแสดงให้เห็นว่า แม้ว่าเหยื่ออาชญากรรมมีความต้องการที่จะให้คำแถลงการณ์ของตนมีผลกระทบต่อข้อกำหนดโทษ แต่พวกเขาก็ไม่ได้ส่งคำแถลงการณ์เพื่อที่จะทำให้การลงโทษหนักขึ้น

การวิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจของเหยื่ออาชญากรรมเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากการส่งคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมในการตัดสินโทษหรือไม่

ในประเด็นนี้ได้มีการตั้งคำถามนี้โดยนักวิจัยส่วนใหญ่ตั้งแต่ได้มีการเริ่มนำคำแถลงการณ์ส่วนตัวของผู้เสียหายมาใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. 1980 การทำให้สถานะของเหยื่ออาชญากรรมดีขึ้นนั้น ถือว่าเป็นเหตุผลที่สำคัญประการหนึ่งที่มีการอนุญาตให้เหยื่ออาชญากรรมได้ให้การเป็นพยานเกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมในการตัดสินโทษ ในการวิเคราะห์การวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่าเหยื่ออาชญากรรมเป็นผู้ที่จะสามารถตัดสินว่าเนื้อหาของคำแถลงการณ์ส่วนตัวที่เหยื่ออาชญากรรมจะได้ประโยชน์จากประสบการณ์ในการจัดทำคำแถลงการณ์ดังกล่าวนี้ ดังนั้น เหยื่ออาชญากรรมจึงเป็นแหล่งข้อมูลที่เหมาะสมที่สุดในการตอบคำถาม เกี่ยวกับข้อมูลในส่วนนี้ ซึ่งได้ทำการวิจัยในสองลักษณะ คือ 1.ทำการเปรียบเทียบระดับ

ความพึงพอใจของเหยื่ออาชญากรรมผู้ส่งคำแถลงการณ์กับเหยื่ออาชญากรรมอื่นที่ไม่ได้ส่ง และ 2. ถามบุคคลที่เคยเป็นเหยื่ออาชญากรรมมาก่อนว่าหากพวกเขาตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมอีกครั้ง พวกเขามีความต้องการที่จะส่งคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมหรือไม่ ผลของการวิจัยเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจของเหยื่ออาชญากรรมจากการวิเคราะห์อย่างรอบด้านของการตอบสนองของเหยื่ออาชญากรรม ยืนยันว่าเหยื่ออาชญากรรมส่วนใหญ่มีการตอบสนองที่ดีต่อประสบการณ์ในการส่งคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม จากการวิจัยของ Leverick et al.(2007) พบว่า ร้อยละ 86 ของเหยื่ออาชญากรรมชาวสกอตแลนด์ ผู้ซึ่งส่งคำแถลงการณ์ส่วนตัวเกี่ยวกับเหยื่ออาชญากรรมแสดงออกซึ่งความคิดเห็นว่า เป็นการถูกต้องที่จะทำการส่งคำแถลงการณ์ จะต้องทำคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรม และ เกือบสองในสาม กล่าวยืนยันว่าการจัดทำคำแถลงการณ์เกี่ยวกับคำแถลงการณ์เกี่ยวกับอาชญากรรมทำให้พวกเขารู้สึกดีขึ้นในการศึกษาก่อนหน้านี้ของประเทศอังกฤษ Hoyle et al. (1998) รายงานว่าสามในสี่ส่วนของเหยื่ออาชญากรรมซึ่งจัดทำแบบฟอร์มนี้ มีความพึงพอใจ ถ้าหากพวกเขาได้มีส่วนร่วมในรูปแบบนี้

อีกทั้ง ยังได้มีการทำการศึกษาในหลายประเทศ ที่มีการใช้คำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม ซึ่งการศึกษาวิจัยเหล่านี้ใช้วิธีการที่แตกต่างกัน แต่ผลค้นพบร่วมกันคือเหยื่ออาชญากรรมส่วนใหญ่ผู้ซึ่งส่งคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม มีความพึงพอใจที่พวกเขาทำเช่นนั้น

นอกจากนี้ ยังได้มีการวิจัยสอบถามความตั้งใจที่จะส่งคำแถลงการณ์ส่วนตัวของอาชญากรรมในอนาคต เหยื่ออาชญากรรมที่เคยส่งคำแถลงการณ์แล้วจะส่งคำแถลงการณ์อีกครั้งหรือไม่ หากว่าตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมอีกในอนาคต การสอบถามเหยื่ออาชญากรรมว่าพวกเขามีความต้องการที่จะส่งคำแถลงการณ์อื่นอีกหรือไม่หากเป็นเหยื่ออาชญากรรมอีกในอนาคต เพื่อแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับการตอบสนองการทำคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งได้นักวิจัยหลายคนได้ทำการถามคำถามลักษณะนี้ต่อเหยื่ออาชญากรรม และผลออกมาสอดคล้องกันคือเหยื่ออาชญากรรมส่วนใหญ่ต้องการที่จะส่งคำแถลงการณ์หากว่าพวกเขาต้องตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมอีกครั้งในอนาคต

ในประเทศอังกฤษและเวลล์ การศึกษาในปี 1998 ของ Home Office พบว่าสามในสี่ส่วนของเหยื่ออาชญากรรมที่มีส่วนในการยื่นคำแถลงการณ์กล่าวว่า พวกเขาจะส่งคำแถลงการณ์อีก ถ้าหากว่าพวกเขาต้องตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมอีกในอนาคต

การศึกษาในสกอตแลนด์ที่ผ่านมาพบว่าเหยื่ออาชญากรรมส่วนใหญ่ซึ่งส่งคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม รายงานว่าพวกเขาจะส่งคำแถลงการณ์อีกครั้งในอนาคต ถ้าหากว่าตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมอีกครั้ง ในขณะที่มีเพียงแค่ 9 % ที่ตอบว่าพวกเขาจะไม่

ส่งอีกหากว่าต้องตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมในอนาคต และเหยื่ออาชญากรรมในสกอตแลนด์ซึ่งไม่ได้ส่งคำแถลงการณ์มีแนวโน้มที่จะส่งคำแถลงการณ์ในอนาคต : มากกว่าครึ่งหนึ่ง 57 % กล่าวว่าพวกเขาจะส่งคำแถลงการณ์หากว่าพวกเขาตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมอีกครั้ง เปรียบเทียบกับว่ามีเพียงแค่หนึ่งในสามเท่านั้นที่คาดเดาว่า พวกเขาจะไม่ส่งคำแถลงการณ์นี้หากว่าต้องตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมในอนาคต อย่างไรก็ตาม มีเหยื่ออาชญากรรมมากกว่าสามในสี่ของเหยื่ออาชญากรรมแสดงออกถึงความตั้งใจที่จะส่งคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมหากว่าต้องตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมในอนาคตอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งจากงานวิจัยดังกล่าวเห็นว่า การกำหนดให้เหยื่ออาชญากรรมมีบทบาทในการทำคำแถลงการณ์นี้จะส่งผลต่อระดับความพึงพอใจและตอบสนองความต้องการของเหยื่ออาชญากรรมได้

จากการศึกษาพบว่าประเทศต่าง ๆ ข้างต้น มีการกำหนดเกี่ยวกับสิทธิในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมแตกต่างกัน ทั้งนี้ เนื่องจากพัฒนาการในการคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรม รวมทั้ง แนวคิดอันเป็นหลักการในการคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมที่แตกต่างกันตามบริบทของสังคม อีกทั้ง ความแตกต่างของระบบของวิธีพิจารณาคดีอาญา นั้นเอง แต่จะเห็นได้ว่า ประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ต่างก็มีวัตถุประสงค์หลักเดียวกันคือการเพิ่มบทบาทของเหยื่ออาชญากรรมให้เข้ามามีบทบาทในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามากขึ้น

บทที่ 4

ความเป็นไปได้ในการกำหนดสิทธิในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของ อาชญากรรมมาใช้ในการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทย

จากการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศญี่ปุ่นแล้ว จะเห็นว่าแต่ละประเทศได้กำหนดหลักเกณฑ์และระดับการมีส่วนร่วมของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมไว้ในระดับที่แตกต่างกัน ซึ่งมีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกัน ในบทนี้ จะทำการวิเคราะห์หลักเกณฑ์ของประเทศต่าง ๆ ที่ได้ศึกษามาแล้วเพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการกำหนดบทบาทของผู้เสียหายในคดีอาญาในขั้นตอนการกำหนดโทษของประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

4.1 การกำหนดบทบาทของผู้เสียหายในการกำหนดโทษ

จากการศึกษาพบว่าประเทศต่างๆ การกำหนดสิทธิในการให้เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายเข้ามามีบทบาทในขั้นตอนการกำหนดโทษ ดังต่อไปนี้

ประเทศสหรัฐอเมริกา

แนวคิดพื้นฐานของประเทศสหรัฐอเมริกาตั้งอยู่บนสิทธิในการได้รับการรับฟัง (Right to be heard) การกำหนดบทบาทให้เหยื่ออาชญากรรมเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดโทษนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่ออนุญาตให้เหยื่ออาชญากรรมสามารถกล่าวต่อศาลได้โดยตรงด้วยตัวเอง โดยเหยื่ออาชญากรรมไม่จำเป็นต้องได้รับการอนุญาตจากฝ่ายใดเพื่อที่จะใช้สิทธิ อาจกล่าวได้ว่าสิทธิดังกล่าวเป็นสิทธิโดยแท้ของเหยื่ออาชญากรรมซึ่งเป็นอิสระจากรัฐหรือจากฝ่ายจำเลย การมีบทบาทนี้เป็นการเข้าร่วมอย่างอิสระในกระบวนการพิจารณา ในประเทศสหรัฐอเมริกานี้ จะมีการกล่าวถึงสิทธิที่จะได้รับการรับฟังทั้งในขั้นตอนการต่อรองคำรับสารภาพและขั้นตอนการตัดสินโทษ แต่แม้ว่าจะมีการบัญญัติสิทธินี้มักจะได้รับ การเขียนแยกต่างหากจากกัน แต่สิทธิที่จะได้รับการรับฟังในการกำหนดโทษนี้มีความหมายโดยนัยถึงสิทธิที่จะได้รับการรับฟังในการต่อรองคำรับสารภาพด้วย เนื่องจากเหยื่ออาชญากรรมอาจจะไม่สามารถใช้สิทธิในการได้รับการรับฟังในขั้นตอนการตัดสินลงโทษได้หากมีการต่อรองคำรับสารภาพแล้ว ศาลจะไม่สามารถลงโทษเป็นอย่างอื่นนอกเหนือจากข้อตกลงได้ ดังนั้นจึงถือว่าสิทธิที่จะได้รับการรับฟังในขั้นตอนการต่อรองคำรับสารภาพ หรือการตั้งข้อหานี้เป็นส่วนหนึ่งของสิทธิในการรับฟังในการกำหนดโทษ อันเป็นบทบาทในการกำหนดโทษของเหยื่ออาชญากรรมนั่นเอง ประเทศสหรัฐอเมริกาคำหนดบทบาท

ของเหยื่ออาชญากรรมในการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการกำหนดโทษโดยการกำหนดให้เหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิในการจัดทำคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมเพื่อให้ศาลได้พิจารณาก่อนการตัดสินโทษ ประเทศสหรัฐอเมริกา กำหนดให้สิทธิในการจัดทำคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของเหยื่ออาชญากรรมเป็นสิทธิที่จะเลือกได้ว่าจะใช้สิทธิหรือไม่ ไม่บังคับว่าจะเหยื่ออาชญากรรมจะต้องใช้สิทธิดังกล่าว และเมื่อเหยื่ออาชญากรรมแสดงความประสงค์ว่าจะใช้สิทธิในการจัดทำคำแถลงการณ์ดังกล่าวแล้วก็ไม่มีความหมายให้อำนาจศาลในการใช้ดุลยพินิจในการไม่อนุญาตให้เหยื่ออาชญากรรมทำคำแถลงการณ์ดังกล่าวนี้อีก

ประเทศอังกฤษ

ในประเทศอังกฤษกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของเหยื่ออาชญากรรมในประมวลของเหยื่ออาชญากรรม (Code of Practice for Victims of Crime) ซึ่งได้มีการกำหนดรายละเอียดไว้อย่างชัดเจนในเรื่องของสิทธิและหน้าที่ของเหยื่ออาชญากรรมแต่ละประเภท และหน้าที่ขององค์กรบังคับใช้กฎหมายในขั้นตอนในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาในทุกชั้นตอนไว้ว่าเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจะมีบทบาทต่อเหยื่ออาชญากรรมหรือในคดีอาญาอย่างไร ก่อนที่จะมีการแก้ไขประมวลกฎหมายของเหยื่อนี้ ได้มีความเห็นว่าประมวลกฎหมายของเหยื่ออาชญากรรมฉบับก่อนมีลักษณะเป็นเหมือนคู่มือของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมมากเกินไป จึงได้มีการแก้ไขให้มีเนื้อหาที่สามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้นและ ได้อธิบายหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน รวมทั้ง ได้มีแก้ไขให้มีเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายเพิ่มเติมมาสามลักษณะซึ่งเป็นการจัดประเภทของเหยื่ออาชญากรรมที่ต้องการการปฏิบัติด้วยความระมัดระวังเป็นพิเศษเนื่องมาจากสภาพเฉพาะตัวของเหยื่ออาชญากรรมประเภทนั้น ๆ ซึ่งการบัญญัติในลักษณะนี้จะสามารถทำให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้าใจวิธีปฏิบัติต่อเหยื่ออาชญากรรมได้อย่างชัดเจนมากขึ้น เนื่องจากการแบ่งประเภทของเหยื่ออาชญากรรมแต่ละประเภทไว้อย่างชัดเจน

ประเทศอังกฤษได้มีการกำหนดให้เหยื่ออาชญากรรมสามารถทำคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรม ในอดีตนั้นได้มีการเรียกคำแถลงการณ์ในลักษณะนี้โดยใช้ชื่อเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกาคือคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมของเหยื่ออาชญากรรม แต่ภายหลังได้มีการเปลี่ยนชื่อเป็นคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรม

สิทธิในการจัดทำคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรมในประเทศอังกฤษนี้มีลักษณะเป็นทางเลือกของเหยื่ออาชญากรรมเช่นเดียวกัน กล่าวคือเหยื่ออาชญากรรมสามารถตัดสินใจด้วยตนเองว่าจะใช้สิทธิในการจัดทำคำแถลงการณ์ส่วนตัวหรือไม่ ถึงแม้ว่าเหยื่ออาชญากรรมจะมีสิทธิในการจัดทำคำแถลงการณ์ดังกล่าว แต่เหยื่ออาชญากรรมไม่จำเป็นจะต้องทำคำแถลงการณ์ดังกล่าวแต่อย่างใด

ประเทศญี่ปุ่น

การกำหนดให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมเข้ามามีบทบาทในคดีนี้มีหลักการสำคัญมาจาก The Basic Act on Crime Victims 2004 ซึ่งกำหนดหลักการจัดให้เหยื่ออาชญากรรมทั้งหมดมีสิทธิที่จะได้รับความเคารพในศักดิ์ศรีของแต่ละบุคคล จุดประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ในการรักษา คงไว้ซึ่งคำสั่งของสังคม แต่มันก็เป็นวิธีการสำคัญในการฟื้นฟูเหยื่ออาชญากรรมในความหมาย ในวิธีที่ว่า สิทธิของเหยื่ออาชญากรรมตามที่มีในสังคมจะถูกทำให้ดีขึ้นผ่านการลงโทษแก่จำเลยอย่างเหมาะสม และพวกเขาสามารถเยียวยาความเสียหายทางด้านจิตใจผ่านการมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและมีบทบาทในผลของคดี จึงสามารถกล่าวได้ว่าระบบการมีส่วนร่วมของเหยื่ออาชญากรรม ตั้งอยู่บนพื้นฐานของสิทธิของเขาในการได้รับการเคารพสำหรับศักดิ์ศรีของแต่ละบุคคลพระราชบัญญัติดังกล่าวรับรอง

ประเทศญี่ปุ่นมีการยอมรับเหยื่ออาชญากรรมในฐานะพิเศษในกระบวนการยุติธรรม แม้ว่าเหยื่ออาชญากรรมจะไม่ใช่ว่าจะมีความในคดีก็ตาม นอกจากนี้ เหยื่ออาชญากรรมยังสามารถที่จะมาแสดงความคิดเห็นของตนเองในฐานะที่ไม่ใช่ฐานะพยาน แต่เป็นในฐานะเหยื่ออาชญากรรมเกี่ยวกับการแถลงการณ์เกี่ยวกับความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยมีการแนะนำคำแถลงการณ์ความคิดเห็นของเหยื่ออาชญากรรม ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 292-2 หมายความว่าเหยื่ออาชญากรรมได้รับโอกาสในการมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาคดีอาญา อย่างไรก็ตาม การแก้ไขเหล่านี้ยังคงยืนยันว่าพื้นที่หลักของเหยื่ออาชญากรรมนั้นไม่ใช่ในฐานะคู่ความในคดีอาญา ประเทศญี่ปุ่นได้กำหนดกฎหมายเกี่ยวกับบทบาทของเหยื่ออาชญากรรมในการลงโทษไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 292 ซึ่งเห็นว่าการกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานี้ ประเทศญี่ปุ่นได้มีการกำหนดให้เหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิส่งคำแถลงการณ์ในขั้นตอนการลงโทษได้ โดยมีชื่อเรียกคำแถลงการณ์ที่เหยื่ออาชญากรรมส่งในระหว่างการลงโทษเรียกว่า คำแถลงการณ์ความคิดเห็นของเหยื่ออาชญากรรม

ประเทศญี่ปุ่นได้มีการกำหนดให้เหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิส่งคำแถลงการณ์ในขั้นตอนการลงโทษได้เช่นเดียวกัน โดยมีชื่อเรียกคำแถลงการณ์ที่เหยื่ออาชญากรรมในการพิจารณานี้ว่า คำแถลงการณ์ความคิดเห็นของเหยื่ออาชญากรรม ประเทศญี่ปุ่นกำหนดให้เหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิที่จะเลือกว่าต้องการที่จะทำคำแถลงการณ์ความคิดเห็นหรือไม่ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความประสงค์ของตนเองโดยหากมีความประสงค์ที่จะทำคำแถลงการณ์ความคิดเห็นดังกล่าวก็ให้แจ้งความประสงค์ต่อพนักงานอัยการ แต่เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่า การเข้ามามีบทบาทของเหยื่ออาชญากรรมในการกำหนดโทษของประเทศญี่ปุ่นสามารถแยกพิจารณาได้สองระบบคือการมีบทบาทตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 292-2 ซึ่งมีลักษณะตามที่กล่าวไปข้างต้นคือ

เป็นทางเลือกของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และอีกระบบคือ The victim participation system ซึ่งเป็นระบบที่เหยื่ออาชญากรรมและญาติหรือเหยื่ออาชญากรรมที่ถึงแก่ความตาย ในคดีที่กำหนดไว้เข้ามามีส่วนร่วมในคดีอาญา ซึ่งในระบบนี้บทบาทของผู้มีสิทธิข้างต้นจะถูกยอมรับต่อเมื่อศาลเห็นว่ามีเหมาะสมในแต่ละคดี กล่าวคือ จะขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของศาลว่าจะมีการเหมาะสมหรือไม่ในแต่ละคดี จึงเป็นการที่กฎหมายให้อำนาจศาลในการกำหนดบทบาทของผู้มีสิทธิทำคำแถลงการณ์ตามระบบนี้อีกชั้นหนึ่ง ไม่ได้มีลักษณะเป็นอำนาจของเหยื่ออาชญากรรมโดยสมบูรณ์แต่อย่างใด นอกจากนี้ หากศาลใช้ดุลยพินิจไม่อนุญาตให้เหยื่ออาชญากรรมเข้ามีส่วนร่วมโดยการนำคำแถลงการณ์ในการพิจารณาคดี เหยื่ออาชญากรรมก็ไม่อาจจะยกข้อคัดค้านต่อคำตัดสินของศาลซึ่งไม่ให้สิทธิดังกล่าวแก่เหยื่ออาชญากรรมได้

บทบาทของผู้เสียหายในขั้นตอนกำหนดโทษในประเทศไทย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความของประเทศไทยได้มีการกำหนดบทบาทของผู้เสียหายในคดีอาญาไว้บางประการในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไว้ รวมทั้ง พระราชบัญญัติต่าง ๆ เช่น พระราชบัญญัติการคุ้มครองพยาน พ.ศ.2546 พระราชบัญญัติ ค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 และมีพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับผู้เสียหาย เฉพาะประเภทคดี เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550, พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 เป็นต้น ซึ่งกฎหมายแต่ละฉบับก็มีความมุ่งหมายแตกต่างกัน อันเป็นการบัญญัติคุ้มครองเฉพาะเหยื่ออาชญากรรมบางประเภทเท่านั้น อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่าประเทศไทยได้มีการบัญญัติรองรับสิทธิในลักษณะที่เป็นสิทธิในการได้รับการรับฟัง (Right to be heard) อยู่ในบางขั้นตอน อันน่าจะถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้เห็นว่าในปัจจุบันนี้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยได้เริ่มหันมาให้ความสำคัญกับผู้เสียหายมากขึ้นเมื่อพิจารณาการดำเนินคดีอาญาของไทยพบว่าการกำหนดถึงสิทธิของผู้เสียหาย ในกรณีที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนให้เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมต้องรับฟังทัศนคติและความกังวลใจ ซึ่งสอดคล้องกับสิทธิตาม ข้อ 68 ของธรรมนูญศาลอาญาระหว่างประเทศ อันได้แก่สิทธิในการเสนอความเห็น (Views) หรือข้อกังวล (Concerns) ของผู้เสียหายในขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.กรณีผู้เสียหายยินยอมให้เปรียบเทียบปรับในคดีบางประเภท ตามมาตรา 38 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37 บัญญัติว่า คดีอาญาเล็กน้อยได้ดังต่อไปนี้

(1) ในคดีมีโทษปรับสถานเดียว เมื่อผู้กระทำผิดยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณา

(2) ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษ หรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ หรือคดีอื่นที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือความผิดต่อกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร ซึ่งมีโทษปรับอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่พนักงานสอบสวนได้เปรียบเทียบแล้ว

(3) ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษ หรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทซึ่งเกิดในกรุงเทพมหานคร เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่นายตำรวจประจำท้องที่ตั้งแต่ตำแหน่งสารวัตรขึ้นไป หรือนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรผู้ทำการในตำแหน่งนั้น ๆ ได้เปรียบเทียบแล้ว

(4) ในคดีซึ่งเปรียบเทียบได้ตามกฎหมายอื่น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามคำเปรียบเทียบของพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว

มาตรา 38 ความผิดตามอนุมาตรา (2),(3) และ (4) แห่งมาตราก่อน ถ้าเจ้าพนักงานดังกล่าวในมาตรานั้นเห็นว่าผู้ต้องหาไม่ควรได้รับโทษถึงจำคุก ให้มีอำนาจเปรียบเทียบ ดังนี้

(1) ให้กำหนดค่าปรับซึ่งผู้ต้องหาจะพึงชำระ ถ้าผู้ต้องหาและผู้เสียหายยินยอมตามนั้น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เจ้าหน้าที่กำหนดให้ภายในเวลาอันสมควร แต่ไม่เกินสิบห้าวันแล้ว คดีนั้นเป็นอันเสร็จเด็ดขาด

ถ้าผู้ต้องหาไม่ยินยอมตามที่เปรียบเทียบ หรือเมื่อยินยอมแล้ว ไม่ชำระเงินค่าปรับภายในเวลากำหนดในวรรคก่อน ให้ดำเนินคดีต่อไป

(2) ในคดีมีค่าทดแทน ถ้าผู้เสียหายและผู้ต้องหายินยอมให้เปรียบเทียบให้เจ้าหน้าที่กะจำนวนตามที่เห็นควรหรือตามที่คู่ความตกลงกัน

2. การสอบถามความคิดเห็นของผู้เสียหายในการสั่งฟ้องคดีของพนักงานอัยการ

ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการสั่งคดีอาญาที่จะไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน หรือจะมีผลกระทบต่อความปลอดภัยหรือความมั่นคงของชาติ หรือต่อผลประโยชน์อันสำคัญของประเทศ พ.ศ. 2554

ข้อ 5 ในการพิจารณาสั่งคดีอาญาของพนักงานอัยการ ถ้าพนักงานอัยการคนหนึ่งคนใดเห็นว่า การฟ้องคดีอาญาจะไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน ตามข้อ ๖ หรือจะมีผลกระทบต่อความปลอดภัยหรือความมั่นคงของชาติ หรือต่อผลประโยชน์อันสำคัญของประเทศ ตามข้อ 7

ให้เสนอความเห็นต่อหัวหน้าพนักงานอัยการ หากหัวหน้าพนักงานอัยการเห็นพ้องด้วย หรือในกรณีที่หัวหน้าพนักงานอัยการเห็นเอง ให้ทำความเห็นตามลำดับชั้นเสนอต่ออัยการสูงสุดเพื่อพิจารณาสั่ง

ในกรณีที่หัวหน้าพนักงานอัยการไม่เห็นพ้องด้วยกับความเห็นของพนักงานอัยการตามวรรคหนึ่งหรือคดีจะขาดอายุความ หรือมีเหตุอย่างอื่นอันจำเป็นจะต้องรีบฟ้อง ให้หัวหน้าพนักงานอัยการสั่งฟ้องและยื่นฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล แล้วเสนอเรื่องตามลำดับชั้นต่ออัยการสูงสุดเพื่อพิจารณาสั่ง

ข้อ 6 กำหนดว่า ในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นว่า การฟ้องคดีจะไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนตามข้อ 5 ให้พนักงานอัยการพิจารณาโดยแสดงเหตุผลอันสมควรประกอบ โดยให้คำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้ด้วย

- (1) สาเหตุหรือมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิด
- (2) อายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญญา การศึกษาอบรม สภาพร่างกาย สภาพจิต อาชีพ ฐานะ ความสัมพันธ์ทางครอบครัว และประวัติการกระทำความผิดของผู้ต้องหา
- (3) ลักษณะความร้ายแรงของการกระทำความผิด ผลร้ายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดการได้รับผลร้ายของผู้ต้องหาอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของผู้ต้องหาเอง
- (4) ความสำนึกผิดของผู้ต้องหา การได้รับการบรรเทาผลร้ายของผู้เสียหาย ความเห็นของผู้เสียหายต่อการฟ้องผู้ต้องหา ความคาดหวังถึงผลที่ผู้ต้องหาจะได้รับจากการถูกฟ้อง
- (5) ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน
- (6) ประโยชน์ของรัฐที่จะได้จากการฟ้องผู้ต้องหา

จากระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดฯ นี้เป็นกรณีที่พนักงานอัยการพิจารณาสั่งคดีอาญาแล้วเห็นว่า การฟ้องคดีอาญาจะไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน ซึ่งได้กำหนดปัจจัยประการหนึ่งที่พนักงานอัยการต้องคำนึงถึง คือ ความเห็นของผู้เสียหายต่อการฟ้องผู้ต้องหา ประกอบเพื่อพิจารณาสั่งไม่ฟ้องคดี ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงปัจจัยอื่น ๆ ประกอบด้วย

3.สิทธิในคดีดำเนินการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 บัญญัติว่า “ในการวินิจฉัยคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ต้องพิจารณาข้อเหล่านี้ประกอบ

- (1) ความหนักเบาแห่งข้อหา
- (2) พยานหลักฐานที่ปรากฏแล้วมีเพียงใด
- (3) พฤติการณ์ต่างๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร

- (4) เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด
- (5) ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่
- (6) ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใดหรือไม่
- (7) ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องขังตามหมายศาล ถ้ามีคำคัดค้านของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ โจทก์ หรือผู้เสียหาย แล้วแต่กรณี ศาลพึงรับประกอบการวินิจฉัยได้

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราว หรือศาลอาจรับฟังข้อเท็จจริง รายงานหรือความเห็นของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวกับการนั้นเพื่อประกอบการพิจารณาสั่งคำร้องด้วยก็ได้

ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราว หรือศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราว หรือกำหนดเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราว ปฏิบัติเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อป้องกันภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราวก็ได้” ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 109 ที่บัญญัติว่า ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องหาหรือถูกฟ้องในความผิดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสิบปี ถ้ามีคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ในระหว่างสอบสวนหรือระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้น ศาลจะต้องถามพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือโจทก์ว่าจะคัดค้านประการใดหรือไม่ ถ้าไม่อาจถามได้ โดยมีเหตุอันสมควร ศาลจะงดการถามเสียก็ได้แต่ต้องบันทึกเหตุนั้นไว้ ซึ่งถือเป็นการให้บทบาทผู้เสียหายการเข้ามามีส่วนร่วม แต่ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า การกำหนดบทบาทนี้เป็นการรับรองเฉพาะกรณีนี้ที่ผู้เสียหายได้ดำเนินการฟ้องคดีเป็นโจทก์ตัวตนเองหรือเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการเท่านั้น และยังเป็นดุลยพินิจของศาลในการสอบถามเหตุดังกล่าว หากศาลเห็นว่ามีความเหตุอันสมควรศาลจะงดเสียก็ได้

4. การแถลงข้อเท็จจริงในชั้นพนักงานอัยการ ตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547

ข้อ 104 กำหนดว่า เมื่อเห็นสมควร ให้พนักงานอัยการแถลงข้อเท็จจริงในสำนวนการสอบสวน ที่ศาลอาจใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษจำเลยเท่าที่สามารถจะทำได้

แม้ว่าตามระเบียบข้อดังกล่าวจะไม่ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้เสียหายในคดีโดยตรง แต่ก็ถือเป็นบทบาทของผู้เสียหายโดยอ้อม โดยกระทำผ่านพนักงานอัยการ ในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นข้อเท็จจริงใดที่เป็นประโยชน์ต่อศาลในการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษแล้วพนักงานอัยการก็สามารถเสนอข้อเท็จจริงต่อศาลได้ ซึ่งในการนี้พนักงานอัยการย่อมคำนึงถึงผลกระทบที่ผู้เสียหายได้รับจากการกระทำความผิดอยู่ในตัวด้วย แต่จะเห็นได้ว่า การกำหนดในลักษณะนี้ยังไม่อาจถือได้ว่า

เป็นการยอมรับบทบาทของผู้เสียหายอย่างแท้จริง เนื่องจากมิได้ให้ผู้เสียหายเป็นผู้จัดทำ คำแถลงการณ์ และไม่มีการกำหนดประเทศไว้ จึงทำให้เป็นดุลพินิจของพนักงานอัยการเฉพาะคดี เท่านั้น

จากการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายของทั้งสามประเทศแล้วเห็นว่า ทั้งสามประเทศ ได้กำหนดบทบาทเหยื่ออาชญากรรมไว้ในลักษณะที่สามารถแสดงออกซึ่งความคิดเห็นของตนได้โดยมี การรองรับสถานะและบัญญัติสิทธิไว้อย่างชัดเจน เป็นบทบาทที่เป็นบทบาทหลักไม่ใช่เพียงแค่การเข้า ร่วมสังเกตการณ์แต่เป็นการปรากฏตัวโดยมีกฎหมายรับรองสถานะอย่างเป็นทางการ แม้ว่าจะไม่ได้มี สถานะเป็นคู่ความในคดี และได้มีการกำหนดให้เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายมีหน้าที่ต้องรับฟัง เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหาย

จากรูปแบบข้างต้นผู้วิจัยเห็นว่า สามารถจำแนกบทบาทในกระบวนการพิจารณาคดี ในการกำหนดโทษของผู้เสียหายในคดีอาญาได้ 4 ลักษณะโดยแบ่งตามรูปแบบของการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การเข้ามามีบทบาทโดยกฎหมายบังคับ
 2. การเข้ามามีบทบาทโดยเป็นไปตามความสมัครใจของเหยื่ออาชญากรรม โดยสมบูรณ์
 3. การเข้ามามีบทบาทในลักษณะการขออนุญาตซึ่งต้องได้รับอนุญาตจากศาล อีกชั้นหนึ่ง
 4. การไม่ยอมรับบทบาทของผู้เสียหายในการกำหนดโทษ
- ซึ่งในแต่ละรูปแบบสามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. การเข้ามามีบทบาทโดยกฎหมายกำหนดให้เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหาย ต้องเข้ามามีบทบาท ลักษณะนี้เป็นกรณีที่กฎหมายไม่ได้กำหนดให้เป็นทางเลือกของผู้เสียหาย เป็นการบัญญัติในลักษณะที่บังคับให้ผู้เสียหายต้องเข้ามามีส่วนร่วมในทุกคดี ซึ่งไม่สมควร กำหนดบทบาทในลักษณะนี้เพราะจะทำให้เกิดผลเสีย ควรจะให้อำนาจผู้เสียหายตัดสินใจ โดยให้เป็นตาม ความต้องการอย่างแท้จริงของผู้เสียหาย เนื่องจากไม่ควรบังคับให้เหยื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสิน โทษตามกฎหมาย เนื่องจากอาชญากรรมที่เกิดขึ้นแต่ละบุคคลย่อมมีผลกระทบแตกต่างกัน ดังนั้น เหยื่ออาชญากรรมจำนวนมากอาจจะไม่ต้องการเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมหลังจากมีการตัดสินโทษ และข้อเสนอนี้จะเป็นการทำให้เหยื่ออาชญากรรมรู้สึกเจ็บปวดอีกครั้งในการเข้ามามีส่วนร่วม แต่ควร

กำหนดสิทธิว่าเหยื่ออาชญากรรมจะใช้สิทธิหรือไม่ก็ได้ ซึ่งจะเห็นว่าไม่มีกฎหมายประเทศใดที่นำมาศึกษากำหนดบทบาทของผู้เสียหายในลักษณะนี้

2. การกำหนดให้การเข้ามามีส่วนร่วมของเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายมีลักษณะเป็นทางเลือกของผู้เสียหายอย่างสมบูรณ์ซึ่งในการกำหนดในลักษณะนี้ก็อาจจะกำหนดว่าเมื่อผู้เสียหายร้องขอแล้วศาลจะต้องอนุญาตให้ผู้เสียหายใช้เข้ามามีบทบาทได้ จากกฎหมายที่นำมาศึกษาพบว่าประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษและประเทศญี่ปุ่นในส่วนที่กำหนดบทบาทของเหยื่ออาชญากรรมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีลักษณะเป็นไปในลักษณะนี้คือกำหนดให้เป็นอำนาจของผู้เสียหายอย่างแท้จริง

3. การกำหนดให้การเข้ามามีส่วนร่วมของเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายมีลักษณะเป็นทางเลือกของผู้เสียหายแต่กำหนดให้ศาลใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาอนุญาตอีกครั้งหนึ่งว่าจะอนุญาตหรือไม่ กรณีนี้แม้ว่ากฎหมายจะให้อำนาจเหยื่ออาชญากรรมร้องขอต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจแล้วก็ตาม ผู้เสียหายก็อาจไม่ได้เข้ามามีบทบาทในการกำหนดโทษ เนื่องจากกฎหมายกำหนดให้เป็นดุลยพินิจของศาลในการพิจารณาอนุญาต ซึ่งจากการศึกษาพบว่ากฎหมายของประเทศญี่ปุ่นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา กำหนดบทบาทของบุคคลใกล้ชิดของเหยื่ออาชญากรรมที่ถึงแก่ความตายหรือได้รับบาดเจ็บทางร่างกายหรือจิตใจอย่างร้ายแรงไว้ในลักษณะนี้

4. การไม่ยอมรับบทบาทของผู้เสียหายในการกำหนดโทษ เป็นกรณีที่กฎหมายไม่ให้สิทธิผู้เสียหายให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณากำหนดโทษเลยดังเช่นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความของประเทศไทย

เมื่อได้ทำการศึกษาถึงระดับบทบาทในการกำหนดให้ผู้เสียหายเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนการกำหนดโทษแล้ว จะพบว่าจากหลักการและแนวคิดพื้นฐานในการกำหนดสิทธิให้เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายเข้ามามีบทบาทในการกำหนดโทษนี้ มีจุดประสงค์หลักเพื่อให้เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายมีความพึงพอใจต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญามากขึ้น ดังนั้นประเทศต่าง ๆ จึงได้มีการวิจัยเพื่อประเมินว่าการกำหนดให้เหยื่ออาชญากรรมเข้ามามีบทบาทนี้จะส่งผลต่อระดับความพึงพอใจต่อเหยื่ออาชญากรรมอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาว่าควรกำหนดให้ผู้เสียหายในคดีอาญาของไทยเข้ามามีบทบาทในขั้นตอนการกำหนดโทษหรือไม่ ในส่วนนี้จึงได้เสนอผลการวิจัยระดับนานาชาติในประเด็นดังกล่าว

ตารางที่ 2 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบ
ของอาชญากรรมกับระดับความพึงพอใจต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของเหยื่ออาชญากรรม
(การวิจัยระดับนานาชาติ)¹

ประเทศ/การวิจัย	ผลเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจของเหยื่ออาชญากรรม
ประเทศแคนาดา งานวิจัยของ Giliberti (1990)	เหยื่ออาชญากรรมที่มีส่วนร่วมรายงานว่ามีความพึงพอใจอย่างมาก ในเรื่องคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม
ประเทศสหรัฐอเมริกา งานวิจัยของ Sobieski (1997)	เหยื่ออาชญากรรมซึ่งส่งคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบ ของอาชญากรรมร้อยละ 56 แสดงความพึงพอใจกับระบบ เหยื่ออาชญากรรมซึ่งไม่ได้ส่งคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของ อาชญากรรมร้อยละ 14 ที่มีความพอใจในคดี
ประเทศออสเตรเลียใต้ งานวิจัยของ Erez et al(1997)	เหยื่ออาชญากรรมที่ส่งคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม ร้อยละ 45 รู้สึกพึงพอใจ ร้อยละ 49 ไม่รู้สึกว่ามีแตกต่าง ร้อยละ 7 รู้สึกแย่ลงกว่าเดิม-
ประเทศอังกฤษ งานวิจัย ของ Hoyle et al. (1998)	ร้อยละ 75 ของเหยื่ออาชญากรรมผู้ซึ่งทำคำแถลงการณ์ รู้สึกพึงพอใจที่ได้ส่งคำแถลงการณ์

¹ Victim Personal Statements A Review of Empirical Research Julian V. Roberts and Marie Manikis University of Oxford,(online) , 27 Aug 2012,Available from : <https://www.justice.gov.uk/downloads/news/press-releases/victims-com/vps-research.pdf>

ประเทศ/การวิจัย	ผลเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจของเหยื่ออาชญากรรม
ประเทศแคนาดา งานวิจัยของ Meredith and Paquette 2001	ร้อยละ 79 ต้องการที่จะทำคำแถลงการณ์อีกครั้ง เหยื่ออาชญากรรมโดยส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นในทางบวกต่อประสบการณ์ในการจัดทำคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม
ประเทศแคนาดา Prairie Research 2005	ร้อยละ 82 ของเหยื่ออาชญากรรมผู้ซึ่งส่งคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมกล่าวว่าพวกเขาารู้สึกดีที่พวกเขาได้จัดทำ
ประเทศอังกฤษ งานวิจัยของGraham et al. 2004	มีการตอบสนองที่เป็นไปทางที่ดี เกี่ยวกับการทำคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรม ไม่มีเหยื่ออาชญากรรมที่รู้สึกว่าการแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรม ส่งผลในทางที่ไม่คุ้มค่า
ประเทศสกอตแลนด์ Leverick et al. 2007a	เหยื่ออาชญากรรมร้อยละ 63 กล่าวว่า เป็นการตัดสินใจที่ถูกต้องอย่างที่สุด ที่ส่งคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม ร้อยละ 20 กล่าวว่า น่าจะเป็นการตัดสินใจที่ถูกต้อง

สำหรับประเด็นที่ว่า การเข้ามา มีบทบาทของเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายนั้น มีลักษณะอย่างไร ควรจะบังคับให้เข้ามาหรือตามความสมัครใจ จากการศึกษาเปรียบเทียบแล้วเห็นได้ว่าประเทศทั้งสามประเทศที่ได้ทำการศึกษากำหนดให้เป็นทางเลือกของเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายในคดีอาญาว่าจะต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการทำคำแถลงการณ์ดังกล่าวหรือไม่ หากว่าเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายไม่ประสงค์ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมก็ไม่มี การบังคับให้เหยื่ออาชญากรรมต้องแสดงความคิดเห็นหรือต้องเผชิญหน้ากับจำเลยในเมื่อพวกเขาไม่ต้องการเจ้าหน้าที่ในองค์กรบังคับใช้กฎหมายทุกประเภทในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ไม่ควรที่จะทำการกดดันให้เหยื่ออาชญากรรมต้องแสดงความคิดเห็นหรือเข้ามามีส่วนร่วมหากขัดกับความต้องการของตัวเหยื่ออาชญากรรม เช่น ในบางกรณีหากพนักงานอัยการเห็นว่าหากมีคำแถลงการณ์ของเหยื่ออาชญากรรมจะทำให้ศาลเห็นถึงผลกระทบมากขึ้นแล้วจะทำให้ศาลตัดสินโทษจำเลยหนักขึ้น จึงใช้เหยื่ออาชญากรรมเป็นเครื่องมือโดยหว่านล้อมให้เหยื่ออาชญากรรมทำคำแถลงการณ์ซึ่งไม่ควรจะทำเช่นนั้น เพราะการกำหนดให้เหยื่ออาชญากรรมเข้ามามีส่วนร่วม

ในขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้เหยื่ออาชญากรรมมีความพึงพอใจในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามากขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่ากระบวนการพิจารณาคดีอาญาของไทยจึงควรกำหนดบทบาทของผู้เสียหายในลักษณะเป็นผู้มีบทบาทหลักด้วยเช่นเดียวกันคือ การกำหนดให้มีสิทธิแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นทางการ กล่าวคือ แม้ว่าผู้เสียหายจะไม่ได้เป็นโจทก์หรือเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการก็ตาม และควรกำหนดให้หน่วยงานต่างๆ มีหน้าที่ในการสอบถามถึงความต้องการของผู้เสียหายว่าต้องการที่จะมีส่วนร่วมในกระบวนการนั้นหรือไม่ และการตัดสินใจนี้ต้องเป็นความสมัครใจของเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้มีสิทธิโดยสมบูรณ์ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าการตัดสินใจในการทำคำแถลงการณ์นี้จะเป็นการตัดสินใจของเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายในคดีอาญาก็ตาม แต่เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในขั้นตอนการจัดทำคำแถลงการณ์ก็มีบทบาทที่สำคัญอย่างมากในการแจ้งแก่เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายถึงความสำคัญและวัตถุประสงค์ของคำแถลงการณ์นี้ รวมทั้งขอเบาะแสและการนำคำแถลงการณ์นี้ไปใช้ว่าใช้ในขั้นตอนใดและมีผลอย่างไร ทั้งนี้ เพื่อให้เหยื่ออาชญากรรมสามารถทำการตัดสินใจได้อย่างถูกต้องว่าจะทำคำแถลงการณ์นี้หรือไม่ แต่ทั้งนี้ต้องระวังไม่ให้เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาหว่านล้อมเหยื่ออาชญากรรมเพื่อประโยชน์ในคดีของตนเท่านั้น ตัวอย่างเช่น ในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นว่าในคดีใดที่ได้รับความสนใจจากประชาชนอย่างมากและการกระทำของจำเลยสมควรที่จะได้รับโทษอย่างหนัก ในกรณีนี้พนักงานไม่สมควรที่จะหว่านล้อมหรือจูงใจ หรือบังคับให้เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายต้องจัดทำคำแถลงการณ์เพื่อประโยชน์ในคดีของตนเท่านั้น เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องแจ้งข้อมูลที่เหมาะสมและแท้จริงโดยต้องตระหนักว่าการให้ผู้เสียหายเข้ามามีส่วนร่วมนี้เป็นไปเพื่อประโยชน์ของผู้เสียหายอย่างแท้จริง

4.2 ผู้มีสิทธิทำคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมในขั้นตอนการกำหนดโทษ

ในประเด็นนี้จะทำการศึกษาเปรียบเทียบว่าผู้มีสิทธิทำคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมตามกฎหมายต่างประเทศนั้นมีหลักเกณฑ์อย่างไรเพื่อหาหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมในการกำหนดบทบาทของกฎหมายไทย

จากการศึกษากฎหมายของทั้งสามประเทศจะเห็นว่ามีกำหนดบุคคลที่มีบทบาทในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมออกเป็นสามประเภท

1. เหยื่ออาชญากรรมโดยตรง ซึ่งอาจจะแบ่งเป็น

(ก) บุคคลธรรมดา

(ข) นิติบุคคล

2. บุคคลอื่นกรณีที่เกี่ยวข้องอาชญากรรมถึงแก่ความตายหรือไม่สามารถจัดการเองได้

3. ชุมชน ซึ่งพบได้ในประเทศสหรัฐอเมริกา รัฐมินเนโซต้า และประเทศอังกฤษ

ตารางที่ 3 ตารางเปรียบเทียบผู้มีสิทธิทำคำแถลงการณ์ของประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศอังกฤษ และประเทศญี่ปุ่น

ประเทศ /ผู้มีสิทธิ	สหรัฐอเมริกา	สหรัฐอเมริกา	ประเทศอังกฤษ	ประเทศญี่ปุ่น
เหยื่ออาชญากรรม	สามารถทำได้	สามารถทำได้	สามารถทำได้	สามารถทำได้
พ่อแม่ของเหยื่ออาชญากรรมกรณีเหยื่ออาชญากรรมถึงแก่ความตายเพราะเป็นผลมาจากอาชญากรรมนั้น	สามารถทำได้	สามารถทำได้	ทำได้ตามแผนการ VFS	เป็นสิทธิตามการมีส่วนร่วมกระบวนการพิจารณาคดีเรียกว่าVictim participants.
องค์กรธุรกิจ/ธุรกิจ	สามารถทำได้	ไม่ระบุไว้	มีคำแถลงการณ์โดยเฉพาะ	ไม่ระบุไว้เป็นการเฉพาะ
ชุมชน	สามารถทำได้	-	Community Impact Statement	-

จะเห็นว่า จากกฎหมายของประเทศทั้งสาม ได้กำหนดสิทธิในการเสนอคำแถลงการณ์ในขั้นตอนการกำหนดโทษแก่เหยื่ออาชญากรรมมีความหมายว่า บุคคลหรือนิติบุคคลที่ได้รับความเสียหายในด้านชีวิต ร่างกาย จิตใจหรือทรัพย์สินจากการประกอบอาชญากรรม ซึ่งมีความหมายกว้างกว่าผู้เสียหาย สำหรับประเทศไทยนั้น นิยามของผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(4) บัญญัติว่า “ผู้เสียหาย หมายความว่า บุคคลผู้ได้รับความเสียหาย

เนื่องจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง แต่ไม่รวมถึงผู้มีอำนาจทำการแทน โดยตามกฎหมายไทยผู้เสียหายนั้นเป็นส่วนหนึ่งในนิยามของคำว่าเหยื่ออาชญากรรม กล่าวคือต้องบุคคลที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดนั้น แต่เหยื่ออาชญากรรมอาจจะมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดด้วยก็ได้

จากคำนิยามมาตรา 2 (4) นี้ ผู้เสียหายต้องเป็นบุคคลไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดาหรืออาจจะเป็นนิติบุคคล

ผู้เสียหายที่แท้จริงนี้ พิจารณาได้จากมาตรา 2(4) ตอนต้นที่ว่า “ผู้เสียหาย หมายความว่า บุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง...” จากคำนิยามนี้สามารถแยกได้ว่า กรณีที่จะเป็นผู้เสียหายที่แท้จริงนั้น ต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ 3 ประการ คือ

1. ต้องมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นต่อบุคคลนั้น
2. บุคคลนั้นต้องได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดอาญานั้น กล่าวคือ ต้องเป็น “ผู้เสียหายโดยพฤตินัย”
3. บุคคลนั้นต้องเป็นผู้เสียหายตามกฎหมาย กล่าวคือ ต้องเป็น “ผู้เสียหายโดยนิตินัย” ซึ่งขอกกล่าวในรายละเอียดดังต่อไปนี้

- (1) ต้องมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นต่อบุคคลนั้น
- (2) บุคคลนั้นต้องได้รับความเสียหาย เนื่องจากการกระทำความผิดอาญานั้น กล่าวคือ “เป็นผู้เสียหายโดยพฤตินัย”

ผู้เสียหายต้องได้รับความเสียหาย เดือดร้อน ยุ่งยาก ซึ่งเป็นผลโดยตรงอันเกิดจากการกระทำความผิดอาญานั้น

- (3) บุคคลนั้นต้องเป็นผู้เสียหายตามกฎหมาย กล่าวคือ ต้องเป็น “ผู้เสียหายโดยนิตินัย” หมายถึง ผู้เสียหายจะต้องไม่เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิด หรือ เป็นผู้ที่ยินยอมให้มีการกระทำความผิด หรือพัวพันกับการกระทำความผิดหรือเป็นการกระทำโดยมิชอบ

เมื่อเป็นผู้เสียหายตามกฎหมาย โดยมีคุณสมบัติครบทั้ง 3 ประการ ดังกล่าวมาแล้ว ก็มีอำนาจฟ้องคดีอาญาได้ตาม มาตรา 28 (2) โดยถือว่าเป็นโจทก์และคู่ความตาม มาตรา 2 (14) (15) ซึ่งนอกจากผู้เสียหายจะมีอำนาจฟ้องคดีโดยตนเองแล้ว ผู้เสียหายยังมีอำนาจอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดีของตนอีก คือ ร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงาน เข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ เป็นโจทก์ฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา ถอนฟ้องคดีอาญาหรือคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา หรือยอมความในคดีความผิดต่อส่วนตัว

สำหรับการกำหนดบทบาทของประเทศไทยนั้นเห็นว่า ผู้วิจัยเห็นว่าไม่ควรกำหนดไว้อย่างกว้างขวางตามนิยามของเหยื่ออาชญากรรม เนื่องจากจะรวมบุคคลที่ไม่เป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย

ไว้ด้วย จะเป็นการส่งเสริมให้เหยื่ออาชญากรรมที่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดสามารถใช้สิทธิในคดีได้ ซึ่งขัดแย้งกับสิทธิอื่นๆ กล่าวคือเหยื่ออาชญากรรมที่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิด ไม่มีสิทธิใด ๆ ที่ได้รับการรองรับตามกฎหมายในกระบวนการพิจารณาคดีเลย ไม่ว่าจะเป็นการร้องทุกข์ ซึ่งเห็นว่าตามกฎหมายไทยเหยื่ออาชญากรรมที่ไม่มีสถานะเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่อาจมีสิทธิแม้ในขั้นตอนในการนำคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเลย เช่นเหยื่ออาชญากรรมที่ไม่ใช่ผู้เสียหายตามกฎหมายไม่อาจมีสิทธิร้องทุกข์ ดังนั้น ถ้าให้สามารถเข้ามามีบทบาทในขั้นตอนการกำหนดโทษอันเป็นผลสุดท้ายของคดี ผู้วิจัยเห็นว่าจะเป็นการขัดกับเจตนารมณ์ในการกำหนดนิยามของผู้เสียหายตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย

เมื่อพิจารณาการกำหนดสิทธิของประเภทคดี ผู้มีสิทธิทำคำแถลงการณ์ในแต่ละประเทศไม่ได้จำกัดประเภทคดีเลย ซึ่งเห็นว่าเป็นการสมควรแล้วที่กำหนดให้สิทธิแก่เหยื่ออาชญากรรมทุกประเภท เนื่องจากเหยื่ออาชญากรรมเป็นบุคคลที่ได้รับความเสียหายโดยตรงจากการกระทำความผิด เหยื่ออาชญากรรมจึงสมควรเป็นผู้ที่ต้องอธิบายถึงผลกระทบและเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับอาชญากรรมที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี ทุกประเทศจึงกำหนดให้เหยื่ออาชญากรรมเป็นผู้มีสิทธิทำคำแถลงการณ์ในขั้นตอนการกำหนดโทษ ทั้งนี้ เนื่องจากตามที่กล่าวมาแล้วว่าการทำคำแถลงการณ์ในขั้นตอนการกำหนดโทษนี้เป็นทางเลือกของเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายในคดีอาญา ดังนั้นควรกำหนดให้เป็นสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในคดีทุกประเภทไม่ว่าคดีนั้นจะมีอัตราโทษเล็กน้อยหรือความผิดที่มีโทษหนักก็ตาม เนื่องจากอาชญากรรมนั้นมีผลกระทบต่อเหยื่ออาชญากรรมในหลาย ๆ ด้าน ผลกระทบของบุคคลที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมจะขึ้นอยู่กับหลาย ๆ ปัจจัย รวมทั้งบุคลิกภาพเฉพาะตัวของผู้นั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีปฏิริยาทางอารมณ์อ่อนไหว ประสบการณ์ก่อนหน้าที่จะเจออาชญากรรมครั้งนั้น เช่น เคยเจออาชญากรรมมาก่อนหรือไม่ และความหลากหลายในประเด็นอื่น ๆ เช่น เกี่ยวกับ เชื้อชาติ เพศ อายุ ศาสนา ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้แม้ว่าจะเป็นอาชญากรรมเล็กน้อยก็สามารถที่จะเป็นไปได้ที่จะมีความเสียหายมากขึ้นซึ่งขึ้นอยู่กับบุคคลแต่ละบุคคล ดังนั้นเจ้าหน้าที่และพนักงานจะต้องจัดการกับเหยื่ออาชญากรรมเฉพาะตัวโดยขึ้นอยู่กับความต้องการส่วนตัวเฉพาะบุคคล และปัจจัยเฉพาะอื่น ๆ เฉพาะเรื่องเฉพาะคดี และไม่ควรจะตั้งข้อสมมติฐานว่าเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายในคดีอาญาไม่ถูกมีผลกระทบใด ๆ จากอาชญากรรมซึ่งมีโทษเล็กน้อย ผู้วิจัยเห็นว่า ควรต้องเสนอสิทธิแก่เหยื่ออาชญากรรมทุกประเภท แล้วให้เหยื่ออาชญากรรมเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะใช้สิทธินั้นหรือไม่

2. ผู้มีสิทธิทำการแทนกรณีเหยื่ออาชญากรรมถึงแก่ความตาย

จากข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปบุคคลผู้มีสิทธิยื่นคำแถลงการณ์กรณีเหยื่ออาชญากรรมที่แท้จริงถึงแก่ความตายได้ดังนี้

ตารางที่ 4 ตารางเปรียบเทียบสิทธิของบุคคลผู้มีสิทธิยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมกรณีเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายที่แท้จริงถึงแก่ความตายในกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศญี่ปุ่น

ประเทศ /	สหรัฐอเมริกา	สหรัฐอเมริกา	ประเทศอังกฤษ	ประเทศญี่ปุ่น
ผู้มีสิทธิยื่นคำ แถลงการณ์ เกี่ยวกับ ผลกระทบของ อาชญากรรม	พ่อแม่ของเหยื่อ อาชญากรรม	พ่อแม่ของเหยื่อ อาชญากรรม	พ่อแม่ของเหยื่อ อาชญากรรม	พ่อแม่ของเหยื่อ อาชญากรรม
กฎหมาย ที่กำหนด	พระราชบัญญัติ ของเหยื่อ อาชญากรรม	พระราชบัญญัติ ของเหยื่อ อาชญากรรม	The Victim Focus Scheme	การมีส่วนร่วมใน กระบวนการ พิจารณาคดี เรียกว่า Victim participants

จะเห็นได้ว่ากรณีเหยื่ออาชญากรรมถึงแก่ความตายแล้ว จะมีการกำหนดบุคคลอื่นเป็นผู้มีสิทธิในการทำคำแถลงการณ์ดังกล่าว ซึ่งประเทศต่าง ๆ ที่ทำการศึกษามีการกำหนดผู้มีสิทธิทำคำแถลงการณ์ในกรณีเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายที่แท้จริงถึงแก่ความตายไว้ในสองลักษณะคือมีการกำหนดให้บุคคลอื่นสามารถใช้สิทธิในการทำคำแถลงการณ์ได้แต่เฉพาะบางประเภทคดีเท่านั้น เช่นที่กำหนดไว้ในประเทศญี่ปุ่นและประเทศอังกฤษ ในขณะที่ประเทศสหรัฐอเมริกาไม่ได้มีการกำหนดประเภทคดีไว้แต่อย่างใด

สำหรับในประเทศไทยผู้วิจัยเห็นว่า หากผู้เสียหายถึงแก่ความตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจะจัดการเองได้แล้ว กฎหมายควรกำหนดให้บุคคลอื่นสามารถทำคำแถลงการณ์แทน

ผู้เสียหายได้ เนื่องจากเมื่อผู้เสียหายถูกทำให้ถึงแก่ความตายหรือเสียความสามารถจนไม่สามารถจัดการเองได้ก็ควรมีผู้ใช้สิทธิแทนได้

สำหรับการกำหนดบทบาทของผู้มีสิทธิทำคำแถลงการณ์กรณีผู้เสียหายถึงแก่ความตายหรือไม่สามารถทำการแทนได้นั้น และกรณีที่มีผู้สามารถทำการแทนได้หลายคนนั้นก็ควรมีการกำหนดลำดับการใช้สิทธิไว้ โดยผู้วิจัยเห็นว่า ควรกำหนดให้สอดคล้องกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 5 (2) ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลเหล่านี้จัดการแทนผู้เสียหายได้

(2) ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาเฉพาะแต่ในความผิดอาญา ซึ่งผู้เสียหายถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจะจัดการเองได้

กรณีตามมาตรา 5(2) ตามอนุมาตรานี้ “ผู้บุพการี” ถู้อตามความเป็นจริง ดังนั้น บิดาซึ่งมิได้จดทะเบียนสมรสกับมารดาแม้จะไม่ใช่ผู้แทนโดยชอบธรรมของบุตร แต่ก็ถือว่าเป็นผู้บุพการี

ส่วน “ผู้สืบสันดาน” ก็ถือตามความเป็นจริงเช่นเดียวกัน แต่ “ผู้รับบุตรบุญธรรม” ไม่ใช่ผู้บุพการีของบุตรบุญธรรม และ “บุตรบุญธรรม” ก็ไม่ใช่ผู้สืบสันดาน เพราะต่างก็ไม่ใช่ผู้สืบสายโลหิต

“สามีภริยา” ต้องเป็นสามีภริยาโดยชอบด้วยกฎหมาย กล่าวคือ ต้องจดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1457 ตามมาตรา 5 (2) นี้ สามีจัดการแทนได้เฉพาะกรณีภริยาถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการเองได้ ซึ่งกระทำได้ทันทีโดยผลของกฎหมาย

โดยในการกำหนดบทบาทกรณีผู้เสียหายที่แท้จริงถึงแก่ความตายหรือไม่สามารถทำการเองได้นี้ อาจจะมีการกำหนดลำดับการใช้สิทธิไว้อย่างชัดเจนด้วย เพื่อไม่ให้มีการใช้สิทธิซ้ำซ้อนกัน

3. ชุมชน

จากการศึกษาพบว่านอกเหนือจากเหยื่ออาชญากรรมโดยตรงซึ่งเป็นบุคคลหรือนิติบุคคลแล้วในประเทศสหรัฐอเมริกา มลรัฐมินเนโซต้า และประเทศอังกฤษก็ได้มีการกำหนดให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในขั้นตอนการกำหนดโทษด้วย ซึ่งเห็นว่าเป็นการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณา เช่น คดีการก่อการร้าย คดียาเสพติด แม้จะไม่ใช่เหยื่ออาชญากรรมโดยตรง แต่ก็ทำให้ศาลเห็นผลกระทบจากความร้ายแรงของการกระทำของจำเลยได้เช่น สมาชิกในชุมชนย้ายออกจากชุมชนเนื่องจากการก่อการร้าย เป็นต้น ซึ่งในประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นว่า ยังไม่เหมาะสมที่จะกำหนดให้ชุมชนมีสิทธิยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม เนื่องจากการยากที่จะกำหนดตัวผู้แทนในการใช้สิทธิดังกล่าว และอาจก่อให้เกิดความล่าช้าเกินสมควรในการพิจารณาคดี

4.3 เนื้อหาของคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม

เนื้อหาของคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมที่ควรกำหนดให้มีในประเทศไทย

จากหลักกฎหมายของประเทศที่ได้ทำการศึกษาข้างต้นพบว่าเนื้อหาหรือข้อมูลของคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมนี้สามารถแบ่งเป็นสองประเภท คือ

1. ผลกระทบทางด้านต่าง ๆ อันเนื่องมาจากอาชญากรรมที่เกิดขึ้น
2. ความคิดเห็นในการกำหนดโทษจำเลย

ตารางที่ 5 ตารางเปรียบเทียบเนื้อหาของคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศญี่ปุ่น

ประเทศ	มลรัฐมินเนโซต้า	นิวเจอร์ซีย์	ประเทศอังกฤษ	ประเทศญี่ปุ่น
ผลกระทบจากอาชญากรรมด้านต่าง ๆ	ระบุได้	ระบุได้	ระบุได้	ระบุไว้อย่างกว้าง ๆ
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดโทษ	ระบุชัดเจนว่าสามารถทำได้	ไม่ระบุ	ระบุห้ามไว้อย่างชัดเจน	ระบุไว้อย่างกว้าง ๆ

จากหลักกฎหมายของประเทศที่ได้ทำการศึกษาข้างต้นพบว่าเนื้อหาของคำแถลงการณ์สามารถแบ่งเป็นสองประเภท คือ 1. ผลกระทบของอาชญากรรม 2. ความคิดเห็นในการกำหนดโทษซึ่งในที่นี้สามารถวิเคราะห์ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ผลกระทบของอาชญากรรม จากการศึกษาพบว่าประเทศทั้งสามที่ได้นำมาศึกษาเปรียบเทียบได้กำหนดให้ผู้มีสิทธิทำคำแถลงการณ์สามารถระบุถึงผลกระทบของอาชญากรรมที่ตนได้รับ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านร่างกายหรือ ผลกระทบทางด้านจิตใจ ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งส่วนนี้จะเป็นวัตถุประสงค์ประการหนึ่งร่วมกันคือเพื่อให้ศาลสามารถนำข้อเท็จจริงที่ได้จากเหยื่ออาชญากรรมมาประกอบการตัดสินลงโทษเพื่อให้การกำหนดโทษมีความเหมาะสมกับความร้ายแรงของการกระทำความผิด ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ในความเป็นจริงแล้วการทำคำแถลงการณ์

เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมนี้อาจจะดูเหมือนว่าไม่สามารถบรรลุตามความมุ่งหมายของวัตถุประสงค์นี้เท่าใดนัก เพราะโดยปกติแล้วศาลก็สามารถสืบหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผลกระทบทางด้านร่างกาย หรือทางด้านทรัพย์สินที่มีต่อเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายได้จากพยานหลักฐานอื่น ๆ ที่นำมาสืบในการพิจารณาคดีอยู่แล้ว ตัวอย่างเช่น หากมีผลกระทบทางด้านร่างกายเกิดกับเหยื่ออาชญากรรม ในการนำสืบก็จะมีการแสดงรายงานการตรวจร่างกายเพื่อเป็นพยานหลักฐานอยู่แล้ว หรือผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจก็อาจสามารถค้นพบได้จากการขอชดเชยค่าเสียหาย เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในส่วนความสูญเสียหรือความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับในทางทรัพย์สินนี้ ถึงแม้ว่า ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะได้กำหนดเกี่ยวกับการเรียกคืนทรัพย์สิน ตามมาตรา 43 ซึ่งกำหนดว่า คดีลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ โจรสลัด กรรโชก ฉ้อโกงยกยอกหรือรับของโจร ถ้าผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกร้องทรัพย์สินหรือราคาที่เขาสูญเสียไปเนื่องจากการกระทำผิดคืน เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีอาญา ก็ให้เรียกทรัพย์สินหรือราคาแทนผู้เสียหายด้วย หรือการร้องขอให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทน นั้น จะเห็นได้ว่า เป็นการกำหนดให้สิทธิเฉพาะคดีบางประเภทเท่านั้น และยังมีข้อจำกัดหลายประการเกี่ยวกับการเรียกทรัพย์สินคืน เนื่องจากศาลฎีกาได้วางหลักเกณฑ์ว่า มาตรการนี้ให้อำนาจโจทก์เรียกทรัพย์สินหรือราคาได้เฉพาะเมื่อผู้เสียหายได้สูญเสียทรัพย์สินหรือราคาไปเพราะการกระทำความผิดนั้นเท่านั้น ดังเช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2392/2541 ตัดสินว่า การที่ผู้เสียหายถูกจำเลยหลอกหลวงจึงนำไปจดจำนองเพื่อค้ำประกันหนี้เงินกู้ของจำเลย โดยมีได้สูญเสียทรัพย์สินไปตามจำนวนที่โจทก์ขอเรียกคืน โจทก์จึงไม่มีสิทธิขอให้จำเลยชดใช้เงินจำนวนดังกล่าว และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3303/2530 ตัดสินว่า ในคดีฉ้อโกง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 344 พนักงานอัยการไม่มีอำนาจเรียกค่าแรงงานหรือค่าจ้างแทนผู้เสียหาย เพราะมิใช่ทรัพย์สินที่ผู้เสียหายสูญเสียไปเนื่องจากการกระทำความผิดของจำเลย จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า มาตรา 43 นี้ไม่สามารถทำให้ได้รับการพิจารณาเกี่ยวกับความเสียหายทางทรัพย์สินได้อย่างเต็มที่แต่อย่างใด ดังนั้น หากกำหนดให้ผู้เสียหายของไทยมีสิทธิทำคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมแล้ว ก็ไม่ควรจะมีข้อห้ามในการกล่าวถึงความสูญเสียทางทรัพย์สิน

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่าแม้ว่าคำแถลงการณ์จะไม่สามารถทำให้บรรลุเป้าหมายการเสนอข้อเท็จจริงต่อศาลเกี่ยวกับผลกระทบทางด้านร่างกายหรือทางทรัพย์สินก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาถึงหลักการของการทำคำแถลงการณ์ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้เหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิพูดในนามของตน ทำให้รู้สึกมีศักดิ์ศรี และได้รับการรับฟัง มากกว่าเป็นแหล่งข้อมูลเพื่อหาพยานหลักฐาน ดังนั้น จึงต้องเข้าใจเหตุผลเบื้องหลังที่กำหนดให้เหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิทำคำแถลงการณ์อย่างถ่องแท้ เพราะหากเข้าใจแค่ว่าการทำคำแถลงการณ์เป็นการให้ข้อมูลต่อศาล

เท่านั้น ก็จะทำให้มีการละเลยต่อสิทธิของผู้เสียหาย เพราะเจ้าหน้าที่จะรู้สึกว่าการกระทำนี้ก็ เป็นสิ่งที่ปรากฏเป็นหลักฐานอยู่แล้ว

สำหรับผลกระทบด้านจิตใจของเหยื่ออาชญากรรมที่เกิดจากอาชญากรรมนั้น โดยปกติในคดีส่วนใหญ่แล้วจะไม่มี การนำสืบถึงผลกระทบส่วนนี้ในฐานะพยานหลักฐานนอกจากว่า ผลกระทบทางด้านจิตใจจะเป็นองค์ประกอบในการกระทำความผิดฐานใด ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า ผลกระทบทางด้านจิตใจนี้มีความสำคัญที่ควรจะได้รับ การกล่าวไว้ในคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบ ของอาชญากรรม เพราะนอกจากจะทำให้ศาลเห็นภาพรวมของความผิดที่เกิดขึ้นแล้ว จะยังช่วยทำให้ จำเลยได้เห็นถึงผลจากการกระทำของตน และทำให้ชุมชนเห็นภาพของอาชญากรรมชัดเจน อย่างไรก็ตาม ดังที่กล่าวไว้ข้างต้นว่าเนื้อหาในคำแถลงการณ์นี้ไม่มีฐานะเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิด ดังนั้น ผลกระทบทางด้านจิตใจที่เกิดจากอาชญากรรมนี้จึงไม่จำเป็นต้องมีการส่งพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ ความจริงของเนื้อหาดังกล่าว และเนื่องจากผลกระทบทางด้านจิตใจนี้เป็นสิ่งที่ไม่สามารถประเมินได้ อย่างเช่นผลกระทบทางด้านกายภาพหรือทางด้านเศรษฐกิจ ดังนั้น แม้ว่ากฎหมาย ไม่ได้กำหนดว่าต้องมีพยานหลักฐานในส่วนนี้แต่ผู้วิจัยเห็นว่าหากเหยื่ออาชญากรรมประสงค์ จะแสดงพยานหลักฐานเพื่อทำให้คำแถลงการณ์ของตนมีความน่าเชื่อถือก็น่าจะกระทำได้ เช่น ส่งความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เช่นนักจิตวิทยา เพื่อประกอบคำแถลงการณ์ของตนได้ หรือถ้าในกรณีที่ ศาลพิจารณาถึงผลกระทบด้านจิตใจที่เหยื่ออาชญากรรมกล่าวมาในคำแถลงการณ์แล้วเห็นว่า ผลกระทบดังกล่าวมีผลที่จะทำให้ศาลจะใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษเปลี่ยนไปอย่างมาก จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏนั้น ก็ควรที่จะให้อำนาจศาลเรียกพยานหลักฐานประกอบคำแถลงการณ์ ดังกล่าวได้ด้วย โดยศาลอาจจะจัดให้มีการตรวจสอบประเมินจิตใจโดยผู้เชี่ยวชาญได้ หรืออนุญาตให้ ผู้เสียหายแสดงพยานหลักฐานประกอบได้ เพื่อเป็นน้ำหนักในการให้ศาลลงโทษจำเลยหนักขึ้น เป็นต้น

2.เนื้อหาในส่วนที่เกี่ยวกับความคิดเห็นในการลงโทษ

ในบางประเทศได้กำหนดให้เหยื่ออาชญากรรมสามารถแสดงความคิดเห็นในการกำหนด โทษได้ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา มลรัฐมินเนโซต้า ซึ่งมีการกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า เหยื่ออาชญากรรมสามารถแสดงความคิดเห็นในส่วนนี้ได้ และประเทศญี่ปุ่น กำหนดให้ผู้มีสิทธิ ทำคำแถลงการณ์แสดงความคิดเห็นในคดีได้ ซึ่งถึงแม้จะไม่ได้กำหนดชัดเจนแต่กำหนดว่าความคิดเห็น ในคดี ดังนั้น เมื่อความคิดเห็นในการลงโทษเป็นความคิดเห็นในคดีจึงสามารถแสดงความคิดเห็นได้ และมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ซึ่งไม่มีข้อกำหนดแต่อย่างใด สำหรับประเทศอังกฤษเป็นประเทศที่มีการกำหนด ชัดเจนทำให้ไม่มีปัญหาในการตีความ คือ บัญญัติชัดเจนว่าเหยื่ออาชญากรรมไม่สามารถแสดง ความคิดเห็นในการลงโทษได้ เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าการบัญญัติเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็น ในการลงโทษมีการกำหนดไว้ใน 3 ลักษณะ คือ อนุญาตให้แสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน ไม่ระบุ

ว่าสามารถแสดงความคิดเห็นในส่วนนี้ได้หรือไม่ และระบุห้ามแสดงความคิดเห็นในการกำหนดโทษอย่างชัดเจน

ผู้วิจัยเห็นว่า การกำหนดให้เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้มีสิทธิทำคำแถลงการณ์แสดงความคิดเห็นในการลงโทษนี้สามารถทำได้ เพราะจะทำให้ศาลและจำเลยได้เข้าใจเหยื่ออาชญากรรมอย่างแท้จริงว่าอาชญากรรมนั้นมีผลต่อเหยื่ออาชญากรรมอย่างไร เพราะในบางครั้งแม้จะปรากฏข้อเท็จจริงว่าเหยื่ออาชญากรรมได้รับผลกระทบอย่างร้ายแรงแต่เหยื่ออาชญากรรมก็อาจจะขอความเมตตาให้แก่จำเลย โดยให้มีการลงโทษสถานเบาแก่จำเลย เพราะในบางครั้งเหยื่ออาชญากรรมก็มีความต้องการที่จะแสดงออกถึงการให้อภัยแก่จำเลยเช่นกัน ดังนั้น กฎหมายจึงควรให้เหยื่ออาชญากรรมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการลงโทษจำเลยได้ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่าหากประเทศไทยกำหนดให้ผู้เสียหายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโทษจำเลยควรได้รับนี้ พนักงานอัยการหรือศาลจะต้องอธิบายเกี่ยวกับฐานความผิดที่ฟ้องและระวางโทษตามกฎหมายสำหรับความผิดฐานที่ฟ้องนั้นเพื่อให้ผู้เสียหายทราบว่าความผิดที่จำเลยได้กระทำความผิดนี้ มีระวางโทษตามกฎหมายเท่าใด อันจะทำให้ผู้เสียหายสามารถแสดงความคิดเห็นของตนได้ภายในกรอบที่กฎหมายกำหนด

ในประเด็นที่ว่า เนื้อหาของคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมควรอนุญาตให้ระบุถึงความคิดเห็นของเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายเกี่ยวกับโทษที่จำเลยควรได้รับหรือไม่นี้ จะพบว่าในการนำคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมมาใช้ในกระบวนการพิจารณาคดีอาญานี้ มักจะมีข้อคัดค้านจากฝ่ายที่ไม่สนับสนุนประการหนึ่งนั่นคือ ข้อวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม คือการที่เนื้อหาของคำแถลงการณ์ดังกล่าวไม่มีความเกี่ยวข้องข้องกับ เนื้อหาจะทำให้เกิดอคติต่อตัวจำเลย ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบให้มีการลงโทษจำเลยหนักขึ้น การรับฟังผลกระทบของอาชญากรรมจะทำให้การลงโทษมีความรุนแรงมากขึ้น

ในประเด็นนี้ได้มีการวิจัยของประเทศอังกฤษที่ได้ทำการเปรียบเทียบจากประเทศต่าง ๆ ซึ่งทำการศึกษาในประเด็นสำคัญสองประเด็นคือ เนื้อหาของคำแถลงการณ์ดังกล่าวว่ามักจะเป็นไปในทิศทางที่จะประสงค์ให้ลงโทษจำเลยหนักขึ้นหรือไม่ และสอง การสำรวจโดยการสัมภาษณ์จากพนักงานอัยการและผู้พิพากษาถึงผลกระทบของคำแถลงการณ์ต่อการพิจารณาคดีลงโทษ

จากสถิติของประเทศต่างๆที่ได้มีการใช้คำแถลงการณ์ดังกล่าวในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน ในช่วงสองศตวรรษที่ผ่านมา พบว่ามีข้อมูล ดังนี้²

ประเทศออสเตรเลีย จากการวิจัยของ Erez and Roeger ในปี 1995 ได้ทำการวิเคราะห์ ในหลายช่วงเวลาเกี่ยวกับรูปแบบการลงโทษ จากการวิเคราะห์ที่ไม่พบว่ามี การเปลี่ยนแปลงในอัตรา การลงโทษจำคุกหรือระยะเวลาการลงโทษอันเนื่องมาจากการนำคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบ ของอาชญากรรมมาใช้แต่อย่างใด

ประเทศออสเตรเลีย (Victoria) เช่นเดียวกับข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์สถิติซึ่งรายงาน โดย Victims ' Support Agency พบว่าการนำคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมมา ใช้ในช่วงต้นของปี 1989 นั้น ไม่มีผลกระทบต่อจำนวนของคดีที่มีการลงโทษคุมขัง

ประเทศแคนาดา ประเทศแคนาดามีการนำคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของ อาชญากรรมมาใช้ในปี 1989 ท่ามกลางการพัฒนาเหล่านี้ ไม่พบว่ามี การเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้นใน ระยะเวลาการลงโทษ อย่างสังเกตเห็นได้ชัด

ประเทศสกอตแลนด์ ไม่พบว่ามีหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าการใช้คำแถลงการณ์เกี่ยวกับ ผลกระทบของอาชญากรรมทำให้การลงโทษมีความรุนแรงขึ้น

ประเทศอังกฤษจำนวนประชากรในคุกของประเทศอังกฤษและเวลส์มีอัตราเพิ่มสูงขึ้น ในช่วงสิบปีที่ผ่านมา แต่ไม่มีหลักฐานใดที่ชี้ให้เห็นว่าอัตราการจำคุกที่เพิ่มขึ้นดังกล่าวมีความเกี่ยวข้อง หรือมีความสัมพันธ์กับการนำคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรมเข้ามาใช้ในการพิจารณาคดี ในปี 2001 และในการสัมภาษณ์ผู้พิพากษาที่ตัดสินคดีเห็นว่ามีปัจจัยต่างๆที่คำแถลงการณ์ไม่มี ผลกระทบให้ศาลลงโทษหนักขึ้นทั้งนี้เนื่องจากเหตุผล ดังต่อไปนี้³

1. การแสดงออกทางอารมณ์ที่แสดงออกถึงการให้ลงโทษหนักขึ้น จะถูกมองข้าม จะถูกเพิกเฉยเพราะผู้พิพากษาเป็นผู้ซึ่งได้รับการฝึกฝนให้ไม่นำข้อเท็จจริงที่ไม่ได้รับการตรวจสอบ และอาจจะส่งผลให้เกิดอคติกับจำเลยมาใช้

2. ในประเทศที่พนักงานอัยการทำหน้าที่ตรวจสอบคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของ อาชญากรรมก่อนที่จะเสนอต่อในการพิจารณาต่อศาล ข้อเท็จจริงหรือข้อมูลเหล่านี้มักจะถูกกำจัด ออกจากคำแถลงการณ์ และไม่นำไปสู่การพิจารณาในชั้นศาล

²Julian V. Roberts and Marie Manikis. University of Oxford. Report for the. Commissioner for Victims and Witnesses in England and. Wales. October 2011

<https://www.justice.gov.uk/downloads/news/press-releases/victims-com/vps-research.pdf>

³ ibid.

3.เหยื่ออาชญากรรมในประเทศต่าง ๆ เหล่านี้โดยทั่วไปแล้วไม่ได้มองหาที่จะให้มีการลงโทษที่หนักขึ้น และในหลายๆประเทศเหยื่ออาชญากรรมถูกห้ามไม่ให้มีการเสนอเกี่ยวกับข้อเสนอแนะว่าจะลงโทษจำเลยเพียงใด

4.คำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมจะเป็นการให้ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับความเสียหายของเหยื่ออาชญากรรมที่ศาลได้ตระหนักถึงอยู่แล้ว

5.ในบางกรณี เหยื่ออาชญากรรมบางรายไม่ว่าจะโดยเหตุผลประการใดก็ตามได้ร้องขอความเมตตาต่อศาลในการลงโทษจำเลย ไม่ใช่ว่าจะมีการร้องขอให้มีการลงโทษจำเลยสถานหนักเท่านั้น

จากการวิจัยข้างต้นเห็นว่า คำแถลงการณ์ไม่ได้มีผลให้การลงโทษหนักขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าประเทศไทยควรกำหนดให้ผู้เสียหายสามารถแสดงถึงผลกระทบทั้งด้านร่างกาย จิตใจและเศรษฐกิจรวมทั้ง สามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดโทษได้ ทั้งนี้ มีข้อควรระวังในการให้เหยื่ออาชญากรรมสามารถทำความเข้าใจในการกำหนดโทษได้นั้น คือการอธิบายให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมเข้าใจถึงผลของความคิดเห็นดังกล่าวว่าจะมีผลต่อการตัดสินโทษของศาลหรือศาลจะรับฟังความคิดเห็นนั้นเพียงใด ศาลและบุคคลที่เกี่ยวข้องในการจัดทำคำแถลงการณ์ต้องแจ้งให้เหยื่ออาชญากรรมเข้าใจอย่างชัดแจ้งว่าอำนาจในการตัดสินโทษนี้เป็นดุลยพินิจของผู้พิพากษา

วิเคราะห์ระดับการมีบทบาทในการกำหนดโทษของประเทศต่าง ๆ

จากการศึกษาหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเนื้อหาในคำแถลงการณ์ของเหยื่ออาชญากรรมจากประเทศต่างๆ ประกอบกับผลของคำแถลงการณ์ที่มีต่อการกำหนดโทษแล้ว ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และจำลองรูปแบบของระดับการมีบทบาทในการกำหนดโทษของเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายได้ ดังนี้

1) ระดับควบคุมเหนือการลงโทษ

ระดับควบคุมเหนือการลงโทษ เป็นรูปแบบที่การให้อำนาจเหยื่ออาชญากรรมอย่างสมบูรณ์ในการตัดสินใจว่าจะลงโทษจำเลยเพียงใด การให้อำนาจเหยื่ออาชญากรรมในระดับการควบคุมเหนือการลงโทษจะต้องพิจารณาถึงความต้องการของเหยื่ออาชญากรรมเป็นหลัก และให้เหยื่ออาชญากรรมมีอำนาจใจการตัดสินใจ ดังนั้น ในรูปแบบนี้จะต้องให้เหยื่ออาชญากรรมทุกคดีมีหน้าที่จะต้องทำคำแถลงการณ์ เป็นการบังคับให้เหยื่ออาชญากรรมทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินโทษและเนื้อหาของคำแถลงการณ์จะต้องมีการแสดงความคิดเห็นหรือความประสงค์ของเหยื่ออาชญากรรมว่าจะลงโทษจำเลยอย่างไร และศาลจะต้องทำการตัดสินโทษไปตามที่เหยื่ออาชญากรรมต้องการ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ารูปแบบที่ให้อำนาจเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายเข้ามา

มีบทบาทควบคุมเหนือการลงโทษนี้ไม่อาจเกิดขึ้นได้เนื่องจากขัดกับความมุ่งหมายของกระบวนการพิจารณาคดีอาญา และอาจจะใช้กระบวนการพิจารณาคดีอาญาเป็นเครื่องมือในการแก้แค้น และก่อให้เกิดความวุ่นวายในสังคม เพราะสังคมได้มีการพัฒนากระบวนการลงโทษโดยมีวัตถุประสงค์ในการควบคุมสังคมให้มีความสงบเรียบร้อยไม่ไขว่คว้าเพื่อสนองความพึงพอใจของเหยื่ออาชญากรรมแต่ผู้เดียว

อย่างไรก็ตาม หากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต้องการที่จะให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมมีการควบคุมเหนือการลงโทษ เพื่อเป็นการทำให้ผู้เสียหายรู้สึกว่ามีอำนาจนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า อาจจะสามารถทำได้ในลักษณะของการควบคุมเหนือการลงโทษบางส่วนซึ่งสามารถทำได้ในลักษณะที่ให้ศาลเป็นผู้กำหนดระดับโทษในเบื้องต้นก่อนตามหลักการพิจารณาตัดสินโทษ ประกอบกับระบบบัญชีการกำหนดโทษแล้วให้ศาลข้อมูลแก่เหยื่ออาชญากรรมว่าสามารถกำหนดโทษในอัตราโทษเท่าใดถึงเท่าใด และให้เหยื่ออาชญากรรมเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะลงโทษเท่าใดภายในอัตราโทษที่ศาลกำหนดมานี้ หรืออาจจะให้ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมมีอำนาจในการควบคุมบางส่วน เช่น การกำหนดให้ผู้เสียหายมีอำนาจตัดสินโทษร้อยละ 10 ของโทษที่ศาลกำหนด โดยให้เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายตัดสินใจว่าจะให้มีการลงโทษในส่วนนี้หรือไม่ เป็นต้น แต่หากจะมีการกำหนดให้เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายเข้ามามีอำนาจตัดสินใจในการลงโทษแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าจะต้องมีการกำหนดเกี่ยวกับผลของการกำหนดโทษด้วย เนื่องจากหากให้ผู้เสียหายเข้ามามีอำนาจควบคุมเหนือการลงโทษบางส่วนแล้วจะทำให้ มีการลงโทษจากผู้อำนาจสองส่วน คือการลงโทษจากศาลและอีกส่วนหนึ่งคือเหยื่ออาชญากรรม ผู้เสียหายหรือผู้ที่มีอำนาจทำการในฐานะเหยื่ออาชญากรรม ดังนั้น จะมีประเด็นที่จะต้องพิจารณาถึงเรื่องสิทธิในการโต้แย้งอำนาจในการลงโทษของศาลในกรณีที่เหยื่ออาชญากรรมตัดสินใจที่จะไม่ใช้อำนาจของตนเองในการลงโทษ เช่นนี้จะถือว่าเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายไม่มีสิทธิอุทธรณ์ฎีกาในส่วนที่เกี่ยวกับการกำหนดโทษของศาลหรือไม่ ซึ่งจะต้องมีการกำหนดให้ชัดเจน ว่าหากว่าผู้เสียหายไม่ใช้อำนาจส่วนของตนแล้วจะสามารถใช้สิทธิอุทธรณ์โต้แย้งในปัญหาว่าศาลควรจะลงโทษจำเลยสถานหนักกว่านี้หรือไม่ เป็นต้น ทั้งนี้ รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ผู้วิจัยได้กำหนดขึ้นมาเพื่อให้เห็นถึงระดับการควบคุมในระดับสูงสุดที่สามารถจะเกิดขึ้นได้เท่านั้นซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีประเทศใดให้เหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิเหนือการควบคุมในลักษณะนี้

2. ระดับที่ปรึกษา

บทบาทของเหยื่ออาชญากรรมในการลงโทษระดับเป็นที่ปรึกษาของศาลนี้ จะเป็นรูปแบบที่เหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิที่จะแนะนำและให้ความคิดเห็นในส่วนที่เกี่ยวกับการกำหนดโทษว่าเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายเห็นว่าหากจำเลยกระทำผิด ศาลควรจะมีการลงโทษสถานใด ดังนั้น

ในการทำคำแถลงการณ์ของเหยื่ออาชญากรรมในขั้นตอนการกำหนดโทษจะต้องให้สิทธิเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโทษที่เหมาะสมแก่จำเลยได้ เหยื่ออาชญากรรมจะต้องไม่ถูกห้ามโดยทางตรงหรือทางอ้อมไม่ให้แสดงความคิดเห็นในส่วนนี้ ในรูปแบบนี้ศาลจะต้องสอบถามความคิดเห็นจากเหยื่ออาชญากรรมว่าต้องการให้ลงโทษเพียงใด หรือมีความคิดเห็นอย่างไรกับระดับโทษที่ศาลกำหนด ต้องไม่มีกฎหมายห้ามไม่ให้ศาลรับฟังความคิดเห็นในส่วนนี้ ในระดับที่ปรึกษานี้กฎหมายไม่ได้บังคับว่าจะต้องตัดสินโทษตามที่เหยื่ออาชญากรรมเสนอ อำนาจในการตัดสินโทษยังคงเป็นดุลยพินิจของศาล

จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาผู้วิจัยเห็นว่าประเทศที่กำหนดบทบาทของเหยื่ออาชญากรรมในระดับนี้ได้แก่ กฎหมายของมลรัฐมินเนโซต้าและกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น

3. ระดับเป็นผู้ให้ข้อมูลอย่างเป็นทางการ

ในระดับนี้เหยื่ออาชญากรรมจะมีสิทธิ เสนอคำแถลงการณ์เฉพาะในส่วนของผลกระทบที่ตนได้รับจากอาชญากรรมเท่านั้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ศาลสามารถนำข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผลกระทบต่าง ๆ มาเป็นข้อมูลในการตั้งกล่าวมาพิจารณากำหนดโทษได้ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมกับความร้ายแรงของการกระทำของจำเลย ซึ่งระดับนี้ต้องมีโดยมีกฎหมายรองรับในการแสดงผลกระทบเหล่านี้อย่างชัดเจน และศาลมีหน้าที่ต้องรับฟัง ในกรณีนี้เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายจะไม่มีอำนาจในการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดโทษ และถึงแม้จะเสนอความคิดเห็นในส่วนที่เกี่ยวกับการกำหนดโทษก็มีกฎหมายกำหนดชัดเจนว่าห้ามไม่ให้รับฟังความคิดเห็นของเหยื่ออาชญากรรม จากการวิจัยเห็นว่ากฎหมายของประเทศอังกฤษมีลักษณะนี้ เนื่องจากห้ามชัดเจนว่าห้ามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโทษและศาลจะต้องไม่รับฟัง เหยื่ออาชญากรรมมีหน้าที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบเท่านั้น ดังนั้น จึงเห็นว่าเป็นการให้สิทธิเหยื่ออาชญากรรมเข้ามาให้ข้อมูลอย่างเป็นทางการ

เมื่อพิจารณาระดับบทบาทเหนือการลงโทษตามรูปแบบข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าประเทศไทยควรที่จะกำหนดบทบาทเหนือการลงโทษของผู้เสียหายในระดับที่ปรึกษา โดยกำหนดให้ผู้เสียหายมีสิทธิเสนอคำแถลงการณ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับผลกระทบทางด้านต่าง ๆ จากอาชญากรรม และสามารถเสนอความคิดเห็นในการกำหนดโทษได้ ดังเช่นประเทศญี่ปุ่น

4.4 ขั้นตอนในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม

จากการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายของทั้งสามประเทศสามารถสรุปขั้นตอนในการยื่นคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรมได้ ดังนี้

ตารางที่ 6 ตารางเปรียบเทียบขั้นตอนในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของ
อาชญากรรมของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศญี่ปุ่น

ประเทศ	เวลายื่น	ยื่นต่อ
สหรัฐอเมริกา :มลรัฐนิวเจอร์ซีย์	(m) กำหนดว่าคำแถลงการณ์ ดังกล่าวสามารถยื่นก่อนที่ พนักงานอัยการจะตัดสินใจ ฟ้องข้อหาใด (n) ก่อนที่จะมีการตัดสินใจยื่น ต่อศาล	ยื่นต่อตัวแทนของสำนักงานอัยการ หรือเจ้าหน้าที่ของพนักงานอัยการ
สหรัฐอเมริกา :มลรัฐมิเนโซต้า	ในเวลาศาลตัดสินโทษ	ยื่นต่อศาล
ประเทศอังกฤษ	สามารถทำได้สองขั้นตอน -ในเวลาที่มีการสอบถาม ค่าให้การผู้เสียหายในฐานะ พยาน -ทำภายหลัง แต่ต้องกระทำก่อน มีการตัดสินโทษ	เจ้าหน้าที่ตำรวจในขณะที่ทำ คำแถลงการณ์ของพยาน และ สามารถทำได้หลังจากนั้น
ประเทศญี่ปุ่น	เป็นส่วนหนึ่งของ การพิจารณาคดี	แจ้งต่อพนักงานอัยการเพื่อให้ พนักงานอัยการแจ้งต่อศาล

จะเห็นได้ว่าประเทศต่าง ๆ ได้มีการกำหนดบทบาทของเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการเกี่ยวกับคำแถลงการณ์ส่วนตัวของผู้เสียหายหรืออาชญากรรมต่างกัน ทั้งนี้ เนื่องจากมีระบบการพิจารณาคดีที่แตกต่างกัน ประเทศสหรัฐอเมริกา แบ่งกระบวนการพิจารณาคดีอาญาเป็นสองขั้นตอนคือการพิพากษาความผิดกับการพิจารณาคดีตัดสินโทษ ในขณะที่ประเทศไทยไม่ได้มีการแบ่งกระบวนการพิจารณาดังกล่าว ดังนั้นในการพิจารณาถึงขั้นตอนที่เหมาะสมจึงต้องคำนึงถึงระบบการพิจารณาคดีที่แตกต่างกันด้วย

แม้ผู้วิจัยจะมีความเห็นว่าระบบของประเทศสหรัฐอเมริกาที่ให้เหยื่ออาชญากรรมสามารถทำคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมหลังจากที่มีการตัดสินความผิดของจำเลยแล้วเป็นขั้นตอนที่เหมาะสม เนื่องจากเห็นว่า เป็นระยะเวลาหลังจากผ่านพ้นเกิดเหตุมานานพอสมควรและผู้เสียหายได้เห็นการพิจารณาสืบพยานหลักฐานต่าง ๆ ในคดีแล้ว อาจจะมีความรู้สึกในทางคดีเปลี่ยนแปลงไปจากขณะที่เกิดเหตุ แต่เนื่องจากประเทศไทยไม่ได้มีการแบ่งแยกขั้นตอนดังเช่นประเทศอเมริกาจึงไม่สามารถแยกได้ว่าหลังจากจำเลยถูกตัดสินว่ากระทำความผิด และไม่อาจแยกส่วนได้ชัดเจนว่าการให้ผู้เสียหายเข้ามานั้นจะเป็นเฉพาะในส่วนการกำหนดโทษโดยตรงจึงไม่อาจกำหนดให้เข้ามาภายหลังมีการตัดสินว่าจำเลยมีความผิดได้ จึงเห็นว่าควรกำหนดขั้นตอนในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมเป็นส่วนหนึ่งในขั้นตอนการพิจารณาคดี ซึ่งการเข้ามาในขั้นตอนนี้ก็最好不要ทำให้การดำเนินคดีเป็นไปอย่างซ้ำซ้ำเกินสมควรด้วย โดยผู้วิจัยเห็นว่าควรจะกำหนดให้ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิทำคำแถลงการณ์ในการกำหนดโทษนี้ทำคำแถลงการณ์ต่อศาลก่อนเสร็จสิ้นการสืบพยาน โดยกำหนดให้สิทธิในการเสนอคำแถลงการณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการแถลงปิดคดีตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 174 โดยอาจทำการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 174 วรรคสาม จากเดิมที่กำหนดว่า เมื่อสืบพยานจำเลยเสร็จแล้ว โจทก์และจำเลยมีอำนาจแถลงปิดคดีของตนด้วยวาจาหรือหนังสือ หรือทั้งสองอย่าง แก้ไขโดยเพิ่มเนื้อหาโดยกำหนดให้ผู้เสียหายแม้ว่าจะไม่มีฐานะเป็นโจทก์มีอำนาจทำคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรมเสนอต่อศาลได้

ในการกำหนดให้ผู้เสียหายส่งคำแถลงการณ์ส่วนตัวของเหยื่ออาชญากรรมภายหลังจากการสืบพยานเสร็จสิ้นนี้ มีข้อที่ต้องพิจารณาต่อไปว่าในคดีที่ไม่มีการสืบพยานนี้จะให้ผู้เสียหายสามารถมีสิทธิส่งคำแถลงการณ์ในขั้นตอนใด ในประเด็นนี้ถ้าพิจารณาเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศอังกฤษที่กำหนดให้ทำคำแถลงการณ์ตั้งแต่ในขั้นตอนชั้นสอบสวนโดยทำต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจและถึงแม้จะกำหนดว่าสามารถยื่นภายหลังได้ แต่ก็กำหนดไว้ชัดเจนว่าอาจจะไม่สามารถทำได้เนื่องจากคดีอาจจะเสร็จสิ้นไปแล้ว แสดงให้เห็นว่าองค์กรบังคับใช้กฎหมายไม่ได้มีหน้าที่สอบถามความต้องการในการจัดทำคำแถลงการณ์ของเหยื่ออาชญากรรมอีกครั้งก่อนที่จะล่วงเลยเวลาที่จะสามารถทำคำแถลงการณ์นี้ได้ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายควรที่จะสอบถามความต้องการของเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้มีสิทธิทำคำแถลงการณ์นี้อีกครั้งหนึ่งก่อน เพราะโดยทั่วไปแล้วคดีที่สามารถจัดการได้อย่างรวดเร็วนี้มักจะเป็นคดีที่มีการรับสารภาพ ซึ่งอาจจะไม่มีการสืบพยาน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ในคดีประเภทนี้ยังต้องการข้อเท็จจริงในมุมมองของเหยื่ออาชญากรรมมากกว่าคดีที่มีการสืบพยาน เพราะคำแถลงการณ์นี้จะทำให้ศาลได้เห็นข้อเท็จจริงมากขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าในคดีที่ไม่ต้องมีการสืบพยานหลักฐาน ตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 กำหนด

ว่า ในชั้นพิจารณา ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เว้นแต่คดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้น กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง

ในกรณีนี้เมื่อไม่มีการสืบพยานโดยปกติแล้วศาลจะสามารถพิพากษาต่อไปได้เลย แต่ถ้ามีการกำหนดให้ผู้เสียหายเข้ามามีบทบาทในการทำคำแถลงการณ์แล้ว ควรกำหนดให้ศาลมีดุลยพินิจที่จะสั่งให้เหยื่ออาชญากรรมส่งคำแถลงการณ์เพื่อให้ศาลพิจารณาก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษา โดยให้ศาลกำหนดระยะเวลาให้ผู้เสียหายมีระยะเวลาทำคำแถลงการณ์ต่อศาลเพื่อให้ศาลพิจารณาก่อน โดยกำหนดระยะเวลาพอสมควรที่ไม่ทำให้คดีล่าช้าเกินสมควรโดยให้เป็นดุลยพินิจของศาล แต่หากศาลเห็นว่าไม่สมควรที่จะให้ผู้เสียหายทำเช่นนั้นเพื่อประโยชน์ของจำเลยก็ให้เป็นดุลยพินิจของศาล เพราะคดีที่กฎหมายกำหนดให้ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานนี้เป็นคดีที่มีอัตราโทษน้อย

เมื่อพิจารณากฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับขั้นตอนในการกำหนดให้ผู้เสียหายเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนการกำหนดโทษโดยการส่งคำแถลงการณ์ซึ่งมีชื่อเรียกแตกต่างกันตามแต่ประเทศที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น และได้พิจารณาเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียตามที่กล่าวข้างต้นแล้ว เห็นว่ามีหลักเกณฑ์ที่ควรนำมาใช้ให้เหมาะสมกับวิธีพิจารณาของไทยได้ดังนี้

ตารางที่ 7 ตารางสรุปแนวทางในการกำหนดบทบาทของผู้เสียหายในคดีอาญา
ในขั้นตอนการกำหนดโทษ

บทบาทของการมีส่วนร่วม	การยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม
ลักษณะในการมีส่วนร่วม	กำหนดเป็นสิทธิในการยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม
ผู้มีสิทธิยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม	ผู้เสียหายตามนิยามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (4)
ผู้มีสิทธิยื่นคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรมกรณีผู้เสียหายที่แท้จริงถึงแก่ความตาย	บุคคลผู้มีอำนาจทำการแทน ตามนิยามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 5 (2)

เนื้อหาของคำแถลงการณ์เกี่ยวกับผลกระทบของอาชญากรรม	ผลกระทบทางด้านร่างกาย ทรัพย์สิน และผลกระทบทางด้านจิตใจ และความคิดเห็นเกี่ยวกับโทษที่จำเลยควรได้รับ
ขั้นตอนการยื่นคำแถลงการณ์	ผู้มีสิทธิเสนอต่อศาลหลังการสืบพยานเสร็จสิ้น

ทั้งนี้ หากกฎหมายของไทยได้กำหนดบทบาทของผู้เสียหายในขั้นตอนการกำหนดโทษตามรูปแบบที่ได้มีการเสนอในการวิจัยนี้แล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดนอกเหนือจากการบัญญัติกฎหมายรองรับสิทธิดังกล่าวแล้ว จะต้องทำให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบเข้าใจถึงหลักการและแนวความคิดในการยอมรับบทบาทของผู้เสียหายในคดีอาญา เนื่องจากการปฏิบัติโดยไม่เข้าใจเจตนารมณ์ในการบัญญัติกฎหมายแล้ว ย่อมทำให้เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไม่สามารถปฏิบัติต่อผู้เสียหายได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมได้ อันจะยิ่งเป็นผลร้ายต่อผู้เสียหายมากขึ้น และไม่สามารถบรรลุเป้าหมายในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยได้อย่างแท้จริง

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

ปัญหาอาชญากรรมเป็นปัญหาสังคมที่สำคัญของแทบทุกประเทศรวมทั้งประเทศไทย การป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม นอกจากเป็นหน้าที่ของทุกคนในสังคมแล้ว กระบวนการยุติธรรม อันได้แก่ ตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์ นับเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการแก้ไขปัญหา อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติงานของกระบวนการยุติธรรมยังคงมุ่งเน้นให้ความสำคัญต่อการจับกุมผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ซึ่งถือเป็นการสร้างความยุติธรรมและบรรลุผลสำเร็จของกระบวนการยุติธรรมตามความคาดหวังของประชาชนในสังคม โดยมีได้คำนึงถึงความเสียหายที่เกิดจากอาชญากรรม โดยเฉพาะเหยื่ออาชญากรรมเท่าที่ควร

ในขณะที่ปัจจุบันแนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำความผิดได้มีแนวความคิดแนวใหม่เข้ามาเสริมแนวความคิดในการแก้แค้นทดแทนคือการแก้ไขฟื้นฟู เพื่อการลงโทษผู้กระทำความผิดมีความเหมาะสมเป็นการเฉพาะราย และในปัจจุบันได้มีการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นสำคัญ ดังจะเห็นได้จากข้อกำหนดตามหลักปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อกำหนดตามมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติได้ให้ความคุ้มครองต่อสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังมากขึ้น อย่างไรก็ตาม แม้รัฐธรรมนูญไทยจะรับรองถึงสิทธิของผู้เสียหายเช่นเดียวกัน หากแต่การดำเนินการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายยังปรากฏให้เห็นไม่มากนัก อันแสดงให้เห็นถึงความไม่สมดุลระหว่างการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้กระทำความผิด และสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหาย

ปฏิญญาขององค์การสหประชาชาติว่าด้วย หลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเหยื่ออาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบได้วางมาตรฐานสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมไว้ดังที่ได้ศึกษามาแล้วในบทที่ 2 ผู้เขียนมีความเห็นพ้องด้วยกับมาตรฐานดังกล่าวขององค์การสหประชาชาติที่ได้กำหนดถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของเหยื่ออาชญากรรมอันพึงได้รับจากกระบวนการยุติธรรม รวมถึงสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาจากกระบวนการยุติธรรมตั้งแต่อันก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมจนกระทั่งภายหลังจากการดำเนินกระบวนการยุติธรรมตลอดจน การได้รับการชดเชยค่าเสียหาย อันเกิดขึ้นจากการกระทำความผิด ทั้งจากผู้กระทำความผิดและจากรัฐ ซึ่งการกำหนดถึงสิทธิดังกล่าวจะเป็นการแก้ไขปัญหาจากการที่เหยื่ออาชญากรรม ไม่เข้าพึ่งพากระบวนการยุติธรรมและป้องกันมิให้เหยื่ออาชญากรรมต้องถูกซ้ำเติมโดยกระบวนการยุติธรรม

ในปัจจุบันนี้หลาย ๆ ประเทศได้เริ่มเล็งเห็นถึงความสำคัญในการให้ความคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมมากยิ่งขึ้น โดยเห็นความสำคัญและบทบาทของเหยื่ออาชญากรรมในกระบวนการยุติธรรม ตั้งแต่การร้องทุกข์กล่าวโทษการจับกุมตัวผู้กระทำความผิดการฟ้องร้องผู้กระทำความผิด นอกจากนั้นยังมีฐานะเป็นพยานสำคัญในคดีในการชี้ตัวผู้กระทำความผิดตลอดจนการให้การเป็นพยานในศาล แต่ในบางครั้งสิ่งที่เหยื่ออาชญากรรมได้รับจากกระบวนการยุติธรรมกลับเป็นสิ่งที่เลวร้ายและส่งผลกระทบต่อเหยื่ออาชญากรรม ทั้งทางร่างกายและจิตใจ เช่น การปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมกับเหยื่ออาชญากรรมโดยเฉพาะในคดีความผิดทางเพศหรือการที่เหยื่ออาชญากรรมไม่ได้รับการคุ้มครองจากกระบวนการยุติธรรมเท่าที่ควรเนื่องจากการขาดความเอาใจใส่และการไม่เข้าใจถึงความต้องการของเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมควรตระหนักถึงสิ่งเหล่านี้เป็นต้น

จากการศึกษาบทบาทของผู้เสียหายในคดีอาญาพบว่ากระบวนการพิจารณาคดีอาญาของไทยได้กำหนดบทบาทของผู้เสียหายไว้ในระดับหนึ่ง โดยผู้เสียหายจะมีบทบาทสำคัญและได้รับการคุ้มครองดูแลเป็นพิเศษเมื่ออยู่ในฐานะพยานบุคคลในคดีเท่านั้นซึ่งการให้บทบาทและความคุ้มครองต่าง ๆ เช่น มาตรการในกาคุ้มครองพยานในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยาน พ.ศ.2546 นั้นก็มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เสียหายในฐานะพยานบุคคลรู้สึกปลอดภัยและหรือความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการเป็นพยานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาพบว่าไม่มีมาตรการใดที่กำหนดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์หลักในการเห็นความสำคัญของผู้เสียหายในฐานะที่เป็นบุคคลที่ต้องได้รับการเยียวยาทางด้านจิตใจ หรือต้องการการรับฟังอย่างเห็นอกเห็นใจ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าจำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดบทบาทของผู้เสียหายเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาคดีอาญาเนื่องจากการให้ผู้เสียหายเข้ามามีบทบาทในคดีจะเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้เสียหายมีความพึงพอใจต่อระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญามากขึ้น ซึ่งไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าระดับความพึงพอใจของผู้เสียหายในคดีอาญานี้มีส่วนสัมพันธ์อย่างแยกไม่ออกกับระดับความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม และอาจจะกล่าวได้ว่าสามารถสร้างความเชื่อมั่นต่อบุคคลอื่นในสังคมได้เช่นกัน

จากการศึกษาแนวความคิดในการให้ความคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย ผู้เขียนเห็นว่าควรจะมีการแก้ไข ปรับปรุง ให้มีความชัดเจน โดยเฉพาะในส่วนเนื้อหาของบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับมาตรฐานของสหประชาชาติที่ได้กำหนดถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของเหยื่ออาชญากรรมไว้ใน “ปฏิญญาว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเหยื่ออาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบ” (Declaration of Basic Principle of Justice for victims of Crime and Abuse of Power) ซึ่งได้กำหนดหลักการ

ที่เจ้าหน้าที่ที่พึงปฏิบัติต่อเหยื่ออาชญากรรม นับตั้งแต่เริ่มดำเนินคดีจนถึงขั้นการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในเรือนจำ ซึ่งผลจากปฏิญญาดังกล่าวนี้ มีประเทศต่างๆ ที่ได้ให้การตอบสนองโดยได้มีการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทั้งในส่วนของตำรวจ อัยการ ทนาย ศาล และราชทัณฑ์เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมเพื่อทำให้เกิดความสมดุลระหว่างการคุ้มครองสิทธิของผู้กระทำผิดกับสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมอย่างแท้จริง

5.2 ข้อเสนอแนะ

การกำหนดให้ผู้เสียหายเข้ามามีบทบาทในขั้นตอนการกำหนดโทษนี้ เป็นสิ่งที่เหมาะสมและสมควรอย่างยิ่ง เพื่อให้การกำหนดบทบาทของผู้เสียหายเป็นไปอย่างเหมาะสมและสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการแก้ไขและปรับปรุงในประเด็นต่างๆต่อไปนี้ เพื่อให้ผู้เสียหายเข้ามามีบทบาทในกระบวนการยุติธรรมในคดีอาญาได้อย่างแท้จริง

1. จากการศึกษาพบว่า ประเทศไทยไม่มีการกำหนดประมวลหลักอันเป็นมาตรฐานที่มีการบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิของผู้เสียหายที่ไว้อย่างชัดเจน แม้ว่าประเทศไทยได้มีการกำหนดสิทธิของผู้เสียหายไว้ในพระราชบัญญัติต่าง ๆ ปรากฏอยู่ในหลายฉบับ แต่ก็มี ความมุ่งหมายในการช่วยเหลือผู้เสียหายเป็นการให้ความคุ้มครองตามประเภทความผิด หรือเป็นการคุ้มครองในฐานะพยานในคดีเท่านั้น สำหรับการกำหนดบทบาทและสิทธิของผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้นก็ไม่ได้มีการกำหนดสิทธิไว้อย่างเป็นหมวดหมู่อย่างชัดเจนเนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นบทบัญญัติที่กำหนดเกี่ยวกับวิธีพิจารณาความมากกว่ามุ่งเน้นการกำหนดหลักการในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา ผู้วิจัยจึงเห็นว่าประเทศไทยควรจัดทำกฎหมายกลางที่กำหนดเกี่ยวกับสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาไว้โดยเฉพาะ โดยต้องกำหนดหลักการพื้นฐานเพื่อเป็นการวางรากฐานของสิทธิต่างๆที่จะต้องมีการพัฒนาในสอดคล้องกับหลักการนั้น และให้มีการกำหนดสิทธิของผู้เสียหายในทุกขั้นตอนที่ผู้เสียหายต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาคดีอาญา ตั้งแต่ในขั้นสอบสวนจนถึงขั้นพิจารณาและในขั้นตอนหลังการพิพากษาคดี หากว่าผู้เสียหายมีสิทธิดังกล่าว รวมทั้งกำหนดหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ให้ชัดเจนว่ามีหน้าที่อย่างไรต่อผู้เสียหายในขั้นตอนใดบ้าง เพื่อให้ผู้เสียหายในคดีอาญาได้รับทราบถึงสิทธิของตนและสามารถเรียกร้องสิทธิของตนได้อย่างถูกต้อง และการกำหนดหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีต่อผู้เสียหายไว้อย่างชัดเจนเช่นเดียวกันเพื่อป้องกันไม่ให้เจ้าหน้าที่ละเลยต่อหน้าที่ดังกล่าว เนื่องจากสิทธิของผู้เสียหายในปัจจุบันมักจะเป็นสิทธิที่กำหนดไว้โดยยังไม่ได้มีการกำหนดผลของการที่ผู้เสียหายไม่ได้ใช้สิทธิไว้ว่าสามารถเยียวยาได้อย่างไร กล่าวคือยังไม่มีประเทศใดที่กำหนดผลของการละเลยสิทธิของ

ผู้เสียหายว่าจะส่งผลกระทบต่อกระบวนการพิจารณาคดีอย่างไร ยังไม่มีระบบการตรวจสอบการใช้สิทธิของผู้เสียหายอย่างเป็นทางการ หากไม่มีการกำหนดหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมอาจจะขาดความเอาใจใส่ในการช่วยเหลือให้ผู้เสียหายได้ใช้สิทธิที่ตนมีอยู่ได้

ผู้วิจัยเห็นว่า ประมวลกฎหมายกลางสำหรับเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายนี้ควรจะกำหนดให้ใช้ได้กับผู้เสียหายในคดีทุกประเภท รวมทั้ง มีการกำหนดวิธีปฏิบัติต่อผู้เสียหายประเภทที่ต้องได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษ ไม่ว่าจะด้วยปัจจัยทางด้านอายุ สภาพจิตใจ หรือลักษณะของการกระทำความผิด สำหรับผู้เสียหายที่มีพระราชบัญญัติกำหนดไว้เป็นพิเศษแล้วก็บังคับตามกฎหมายเฉพาะแต่ในคดีทั่วไปหรือคดีที่ไม่มีพระราชบัญญัติบัญญัติไว้โดยเฉพาะก็ให้ใช้ประมวลกฎหมายกลางสำหรับผู้เสียหายใช้บังคับ

2. กำหนดบทบาทให้ผู้เสียหายเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาในขั้นตอนต่าง ๆ มากขึ้น และให้ผู้เสียหายสามารถแสดงความคิดเห็นในคดีมากขึ้นอันเป็นการให้สิทธิในการได้รับรับฟังแก่ผู้เสียหาย และเป็นการรับฟังทัศนคติและความกังวลใจของผู้เสียหายตามหลักการที่องค์การสหประชาชาติได้วางไว้เป็นหลักการพื้นฐาน ซึ่งเมื่อพิจารณาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยแล้ว สิทธิที่จะได้รับการรับฟังและการรับฟังทัศนคติและความกังวลใจของผู้เสียหายนี้มีลักษณะที่ได้รับการรองรับหลักการไว้บ้างแล้ว เช่น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 109 ที่บัญญัติว่า ในกรณีที่ต้องหาหรือจำเลยต้องหาหรือถูกฟ้องในความผิดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสิบปี ถ้ามีคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ในระหว่างสอบสวนหรือระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้น ศาลจะต้องถามพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือโจทก์ว่าจะคัดค้านประการใดหรือไม่ ถ้าไม่อาจถามได้ โดยมีเหตุอันสมควร ศาลจะงดการถามเสียก็ได้แต่ต้องบันทึกเหตุอันไว้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการยอมรับฟังและพิจารณาถึงทัศนคติและความกังวลใจของผู้เสียหายในขั้นตอนที่เหมาะสมของการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีที่ผลประโยชน์ส่วนบุคคลของผู้เสียหายได้รับผลกระทบ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ประเทศไทยควรกำหนดสิทธิแก่ผู้เสียหายเพิ่มเติมเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการนี้ โดยเพิ่มบทบาทผู้เสียหายในขั้นตอนการพิจารณาเพื่อรับฟังทัศนคติและความกังวลใจเกี่ยวกับการกำหนดโทษ รวมทั้งในชั้นราชทัณฑ์ด้วย

3. การตระหนักถึงสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญานี้ถือเป็นหลักการที่เกิดขึ้น เนื่องจากสิทธิของผู้เสียหายและการให้ผู้เสียหายเข้ามามีบทบาทในคดีนี้เป็นเรื่องที่เพิ่งได้รับการพัฒนาและเป็นการตระหนักและยอมรับถึงสิทธิของผู้เสียหายในมุมมองที่แตกต่างจากกระบวนการพิจารณาคดีอาญาจากเดิม ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าเฉพาะการบัญญัติกฎหมายเพื่อรองรับสิทธิของผู้เสียหายยังไม่เพียงพอให้มีการปฏิบัติต่อผู้เสียหายในระดับที่ดีขึ้นอย่างแท้จริง จึงจำเป็นต้องมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดด้วย มิเช่นนั้นแล้วก็จะไม่เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น เมื่อมี

การกำหนดสิทธิของผู้เสียหายในคดีแล้วก็ควรมีระบบที่สามารถตรวจสอบการใช้สิทธินี้ได้เช่นเดียวกัน ซึ่งจะต้องทำการศึกษาต่อไปว่าจะรับรองสิทธินี้ในลักษณะใด โดยมีข้อควรระวังที่สำคัญคือการรับรองสิทธิของผู้เสียหายและการตรวจสอบการใช้สิทธินี้ จะต้องไม่มีผลทำให้การสอบสวนที่ทำไปแล้วสูญเสียไปหรือไม่ทำให้กระบวนการพิจารณาคดีล่าช้าเกินสมควร

นอกจากนี้ ต้องให้เจ้าหน้าที่ทั้งในกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม มีความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมและการดำเนินการเรียกร้องตามสิทธิดังกล่าวอย่างแท้จริง ดังนั้น เพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมอย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นที่จะต้องให้ความรู้ต่อเหยื่ออาชญากรรมและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้เสียหายเข้าใจบทบาทของตนเองในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อสามารถเรียกร้องสิทธิของตนจากเจ้าหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง

4. การจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอสำหรับการให้บริการแก่เหยื่ออาชญากรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดให้มีองค์กรเฉพาะด้านที่ทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือและตอบสนองต่อความต้องการด้านต่าง ๆ รวมทั้งเป็นตัวกลางในการประสานงานระหว่างผู้เสียหายในคดีอาญากับเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในขั้นตอนการใช้สิทธิต่างๆในกระบวนการพิจารณาคดี โดยองค์กรเฉพาะจะต้องได้รับการฝึกฝนเพื่อให้สามารถเข้าใจและปฏิบัติต่อผู้เสียหายได้อย่างเหมาะสมมากกว่าเจ้าหน้าที่ในองค์กรบังคับใช้กฎหมายที่ไม่ได้ถูกฝึกฝนมาด้านนี้โดยเฉพาะ ซึ่งการดูแลผู้เสียหายขององค์กรนี้ควรกำหนดตั้งแต่ในชั้นแรกที่ผู้เสียหายต้องเข้ามีส่วนร่วมในคดีจนถึงเวลาภายหลังการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี ไม่ใช่สิ้นสุดแค่การเสร็จสิ้นการพิจารณาคดี แต่ผู้เสียหายควรจะได้รับ การดูแลจนกว่าจะสามารถกลับมาใช้ชีวิตได้อย่างปกติในสังคม

5. หลังจากมีการกำหนดสิทธิของผู้เสียหายแล้วในอนาคตจำเป็นต้องมีการจัดให้มีระบบตรวจสอบเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้เสียหาย เพื่อให้กฎหมายเป็นไปอย่างเคร่งครัด และมีการรับประกันสิทธิของผู้เสียหายในลักษณะเดียวกับจำเลย จึงควรพิจารณาระบบมารองรับเพื่อให้เป็นหลักประกันสิทธิตามกฎหมายของผู้เสียหายด้วย

รายการอ้างอิง

- Allen, H. E., Roebuck and Sogarin,. Criminal and Punishment New York: The Free Press, 1981.
- Attorneys, O. o. t. U. S. Victims' Rights Crime Victims' Rights Act [Online]. Available from: <https://www.justice.gov/usao/priority-areas/victims-rights-services/victims-rights> [21 July 2016. 21 July 2016]
- Bonnie S. Fisher, S. P. L. "Encyclopedia of Victimology and Crime Prevention." In Encyclopedia of Victimology and Crime Prevention. California United States of America: SAGE Publication, 2010.
- Bruce J. Cohen. Crime in America : Perspectives an Criminal and Delinquent Behavior Illinois: F.E. Peacock Publishers, 1970.
- Cassell, P. G. In Defense of Victim Impact Statements
OHIO STATE JOURNAL OF CRIMINAL LAW 6, 611: 612.
- Chan, W.-C. Support for Victims of Crime in Asia New York: Routledge.
- Charles Doyle. Crime Victims' Rights Act: A Summary and Legal Analysis of 18 U.S.C. § 3771 [Online]. Available from:
<https://www.fas.org/sgp/crs/misc/RS22518.pdf> [15 January 2016.
- A Citizen Participation in Criminal Trials in Japan. International Journal of Law, Crime and Justice (2013).
- DEFENCE, T. P. A. T. The Code of Practice for the Conduct of Criminal Proceedings [Online]. Available from:
<https://www.agc.gov.sg/DATA/0/Docs/NewsFiles/Code%20of%20Practice%20for%20the%20Conduct%20of%20Criminal%20Proceedings%20-%20FINAL.pdf>
[26 October 2015.
- Dimitri Vanoverbeke, J. M., David Nelken,. The Changing Role of Law in Japan : Empirical Studies in Culture, Society and Policy Making. 1 st ed. UK: Edward Elgar Pub, 2014.
- Douglas Beloof. The Third Model of Criminal Process : The Victim Participation Model. Utah law review (1999): 289.

- Doyle, C. Crime Victims' Rights Act. New York Nova Science Publishers 2008.
- Drapkin. Victimology. Dc,USA: Lexington Massachusetts, 1974.
- Erez, E. Victim Impact Statements in South Australia : An Evaluation [Online]. 1994.
Available from: <http://crg.aic.gov.au/reports/20-91.pdf> [20 July 2014.
- Frank Schmallegger, G. M. A. Crime and the Justice System in America. United States of America: Greenwood Press, 1997.
- Garkawe SB The Effect of Victim Impact Statements on Sentencing Decisions [Online]. 2006.
Available from: http://epubs.scu.edu.au/law_pubs/41/ [13 April 2015
- Gwladys Gillieron. Public Prosecutors in the United States and Europe a Ccomparative Analysis with Special Focus on Switzerland, France, and Germany. 2014.
- Han Von Henting. The Criminal and His Victim. New Haven: Yale University Press, 1948.
- I, A. Healing and Hurting: Balancing the Therapeutic Power of Victim Impact Statements with Their Punitive Journal of Gender, Social Policy & the Law
(12 JUL 2016).
- Institute, N. C. V. L. Fundamentals of Victims' Rights : A Summary of 12 Common Victims' Rights [Online]. 2011. Available from:
<https://law.lclark.edu/live/files/11823-fundamentals-of-victims-rights-a-summary-of-12> [2013,May 15.
- Jackson, N. A. "Encyclopedia of Domestic Violence." New York: Routledge 2008.
- Jeremy Travis. The Rights of Crime Victim -Does Legal Protection Make a Difference?
. New York: U.S. Department of Justice 1998.
- Jianhong Liu, B. H., Susyan Jou,., Handbook of Asian Criminology
Springer New York, : 2555.
- John W.Stickels. The Victim Satisfaction Model of the Criminal Justice System.
Journal of Crominology and Criminal Justice Research & Education 2 (2008):
5.
- Julian V. Roberts and Marie Manikis. Victim Personal Statements a Review of Empirical Research [Online]. Available from:

<https://www.justice.gov.uk/downloads/news/press-releases/victims-com/vps-research.pdf> [2013, June 8].

JUSTICE, A. D. O., and CONSULTATION. Provision of Victim Impact Statements and

Victim Impact Reports [Online]. 2011. Available from:

[http://apps.bps.org.uk/_publicationfiles/consultation-responses/Victim%20Impact%20Statements%20&%20Reports%20\(NI\)%20-%20cons%20paper.pdf](http://apps.bps.org.uk/_publicationfiles/consultation-responses/Victim%20Impact%20Statements%20&%20Reports%20(NI)%20-%20cons%20paper.pdf) [20 March 2014].

Justice, M. o. Victim Support During Trial [Online]. Available from:

<http://www.moj.go.jp/ENGLISH/CRAB/crab-02-4.html> [29 August 2014].

Larry K. Gaines, R. L. M. Criminal Justice in Action. 5 ed.: Cengage Learning, 2009.

Leverick F., C. J. a. D. P. An Evaluation of the Pilot Victim Statement Schemes in Scotland.

Scottish Executive Social Research 2007.

Mary Lay Schuster. Watch Victim Impact Statement Study [Online]. 2006. Available from: <http://www.mincava.umn.edu/douments/vitimimpact/watchreport.pdf> [15 May 2014]

Nicole Westmarland, G. G. International Approaches to Rape The Policy Press 2012.

O'Connell, F. Victim Impact Statements [Online]. January 2012

Available from:

<http://www.niassembly.gov.uk/globalassets/documents/raise/publications/2012/justice/212.pdf> [23 September 2013]

Prevention, C. f. I. C. Guide for Policy Makers on the Implementation of the United Nations Declaration of Basic Principles of Justice for Victim of Crime and Abuse of Power. New York: UN Office on Drugs and Crime (UNODC), 1999.

———. Handbook on Justice for Victims. UN Office on Drugs and Crime (UNODC), 1999.

R.I. Mawby, S. w. Critical Victimology: International Perspectives. (1994): 12.

Rod Morgan, M. M., Robert Reiner The Oxford Handbook of Criminology. 4 ed.: 2007.

Service, T. C. P. Victim Personal Statements [Online]. Available from:

http://www.cps.gov.uk/legal/v_to_z/victim_personal_statements/#a01 [15 May 2015].

- Stephen Schafer. The Victim and His Criminal. New York: Random House, 1968.
- Vanfraechem I., P. A., Ndahinda FK.,. Justice for Victims: Perspectives on Rights, Transition and Reconciliation. London: Routledge, 2008.
- กิตติพงษ์ กิตติยารักษ์. อัยการกับกระบวนการยุติธรรม. อัยการนิเทศ 57(2538): 55.
- กิตติพงษ์ สุวรรณ. มาตรการในการคุ้มครองผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดีอาญา นิติศาสตรมหาบัณฑิต, นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2552.
- จตุพร บานชื่น ผู้ช่วยศาสตราจารย์ , พ. ด. ว. ส. เ. ส. เอกสารการสอนชุดอาชีวศึกษาและทันตวิทยา พิมพ์ครั้งที่ 10. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2555.
- จตุรรัตน์ เอื้ออำนวยการ. วรรณกรรมปริทัศน์เรื่อง "กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ : การคืน "อำนาจ" แก่เหยื่ออาชญากรรมและชุมชน" กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2548.
- ประธาน วัฒนวานิชย์. กฎหมายทดแทนความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรม : แนวคิดด้านรัฐสวัสดิการ. วารสารนิติศาสตร์ 12(2524): 70.
- วีระศักดิ์ แสงสารพันธ์. ผู้เสียหายในคดีอาญา: การศึกษาสิทธิและการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2544.
- สหธน รัตนไพจิตร. ความประสงค์ของการลงโทษ : ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2527.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. แผนปฏิบัติงานด้านสิทธิมนุษยชนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (พ.ศ.2558-2561). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ตำรวจ, 2557.
- สุทธิมา พิพัฒน์พิบูล. การคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญา : ศึกษากระบวนการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 245 นิติศาสตรมหาบัณฑิต., คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,. 2549.
- สุทธิโยธิน, ร. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
http://www.stou.ac.th/Schools/Slw/upload/41716_6.pdf [เข้าถึงเมื่อ 15 พฤษภาคม 2558]
- สุภัทรา สุขปานี. การเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้ามชาติที่ได้รับผลกระทบตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ.2000 : ศึกษากรณีการพัฒนากฎหมายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมข้าม

ชาติของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2555.

อภิรักษ์ ทิมวงศ์. สิทธิของเหยื่ออาชญากรรมในกฎหมายระหว่างประเทศ : ผลกระทบต่อประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2544.

อัณณพ ชูบำรุง. อาชญาวิทยาและอาชญากรรม. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2532.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวกานต์ชิตา ชิตานนท์ เกิดเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2526 ที่จังหวัดสงขลา สำเร็จ
การศึกษานิติศาสตรบัณฑิต จากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อปี พ.ศ.2548 และ
ศิลปศาสตรบัณฑิต (เอกภาษาอังกฤษ) จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อปีการศึกษา 2550
ปัจจุบันรับราชการในตำแหน่งพนักงานคดีปกครอง สำนักวิจัยและวิชาการ สำนักงานศาลปกครอง

